

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 10 Μαρτίου 2024 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 810

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΣΧΕΔΙΟ «ΑΜΑΛΘΕΙΑ»

Ανθρωπιστικό διάδρομο για τη Γάζα χαράζει η Κύπρος

Στο επίκεντρο το λιμάνι της Λάρνακας

Τίθεται σε άμεση εφαρμογή το σχέδιο «Αμάλθεια» για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στη Γάζα, με αφετηρία το λιμάνι της Λάρνακας. Το σχέδιο με την ονομασία «Αμάλθεια» ξεκίνησε από την περασμένη Παρασκευή μετά και την επιθεώρηση των υποδομών από την πρόεδρο της

Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και τον πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Χριστοδουλίδη. Η Κύπρος έχει κάνει την επί τόπου επιχειρησιακή προεργασία, με το «κλειδί» της εφαρμογής του θαλάσσιου διαδρόμου να έρχεται από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Σελ. 6, 7

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΣ

Υψηλή η ανάπτυξη σε Κύπρο και Ελλάδα

Ευκαιρίες δημιουργούν οι συνέργειες

Οι συνεργασίες μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου έχουν αναδείξει νέες ευκαιρίες διπλώνει στην «Κ» ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος Γιάννης Στουρνάρας και αξιολογεί θετικά την εξαγορά κυπριακής τράπεζας από ελληνική. Επισημαίνει ότι οι δύο χώρες έχουν υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Οικονομική, σελ. 3

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Υποψήφιοι γκαφατζήδες πρόεδροι

Το σημαντικότερο πρόβλημα για την εικόνα του Αμερικανού προέδρου Τζο Μπάιντεν είναι η αύξηση του κόστους διαβίωσης των Αμερικανών. Προβλήματα στην καμπάνια του παρουσιάζει και ο ανθυποψήφιος του Ντόναλντ Τραμπ. Αμφότεροι είναι επιρρεπείς σε γκάφες και γλωσσικά ολισθήματα. Σελ. 21

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Βήματα από τη Λευκωσία θέλει η Ολγκίν

Σύμπλευση με τη θέση του Φόρεϊν Οφίς για επανέναρξη των διαπραγματεύσεων

Στο ίδιο μήκος κύματος με το Λονδίνο φαίνεται να κινείται η Μαρία Ανχέλα Ολγκίν Κουεγιάρ, στο Κυπριακό. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», βασικό σημείο αναφοράς είναι η ανάγκη για ουσιαστικά ανοίγματα από την ελληνοκυπριακή πλευρά, προκειμένου να δημιουργηθούν οι συνθήκες επανόδου της τουρκοκυπριακής πλευράς στο τρα-

πέζι των συνομιλιών. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι η κα Ολγκίν «αγανακτίζει και συμεριζείται τη θέση του Φόρεϊν Οφίς», το οποίο έχει καλέσει τη Λευκωσία «να κάνει περισσότερο», χωρίς να διευκρινίσει τι ακριβώς αναμένει. Τις θέσεις αυτές έχουν εισπράξει τόσο η Λευκωσία όσο και επίσημοι εγγυήτριες χώρες. Σελ. 3

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Κάθαρη

Όσα ακούγονται τις τελευταίες ημέρες σχετικά με μονή σε κοινότητα της Κύπρου είναι σίγουρα πικρή ράπισμα για την Εκκλησία της Κύπρου. Η πλήρης διαλεύκανση της υπόθεσης τόσο εκκλησιαστικά όσο και κοσμικά είναι απαραίτητη προκειμένου οι πιστοί, αλλά και οι πολίτες εν γένει, να βεβαιωθούν ότι κανείς μπαγαπόντης δεν μπορεί να διακονεί ή να υπηρετεί αλλότρια συμφέροντα από αυτά για τα οποία έχει ταχθεί. Ευθύνη βαριά στην Εκκλησία να απαλλαγεί από σάπιους καρπούς που την εκθέτουν, αλλά και επηρεάζουν μέλη της κοινωνίας μας ποικιλοτρόπως.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ανακατεύεται η τράπουλα στη Δεξιά

Ποιους απειλεί το ΕΛΑΜ

Σε κατάσταση αμνηχανίας αλλά και σε σύγχυση βρίσκονται Δημοκρατικός Συναγερμός και ΔΗΚΟ για το πώς θα αντιμετωπίσουν την ενίσχυση της Ακροδεξιάς και τη διαρροή ψηφοφόρων που φαίνεται να έχουν προς το ΕΛΑΜ σε αυτή την κρίσιμη μάχη των επικείμενων εκλογών. Σελ. 4

Στις ευρωεκλογές με το ΔΗΚΟ

Η Ελένη Θεοχάρους στην «Κ»

Παρά τις διαφορές που υπάρχουν η κα Θεοχάρους λέει πως θα είναι υποψήφια στις ευρωεκλογές με το ΔΗΚΟ. Δηλώνει δε, ότι η μεταξύ τους συνεργασία είναι έντιμη και με αλληλοσεβασμό. Σελ. 8

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΑΣΣΕΛΑΚΗΣ

Ψηφιακό κόμμα με δημοψηφίσματα

Οι καταστατικές αλλαγές

Την πρόθεσή του να προχωρήσει σε συνέδριο «επανίδρυσης» του ΣΥΡΙΖΑ εκφράζει ο πρόεδρος του κόμματος Στέφανος Κασσελάκης. Ο κ. Κασσελάκης σχολιάζει την αυτοκριτική του προκατόχου του για «ατυχείς χειρισμούς» και απαντά στις αιτιάσεις για την εταιρεία του στο εξωτερικό. Σελ. 18

Η ελπίδα μέσα από τη δράση

Η Ανδρ. Σοφοκλέους στην «Κ»

Η αντιπρόεδρος του Βολτ Κύπρου και υποψήφια στις ευρωεκλογές Ανδρομάχη Σοφοκλέους λέει πως ήλθε ο καιρός οι δημοκρατικοί, προοδευτικοί πολίτες να διεκδικήσουμε τον χώρο μας. Σελ. 11

ΣΥΓΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Συνύπαρξη σε τεντωμένο σχοινί

Ο δύσκολος πρώτος χρόνος

Διαφορετικά ανέμεναν τα κόμματα του ενδιάμεσου χώρου την παρουσία τους στο κυβερνητικό σχήμα πριν από ένα χρόνο, όταν συμπορεύονταν με τον Ν. Χριστοδουλίδη. Σήμερα, εμφανής είναι η φθορά που αντιμετωπίζουν, ενώ διαφαίνεται και η δύσκολη σχέση που έχουν με το Προεδρικό. Σελ. 5

ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΠΑΚΕΤΟ ΕΞΟΠΛΙΣΜΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Η Οδησός, οι S-300 και οι Patriot

Η «Κ» δημοσιεύει σήμερα τον αναλυτικό κατάλογο με το υλικό που έχει ήδη παρασχεθεί από την Ελλάδα στην Ουκρανία, καθώς και το σενάριο νέων παροχών, που προβλέπει

και τρόπους αναπλήρωσης των κενών που θα προκύψουν. Τι έχει συζητηθεί για τους S-300 και το ενδεχόμενο αντικατάστασής τους με Patriot. Σελ. 20

Η ΡΑΒΔΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΚΗΠΤΡΟ

Η παρακαταθήκη του βασιλιά Παύλου

Ο βασιλιάς Παύλος πριν πεθάνει συμβούλεψε τον διάδοχο Κωνσταντίνο να μην μπλέξει με το Κυπριακό. Ωστόσο, το Κυπριακό τον κυνηγούσε από την πρώτη μέχρι την τελευταία μέρα της βασιλείας του. Σελ. 10

ΒΡΑΒΕΙΑ ΟΣΚΑΡ

Ελληνική παρουσία αξιώσεων

Η επικράτηση του «Οπενχάιμ» μοιάζει σχεδόν βέβαιη στην κατηγορία της καλύτερης ταινίας, όμως το πραγματικά σημαντικό γεγονός των φετινών Όσκαρ είναι οι πολλές ταινίες υψηλού επιπέδου. Τέχνες, σελ. 1

ΒοС MOBILE APP

Τα πάντα όλα, ΕΔΩ

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

ZENITH
TIME TO REACH YOUR STAR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

PILOT BIG DATE FLYBACK

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Το κρυφό σχολειό

Ανάστατη η αγγλόφωνη Δεξιά! Σύμφωνα με διασταυρωμένες πληροφορίες η ανάρτηση του Ανδρέα Παπαέλληνα προκάλεσε υπαρκτό ταρακούλο στις ευαίσθητες ελληνικές ψυχές που βασανίστηκαν στα σκοτεινά μπουντρούμια του English School. Αθήνα ελληνόπουλα και αγνές ελληνόπουλες που σύρθηκαν ύπουλα στο άντρο της μπουρζουαζίας. Τα λέει όμως καλύτερα ο νεαρός στη συγκλονιστική ανάρτησή του: « Η καταπίεση της Ελληνικής Γλώσσας στην Κύπρο. Μια μικρή μελέτη του σεμινάριου Σάββα Παύλου η οποία με βοήθησε τα μέγιστα να προσδιορίσω και να αντιληφθώ σε βάθος αυτό που για εφτά χρόνια βίωσα και υπέφερα ως μαθητής της Αγγλικής Σχολής Λευκωσίας: Πολιτιστική Καταπίεση. Λίγο ή πολύ, έμμεσα ή άμεσα, όλοι οι Έλληνες της Κύπρου το βιώνουμε. Πολύ περισσότερο, όμως, το βιώνουν (χωρίς να έχουν τη δύναμη να αντιδράσουν) τα χιλιάδες ελληνόπουλα που σύρονται - με απόφαση των γονιών τους - σε αγγλόφωνα σχολεία και υποβάλλονται με ύπουλο τρόπο, με το μαλακό συνήθως, σε μια διαδικασία αλλαγής της γλώσσας στην οποία σκέφτονται και εκφράζονται. (...) Έλληνες της Κύπρου, αντισταθείτε».

Σε αυτό το ηρωικό κάλεσμα αντίστασης δεν θα μπορούσε φυσικά να παραμείνει απάθη η ηγερία της αγγλόφωνης Δεξιάς και μούσα της στήλης Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον, η οποία, ως αλλοτριωμένη μεγαλοαστή και θύμα του γλωσσικού ιμπεριαλισμού των Άγγλων, ένιωθε να πνίγεται από τις τύψεις. «Είμαι μια Ελληνόπουλα που σαν μια Σουλιωτοπούλα αγαπώ με την καρδιά μου την πατρίδα τη γλυκιά μου. Κι αν ο εχθρός μας έρθει πάλι, με σκοπό να την προσβάλει, ΟΧΙ! δε θα τον αφήσω και θα του φωνάξω πίσω» είπε με τρεμάμενη φωνή προκαλώντας ριπή συγκίνησης στις κυρίες του καρέ.

Μια ρεπλίκα του γνωστού πίνακα του Νικόλαου Γύζη και μερικά vintage έπιπλα ήταν αρκετά για να στηθεί το Κρυφό Σχολειό.

Η Ιουλία ως γνωστόν δεν αναλώνεται σε συναισθηματισμούς. Είναι γυναίκα των πράξεων εξ ου και ανέλαβε αμέσως δράση. «Θα λειτουργήσουμε το Κρυφό Σχολειό» ανακοίνωσε με συνωμοτικό ύφος τα φιλόδοξα σχέδιά της στις φίλες της. «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν θα βρούμε τον κατάλληλο χώρο και η Ευγενία η Καλαμαρού, ως συνταξιούχος φιλόλογος, θα εμφυσήσει στις ψυχές των πολιτισμικά κακοποιημένων ελληνόπουλων τις αξίες και το κλέος της φυλής μας. Μαθητές μας θα είναι παιδιά που έχουν θητεύσει στον τόπο του μαρτυρίου, το χρυσοπληρωμένο English School».

Ο χώρος δεν ήταν δύσκολο να βρεθεί. Το σπιτάκι του κηπουρού στην οικία της Καλαμαρούς κριθκε ιδανικό για να στεγάσει το πατριωτικό γυμνάσιο. Έπειτα από ένα χέρι βάψιμο, κρεμάστηκε στον τοίχο μια ρεπλίκα του γνωστού πίνακα «Κρυφό σχολειό» του Νικόλαου Γύζη και τοποθετήθηκαν υφαιστάτα vintage έπιπλα και ολόμαλλες φλοκάτες. Η Ευγενία υποδέχτηκε τους πρώτους μαθητές της με σιέλ ταγιέρ και απήγγειλε με πάθος: «Εγώ είμαι η Λένω Μπότσαρη, η αδερφή του Πάνου, και ζωντανή δεν πιάνομαι εις των Τουρκών τα χέρια». «Θριάμβος!» ψιθύρισε εντυπωσιασμένη η Ιουλία και ζήτησε από τη Ρωσίδα να

σερβίρει επειγόντως ούζα, «ένεκα η περίπτωση».

«Όταν έχεις μια καλή ιδέα πρέπει να την εξελίξεις» ανακοίνωσε στο καρέ η Ιουλία, παρασυρμένη από τον δημιουργικό της οίστρο. «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν κοπέλες, αφού ρίξαμε γέφυρες στη νέα γενιά, γιατί να μην τις αξιοποιήσουμε; Μπορούμε επί παραδείγματι να εντάξουμε στην ύλη του Κρυφού Σχολειού και ειδικό μάθημα Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης». «Από την τρέχουσα επικαιρότητα βεβαίως βεβαίως» σχολίασε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού και χαμογέλασε πονηρά.

Στηρίζομαι στα 34 χρόνια της δημοσιογραφικής μου εμπειρίας για να μεταφέρω στους αναγνώστες μια αίσθηση έστω από το βίντεο που κυκλοφορεί στο Διαδίκτυο και η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον έδειξε στις φίλες της. Δεν έχω όμως ψευδαισθήσεις. Το προεκλογικό φιλήμα του υποψηφίου προέδρου Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης Λεμεσού Βασίλη Δημητριάδη (και πρώην υφυπουργού Ναυτιλίας της κυβέρνησης Αναστασιάδη παρακαλώ) ξεπερνά κάθε φαντασία. Πρόκειται για ένα μπιζουδάκι - φόρο τιμής στα κυπριώτικα σκευάσματα που μεγάλωσαν γενιές και γενιές. Απολάυστε υπεύθυνα!

Παραλιακός της Λεμεσού. Μια παρέα νέων παιδιών κάνει τάχαμου στρέτσιγκ. Πίσω τους είναι ένας κύριος με αθλητική περιβολή και ψαρά μαλλιά. Ρωτάει το ένα κορίτσι: «Μα έχουμε εκλογές τον Ιούνιο;». Ακολουθεί ένας άβολος διάλογος, που το «Βουράτε Γετόνοι» μπροστά του είναι Λάνθιμος. Λένε κάτι κουλά τα αγόρια για τη θέση του περιφερειάρχη («θέλει άνθρωπον με όραμα, δουλευταράν τζίαι έντιμο») και πέφτει η επική ατάκα: «Τζίαι να κόφκει στράταν, αν θέλουμε να έχουμε σωστή ανάπτυξη».

Αφού έχουμε ακούσει τις πιο διασκεδαστικές ατάκες με το πιο σοβαρό ύφος από τα παιδιά, ξαφνικά βλέπουμε τον κύριο με τα ψαρά μαλλιά, το αντανεμικό και το ανάποδα φορεμένο τζόκεϊ να μπαινοβγαίνει στην παρέα τους και να λέει: «Να φέρομε την ελπίδα στη Λεμεσό μας». Ενθουσιάζονται τα παιδιά, «πάμε λοιπόν να το τρέξουμε μαζί!» λέει ο υποψήφιος, «Μαζί σου, Βασίλη» φωνάζουν τα παιδιά με τρελό κέφι και μετά ξεκινούν να τρέχουν, ενώ στην οθόνη πέφτει η κάρτα με το σλόγκαν «Υπάρχει ελπίδα στη Λεμεσό μας». «Πετά η Λεμεσό!» ήταν το μόνο που κατάφερε να ψελλίσει η Ιουλία.

Οι κυρίες νόμιζαν ότι τα είχαν δει όλα. Πλιν όμως σε αυτές τις εκλογές δεν έχουν θέση οι βαρύγδουπες δηλώσεις. Απόδειξη το δεύτερο (ερασιτεχνικό) βίντεο στα social media όπου η Αναστασία Γιούσεφ, αισθησιακή (sic) χορεύτρια της trash tv, λείει κουνώντας το πλούσιο στήθος της: «Είμαστε με τον υποψήφιο δήμαρχο Στροβόλου Χρίστο Τσίγκη. Θέλουμε τις ψήφους σας... αστεράκια μου». Μεσολάβησαν μερικά βασανιστικά δευτερόλεπτα σιωπής. «Άλλα τα χείλη των χαρτοπαικτριών» σκέφτηκε η Ιουλία.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

10.3.1934

ΕΛΠΙΔΕΣ: Με την κατάρρευση της σοσιαλιστικής παρατάξεως εν Αυστρία, ανεπετρώθησαν αι ελπίδες των επιθυμούντων την επάνοδο της καλής εποχής του Φραγκίσκου Ιωσήφ. Ως επίδοξος αυτοκράτωρ του θρόνου των Αψβούργων φέρεται ο νεαρός πρίγκιψ Οθων [φωτογραφία αριστερά]. Αρχηγός δε του «νομιμόφρονος» όπως ονομάζεται φιλομοναρχικού κόμματος είναι η Α.Ε. ο πρέσβυς και νομομαθής δόκτωρ Φρειδερίκος Βισσενερ. [...] «Από το 1273 οι Αψβούργοι συνδέονταν αρρήκτως με τη ζωή του τόπου μας. Επειδή όμως είμεθα Γερμανοί από αιώνων, περισσότερον δηλαδή Γερμανοί από τους Πρώσους, δι' αυτό αποβλέπομεν εις την διατήρησιν της ανεξαρτησίας μας. Ο μόνος δε τρόπος διά να την διατηρήσωμεν είναι η επάνοδος των Αψβούργων εις τον θρόνον. Μόνον ούτω θα δυνηθώμεν ν' αντιδράσωμεν εις την ενωτικήν πολιτικήν του Χίτλερ. Οι νομιμόφρονες δεν υπερασπίζοντα τα δικαιώματα ενός πρίγκιπος αλλά τα συμφέροντα ολοκλήρου της Ευρώπης εις την οποίαν βεβαίως δεν συμφέρει η πραγματοποιήσις της "Αναλους"».

ΕΚΤΟΣ ΝΟΜΟΥ: Αγγέλλεται εκ Μαδρίτης, ότι [...] η Κυβέρνησις απεφάσισε να κηρύξη εκτός νόμου το σοσιαλιστικόν κόμμα και να προβή εις το κλείσιμον του «Οίκου του Λαού». [...] Κατόπιν της εκδόσεως διατάγματος περί κατασχέσεως όπλων η αστυνομία πρόεβη εις ερεύνας και εις την κατάληψιν των γραφείων της σοσιαλιστικής Ομοσπονδίας, των σοσιαλιστικών οργανώσεων και της φασιστικής τσιταύτης.

ΠΕΡΙΦΡΟΝΩΝ: Οι λουτήρες της Πανεπιστημιακής Λέσχης είνε ανεπαρκείς και λειτουργούν πλημμελέστατα. Αρκεί να σημειωθή ότι διά 8.000 φοιτητάς λειτουργούν μόνον δώδεκα λουτήρες και τελευταίως μόνον τέσσαρες, διότι οι λοιποί επισκευάζονται. Ούτω οι δυστυχείς φοιτηταί ταλαιπωρούνται και χάνουν πολυτίμους ώρας αναμένοντες την σειράν των, την οποίαν σημειώτεον εάν χάσουν υποχρεούνται εις την καταβολήν νέου αντιτίμου δι' εισπήριον, διότι ούτω ορίζει ο ταπεινά βαλάντια των φοιτητών περιφρονών... κανονισμός.

Εξαιρετικά περήφανη για τον Νίκο μας δηλώνει η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, για τον ρόλο του στην αύξηση της ανθρωπιστικής βοήθειας προς τη Γάζα και την οικονομική ανάπτυξη της Κύπρου! Το θαυμαστικό στο δεύτερο σημείο για κάποιους μπορεί να θεωρηθεί ειρωνικό, αλλά για τη Γάζα προσωπικά του βάζω διπλό θαυμαστικό και το συμπέρασμα είναι ξεκάθαρο: Δικαιώθηκε για την επιμονή του ο πρόεδρος και πήρε τα εύσημα ακόμη και από τον Αβέρωφ. Αυτό αξίζει να σημειωθεί.

Όμως, στη χώρα της Ραμόνας Φίλιπ, διεξάχθηκε ένα επικοινωνιακό δράμα. Το συνέδριο άνοιξε ως κόμμα αντιπολίτευσης η Ξανθία Παναγιά, πρόεδρος Αννίτα, και το έκλεισε ο μικρός ασοσούλωπος Νίκος ως πρόεδρος μέλος του ΕΛΚ! Ναι καλά διαβάσατε, πρώτη φορά στα χρονικά του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος από την ίδια χώρα το κόμμα του ΕΛΚ είναι στην αντιπολίτευση του προέδρου του ΕΛΚ! Το ότι δεν χειροκρότησε ο ΔΗΣΥ στην ομιλία του Κύπριου προέδρου οφείλεται στο πρωτόκολλο μου είπαν. Δεν χειροκροτεί η αντιπολίτευση τη συμπολίτευση.

Το δράμα δεν είχε τελειωμό στο Βουκουρέστι για τη χώρα μας, αφού η ενοχλημένη Αννίτα, που δεν της δίνουν σημασία όπως η ίδια επιθυμεί επειδή έχουν πρόεδρο από Κύπρο δικό τους, άκουσε την Ούρσουλα στην ομιλία της να λέει, «I want to th-

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Bromance

Να πούμε και της Αννίτας την επόμενη φορά;

ank Nikos Christodoulides, for his leadership and friendship». Κάποια βλέμματα ξένων έπεσαν πάνω στην όμορφή μας πρόεδρο και είδαν το ξαφνικό δάγκωμα στα χείλη της. Και να σου οι αγκαλιές με τον Νίκο, και να σου και τα γελάκια και οι selfie, και δεν έφτανε αυτό, ήρθαν Κύπρο μαζί με το Air Force One cy! Αναγκάστηκε ο Βίκτωρας να επιστρέψει με το αεροπλάνο της γραμμής για να κάνει χώρο στη βαρόνη. Το δράμα συνεχίστηκε στη χώρα μας με τη συνήθως ψυχρή βαρόνη Ούρσουλα να είναι μέσα στη χαρά, όταν είναι με τον Νίκο της. Έφαγαν το βράδυ μαζί, έφαγαν και το μεσημέρι. Η Φίλιπ

να δεν έχει τέτοια θέματα, σας προλαβαίνω, όταν είναι η θυσία για την πατρίδα. Ερώτημα: Ο πρόεδρος της Κύπρου ως ΕΛΚ που είναι, θα ψηφίσει ΕΛΚ στις ευρωεκλογές; Εδώ θα θέλουμε μια ξεκάθαρη απάντηση, είπε κάπου η Αννίτα.

Από την άλλη, ο πρόεδρος μας με διεθνή καριέρα στη διακαναλική συνέντευξή του, επανέλαβε τον πρόσφατο εαυτό του. Αξύριστος, με βαμμένα blueblack μαλλιά, χωρίς ίχνος λευκής τρίχας, με μισό κιλό τζελ και κοστούμι από το Jet ένα μέγεθος πιο μικρό του, που όταν το κλείνει ο απέναντι βλέπει το κουμπί

σαν σφαίρα έτοιμη να φύγει από τη θαλάμη. Οι ψηφοφόροι ψήφισαν σικάτο ευρισμένο clean-cut υποψήφιο, και τους βγήκε ασοσούλωπος dirty-boy πρόεδρος. Δράμα.

Αριστίνδην υποψήφιος για τις ευρωεκλογές στο ψηφοδέλτιο του ΔΗΚΟ ο επιδημιολόγος Λεόντιος Κωστρούκας. Δεν ξέρουμε βέβαια αν έχει συγχωρέσει τον πρόεδρο που του είχε υποσχεθεί το υπουργείο Υγείας -γνωρίζουμε και από πού είχε παραγγίλει το κοστούμι για τη σχετική ορκωμοσία- αλλά τελικά τον αγνόπσε επιδεικτικά, χωρίς έστω ένα τηλεφώνημα απολογίας. Προφανώς ο Εθνικός μας Πρίγκιπας τον εκτίμησε περισσότερο.

Δεν θα επιβληθεί τελικά περαιτέρω αύξηση στην τιμή του ηλεκτρισμού για το 2024. Όχι βέβαια διότι έπιασαν την ΑΗΚ οι καλοσύνες, αλλά διότι οι δημοσκοπήσεις είναι αμείλικτες και «οργή λαού, φωνή Θεού». Τώρα όσον αφορά τα καύσιμα, το μέλλον δεν προδιαγράφεται λαμπρό (να μας κάψει). Βασικά θα είναι ασύμφορο να πάρουμε ένα τάκι βενζίνης ακόμη και για να αυτοπυρποληθούμε.

Οι κατηγορίες πως μονή στο Φερίκοι έδωκε μετατραπεί σε άντρο ακολασίας σκανδάλισαν τους πιστούς και ανάγκασαν τον μητροπολίτη Ταμσού Ησαΐα να της βάλει λουκέτο. Στην πόρτα σημείωμα αναφέρει πως η μονή έκλεισε «για εκτέλεση εργασιών». Ψεματάκι ε;

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσεως: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτόπουλου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιοδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Κοινή γραμμή Ολγκίν-Λονδίνου

Ζητούνται «ανοίγματα» από την ε/κ πλευρά για να σπάσει το αδιέξοδο στο Κυπριακό

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

«Κοινή αντίληψη» σχηματίζεται, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», μεταξύ του Λονδίνου και της Μαρία Άνγκελα Ολγκίν Κουεγιάρ στο Κυπριακό, με βασικό σημείο αναφοράς την «ανάγκη πειστικών χειρισμών, υπό τύπον ουσιαστικών ανοιγμάτων», από την ελληνοκυπριακή πλευρά, προκειμένου να δημιουργηθούν συνθήκες επανόδου της τουρκοκυπριακής πλευράς στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, με τη σύμφωνη γνώμη της Άγκυρας. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, η Μαρία Άνγκελα Ολγκίν

Οι θέσεις που μετέφερε η Μαρία Άνγκελα Ολγκίν Κουεγιάρ και έχουν εισπράξει τόσο η Λευκωσία όσο και επίσημοι εγγυήτριες χώρες, δεν διαφέρουν από τις τοποθετήσεις του ύπατου αρμοστή της Βρετανίας Ιρφάν Σιντίκ στην «Κ», οι οποίες είχαν προκαλέσει θύελλα αντιδράσεων.

Κουεγιάρ «είχε ουσιαστικές συζητήσεις στο Λονδίνο» και συναντήθηκε, μεταξύ άλλων, και με έναν παλιό γνώριμο της Κύπρου, τον λόρδο Ντέιβιντ Χάινεϊ, εμπνευστή της «παρθενόγενεσης», επί Σχεδίου Ανάν. Συγκλίνουσες δε πληροφορίες αναφέρουν ότι η κα Ολγκίν, που αρχίζει αύριο νέο κύκλο επαφών στην Κύπρο, «επικεντρώνεται στη διαδικασία, όπως ώστε αφενοί να δοθεί μια ακόμη ευκαιρία για λύση του Κυπριακού, όπως την επιδιώκει η ελληνοκυπριακή πλευρά και αφετέρου να διασφαλιστεί ότι σε περίπτωση νέου αδιεξόδου, η τουρκοκυπριακή πλευρά δεν θα μείνει περιθωριοποιημένη», με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Την ίδια ώρα, όπως πληροφορείται η «Κ», οι θέσεις που μετέφερε η Μαρία Άνγκελα Ολγκίν Κουεγιάρ και έχουν εισπράξει τόσο η Λευκωσία όσο και επίσημοι εγγυήτριες χώρες, «δεν διαφέρουν ούτε κατά ένα γιώτα από τις τοποθετήσεις του ύπατου αρμοστή της Βρετανίας

Ιρφάν Σιντίκ στην «Κ», οι οποίες είχαν προκαλέσει θύελλα αντιδράσεων, ενεργοποιώντας την εκδήλωση διαβημάτων από τη Λευκωσία. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, η κα Ολγκίν «αναγνωρίζει και συμμερίζεται τη θέση του Φόρεϊν Όφισ, το οποίο έχει καλέσει τη Λευκωσία να κάνει περισσότερα». Σημειώνεται ότι ανάλογα μηνύματα είχε φροντίσει να στείλει και το Λονδίνο προς τη Λευκωσία, από το 2022, προσδίδοντας τους μάλιστα σαφή μορφή και ακριβές περιεχόμενο, σε δύο κυρίως κα-

τευθύνσεις:

- Αφενός, το Λονδίνο είχε εισπληθεί προς την ελληνοκυπριακή πλευρά να «διανθίσει» τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης προς την τουρκοκυπριακή πλευρά, με αναφορές περί «συνιδρυτών» και «συνιδιοκτητών» του κυπριακού κράτους, ώστε να δημιουργείται η εικόνα ότι με τη λύση του Κυπριακού θα κατοχυρωθεί με κάποιο τρόπο το αίτημα της Άγκυρας και του ψευδοκράτους για κυριαρχική ισότητα.

- Και αφετέρου, να προβεί μονομερώς η ελληνοκυπριακή πλευρά σε ενέργειες νομιμοποίησης του παράνομου αεροδρομίου Τύμπου, χωρίς κανένα αντάλλαγμα, θέτοντας εκτός κάρδου την «παράλληλη επιστροφή» της περιέκλειστης πόλης (failed states). Δηλαδή, οι καταστάσεις όπου πολέμαρχοι ή εγκλη-

Σημειώνεται ότι και οι δύο αυτές θέσεις διατυπώθηκαν από τον Ajay Sharma που μαζί με τον Jonathan Allen (στενό συνεργάτη του λόρδου Ντέιβιντ Χάινεϊ, επί Σχεδίου Ανάν), ηγούνται πλέον ομάδας που συγκρότησε το Φόρεϊν Όφισ για το Κυπριακό. Επιδιώκοντας να επαναφέρουν ιδέες, οι οποίες εκ των πραγμάτων θέτουν τη Λευκωσία ενώπιον πειστικών διλημάτων, στέλνοντας το μπαλάκι των πιέσεων αποκλειστικά στο στρατόπεδο της ελληνοκυπριακής πλευράς. Η υιοθέτηση δε από τη Μαρία Άνγκελα Ολγκίν Κουεγιάρ της βρετανικής θέσης, σύμφωνα με την οποία η ελληνοκυπριακή πλευρά πρέπει «να κάνει περισσότερα», έστω ως πλαίσιο και χωρίς τις λεπτομέρειες που επιστρατεύει το Φόρεϊν Όφισ, λειτούργει εκ των πραγμάτων ενισχυτικά και τείνει να καταστήσει τη «φιλική υποδεικτική» στάση του Λονδίνου προς τη Λευκωσία, ως τη μοναδική συνταγή που θα μπορούσε να σπάσει το αδιέξοδο,

με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Συγκλίνουσες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η Λευκωσία έχει λάβει γνώση από τρεις διαφορετικές κατευθύνσεις, ότι η Μαρία Άνγκελα Ολγκίν Κουεγιάρ συγκλίνει με τη βρετανική θεώρηση, εκτιμώντας και η ίδια η προσωπική απεσταλμένη του γ.γ. ΟΗΕ, ότι η ελληνοκυπριακή πλευρά «πρέπει να κάνει περισσότερα» για να φέρει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων την τουρκοκυπριακή πλευρά:

1. Απευθείας από την ίδια την κα Μαρία Άνγκελα Ολγκίν Κουεγιάρ, η οποία φέρεται να υπαινιχθηκε, αν μη τι άλλο, την ανάγκη κάποιων περαιτέρω κινήσεων από την ελληνοκυπριακή πλευρά για την επίλυση της τουρκοκυπριακής πλευράς στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, αφήνοντας σαφέστατα να εννοηθεί ότι τα ΜΟΕ της Λευκωσίας δεν είναι επαρκή για την υλοποίηση αυτού του στόχου.

2. Από επίσημο ξένες χώρες, ο οποίος ενημέρωσε τη Λευκωσία ότι η προσωπική απεσταλμένη του γ.γ. ΟΗΕ υιοθετεί τις ιδέες του Λονδίνου, προκειμένου να σπάσει το υφιστάμενο αδιέξοδο στο Κυπριακό, να επαναρχίσουν συνομιλίες και να δημιουργηθούν «πραγματικές δυνατότητες» συνολικής διευθέτησης.

3. Από τον ύπατο αρμοστή της Βρετανίας Ιρφάν Σιντίκ, ο οποίος, όπως είχε αποκαλύψει η «Κ», όταν κλήθηκε για διάβημα στο υπουργείο Εξωτερικών για το περιεχόμενο της συνέντευξης που είχε παραχωρήσει στη συνάδελφο Μαρίνα Οικονομίδου, επεσήμανε προς διπλωμάτη της Κυπριακής Δημοκρατίας ότι η Μαρία Άνγκελα Ολγκίν Κουεγιάρ συμμερίζεται τα όσα ο ίδιος είχε αναφέρει, ζητώντας από την ελληνοκυπριακή πλευρά «να κάνει περισσότερα».

Όλα αυτά καταδεικνύουν πέραν πάσης αμφιβολίας ότι υπάρχει μια κοινή ανάγνωση μεταξύ ξένων κύκλων που επιδιώκουν να επαναφέρουν το Κυπριακό σε τροχιά διαπραγματεύσεων για οριστική διευθέτηση. Και στο πλαίσιο αυτής της κοινής ανάγνωσης, υποδεικνύεται προς τη Λευκωσία ότι θα πρέπει όντως να κάνει περισσότερα για να εξασφαλίσει μια νέα διαδικασία λύσης του προβλήματος, με ό,τι αυτό συνεπάγεται σε επίπεδο κόστους. Τόσο στο Κυπριακό αυτό καθαυτό, όσο και στο εσωτερικό πεδίο.

Focus στη διαδικασία με συνέπειες στην ουσία

Η προσωπική απεσταλμένη του γ.γ. ΟΗΕ Μαρία Άνγκελα Ολγκίν Κουεγιάρ εμφανίζεται να επικεντρώνεται στη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού, θεωρώντας ότι το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα διεξαχθεί μια ενδεχόμενη νέα διαπραγμάτευση είναι ίσως ικανό να οδηγήσει σε σπάσιμο του αδιεξόδου, κάτι που αποτελεί βασική και επαναλαμβανόμενη θέση της ελληνοκυπριακής πλευράς. Κατά συνέπεια, στόχος της κα Ολγκίν είναι να φέρει στο τραπέζι την τουρκοκυπριακή πλευρά, που πίσω από κλειστές πόρτες φέρει να διαμύσει ότι δεν έχει κανένα κίνητρο και θεωρεί χάσιμο χρόνου μια νέα διαδικασία που θα εξακολουθεί σε περίπτωση νέου αδιεξόδου, να την αφήνει «περιθωριοποιημένη». Υπό αυτή την έννοια, η κα Ολγκίν φέρει να θεωρεί ότι μια νέα διαδικασία, θα πρέπει να προσεγγίζει τόσο τις ανσυχίες της ελληνοκυπριακής πλευράς, που δείχνει να καίγεται για λύση του Κυπριακού, όσο και τις ανσυχίες της τουρκοκυπριακής πλευράς που επισημαίνει ότι για να εμπλακεί σε μια νέα διαπραγμάτευση, θα πρέπει να διασφαλιστεί «η επόμενη μέρα» και άρα «το αδιέξοδο της», με ή χωρίς λύση του Κυπριακού. Αυτό, σύμφωνα με ενημερωμένους κύκλους, δεν παραπέμπει σε αναγνώριση κυριαρχίας του ψευδοκράτους, αλλά σε κάποιες άλλες κινήσεις, οι οποίες σε περίπτωση νέου αδιεξόδου θα οδηγήσουν σε μια ντε φάκτο κατάσταση πραγμάτων, όπως για παράδειγμα η ταίβανοποίηση του κατεχόμενου τμήματος της Κύπρου. Δεν είναι προφανώς τυχαίο, ότι το Λονδίνο ζητάει από τη Λευκωσία να προχωρήσει σε νομιμοποίηση του κατεχόμενου αεροδρομίου Τύμπου, ως ένδειξη καλής θέλησης. Όπως δεν είναι τυχαίο ότι η πρόταση της Κομισιόν για αποθεώσεως εμπόριο από το ψευδοκράτος, εξακολουθεί να είναι εν ζωή, έστω και σε διαδικασία ύπνου, ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, 20 χρόνια μετά την υποβολή της.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΠΡΟΥΣ ΚΛΑΡΚ

Αλληλεγγύη για προστασία των δημοσιογράφων

Τις τελευταίες ημέρες συνέβη κάτι ασυνήθιστο στα δημοσιογραφικά χρονικά. Δεκάδες πρόσωπα με παγκόσμια επιρροή στα μέσα ενημέρωσης συνυπέγραψαν μια επιστολή με την οποία εφαρμόζουν την αλληλεγγύη τους στους δημοσιογράφους και τους εργαζομένους στα μέσα ενημέρωσης στην Γάζα, όπως τουλάχιστον 89 εξ αυτών έχουν σκοτωθεί από την έναρξη του πολέμου, τον περασμένο Οκτώβριο. Η επιστολή καλεί τις ισραηλινές αρχές να σεβαστούν τους δημοσιογράφους ως αμάχους και σημειώνει ότι «οι επιθέσεις στα μέσα ενημέρωσης είναι επιθέσεις κατά της αλήθειας». Στους υπογράφοντες περιλαμβάνονται οι επικεφαλής τηλεοπτικών δικτύων όπως το ABC, το BBC και το CNN, καθώς και έγκριτων εφημερίδων όπως οι Financial Times, Der Spiegel, New York Times – και η ισραηλινή Haaretz.

Τον συντονισμό αυτής της πρωτοβουλίας ανέλαβε η Επιτροπή για την Προστασία των Δημοσιογράφων (CPJ), μια οργάνωση με έδρα τη Νέα Υόρκη, η οποία έχει καταγράψει τουλάχιστον 94 θανάτους δημοσιογράφων κατά τη διάρκεια του τρέχοντος πολέμου, συμπεριλαμβανομένων δύο Ισραηλινών και τριών Λιβανέζων.

Η πρωτοβουλία υπογραμμίζει κάποια παράδοξα μοτίβα. Από τη

μία, η συλλογή ειδήσεων δεν ήταν ποτέ πιο επικίνδυνη. Από την άλλη, οι προσπάθειες για την υπεράσπιση της ασφάλειας και της ελευθερίας των δημοσιογράφων, στο όνομα των διεθνούς δικαιού, ενώνουν ανθρώπους και οργανώσεις πολλών εθνικοτήτων και ιδεολογιών σε όλο τον κόσμο. Η τεχνολογία έχει απλοποιήσει τα πάντα. Η συλλογή ειδήσεων έχει γίνει ευκολότερη, όπως και τα εμπόδια που μπαίνουν στη συλλογή ειδήσεων. Ένας πολιτικός δημοσιογράφος μπορεί να χρησιμοποιήσει το τηλέφωνο για να καταγράψει υλικό τέτοιας ποιότητας που μπορεί να φτάσει σε εκατομμύρια θεατές. Οι στρατοί μπορούν να παρακολουθούν τις δραστηριότητες των δημοσιογράφων, ερασιτεχνών ή επαγγελματιών, και να επιλέξουν να τους προστατεύσουν ή να τους επιτεθούν. Οι δημοσιογράφοι μπορούν να μοιραστούν αμέσως πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν.

Η φύση αυτών των κινδύνων μεταβάλλεται. Το 2013, τα Ηνωμένα Έθνη ξεκίνησαν εκστρατεία κατά της ατιμωρίας για τους δολοφόνους των δημοσιογράφων. Τη δεκαετία που ακολούθησε, σύμφωνα με μελέτη της CPJ, περίπου 261 δημοσιογράφοι σκοτώθηκαν λόγω της δουλειάς τους και στις τέσσερις από τις πέντε περιπτώσεις, οι δο-

λοφόνοι έμειναν ατιμωρητοί. Αυτό καταγράφεται ως μια ελάχιστη βελτίωση σε σχέση με την προηγούμενη δεκαετία. Κατά τη διάρκεια και των δύο αυτών δεκαετιών, δεν ήταν τόσο ο πόλεμος ή οι σκόπιμες δολοφονίες από κυβερνήσεις που αποτελούσαν μεγάλο κίνδυνο, όσο η αναρχία και τα αποτυχημένα κράτη (failed states). Δηλαδή, οι καταστάσεις όπου πολέμαρχοι ή εγκλη-

Τουλάχιστον 89 εργαζόμενοι σε ΜΜΕ έχουν σκοτωθεί από την έναρξη του πολέμου στη Γάζα, τον περασμένο Οκτώβριο.

ματικές συμμορίες ήταν πιο δυνατές από μια κυβέρνηση. Χώρες όπως το Μεξικό, η Βραζιλία και οι Φιλιππίνες ήταν εξαιρετικά επικίνδυνες – όχι επειδή οι κυβερνήσεις τους ήταν τυραννικές, αλλά επειδή ήταν αναποτελεσματικές.

Μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, ο πόλεμος μεταξύ οργανωμένων κρατών επανήλθε ως πηγή κινδύνου για τους δημοσιογράφους – ωστόσο οι κίνδυνοι που προκύπτουν από ένα αποτυχημένο και αδύναμο κράτος παραμένουν.

Αξίζει να επαναλάβουμε το απλό γεγονός ότι η δημοσιογραφία –μαζί με οποιαδήποτε δραστηριότητα θέτει τους ισχυρούς προ των ευθυνών τους– θα είναι πάντα ιδιαίτερα επικίνδυνη όταν βρίσκεται αντιμέτωπη με αντικρουόμενες ηθικές αξίες. Με άλλα λόγια, σε καταστάσεις όπου όσοι υποστηρίζουν τους κανόνες της φιλελεύθερης δημοκρατίας, είτε ως παραγωγοί είτε ως καταναλωτές ειδήσεων, έρχονται αντιμέτωποι με δυνάμεις που απορρίπτουν αυτές τις αξίες. Αυτό χαρακτηρίζει ένα μεγάλο μέρος του κόσμου σήμερα. Σε απολύτως ολοκληρωτικά καθεστώτα, όπως της Βόρειας Κορέας, οι δημοσιογράφοι δεν αντιμετωπίζουν κάποια συγκεκριμένη απειλή για τη ζωή τους, διότι δεν υπάρχει ανεξάρτητη δημοσιογραφία στη μορφή που την εννοεί ο πολίτης μιας φιλελεύθερης δημοκρατίας.

Με την παγκόσμια ισορροπία δυνάμεων να μετατοπίζεται και πάλι, με απρόβλεπτους τρόπους, είναι κρίσιμα να είσαι μέλος μιας κοινότητας δημοσιογράφων στο επικεντρωμένο κομμοίτορικό ανταρσάκων. Τους τελευταίους μήνες του 1991, η Σοβιετική Ένωση κτέρρεε σε γοργούς ρυθμούς. Ως ανταποκριτές στη Μόσχα (τότε εργαζόμουν για τους Times του Λονδίνου) μας πιέζαν οι εκδότες μας

να βρισκόμαστε στον τόπο όπου οι συγκρούσεις επηρέαζαν τα πρώην σοβιετικά εδάφη. Την πρώτη εβδομάδα του 1992, κατευθυνθήκαμε προς την Τιφλίδα και παρακολουθήσαμε τη φαρσοκωμωδία εμφυλίου πολέμου που εκτυλισσόταν στη Γεωργία.

Αλλού, μαινόταν μάχες μεταξύ Αρμενίων και Αζέρων, αναδύονταν ισλαμιστικά κινήματα στην Κεντρική Ασία και εξελισσόταν μια κλιμακούμενη σύγκρουση για την εξουσία στο εσωτερικό της Ρωσίας. Επρεπε να τα παρακολουθούμε όλα αυτά. Ήταν καθ' όλα πιθανό να διαλυθεί μπροστά στα μάτια μας ό,τι είχε απομείνει από μια πυρηνική υπερδύναμη. Ήταν συναρπαστικό να είσαι αυτόπτης μάρτυρας μιας σημαντικής στιγμής της παγκόσμιας Ιστορίας, αλλά ταυτόχρονα είχαμε βιώσουμε όλοι. Και είχαμε επίγνωση ότι οι κίνδυνοι και οι ανταμοιβές της δημοσιογραφίας δεν ήταν δίκαια μοιρασμένες. Ως μόνιμοι ανταποκριτές για τον δυτικό Τύπο, είχαμε τη στήριξη μεγάλων οργανισμών, που σε περίπτωση τραυματισμού μας θα οργάνωναν την απομάκρυνσή μας και σε περίπτωση θανάτου μας θα πλήρωναν την ασφάλεια στις οικογένειές μας. Ομως, στον αντίποδα, υπήρχαν άφραγκοι εικονολήπτες από τη Ρωσία και τη Γεωργία οι οποίοι προσεγγίζαν τα ει-

δησιογραφικά γραφεία της Μόσχας με υλικό που είχαν συγκεντρώσει με τεράστιο κίνδυνο. Αυτό εξημερευτούσε τα συμφέροντα κάποιων εκδοτών, που χρησιμοποιούσαν υλικό χωρίς να φέρουν καμία ευθύνη γι' αυτούς που το συγκεντρώναν. Και συγχρόνως τους αντιμετώπιζαν με περιφρόνηση.

Σε αυτόν τον τομέα έχει υπάρξει κάποια πρόοδος. Χάρη στην τεχνολογία, πολλά από τα πιο αξιόλογα ρεπορτάζ από περιοχές με ένταση γίνονται από δημοσιογράφους, είτε επαγγελματίες είτε ερασιτέχνες, που προέρχονται από αυτά τα μέρη. Η δουλειά τους, πλέον, χαιρεί αναγνώρισης. Τα μεγάλα ειδησιογραφικά δίκτυα αναλαμβάνουν κάποια ευθύνη για την ασφάλεια εκείνων που εκθέτουν τον εαυτό τους σε κινδύνους για λογαριασμό τους. Οργανώσεις όπως η CPJ δραστηριοποιούνται για τη στήριξη όλων των δημοσιογράφων, ιδίως των πιο ευάλωτων. Σε έναν κόσμο που διαίρειται σε εχθρικά στρατόπεδα, αυτή η παράξενη αλληλεγγύη μεταξύ δημοσιογράφων και των αφεντικών τους σε όλο τον κόσμο προφέρεται μια ακτιβική επίδραση.

Την Τετάρτη 13 Μαρτίου, ο κ. Μπρούς Κλαρκ θα τιμηθεί για την προσφορά του στη δημοσιογραφία με τον τίτλο του επίτιμου διδάκτορος από το Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ του ΑΠΘ.

Το ΕΛΑΜ υποτιμήθηκε από τα παραδοσιακά κόμματα, με αποτέλεσμα πλέον να μην γνωρίζουν πώς να το χειριστούν και να του ανακόψουν τις ψήφους.

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Η ειδηση ότι ο τέως χρηματοοικονομικός επίτροπος Παύλος Ιωάννου θα κατέλθει τελικά ως αριστίνδην υποψήφιος με το ΕΛΑΜ, ήταν αρκετή για να προκαλέσει αμηχανία στα κομματικά πγαδάκια. Αμηχανία, καθώς η παρουσία ενός αξιωματούχου στο ψηφοδέλτιο του ακροδεξιού κόμματος αποτελούσε τη σφραγίδα στην κανονικοποίηση του ΕΛΑΜ, που είχε ξεκινήσει εδώ και καιρό. Αμηχανία όμως και για τη δυναμική που ενδεχομένως να έχει το εν λόγω πρόσωπο εξαιτίας της θέσης που κατείχε και της σχέσης που ανέπτυξε με πολίτες που αντιμετώπιζαν προβλήματα με τις τράπεζες. Ο Παύλος Ιωάννου ήταν το πρόσωπο που πολλές φορές ακούστηκε να παίζει για υποψήφιος στα ψηφοδέλτια του ΔΗΣΥ. Ήταν όμως και ο άνθρωπος που μέχρι πρότερα τα κόμματα της συγκυβέρνησης αλλά και το ίδιο το Προεδρικό πάσχιζαν να βρουν παραθυράκι στον νόμο για να τον επαναδιορίσουν στη θέση του χρηματοοικονομικού επιτρόπου. Κάποιοι σημειώνουν πως η μάχη που δόθηκε παρασκηνιακά για τον επαναδιορισμό του οφειλόταν στην πολύ καλή δουλειά που είχε κάνει. Οι πιο κυνικοί που συμερίζονται το ρητό ότι «ουδείς αναντικατάστατος», παραδέχονται πως η μάχη που δόθηκε συνδεόταν με το δικό του πελατολόγιο. Το ερώτημα που εγείρεται πλέον είναι αν αυτή η υποψηφιότητα, εκτός από την απενοχοποίηση της ψήφου στην Ακροδεξιά, θα αντλήσει ψήφους από την Κεντροδεξιά και τη Δεξιά, επιβεβαιώνοντας μεταξύ άλλων και τη δυναμική που παρουσιάζει το ΕΛΑΜ στις δημοσκοπήσεις. Ήδη η Δεξιά παρουσιάζεται να αναδιμορφώνεται πλήρως. Η φθορά που είχαν τα κόμματα του χώρου –το καθένα για τους δικούς του λόγους– φέρεται πως ευνοούν ιδιαίτερα το ΕΛΑΜ, το οποίο με τον αντισυστημικό μανδύα φλερτάρει πλέον με την τρίτη θέση, και επιβεβαιώνει ανοικτά ότι θέλει να καταστεί κόμμα εξουσίας.

Πώς όμως το ΕΛΑΜ έφτασε στο σημείο να αυξάνει τα ποσοστά του τη στιγμή που όλα τα άλλα κόμματα φθειρόνται;

- Απέκοψε –τουλάχιστον δημοσίως– τους δεσμούς με τη Χρυσή Αυγή, όταν το αδελφό κόμμα κατηγορήθηκε ως εγκληματική οργάνωση μετά τον θάνατο του Παύλου Φύσσα.

- Διέγραψε φωτογραφίες και βίντεο που το συνδέουν με νεοναζιστικά κινήματα και παρουσιάζεται ως κόμμα που εκφράζει τη λαϊκίστικη Δεξιά, πρώτα των Λεπέν και Σαλβίνι και σήμερα της Μελόνη και του ECR.

- Εργαλειοποίησε σε βαθμό διασποράς ψευδών ειδήσεων το μεταναστευτικό μπροστά στην αδυναμία της Δεξιάς σε ευρωπαϊκό επίπεδο να διαχειριστεί το ζήτημα.

- Έχουν οργανωτική δομή, σε συγκεκριμένες γειτονίες, και οργανώνονται στις κερκίδες και έχουν σημαντικό έρεισμα στα σχολεία.

Η μεγάλη αναδιαμόρφωση της Δεξιάς

Πώς το ΕΛΑΜ απειλεί τον Συναγερμό και πώς αποκόπτει ψήφους από το ΔΗΚΟ

- Παρουσιάζονται ως οι πόλεμοι του συστήματος και υπέρμαχοι των φτωχών –έχουν παρουσία διαμαρτυρίας σε εκπομπές σπιτιών, οργανώνουν φιλανθρωπικές εκδηλώσεις βοηθώντας αποκλειστικά Κύπριους.

- Παρουσιάζονται ως οι προασπιστές του θεσμού της οικογένειας και της Εκκλησίας. Έχουν στενούς δεσμούς με μητροπολίτες, αντιτάσσονται στα ΛΟΑΤΚΙ δικαιώματα, τις αμβλώσεις και φλέτταν το αντιμεταβολιστικό κίνημα την περίοδο του κορωνοϊού (π.χ. ο πρόεδρος του ΕΛΑΜ Χρίστος Χρίστος δεν είχε εμβολιαστεί).

- Κανονικοποιήθηκαν σταδιακά από κόμματα, με κοινές θέσεις και προτάσεις νόμου, ψήφισαν ως πρόεδρο της Βουλής την Αννίτα Δημητρίου και στήριξαν υπογειώς τη δεύτερη Κυριακή τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

- Εκμεταλλεύονται το κενό ηγεσίας στον ΔΗΣΥ, την απουσία πολιτικών θέσεων και την αντικατάστασή τους από δημόσιες σχέσεις αλλά και τη μεγάλη φθορά που παρουσιάζουν τα υπόλοιπα κόμματα του Κέντρου.

Η λανθασμένη ερμηνεία

Η αλήθεια, βεβαίως, είναι πως μέρος του πολιτικού συστήματος είτε υποτίμησε τον κίνδυνο ανόδου του ΕΛΑΜ είτε θεωρούσε πως επωφελείται από την παρουσία του. Το ΑΚΕΛ ήταν το μόνο που κτυπούσε το ΕΛΑΜ από τη μέρα ίδρύσής του και αυτή η διαμάχη φαίνεται πως βοηθά στη συσπείρωση του κόμματος, βοηθά όμως ταυτόχρονα και τη συσπείρωση των ψηφοφόρων του ΕΛΑΜ. Ο ΔΗΣΥ για παράδειγμα θεωρούσε πως αποτελεί μία χρυσή εφεδρεία. Πως το ακροατήριό του προέρχεται από ψηφοφόρους του πρώην ΕΥΡΩ-ΚΟ-Νέων Οριζώντων και Συμμαχίας Πολιτών. Ψηφοφόροι που δεν θα ψήφισαν τον ΔΗΣΥ αλλά θα βρι-

Ο ΔΗΣΥ αντιμετωπίζει με μεγάλη σύγχυση το ΕΛΑΜ, καθώς εκτιμά πως μία μετωπική σύγκρουση θα κλείσει την πόρτα επιστροφής στους ψηφοφόρους του που προτιμούν πλέον το ΕΛΑΜ αλλά και θα ενοχλήσει την πλειοψηφούσα συντηρητική ψήφο του.

Το ΔΗΚΟ μπήκε στη διαδικασία να υποθετήσει μέρος της ρητορικής του ΕΛΑΜ σε ό,τι αφορά την «παραδοσιακή οικογένεια», ενώ αμηχανία παρουσιάζει πλέον και στο πώς θα προσεγγίσει το πραξικόπημα.

σκονταν δίπλα του στις κρίσιμες εκλογικές μάχες των προεδρικών εκλογών. Ο Ενδιάμεσος το είδε ωφελιμιστικά ως ένα κόμμα που θα απέκοπτε από τον Συναγερμό και σίγουρα όχι ψήφους από ΔΗΚΟ ή την ΕΔΕΚ.

Το ευρωπαϊκό σκηνικό

Η άνοδος του ΕΛΑΜ, αλλά και των υπόλοιπων ακροδεξιών-λαϊκίστικων κομμάτων της Ευρώπης ξεκίνησε με τη μεγάλη οικονομική κρίση και την αποκάλυψη σκανδάλων στα οποία εμπλέκονταν στελέχη κομμάτων εξουσίας. Ενδεικτική η περίπτωση Λεπέν στη Γαλλία, όταν το Πατριωτικό Κόμμα δημοφόρο του από δημοτικές εκλογές στη σκωρία σκανδάλων στο Γαλλικό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα, τόσο με τον Νικόλα Σαρκοζί όσο και με τον υποψήφιο του για την προεδρία Φρανσουά Φιγιόν το 2017. Η οργή για τα σκάνδαλα σε συνδυασμό με την αδυναμία των κυβερνήσεων της Ευρώπης να διαχειριστούν την μεταναστευτική κρίση, ενίσχυσαν τον θυμό και ενδόσαν τα κόμματα της Ακροδεξιάς, τα οποία μέσω ρατσιστικής ρητορικής, έμπλεου λαϊκισμού και συνθηματολογίας εν-

σχύθηκαν σε όλη την Ευρώπη περιλαμβανομένων και της Κύπρου.

Ακολουθώντας το ΕΛΑΜ

Η πρώτη αντίδραση των κομμάτων της Δεξιάς και συγκεκριμένα αυτών που ανήκουν στο Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα, περιλαμβανομένου και του ΔΗΣΥ, ήταν να υιοθετήσουν τη ρητορική ακροδεξιών κομμάτων για να ανακόψουν τις διαρροές τους μετακινούμενα δεξιάτερα. Στην περίπτωση της Κύπρου, η κυβέρνηση Αναστασιάδη χρησιμοποίησε το λεκτικό του ΕΛΑΜ, όταν ο υπουργός Εσωτερικών Νίκος Νουρής μίλουσε για δημιουργία συμμαχίας με τον Συναγερμό και σίγουρα όταν ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου στον προεκλογικό του μίλουσε για δημιουργία φράχτη. Η νυν πρόεδρος του ΔΗΣΥ που εξελέγη με την ψήφο του ΕΛΑΜ, ως αντάλλαγμα τους έδωσε την ad hoc επιτροπή για το δημογραφικό πρόβλημα. Ένα αντάλλαγμα που θεωρήθηκε ακίνδυνο, όμως στην ουσία μέσα από αυτήν ενισχύεται το αφήγημά του για δημογραφική αλλοίωση από τους μετανάστες και η διασπορά ψευδών ειδήσεων. Και ο Ενδιάμεσος βεβαίως βρέθηκε πολλές φορές στο ίδιο μέτωπο με το ΕΛΑΜ στο Κυπριακό απενοχοποιώντας έτσι την ψήφο στο ΕΛΑΜ και στέλνοντας το μήνυμα πως δεν απέχουν τόσο οι θέσεις των κομμάτων του δημοκρατικού τόξου με αυτές της Ακροδεξιάς.

Στον ΔΗΣΥ αντιλήφθηκαν λίγο αργότερα πως η κύρια διαρροή ψήφων τους προέρχεται από τον ΔΗΣΥ και προς το παρόν το αντιμετωπίζουν με αμηχανία. Αμηχανία, καθώς εκτιμούν πως μία μετωπική επίθεση όχι μόνο θα κλείσει μια και καλή την πόρτα επιστροφής αυτών των ψηφοφόρων αλλά και ότι θα ενοχλήσει τη σκληρή συντηρητική ψήφο του κόμματος που είναι και η πλειοψηφούσα.

Το έλλειμμα της ηγεσίας, του πολιτικού στίγματος σε συνδυασμό με τα σκάνδαλα διαφθοράς επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη εκτιμάται ότι θα αποτελέσουν την κύρια αιτία διαρροής ψήφων προς το ΕΛΑΜ. Στην πρόσφατη δημοσκοπήση άλλωστε που διενήργησε για λογαριασμό της «Κ» η Symmetron Market Research, διαφάνηκε ότι το ΕΛΑΜ λαμβάνει 7,4% από τους συναγερμικούς ψηφοφόρους.

Αυτός προφανώς είναι και ο λόγος που η Αννίτα Δημητρίου σε δύο ομιλίες της έχει τοποθετηθεί απέναντι από το ΕΛΑΜ, όμως πέραν αυτών των δύο τοποθετήσεων δεν διαφαίνεται συγκεκριμένος σχεδιασμός αντιμετώπισής τους, αλλά σύγχυση. Η σύγχυση διαφαίνεται από διάφορα περιστατικά, όπως το παράδοξο να συστηγάζονται ΔΗΣΥ και ΕΛΑΜ σε σωματεία. Για παράδειγμα τον περασμένο Ιανουάριο, η Αννίτα Δημητρίου έκοβε βασιλόπιτα στο σωματείο του Αγίου Αθανασίου μαζί με τον εκπρόσωπο Τύπου του ΕΛΑΜ Γεώργιο Γεωργιάδη.

Το ερώτημα πλέον, αφού το αφήγημα δεν είναι συγκεκριμένο για να αντιμετωπίσει το ΕΛΑΜ, είναι αν το ευρωψηφοδέλτιο του ΔΗΣΥ μπορεί να ανακόψει τη ροή ψήφων προς το ΕΛΑΜ. Η πρώτη εκτίμηση ήταν ότι η παρουσία Μάριου Πελεκάνου, ο οποίος υιοθετεί ρητορική εναντίον των μεταναστών και «προστασίας της παραδοσιακής οικογένειας» θα μπορούσε να συμβάλει στην επιστροφή συντηρητικής ψήφου που φλερτάρει με το ΕΛΑΜ. Η κτηνή αποχώρησή του και από την ηγεσία του κόμματος θεωρείται πως θα δυσκολέψει τα δεδομένα. Ίσως όμως η παρουσία της Ελένης Σταυρίδου να βοηθήσει στην αποκοπή ψήφων προς το ΕΛΑΜ, ενώ η παρουσία του Κωνσταντίνου Πετρίδη μπορεί να επαναφέρει τη φιλελεύθερη ψήφο. Το μεγάλο ερώτημα που θα πρέπει να απαντήσει πλέον ο ΔΗΣΥ είναι αν θα συνεχίσει να αντιμετωπίζει με αμηχανία το ΕΛΑΜ, αν θα περιμένει πως μακροπρόθεσμα οι ψηφοφόροι θα επιστρέψουν στον ΔΗΣΥ, όταν το ΕΛΑΜ θα γίνει μέρος του συστήματος και αναπόφευκτα θα φθαρεί, ή αν θα θεωρήσει πως είναι η ευκαιρία να ξεκαθαρίσει την ιδεολογική του ταυτότητα. Δεν πρέπει για παράδειγμα να αγνοηθεί η τακτική που ακολουθεί πλέον ο Κυριάκος Μητσοτάκης. Παρά το ότι το κόμμα βασίζεται κυρίως στη Λαϊκή Δεξιά και εν πολλοίς συντηρητική ψήφο, η κίνησή του να πάρει τον γάμο ομόφυλων ζευγαριών ανέτρεψε εν πολλοίς το σκηνικό. Όχι μόνο γιατί κυριάρχησε η αριστερή ατζέντα, αλλά γιατί κατέδειξε πως κινείται πλέον περισσότερο για αλίευση ψήφων στο Κέντρο. Στον ΔΗΣΥ εκτιμούν πως άλλα είναι τα δεδομένα ενός δυνατού –σε ποσοστά– Κυριάκου Μητσοτάκη σε σχέση με τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο ΔΗΣΥ σήμερα και δεν του επιτρέπει ταλμυρά βήματα. Καθόλου τυχαίο γεγονός ότι βλέπουν με ανησυχία μία συζήτηση γύρω από θέματα δικαιωμάτων όπως το ενδεχόμενο κατάθεσης νομοσχεδίου για ομόφυλα ζευγάρια (φάνηκε από τη δυστοκία που είχε να καταθέσει τη θέση του στο ρεπορτάζ που έκανε η «Κ» την περασμένη Κυριακή).

Απειλώντας τον Ενδιάμεσο

Ανησυχία για την άνοδο του ΕΛΑΜ είχε η ΕΔΕΚ το 2019, όταν κινδύνευε να χάσει την έδρα στην Ευρωβουλή, ωστόσο μετά την προεκλογική τους αντιπαράθεση και την κατάκτηση της έδρας, ο Μάριος Σιζόπουλος ακολούθησε σε πολλά σημεία την ίδια ρητορική με το ΕΛΑΜ, με αποτέλεσμα στις βουλευτικές να τιμωρηθεί. Το ίδιο πρόβλημα αντιμετωπίζει πλέον το ΔΗΚΟ που κινδυνεύει να χάσει την τρίτη θέση. Βάσει της δημοσκοπήσης της «Κ», το ΕΛΑΜ λαμβάνει το 8% των ΔΗΚΟϊκών ψηφοφόρων, όμως τα στελέχη του ΔΗΚΟ παρουσιάζονται αμήχανα για το πώς θα πρέπει να αντιμετωπίσουν τις διαρροές και τον κίνδυνο απώλειας της τρίτης θέσης. Αν δηλαδή θα πρέπει να προχωρήσουν σε μετωπική σύγκρουση μαζί με το ΕΛΑΜ ή αν θα πρέπει να κινηθούν δεξιότερα για να συγκρατήσουν το σκληρό τους ακροατήριο.

Η σύγχυση της στρατηγικής αλλά και πλέον της ιδεολογικής ταυτότητας φάνηκε την περασμένη βδομάδα στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, όταν σε ψήφισμα της βουλευτριάς του ΑΚΕΛ Ειρήνης Χαραλαμπίδου με θέμα το «Γυναικεία και Ειρήνη» ο βουλευτής του ΑΚΕΛ Γιώργος Κουκουμάς ζήτησε μαζί με την εισβολή να προστεθεί και το πραξικόπημα. Μία κίνηση που προκάλεσε την οργίλη αντίδραση της βουλευτριάς του ΔΗΣΥ Φωτεινής Τσιρίδου και όπως περιέργως του βουλευτή του ΔΗΚΟ Χρίστου Σενέκκη, ο οποίος θεώρησε πως μία τέτοια συζήτηση αποτελεί βούτυρο στο ψωμί του ΕΛΑΜ. Κάποτε, ωστόσο, το πραξικόπημα και η αναφορά στην ΕΟΚΑΒ' θεωρείται για το ΔΗΚΟ σημαία συσπειρώσεως του ακροατηρίου του και όχι ένα θέμα ταμπού που θα έπρεπε να αποφευχθεί, γιατί θα προκαλούσε εσωτερικά ζητήματα. Δεν ήταν όμως μόνο αυτό. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος το 2014 ήταν από τους ένθερμους υποστηρικτές του Συμφώνου Συμβίωσης, από τους πρώτους που στήριξαν το Gay Pride. Σήμερα αποφεύγει να τοποθετηθεί για ζητήματα που ενδεχομένως να ενοχλήσουν το συντηρητικό του ακροατήριο. Ενδεικτική η διαφωνία του ΔΗΚΟ για τον γάμο ομόφυλων ζευγαριών στο ρεπορτάζ της «Κ» την περασμένη Κυριακή αλλά και η προσπάθεια βουλευτών να κερδίσουν ψηφοφόρους με το αφήγημα του Πατρίς-Θρησκεία-Οικογένεια. Δεν πέρασε απαρατήρητη η στάση του Παύλου Μιλωνά για το θέμα της σεξουαλικής παιδαγωγίας, όταν κατήγγειλε φίμωση, υποστηρίζοντας τον μητροπολίτη εξ Ελλάδος που τοποθετείτο για την ομοφυλοφιλία. Και σίγουρα δεν πρέπει να αγνοηθεί η έντονη θέση του Χρυσόανθου Σαββίδη στο μεταναστευτικό. Το ερώτημα βεβαίως που θα πρέπει να απασχολήσει είναι αν οι βουλευτές του ΔΗΚΟ περιλαμβανομένου και του προέδρου του κόμματος –φοβούμενοι απώλεια εδρών στις βουλευτικές εκλογές που ακολουθούν– θα ακολουθήσουν μία πιο συντηρητική, ίσως και λαϊκίστικη προσέγγιση, όχι μόνο σε θέματα κοινωνικά αλλά και στην οικονομία στην οποία μέχρι σήμερα διαφίμωζαν πως αποτελούν τον πυλώνα της σταθερότητας και της μετριότητας. Επί του παρόντος πάντως, ο Νικόλας Παπαδόπουλος θέλει να στείλει το μήνυμα –μέσω και της πρωτοβουλίας του στο Κυπριακό– πως το ΔΗΚΟ αποτελεί τον κύριο διεκδικητή σε θέματα Κυπριακού και πως σε αντίθεση με το ΕΛΑΜ, το ΔΗΚΟ έχει συγκεκριμένες θέσεις πάνω στο εθνικό μας ζήτημα. Το ποσοστό αυτό μπορεί να βοηθήσει είναι ένα ερώτημα. Το σίγουρο είναι πως το ΔΗΚΟ έχει προπαθήσει να ενισχύσει σημαντικά το ψηφοδέλτιό του για να συγκρατήσει το σκληρό του ακροατήριο, ρίχνοντας στη μάχη μαζί με το φαβορί Κώστα Μαυρίδη, τον στενότερο συνεργάτη του Νικόλα Παπαδόπουλου και πρωτοκλασάτο στέλεχος του ΔΗΚΟ Χρυσή Παντελίδου. Σκέψεις γίνονται για την σκληρή στο Κυπριακό Ελένη Θεοκάρου αλλά και για τον Λεόντιο Κωστρίκκη.

Συγκυβερνώντες σε τεντωμένο σχοινί

Ο πρώτος χρόνος διακυβέρνησης προκάλεσε εντάσεις μεταξύ του Προέδρου και των κομμάτων που τον στηρίζουν

Της ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Στο δικό τους απολογισμό για τον πρώτο χρόνο διακυβέρνησης του Νίκου Χριστοδουλίδη, τα κόμματα που τον στηρίζουν φέρεται να καταγράφουν ατυχείς στιγμές, ωστόσο κρατούν τη μεγάλη εικόνα της υλοποίησης θέσεων που περιλαμβάνονται στο προεκλογικό πρόγραμμα βάσει του οποίου τον στήριξαν. Άλλωστε, ο Νίκος Χριστοδουλίδης μπορεί να δηλώνει κομματικά ορφανός, ωστόσο ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ επένδυσαν στη συγκεκριμένη υποψηφιότητα και δεν είναι διατεθειμένα να παραδώσουν τόσο εύκολα τον ρόλο που τους επιτρέπει να συνδιαμορφώνουν προτάσεις όπως και να εκπροσωπούνται με δικά τους πρόσωπα σε θέσεις-κλειδιά. Βέβαια, ο εβδομαδιαίος πρωινός καφές μεταξύ του Νίκου Χριστοδουλίδη με τους Νικόλα Παπαδόπουλο, Μάριο Καρογιάν και Μαρίνο Σιζόπουλο δεν φαίνεται πλέον να είναι στις προτεραιότητες κανενός, μιας και η επιλογή τον κατ' ιδίαν συναντήσεις φαίνεται να διευκολύνει όλες τις πλευρές. Οι τρεις αρχηγοί δεν διανύουν και την καλύτερη περίοδο στις σχέσεις τους, ενώ η πρωτοβουλία Νικόλα Παπαδόπουλου για συντονισμό ενόψει των εξελίξεων στο Κυπριακό φέρεται να προκάλεσε την έντονη δυσαρέσκεια του Μάριου Καρογιάν που δεν προτίθεται να δώσει πρωταγωνιστικό ρόλο στον πρόεδρο του ΔΗΚΟ. Επικοινωνία υπάρχει και από την ομάδα των τριών –του εκπροσώπου Τύπου Κωνσταντίνου Λετυμιπίτη, του αναπληρωτή κυβερνητικού εκπροσώπου Γιάννη Αντωνίου και του διευθυντή του Γραφείου Τύπου Βικτώρα Παπαδόπουλου– με τους εκπροσώπους των κομμάτων Κατερίνα Χριστοφίδου από πλευράς ΔΗΚΟ, Γιώργο Γεωργίου από ΕΔΕΚ και Ανδρέα Θεμιστοκλέους από ΔΗΠΑ για καλύτερο μεταξύ τους συντονισμό. Επιβεβαιωμένη θεωρείται πλέον και η διαβούλευση με τις κοινοβουλευτικές ομάδες των κομμάτων αν και ακόμη παρατηρούνται κενά σε σχέσεις με τις προτάσεις νόμου που καταθέτει η κυβέρνηση.

ΔΗΚΟ
Πάντως για το ΔΗΚΟ, οι χειρισμοί στο Κυπριακό είναι το μόνο σημείο που πιθανόν να οδηγήσει στα άκρα τη σχέση με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη. Μάλιστα, στελέχη του κόμματος ξεκαθαρίζουν ότι στο συγκεκριμένο θέμα δεν μπορεί να υπάρξει κανένας συμβιβασμός, υπενθυμίζοντας την αποχώρηση το 2011 από

Ο Νίκος Χριστοδουλίδης μπορεί να δηλώνει κομματικά ορφανός, ωστόσο ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ επένδυσαν στη συγκεκριμένη υποψηφιότητα και δεν είναι διατεθειμένα να παραδώσουν τόσο εύκολα τον ρόλο που τους επιτρέπει να συνδιαμορφώνουν προτάσεις.

την κυβέρνηση Δημήτρη Χριστόφια. Άλλωστε, ο Νικόλας Παπαδόπουλος, θέλοντας να δώσει από νωρίς το μήνυμα, προχώρησε με πρωτοβουλία για συντονισμό με τα συνεργαζόμενα κόμματα ενόψει εξελίξεων, παρά τις επιφυλάξεις των άλλων δύο, χωρίς ωστόσο να παραβλέπει κανείς το προεκλογικό παιχνίδι που κρύβεται πίσω από αυτή την κίνηση την ώρα που το ΔΗΚΟ κινδυνεύει να χάσει την τρίτη θέση από το ΕΛΑΜ.

Βέβαια, η πρωτοβουλία του Νικόλα φέρεται να μην άρσει ιδιαίτερα ούτε στον λόφο, αν και ο ίδιος ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης χαρακτήρισε καλοδεχούμενη κάθε κίνηση πολιτικού αρχηγού που συμβάλλει στην προσπάθεια για κινητικότητα, στέλνοντας όμως και το μήνυμα ότι ο ίδιος είναι που θα λάβει την απόφαση την κρίσιμη ώρα. Άλλωστε, ένα από τα μελανά σημεία στη σχέση ΔΗΚΟ-Χριστοδουλίδη ήταν η ανακοίνωση των δεκαεσών μέτρων στήριξης των Τουρκοκυπρίων. Μέτρα για τα οποία ο Νικόλας Παπαδόπουλος φέρεται να δέχτηκε επικρίσεις και από τα ίδια τα στελέχη του κόμματός του, ενώ ο ίδιος ανέμενε περαιτέρω συζήτηση του θέματος με τον Πρόεδρο, όπως και να ληφθούν υπόψη οι ανησυχίες του. Μάλιστα, δεν έκρυψε τον εκνευ-

ρισμό του, με αποτέλεσμα η σχέση των δύο αντρών να περάσει μια δύσκολη φάση.

Την ίδια ώρα, κανείς στο κόμμα δεν ξεχνά το όσα εξελίχθηκαν το βράδυ πριν ανακοινωθεί το Υπουργικό Συμβούλιο, από το οποίο έμεινε εκτός η Αναστασία Παπαδοπούλου, δημιουργώντας την πρώτη ρήξη στη σχέση Προεδρικού με ΔΗΚΟ και δείχνοντας από νωρίς ότι ο δρόμος της συγκυβέρνησης δεν θα είναι στρωμένος με ροδοπέταλα. Ακολούθησε ο ανασχηματισμός όπου και πάλι το ΔΗΚΟ έμεινε χωρίς το υπουργείο Δικαιοσύνης, το οποίο και διεκδικούσε και όλα αυτά πριν καν κλείσει ο πρώτος χρόνος της διακυβέρνησης. Ένα χρόνο μετά, υπάρχει και η έντονη άποψη ότι το μεγαλύτερο κόμμα που στηρίζει την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη έχει αποστεί και τη μεγαλύτερη φθορά, και αυτό είναι πρόβλημα ενόψει και των εκλογών της 9ης Ιουνίου γι' αυτό και στόχος είναι να κρατηθεί μια σκληρότερη στάση.

Ωστόσο, σημειώνουν ότι δεν μετάνωσαν ούτε για μία στιγμή για την επιλογή τους, μιας και ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει το κόμμα μέσα από την κυβέρνηση είναι ουσιαστικός και καιρός, πάρα να βρισκείται στην αντιπολίτευση, χαρακτηρίζοντας κέρδος την ευχέ-

ρη συνδιαμόρφωση θέσεων για αντιμετώπιση σοβαρών ζητημάτων όπως το μεταναστευτικό.

ΕΔΕΚ

«Ο ΕΔΕΚίτης δεν νιώθει ότι είναι συγκυβέρνηση στην παρούσα φάση» δηλώνουν στελέχη του κινήματος, επισημαινοντας την ίδια ώρα τη δυσαρέσκειά τους σε σχέση με την αναφορά που επέλεξε να κάνει ο πρόεδρος στο κόμμα και τη διαφώνια τους στο Κυπριακό, αν και δεν βλέπουν πίσω από αυτή τη συνηθισμένη σκοπιμότητα. Υπενθυμίζουν μάλιστα τα τέσσερα σημεία στα οποία συμφωνήσαν προεκλογικά με τον Νίκο Χριστοδουλίδη σε ό,τι αφορά την επιδιωκόμενη λύση, σημειώνοντας την ίδια ώρα ότι τους ανησυχεί η περαιτέρω πορεία του Κυπριακού. Σε σχέση με την ευρύτερη σχέση με το Προεδρικό, στον ένα χρόνο καταγράφκαν ήδη στιγμές έντονης δυσαρέσκειας –όπως η μη ενημέρωση για τον ανασχηματισμό– ενώ δεν παραλείπουν να αναφερθούν και στην κατάθεση συγκεκριμένων νομοσχεδίων στα οποία η θέση της ΕΔΕΚ δεν εισακούστηκε. Στα συν καταγράφεται η προσπάθεια που γίνεται να βελτιωθεί η επικοινωνία κυβέρνησης με κοινοβουλευτικές ομάδες, ενώ κανείς δεν παραβλέπει το γεγονός ότι η ΕΔΕΚ, σε μία δύσκολη συγκυρία για το κόμμα, προσδέθηκε στο άρμα του νικητή ώστε να καταφέρει να πάει παραπέρα. Βέβαια, αν αυτό μπόρεσε να το διαχειριστεί καταλλήλως η ηγεσία του κινήματος θα φανεί και στο αποτέλεσμα των εκλογών της 9ης Ιουνίου. Μάλιστα, η πιθανότητα μη εκλογής ευρωβουλευτή, όπως και η πτώση των ποσοστών, πιθανότατα να ανοίξει νωρίτερα και τη συζήτηση για τη διάδοχη κατάσταση αν αναλογιστεί κανείς πως την επόμενη διετία ολοκληρώνεται η προεδρία Σιζόπουλου και δεν μπορεί να επαναδιεκδικήσει βάσει του καταστατικού.

ΔΗΠΑ

Αποφάσισε να ανέβει στο τρένο του Νίκου Χριστοδουλίδη τελευταία, μιας και δεν ευδοχώθηκε οποιαδήποτε προσπάθεια για υποψήφιο ευρείας αποδοχής, ενώ απέρριψε πρόταση στήριξης Αβέρωφ Νεοφύτου με αντάλλαγμα τη συγκυβέρνηση. Οι τότε επικριτές της απόφασης έκαναν λόγο για κίνηση που εξασφάλιζε μεν στη ΔΗΠΑ συμμετοχή στην κυβέρνηση, μιας και οι δημοσκοπήσεις έδειχναν αδιαμφισβήτητη νικητή τον Νίκο Χριστοδουλίδη, εξέφραζαν όμως φόβους σε ό,τι αφορά τη συ-

νύπαρξη με το ΔΗΚΟ, με ορατό τον κίνδυνο επικράτησης του δυνατότερου. Βέβαια το κόμμα του Μάριου Καρογιάν φέρεται να είναι το κοντινότερο στις θέσεις του προέδρου Χριστοδουλίδη ενώ –αν και ποσοτικά μικρότερο– φέρεται να διαδραμάτισε ουσιαστικό ρόλο στη σύλληψη του Υπουργικού Συμβουλίου κυρίως με τη βέτο που έθεσε. Από εκεί και πέρα οι σχέσεις Προεδρικού με ΔΗΠΑ πέρασαν από μύρια κύματα κυρίως λόγω του μη συντονισμού. Στις δυσκολίες ήρθε να προστεθεί η ένταση του ανασχηματισμού με τον Μάριο Καρογιάν για πρώτη φορά δημοσίως να μην μπορεί να κρύψει τον εκνευρισμό του, λέγοντας χαρακτηριστικά ότι «ο χειρισμός δεν ήταν ο καλύτερος που έγινε, να είμαστε ειλικρινείς» ενώ στην περιρρέουσα ήρθε να προστεθεί λίγες μέρες αργότερα και η δυσαρέσκεια σε σχέση με τις επιλογές στελεχών για τα Δ.Σ. των ημικρατικών οργανισμών. Η ένταση έδειξε να υποχωρεί μετά τη συνάντηση του προέδρου της Δημοκρατίας με τη στελέχη του Κόμματος και, στις δυόμιση ώρες που διάρκεσε, τους άκουσε προσεκτικά αλλά και τους διαβεβαίωσε πως θα γίνουν βελτιωτικές κινήσεις. Από εκείνη τη μέρα η επικοινωνία κυρίως της κοινοβουλευτικής ομάδας με το προεδρικό, ώστε να μην έρχονται προ εκπλήξεως για προτάσεις νόμου που κατατίθενται, έγινε καλύτερη, ενώ εντάθηκαν και οι επισκέψεις υπουργών στα γραφεία της ΔΗΠΑ, σε μία προσπάθεια ενημέρωσης του κόμματος για τα τρέχονα ζητήματα. Βέβαια η εκκενρία δεν φαίνεται να κράτησε για πολύ, μιας και εκεί που τα πράγματα πήγαιναν να φτιάξουν μπήκε στη μέση ο Δήμος Στρόβουλου, τον μόνο που διεκδικεί η ΔΗΠΑ με δικό της υποψήφιο. Στελέχη της ΔΗΠΑ θέλησαν να δηλώσουν δημοσίως ότι σε περίπτωση που το Προεδρικό προχωρήσει με κινήσεις στήριξης της ανεξάρτητης υποψηφιότητας Ανδρέα Παπαχαράλαμπος, μιας και θεωρείται στενός συνεργάτης και φίλος του Προέδρου, θα δημιουργούσε πρόβλημα στη συνεργασία. Βέβαια η ηγετική πυραμίδα θέλησε να ξεκαθαρίσει προς πάσα κατεύθυνση πως δεν πρόκειται να θυσιαστεί η συνεργασία με την κυβέρνηση για ένα δήμο, ενώ όπως διαμνύεται το θέμα συζητήσαν και κατ' ιδίαν Μάριος Καρογιάν και Νίκος Χριστοδουλίδης. Το μήνυμα ωστόσο που δίνεται είναι ότι υπάρχουν και άλλα περιθώρια βελτίωσης παρόλο που σε πολιτικό επίπεδο δεν υπάρχουν ουσιαστικές διαφωνίες.

Η πρωτοβουλία του Νικόλα ενόψει εξελίξεων φέρεται να μην άρσει ιδιαίτερα ούτε στον λόφο...

«Ο ΕΔΕΚίτης δεν νιώθει ότι είναι συγκυβέρνηση στην παρούσα φάση» δηλώνουν στελέχη του κινήματος...

Οι σχέσεις Προεδρικού με ΔΗΠΑ πέρασαν από μύρια κύματα κυρίως λόγω του μη συντονισμού...

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΙΧΑΗΛ ΠΕΡΣΙΑΝΗ

Η αρθριτιδα του Adam Smith

Το Λονδίνο φλεγόταν για τέσσερις ημέρες. Τα σπίτια, ζύλιβα με στέρες από άχυρο, τροφοδότσαν την πυρκαγιά η οποία έφτασε μέχρι τον Τάμεση, όπου ζάχαρη, πίσσα, έλαια και αλκοόλη της έδωσαν επιπλέον καύσιμο για να συνεχίσει την καταστροφή της. Στις τέσσερις της ημέρες, η πυρκαγιά κατέστρεψε σχεδόν 14.000 σπίτια και επιχειρήσεις, 87 εκκλησίες συν τον καθεδρικό του Αγίου Παύλου, ένα παλάτι, τουλάχιστον τρεις φυλακές και δεκάδες δημόσια κτήρια και κρατικά κέντρα. Ο θεωρούμενος πατέρας της ελεύθερης οικονομίας, Άνταμ Σμιθ, αν και Σκωτσέζος, γράφοντας ένα αιώνα αργότερα, είχε βαθιά στο μυαλό του το συμβάν.

Ναι, ανέπτυξε την ανάλυση πως το προσωπικό συμφέρον των μελών της κοινωνίας αθροίζεται αυτόματα στο κοινό συμφέρον της κοινωνίας. Και ναι, μας έδωσε την εικόνα του «Αόρατου Χεριού» το οποίο αθροίζει τα προσωπικά συμφέροντα σε κοινό καλό. Αλλά σε πείσμα των διάφορων νεοφιλελεύθερων που διάβασαν μόνο αποσπάσματα του έργου του, ήταν η κέρμαχος της κρατικής παρέμβασης εκεί όπου αυτή ήταν απαραίτητη. Και, η πυρκαγιά του Λονδίνου ήταν ένα από τα παρα-

δείγματά του όταν επέμεινε πως πρέπει να δημιουργηθεί πολεοδομικός κώδικας που να υποχρεώνει τους ιδιοκτήτες σε συγκεκριμένες (αντιπυρικές) συμπεριφορές. Παρά, όμως, τις σαφείς και απαντηλμένες του αναφορές στο έργο του, δεν ανέπτυξε πλήρως ποτέ αυτή τη σκοπιά της θεωρίας του.

Αυτό έγινε από τον Ρίγου, σχεδόν ακόμα ένα αιώνα μετά την πυρκαγιά του Λονδίνου. Παρά το περιεργό κτένισμά του, ο Ρίγου έτυχε σεβασμού. Ευτυχώς τα μαθηματικά πίσω από τη θεωρία του είναι σχετικά απλά στη θεωρητική τους μορφή και οι φόροι που φέρουν το όνομά του θα πρέπει να βρεθούν στον πυρήνα και της τρέχουσας μεταρρύθμισης στην Κύπρο.

Σε τελική ανάλυση, αυτό που είπε ο Ρίγου είναι απλό: καλό το Αόρατο Χέρι, αλλά πολλές φορές βγαίνει αρθριτιδα και αποτυγχάνει στο λεπτεπίλεπτο έργο του. Ο Milton Friedman πρέπει να έβλεπε πολλά όνειρα με σκληρωτικά αόρατα χέρια να τον δέρονται.

Όταν ο φούρναρης, ο οποίος φαντάζει παρεμπιπτόντως σε ένα από τα πιο διάσημα εδάφια του Σμιθ, δεν πρόσχε τους φούρνους του, τότε αντί να συναθροιστεί το προσωπικό του συμφέρον με εκείνο

των άλλων για το κοινό καλό, έκαψε το Λονδίνο. Το ίδιο ισχύει, όμως, πολύ συχνά, όταν για παράδειγμα μια παράκτια επιχείρηση επιλέγει να ρίχνει τα απόβλητά της στη θάλασσα για να γλυτώσει χρήματα, απάνη, γείτονες, τη δημόσια υγεία. Και, όμως, δεν είναι «δωρεάν».

Το κόστος πληρώνεται από άλλους: λούόμενους, ξενοδοχεία της περιοχής, επιχειρήσεις παράκτιας ψυχαγωγίας, κρήστες του αποχετευτικού που δεν επιλέγουν την απάνη, γείτονες, τη δημόσια υγεία.

Με την ανάπτυξη της θεωρίας των αρνητικών εξωτερικότητας (negative externalities), ο Ρίγου έδωσε ένα πλαίσιο αντιμετώπισης του προβλήματος, τουλάχιστον όσον αφορά σε εξωτερικότητες που δεν λύνονται μέσα από το ποινικό δίκαιο. Η λογική είναι πως, αφού ο φούρναρης δεν προσέχει και αφού η παράκτια επιχείρηση ρυπαίνει, μεταφέροντας το κόστος των πράξεών τους σε άλλους, τότε η κοινωνία μπορεί να τους «επιστρέψει» τον λογαριασμό. Και με τον τόκο. Η αρχή ο «ρυπαίνων πληρώνει», αλλά και το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής ρύπων, βασίζονται στην «πγκουβιανή» αρχή της εσωτερικεύσης του κόστους μιας αθέμιτης συμπερι-

φοράς. Το ίδιο και η πρόταση για φορολόγηση του άνθρακα, η οποία ανακοινώθηκε προ ημερών από το ΚΟΕ του Πανεπιστημίου Κύπρου και το υπουργείο Οικονομικών.

Η πρόταση είναι, καταρχάς, αναπόφευκτη. Βασικό, όμως, ερώτημα δεν είναι μόνο τι στοιχίζουν οι εν λόγω φορολογίες στον φορολογούμενο, αλλά εν όψει των περιβαλλοντικών πραγματικότητων της Κύπρου, πόσο θα μας στοιχίσει η μη επιβολή τέτοιων τελών και φόρων. Αυτό είναι ένα ερώτημα στο οποίο θα επιχειρήσει να βρει ποσοτική απάντηση το Δημοσιονομικό Συμβούλιο Κύπρου το επόμενο διάστημα, αλλά η σχετική βιβλιογραφία έχει πλέον εδραιώσει καλά πως το κόστος της μη δράσης είναι ακριβότερο για την κοινωνία από αποφάσεις όπως τη φορολόγηση του άνθρακα.

Πιο σημαντικό, όμως, είναι και το ότι η λογική των εν λόγω τελών είναι πως εσωτερικεύουν αυτές τις αρνητικές επιπτώσεις των καταναλωτών άνθρακα. Η πρόθεση για αντισταθμιστικά μέτρα είναι εξαιρετικά σημαντική, αφού οι φόροι πλήττουν δυσανάλογα τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος.

Αλλά από τον όλο σχεδιασμό δεν πρέπει να απουσιάζει (και δεν

απουσιάζει) η λογική πως, όταν η συμπεριφορά ενός ατόμου ή επιχείρησης δημιουργεί κόστος για τους άλλους, τότε πρέπει πάντα η κοινωνία να τους επιστρέφει το κόστος, προς εξυπηρέτηση του κοινού καλού. Η αρχή αυτή δεν ισχύει μόνο στα περιβαλλοντικά θέματα ή τις πυρκαγιές, σε όλες τις βιομηχανίες. Και, ξέρουμε πολύ καλά πως υπάρχουν συμπεριφορές ακόμα και στις υπηρεσίες (π.χ. δικηγόρου, τράπεζας, λογιστή) που ενέχουν παράπλευρο κόστος για την κοινωνία, προς εξυπηρέτηση των κερδών εκείνου που τις επιλέγει.

Γι' αυτό και η κυβέρνηση ορθά προχωρεί προς μια ενιαία αρχή εποπτείας, η οποία θα μπορεί να ασκήσει πίεση για αλλαγή συμπεριφορών. Η αλλαγή συμπεριφορών, εξάλλου, αποτελεί κεντρικό ζητούμενο στην οποία προσπάθεια για αντιμετώπιση των αρνητικών εξωτερικότητων. Η πρόταση, η οποία πρέπει να βελτιωθεί σε ορισμένα της σημεία, τουλάχιστον χαρακτηρίζεται από αυτή, την ορθή, προσέγγιση.

Όπου οι επιλογές, πράξεις, πολιτικές και συμπεριφορές λίγων ενέχουν κόστος το οποίο μεταφέρεται σε άλλους, (όπως γίνεται και στο ζήτημα του ξεπλύματος), η

συμπεριφορά πρέπει να ελέγχεται. Αυτό ισχύει διπλά, όταν κάποιες συμπεριφορές μπορεί να είναι μεν νόμιμες, αλλά να είναι ταυτόχρονα επιζήμιες για το σύνολο της κοινωνίας, όπως προέβλεψε ο Ρίγου.

Το ενδιαφέρον είναι πως οι αρνητικές εξωτερικότητες –στο περιβάλλον, στο ξεπλύμα, στους ρύπους, στο τραπεζικό σύστημα, στην υγεία– σταδιακά αποτελούν αντικείμενο της προσοχής της κοινωνίας μας. Η μπάλα βρίσκεται στο γήπεδο της πολιτικής ηγεσίας, η οποία να καλείται να δείξει πως αντιλαμβάνεται ότι δεν είναι δυνατόν να κάνει το οστό χωρίς κόστος, αφού η σημερινή κατάσταση αποτελεί μια ισορροπία τύπου Pareto: για να λυθεί το πρόβλημα, πρέπει να υπάρξει απαραίτητα χαμένος και κερδισμένος.

Το θετικό είναι πως σε αυτές ακριβώς τις περιπτώσεις, ξέρουμε πολύ καλά –ηθικά, κοινωνικά και οικονομικά– ποιος ακριβώς πρέπει να είναι ο χαμένος, αλλά και ποιος πρέπει να προστατέψουμε με τα αντισταθμιστικά μέτρα. Κι εκεί θα κριθεί η όλη προσπάθεια.

Ο κ. Μιχάλης Περσιάνης είναι πρόεδρος του Δημοσιονομικού Συμβουλίου Κύπρου. Οι απόψεις είναι προσωπικές.

ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙ, του ανταποκριτή μας
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Ο θαλάσσιος διάδρομος για τη Γάζα ήταν μια πρόταση για την οποία ο χρόνος εφαρμογής έχει ωριμάσει, τόσο γιατί η Κύπρος έχει κάνει την επί τόπου επιχειρησιακή προεργασία για όσα της αναλογούν, όσο και λόγω της επιδείνωσης της ανθρωπιστικής κατάστασης στη Μέση Ανατολή, καθώς και προεκλογικών αναγκών σε Βρυξέλλες και Ουάσιγκτον, σύμφωνα με συγκλίνουσες πληροφορίες για το παρασκήνιο της τελευταίας εβδομάδας.

Την ώρα που οι προβολείς ήταν πάνω στην Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν για τη διαδικαστική επικύρωση της υποψηφιότητάς της από τα μέλη του ΕΛΚ στο συνεδριακό κέντρο Romexro στο Βουκουρέστι, η πρόεδρος της Κομισιόν επέλεξε να βάλει και την «Αμάθεια» στην παρουσίαση επιτευγμάτων της ευρωπαϊκής κεντροδεξιάς. Όμως ούτε θα το έκανε, ούτε θα πήγαινε αμέσως μετά στην Κύπρο, αν δεν υπήρχε συγκεκριμένο αντικείμενο να αναδείξει. Οι εξελίξεις των τελευταίων ημερών δεν δικαιούν τον επικοινωνιακό «φούσκωμα» της πρωτοβουλίας που είχε επιχειρηθεί από την κυπριακή κυβέρνηση αμέσως μετά την κατάθεσή της στα τέλη Οκτωβρίου. Αναμφίβολα όμως, το στα χαρτιά υπηρεσιακό ταξίδι της προέδρου της Κομισιόν ωφέλησε, εκτός από την προεκλογική της εκστρατεία, και την κυπριακή κυβέρνηση που μπορεί πλέον για πρώτη φορά να μιλήσει στην πράξη για εφαρμογή της πρότασης.

Η αφετηρία του νήματος που επανέφερε στην επικαιρότητα τον ανθρωπιστικό διάδρομο και οδήγησε στις ανακοινώσεις στη Λάρνακα δεν βρισκείται όμως στο Βουκουρέστι, ούτε στη Λευκωσία από όπου ήρθε η πρόσκληση, σύμφωνα με επίσημη τοποθέτηση του εκπροσώπου Τύπου της Κομισιόν. Το έναυσμα ήρθε από την Ουάσιγκτον, και την αναζήτηση λύσεων από την αμερικανική κυβέρνηση εν μέσω της διεθνούς –και προεκλογικής και εκεί– κατακραυγής για τη ραγδαία επιδείνωση της ανθρωπιστικής κατάστασης στη Λωρίδα της Γάζας. Από το ιστορικό της περασμένης εβδομάδας προκύπτει πως το γραφείο της Φον ντερ Λάιεν πήρε πάνω του το θέμα της προώθησης της πρωτοβουλίας αντί να αφήσει

Το έναυσμα ήρθε από την Ουάσιγκτον, και την αναζήτηση λύσεων από την αμερικανική κυβέρνηση εν μέσω της διεθνούς κατακραυγής για τη ραγδαία επιδείνωση της ανθρωπιστικής κατάστασης στη Γάζα.

την υλοποίηση στον επίτροπο ανθρωπιστικής βοήθειας. Και πως η κινητοποίηση ήρθε μετά που ο εκπρόσωπος του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ Τζον Κίρμπι δώλωσε δημόσια την Κυριακή πως η χώρα εξετάζει λύσεις με βάση την πρόταση της Κύπρου, ώθησε που και το Προεδρικό στη Λευκωσία και το Μπερλεμόν στις Βρυξέλλες αξιοποίησαν για να γίνει πραγματικότητα η επίσκεψη Φον ντερ Λάιεν και η δρομολόγηση της πρώτης αποστολής.

Οι δυσκολίες ίδιες

Από την πρώτη φορά που ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης αναφέρθηκε στην πρόταση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Οκτωβρίου και την παρουσίασή της στο Παρίσι μερικές ημέρες μετά, ανώτερες κοινοτικές πηγές στις Βρυξέλλες σημείωναν πως παρέμεινε στο τραπέζι ως επιλογή, δεδομένου όμως πως πρώτα θα αείρονταν πρακτικές δυσκολίες.

Αυτή την πραγματικότητα την παραδέχονταν και κυπριακές διπλωματικές πηγές, παρά την πιο αισιόδοξη επικοινωνιακή προσέγγιση στη Λευκωσία και τις αναφορές για έναρξη της επιχείρησης προτού αυτή ωριμάσει, όπως έγινε τον Ιανουάριο με την άφιξη βρετανικού πλοίου στην Αίγυπτο μέσω Μάλτας (και όχι απευθείας στη Λωρίδα της Γάζας από την Κύπρο). Τον Νοέμβριο ο επίτροπος ανθρωπιστικής βοήθειας Γιάνες Λέναρτς δήλωνε πως δεν υπάρχουν «εγκυριαστικές ελλειψότητες και εκκρεμότητες» στις ακτές της Λωρίδας της Γάζας, οι οποίες θα πρέπει να δημιουργηθούν» (13/11/2023). Όπως επισήμαιναν τότε κοινοτικοί αξιωματούχοι, μία από τις πιθανές λύσεις που εξετάζονταν ήταν η δημιουργία προσωρινού τεχνιτού λιμένα, η οποία ήταν και αυτή που ανακινώθηκε από την Ουάσιγκτον από τον ίδιο τον Αμερικανό πρόεδρο Τζο Μπάιντεν. Την πραγματική διάσταση της πρότασης είχε εξηγήσει πιο αναλυτικά ήδη από τον Νοέμβριο στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εξωτε-

Το στα χαρτιά υπηρεσιακό ταξίδι της προέδρου της Κομισιόν Ούρσουλας Φον ντερ Λάιεν ωφέλησε, εκτός από την προεκλογική της εκστρατεία, και την κυπριακή κυβέρνηση.

ρικών ο υπουργός Εξωτερικών Κωνσταντίνος Κόμπος, αναλύοντας τα θέματα ασφαλείας που έπρεπε να συζητηθούν, και τα διαφορετικά βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα σενάρια και τις φάσεις μιας πιθανής υλοποίησης της επιχείρησης.

Η επίσκεψη της προέδρου της Κομισιόν συμφωνήθηκε το χρονικό διάστημα μεταξύ του τηλεφωνήματος Φον ντερ Λάιεν-Χριστοδουλίδη την περασμένη Δευτέρα (μία μέρα μετά τη δημόσια αναφορά Κίρμπι στο σχέδιο της Κύπρου) και της ανακινώσεως της επίσκεψης την Τετάρτη, πιθανώς αργά την Τρίτη (όταν και διέρρευσε στη Λευκωσία αμέσως μετά τη διακαναλική του ΠΤΔ) και την ώρα που οι ηγέτες του ΕΛΚ κατευθύνονταν στο Βουκουρέστι. Η κα Φον ντερ Λάιεν προ-

Το ιστορικό

οδεύει προς τις ευρωεκλογές του Ιουνίου με νικηφόρο αέρα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στην πρώτη θητεία της η κυρία Φον ντερ Λάιεν επέδειξε ηγετικό πνεύμα και ηγήθηκε πολλών κρίσιμων αποφάσεων. Το ΕΛΚ διαθέτει τόσο τα πρόσωπα όσο και τις πολιτικές για την επόμενη ημέρα της Ε.Ε., που αποτυπώνονται στο εκλογικό μανιφέστο το οποίο διαμορφώθηκε μέσα από μία συμπεριληπτική διαδικασία συμμετοχής όλων των κομμάτων μας και υιοθετήθηκε στο Συνέδριο του Βουκουρεστίου.

Η ενίσχυση της ευμερίας των πολιτών και της κοινωνικής συνοχής, η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας και το επόμενο βήμα της ισορροπημένης εφαρμογής της Πράσινης Συμφωνίας, χωρίς αποκλεισμούς και με φροντίδα για τους αγρότες, τους επιχειρηματίες, τους νέους και τους ηλικιωμένους, η ενδυνάμωση της

οδεύει προς τις ευρωεκλογές του Ιουνίου με νικηφόρο αέρα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στην πρώτη θητεία της η κυρία Φον ντερ Λάιεν επέδειξε ηγετικό πνεύμα και ηγήθηκε πολλών κρίσιμων αποφάσεων. Το ΕΛΚ διαθέτει τόσο τα πρόσωπα όσο και τις πολιτικές για την επόμενη ημέρα της Ε.Ε., που αποτυπώνονται στο εκλογικό μανιφέστο το οποίο διαμορφώθηκε μέσα από μία συμπεριληπτική διαδικασία συμμετοχής όλων των κομμάτων μας και υιοθετήθηκε στο Συνέδριο του Βουκουρεστίου.

Η ενίσχυση της ευμερίας των πολιτών και της κοινωνικής συνοχής, η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας και το επόμενο βήμα της ισορροπημένης εφαρμογής της Πράσινης Συμφωνίας, χωρίς αποκλεισμούς και με φροντίδα για τους αγρότες, τους επιχειρηματίες, τους νέους και τους ηλικιωμένους, η ενδυνάμωση της

οδεύει προς τις ευρωεκλογές του Ιουνίου με νικηφόρο αέρα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στην πρώτη θητεία της η κυρία Φον ντερ Λάιεν επέδειξε ηγετικό πνεύμα και ηγήθηκε πολλών κρίσιμων αποφάσεων. Το ΕΛΚ διαθέτει τόσο τα πρόσωπα όσο και τις πολιτικές για την επόμενη ημέρα της Ε.Ε., που αποτυπώνονται στο εκλογικό μανιφέστο το οποίο διαμορφώθηκε μέσα από μία συμπεριληπτική διαδικασία συμμετοχής όλων των κομμάτων μας και υιοθετήθηκε στο Συνέδριο του Βουκουρεστίου.

Η ενίσχυση της ευμερίας των πολιτών και της κοινωνικής συνοχής, η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας και το επόμενο βήμα της ισορροπημένης εφαρμογής της Πράσινης Συμφωνίας, χωρίς αποκλεισμούς και με φροντίδα για τους αγρότες, τους επιχειρηματίες, τους νέους και τους ηλικιωμένους, η ενδυνάμωση της

οδεύει προς τις ευρωεκλογές του Ιουνίου με νικηφόρο αέρα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στην πρώτη θητεία της η κυρία Φον ντερ Λάιεν επέδειξε ηγετικό πνεύμα και ηγήθηκε πολλών κρίσιμων αποφάσεων. Το ΕΛΚ διαθέτει τόσο τα πρόσωπα όσο και τις πολιτικές για την επόμενη ημέρα της Ε.Ε., που αποτυπώνονται στο εκλογικό μανιφέστο το οποίο διαμορφώθηκε μέσα από μία συμπεριληπτική διαδικασία συμμετοχής όλων των κομμάτων μας και υιοθετήθηκε στο Συνέδριο του Βουκουρεστίου.

Η ενίσχυση της ευμερίας των πολιτών και της κοινωνικής συνοχής, η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας και το επόμενο βήμα της ισορροπημένης εφαρμογής της Πράσινης Συμφωνίας, χωρίς αποκλεισμούς και με φροντίδα για τους αγρότες, τους επιχειρηματίες, τους νέους και τους ηλικιωμένους, η ενδυνάμωση της

αποβάθρας» στην ακτή της Γάζας, καταδεικνύοντας πως είχε υπάρξει συνεννόηση και με το Ισραήλ.

Το ΕΛΚ ζητεί ενιαία φωνή

Ευρύτερα, η «υιοθέτηση» από την Ούρσουλα Φον ντερ Λάιεν της πρότασης ταίριαξε με το αφήγημα που θέλησε να προωθήσει ενόψει της προεκλογικής πως το ΕΛΚ δίνει λύσεις, και ταίριαξε με τη στροφή στο κλίμα για τη σύγκρουση και τις εκκλήσεις Μπάιντεν για εκκενρία που ακολούθησαν της «σφαγής του αλευριού». Την ίδια ώρα, σε μόλις δύο εβδομάδες οι ηγέτες των 27 θα επανέλθουν στις Βρυξέλλες για να αναζητήσουν αυτή τη φορά κοινή γλώσσα για τη Μέση Ανατολή. Σύμφωνα με αξιωματούχο του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, η Κεντροδεξιά θέτει ως προτεραιότητα την αναζήτηση μιας ενιαίας φωνής για την εξωτερική πολιτική της Ε.Ε. μετά τις εκλογές, αφήνοντας αιχμές για «έλλειψη ηγεσίας» από τα μέλη της ηγεσίας της Ε.Ε. που διορίζονται από άλλα κόμματα, παραπέμποντας στον ύπατο εκπρόσωπο Ζοζέπ Μπορέλ.

Η αναφορά αυτή αφορά το αφήγημα του ΕΛΚ για τη διάσταση απόψεων μεταξύ των δύο σχολών εντός της Κομισιόν, όπως είχε εκφραστεί επίσης και από τους επίτροπους Βαρχέλι και Λέναρτς σε σχέση με τη διακοπή ή όχι της βοήθειας προς τους Παλαιστινίους μετά την τρομοκρατική επίθεση της Χαμάς στις 7 Οκτωβρίου. Ακόμα και αν η επίσκεψη Φον ντερ Λάιεν στην Κύπρο δεν «κρεώνεται» τυπικά στην προεκλογική εκστρατεία (δεν έχει ακόμα ανακοινωθεί η ομάδα που θα αξιοποιεί για τις δραστηριότητές της με το καπέλο της υποψηφίας), η πρόεδρος της Κομισιόν θα χρειαστεί κάποιο success story μπορεί να αξιοποιήσει ενόψει της εκστρατείας. Και αυτό γιατί χρειάζεται ακόμα δουλειά για τη δημοκρατική νομιμοποίηση που επιχειρεί να χτίσει η Κεντροδεξιά και η κα Φον ντερ Λάιεν, παρά το γεγονός πως δεν υπήρχε ανταγωνισμός για το χρίσμα της υποψηφιότητας του ΕΛΚ, και πως ούτε προτείνεται προς στιγμήν ισχυρή προσωπικότητα από άλλες πολιτικές ομάδες που να μπορεί να αλλάξει ισορροπίες εντός του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που επιλέγει την ηγεσία της Κομισιόν, ή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που θα κληθεί να την εγκρίνει.

ΑΡΘΡΟ / Του ΘΑΝΑΣΗ ΜΠΑΚΟΛΑ

Η ευρωπαϊκή Κεντροδεξιά ως πυξίδα για το μέλλον της Ε.Ε.

Ο πενταετής θεσμικός κύκλος που ολοκληρώνεται με τις εκλογές της 9ης Ιουνίου δοκίμασε τις αντοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Η «εποχή των πολυκρίσεων» που ξεκίνησε πριν από περίπου 15 χρόνια, με την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 και στη συνέχεια με την κρίση της Ευρωζώνης και του μεταναστευτικού, δεν σταμάτησε το 2019 όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπό την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν αναλάμβανε τα καθήκοντά της. Η πανδημία της COVID-19 και στη συνέχεια η παράνομη εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία επέφεραν σοβαρά πλήγματα στην ευρωπαϊκή οικονομία, στην ενεργειακή της ασφάλεια, ακόμη και στην κοινωνική της συνοχή.

Σε όλη αυτή την πορεία, τα κόμματα της ευρωπαϊκής Κεντροδεξιάς, τα οποία αρτίζουν τη «σπονδυλική στήλη» του Ευρωπαϊκού Λαϊ-

κού Κόμματος (ΕΛΚ), οι ηγέτες τους στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν ως επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και επίσης η Ρομπέρτα Μέτσολα ως πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου διαδραμάτισαν καθοριστικό και κομβικό ρόλο στην αντιμετώπιση αυτών των πολλαπλών κρίσεων. Η προμήθεια εμβολίων κατά της πανδημίας, η «γέννηση» του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας με σκοπό την τόνωση της ευρωπαϊκής οικονομίας, ώστε να υποστηριχθεί η Πράσινη Συμφωνία για την ανάσχεση της κλιματικής αλλαγής και η ψηφιακή μετάβαση, αλλά ακόμη περισσότερο η ενόπτιση που σφυρηλάτησε η Ένωση απέναντι στην αναθεωρητική Ρωσία του Βλαντιμίρ Πούτιν φέρουν τη σφραγίδα του ΕΛΚ και της ευρωπαϊκής Κεντροδεξιάς.

Δεν πρέπει να εκπιλήσει κανένας, λοιπόν, που οι πολίτες της Ευ-

ρώπης εμπιστεύονται τα τελευταία χρόνια ολοένα και περισσότερο τα κεντροδεξιά κόμματα της «ευθύνης και του ρεαλισμού» και όχι εκείνα ενός αριστερού «ιδεολογικού μαρτυρίου» για τη διακυβέρνηση των χωρών τους. Μόνο εντός του 2023, τα παραδείγματα είναι πολλά. Η νίκη του Ντόναλντ Τραμπ απέναντι στους λαϊκιστές του Κόμματος Ειρήνης και Δικαιοσύνης (PIS) στην Πολωνία, οι οποίοι είχαν πλήρως απαξιώσει κάθε έννοια κράτους δικαίου, η συντριπτική επικράτηση του Κυριάκου Μητσοτάκη στην Ελλάδα έπειτα από μία τετραετία δύσκολης διακυβέρνησης λόγω των κρίσεων που προαναφέρθηκαν, η ανάδειξη στην πρωθυπουργία του Πέτερ Ορπο στη Φινλανδία, του Ουλφ Κρίστερσον στη Σουηδία, του Λικ Φρίντεν στο Λουξεμβούργο, του Νίκου Χριστοδουλίδη στην Προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας, η σκληρή μάχη του Αλμ-

πέρτο Νούνιεθ Φεϊκό και του Λαϊκού Κόμματος κατά ενός πολωτικού αριστερού λαϊκισμού στην Ισπανία και η σταθερή πρωτιά στις δημοσκοπήσεις του ηγέτη του γερμανικού CDU Φρίντριχ Μερτς αποτελούν την καλύτερη επιβεβαίωση ότι το ΕΛΚ και τα κόμματα που το απαρτίζουν έχουν τις λύσεις στα προβλήματα της κοινωνίας. Και όχι μόνο αυτό, αλλά σε αντίθεση με την κριτική που μας ασκείται από τους Σοσιαλιστές και τους Φιλελεύθερους, όπου τα κεντροδεξιά κόμματα είναι ισχυρά, συνήθως τα ακροδεξιά κόμματα υποχωρούν.

Αυτή η βαθιά ενόπτιση και η αισιοδοξία προοπτικής για το μέλλον αποτυπώθηκαν στο διήμερο συνέδριο του ΕΛΚ που πραγματοποιήθηκε στο Βουκουρέστι στις 6 και 7 Μαρτίου. Η εκλογή της Ούρσουλας φον ντερ Λάιεν ως υποψηφίας για τη θέση του προέδρου της Κομισιόν ήταν η επιβεβαίωση ότι το κόμμα

οδεύει προς τις ευρωεκλογές του Ιουνίου με νικηφόρο αέρα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στην πρώτη θητεία της η κυρία Φον ντερ Λάιεν επέδειξε ηγετικό πνεύμα και ηγήθηκε πολλών κρίσιμων αποφάσεων. Το ΕΛΚ διαθέτει τόσο τα πρόσωπα όσο και τις πολιτικές για την επόμενη ημέρα της Ε.Ε., που αποτυπώνονται στο εκλογικό μανιφέστο το οποίο διαμορφώθηκε μέσα από μία συμπεριληπτική διαδικασία συμμετοχής όλων των κομμάτων μας και υιοθετήθηκε στο Συνέδριο του Βουκουρεστίου.

Η ενίσχυση της ευμερίας των πολιτών και της κοινωνικής συνοχής, η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας και το επόμενο βήμα της ισορροπημένης εφαρμογής της Πράσινης Συμφωνίας, χωρίς αποκλεισμούς και με φροντίδα για τους αγρότες, τους επιχειρηματίες, τους νέους και τους ηλικιωμένους, η ενδυνάμωση της

οδεύει προς τις ευρωεκλογές του Ιουνίου με νικηφόρο αέρα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στην πρώτη θητεία της η κυρία Φον ντερ Λάιεν επέδειξε ηγετικό πνεύμα και ηγήθηκε πολλών κρίσιμων αποφάσεων. Το ΕΛΚ διαθέτει τόσο τα πρόσωπα όσο και τις πολιτικές για την επόμενη ημέρα της Ε.Ε., που αποτυπώνονται στο εκλογικό μανιφέστο το οποίο διαμορφώθηκε μέσα από μία συμπεριληπτική διαδικασία συμμετοχής όλων των κομμάτων μας και υιοθετήθηκε στο Συνέδριο του Βουκουρεστίου.

Η ενίσχυση της ευμερίας των πολιτών και της κοινωνικής συνοχής, η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας και το επόμενο βήμα της ισορροπημένης εφαρμογής της Πράσινης Συμφωνίας, χωρίς αποκλεισμούς και με φροντίδα για τους αγρότες, τους επιχειρηματίες, τους νέους και τους ηλικιωμένους, η ενδυνάμωση της

οδεύει προς τις ευρωεκλογές του Ιουνίου με νικηφόρο αέρα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στην πρώτη θητεία της η κυρία Φον ντερ Λάιεν επέδειξε ηγετικό πνεύμα και ηγήθηκε πολλών κρίσιμων αποφάσεων. Το ΕΛΚ διαθέτει τόσο τα πρόσωπα όσο και τις πολιτικές για την επόμενη ημέρα της Ε.Ε., που αποτυπώνονται στο εκλογικό μανιφέστο το οποίο διαμορφώθηκε μέσα από μία συμπεριληπτική διαδικασία συμμετοχής όλων των κομμάτων μας και υιοθετήθηκε στο Συνέδριο του Βουκουρεστίου.

Ξεκίνα θετικά Ξεκίνα με snip

1-10 Κωνσταντινουπόλεως, 3011 Λεμεσός, Κύπρος, Τηλ.: +357 25 867600, e-mail: office@medochemie.com www.medochemie.com

Ανοίγει πανιά για τη Γάζα η «Αμάλθεια»

Με τις ευλογίες ΗΠΑ - Ε.Ε. και το πράσινο φως από Ισραήλ η Κύπρος γέφυρα της ανθρωπιστικής βοήθειας προς Παλαιστίνιους

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Εξι μήνες μετά την πρόταση του προέδρου της Δημοκρατίας η Κύπρος μετατρέπεται σε γέφυρα ανθρωπιστικής βοήθειας προς τον παλαιστινιακό λαό. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κυπριακή Δημοκρατία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και Ηνωμένο Βασίλειο υιοθέτησαν και έθεσαν σε άμεση εφαρμογή την Ενεργοποίηση του Θαλάσσιου Διαδρόμου Παροχής Ανθρωπιστικής Βοήθειας στη Γάζα. Το σχέδιο ανθρωπιστικής αρωγής θα έχει ως έδρα το λιμάνι

Οι έλεγχοι θα πραγματοποιούνται στην Κύπρο από τις Αρχές της Δημοκρατίας αλλά και Ισραηλινούς αξιωματούχους.

της Λάρνακας από το οποίο θα παραλαμβάνεται η διεθνής βοήθεια και με πλοία θα μεταφέρεται στη Γάζα. Το σχέδιο-βοήθεια με την ονομασία «Αμάλθεια» τυπικά και ουσιαστικά ξεκίνησε από την περασμένη Παρασκευή μετά και την επιθεώρηση των υποδομών από την πρόεδρο της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και τον πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Χριστοδουλίδη.

Μέχρι την ώρα που έκλεινε το φύλλο της «Κ» την Παρασκευή, οι πληροφορίες που διέρρεαν ήθελαν το πρώτο φορτίο να έφθανε στον προορισμό του την Κυριακή που ξεκινούσε το Ραμαζάνι των μουσουλμάνων με το πλοίο να αναχωρούσε από τη Λάρνακα το Σάββατο

(09/03/2024). Η στροφή της διεθνούς κοινότητας προς την πλευρά της Κύπρου ως γέφυρα με τον δοκιμαζόμενο παλαιστινιακό λαό ήταν αποτέλεσμα της έντονης κοινωνικής πίεσης σε ανθρωπιστικά ζητήματα αλλά και της αποτυχίας ή μειωμένης αποτελεσματικότητας παροχής βοήθειας προς τους Παλαιστίνιους με άλλους τρόπους. Η αναχώρηση του πρώτου πλοίου αναδεικνύει και σε αυτή την περίπτωση τον κομβικό ρόλο της Κυπριακής Δημοκρατίας στην περιοχή ως γέφυρα μεταξύ Ανατολής και Δύσης.

Μέσω Αιγύπτου

Το πρώτο φορτίο βοήθειας, απροσδιόριστος ποσότητας, δεν

θα κατευθυνθεί προς τη Γάζα, όπως πληροφορείται η «Κ», και ο λόγος είναι πως οι Αμερικανοί δεν θα έχουν ολοκληρώσει τη δημιουργία της πλωτής προβλήτας στο λιμάνι της Γάζας στην οποία θα δένουν τα πλοία για παράδοση της βοήθειας. Με βάση τους σχεδιασμούς που είχαν γίνει μέχρι την περασμένη Παρασκευή, το πλοίο θα μπορούσε να είχε ως τελικό προορισμό λιμάνι της Αιγύπτου, το οποίο βρίσκεται περίπου 200 χιλιόμετρα από τη Γάζα και από εκεί η βοήθεια θα μεταφερόταν οδικώς. Νεότερες πληροφορίες ήθελαν το πλοίο να έχει τη δυνατότητα να προσεγγίσει την ακτή της Γάζας, έστω και χωρίς υποδομές. Επίσης, θα μεταφέρει και πλατφόρμα στην

οποία θα εκφορτώνεται η βοήθεια. Οι εναλλακτικές οδοί μεταφοράς της βοήθειας μέσω Κύπρου θα παραμείνουν ανοικτές για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα και μέχρι να ολοκληρωθεί η πλωτή προβλήτα που ανακοίνωσε επίσημα την περασμένη Πέμπτη ο πρόεδρος των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν.

Το πρώτο φορτίο

Τη βοήθεια προς τους Παλαιστίνιους θα μεταφέρει το πλοίο Open Arms (ανοικτά χέρια) με ισπανική σημαία, το οποίο έχει ναυλωθεί από τη μη κυβερνητική οργάνωση World Central Kitchen, η οποία έχει συλλέξει το πρώτο φορτίο που θα αναχωρήσει από τη Λάρνακα. Η βοήθεια, 200 τόνων, περιλαμβάνει

κυρίως τρόφιμα, νερό και είδη πρώτης ανάγκης.

Στη συνέχεια, στους Παλαιστίνιους θα αποσταλεί ιατρικός εξοπλισμός, εξοπλισμός για στέγαση των αστέγων και στιδάποτε άλλο έχουν ανάγκη. Τις επόμενες μέρες αναμένεται να ξεκινήσουν πτήσεις από το εξωτερικό, οι οποίες θα μεταφέρουν στην Κύπρο βοήθεια προς τους Παλαιστίνιους. Το εγχείρημα του σχεδίου «Αμάλθεια» σπριζεται επίσης από τη Γερμανία, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ολλανδία. Η στήριξη των χωρών στην ανθρωπιστική γέφυρα δεν περιορίζεται μόνο στην παροχή βοήθειας αλλά και στην παραχώρηση των μέσων εκείνων, όπως πλοία, για διοχέτευση της βοήθειας στους Παλαιστίνιους.

Συντονισμός

Κεντρικό ρόλο στον ανθρωπιστικό διάδρομο θα έχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία θα κάνει τον συντονισμό των χωρών. Τα Ηνωμένα Έθνη καλούνται να υλοποιήσουν το όλο εγχείρημα στην τελευταία του φάση που είναι η παραλαβή και η διανομή της βοήθειας σε αυτούς που την έχουν πραγματικά ανάγκη. Όταν οι ΗΠΑ ολοκληρώσουν τα έργα των θαλάσσιων υποδομών, η παραλαβή της βοήθειας θα γίνεται στο λιμάνι της Γάζας, το οποίο βρίσκεται υπό τον έλεγχο των Ισραηλινών. Στο κομμάτι παραλαβής της ανθρωπιστικής βοήθειας θα εμπλακούν ανθρωπιστικές οργανώσεις και εθελοντές, με τα Ηνωμένα Έθνη να έχουν καθοριστικό ρόλο. Η διανομή της βοήθειας θα γίνεται υπό την εποπτεία των Ηνωμένων Εθνών τα οποία διαθέτουν ήδη τις υποδομές στα παλαιστινιακά εδάφη.

Έλεγχοι επί κυπριακού εδάφους για όπλα

Ένα θέμα το οποίο καθυστέρησε την υιοθέτηση της πρότασης του προέδρου Χριστοδουλίδη ήταν οι ενστάσεις του Ισραήλ για τους ελέγχους των φορτίων. Οι ανησυχίες των Ισραηλινών για μεταφορά στρατιωτικού υλικού ξεπεράστηκαν και αυτό το οποίο αποφασίσθηκε είναι όπως η βοήθεια να ελέγχεται για στρατιωτικό υλικό στην Κύπρο προτού τα πλοία σπκύνουν άγκυρες. Οι έλεγχοι θα πραγματοποιούνται από τις Αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας και αξιωματούχους του Ισραήλ που βρίσκονται στην Κύπρο. Η κυβέρνηση προσκάλεσε και τους Παλαιστίνιους να πάρουν μέρος στους ελέγχους ενώ ανταπόκριση υπήρξε από το Κατάρ που έχει καλές σχέσεις με τη Χαμάς. Το Ισραήλ από την πλευρά του έχει ανάψει το πράσινο φως για τη λειτουργία του ανθρωπιστικού διαδρόμου ωστόσο με ερωτηματικό παραμένει αν θα καλύψει θέματα ασφάλειας των πλοίων που θα μεταφέρουν τη βοήθεια στο λιμάνι της Γάζας.

Το πρώτο φορτίο βοήθειας μέσω Κύπρου θα κατευθυνθεί σε λιμάνι της Αιγύπτου που βρίσκεται σε απόσταση 200 χιλιομέτρων από τη Γάζα, μέχρι οι Αμερικανοί να στήσουν την προσωρινή προβλήτα στο λιμάνι της Γάζας.

ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΣΤΟ ΝΤΟΥΜΠΑΪ τα έχει όλα

Ετοιμαστείτε για ένα εκπληκτικό καλοκαίρι στο Ντουμπάι. Ζήστε την περιπέτεια στα διασκεδαστικά υδάτινα πάρκα ή τα μαγευτικά ενυδρεία. Πετάξτε με την Emirates και ξεκινήστε τις διακοπές σας από τη στιγμή της επιβίβασης, με νόστιμα τοπικά γεύματα, δωρεάν εκλεκτά ποτά και βραβευμένη ψυχαγωγία για όλη την οικογένεια.

Emirates

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«Θα είμαι υποψήφια στις ευρωεκλογές με το ΔΗΚΟ» δηλώνει σε συνέντευξή της στην «Κ» η Ελένη Θεοχάρους, τονίζοντας ότι παρά τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στις δύο πλευρές, η μεταξύ τους συνεργασία είναι έντιμη και με πλήρη αλληλοσεβασμό. Αναφερόμενη στην Αλληλεγγύη, λέει ότι στόχος είναι η ανασύσταση του κινήματος και υποστηρίζει ότι υπήρξαν άτομα που είχαν αναλάβει εργολαβικά την προσωπική της εξουδετέρωση και τη διάλυση της Αλληλεγγύης, αναλαμβάνοντας δεσμεύσεις έναντι τρίτων. «Όσοι γνωρίζουν θα μιλήσουν σύντομα» επισημαίνει η κα Θεοχάρους. Ασκήι έντονη κριτική στον κ. Χριστοδουλίδη για τον τρόπο που αντιμετώπισε την Αλληλεγγύη κατά τον σχηματισμό του Υπουργικού

ΕΛΕΝΗ ΘΕΟΧΑΡΟΥΣ, πρώην Ευρωβουλευτής

Θα είμαι υποψήφια στις ευρωεκλογές με το ΔΗΚΟ

Εχω ξεκαθαρίσει στον Νικόλα Παπαδόπουλο ότι οι θέσεις μου στο Κυπριακό και σε όλα τα μείζονα ζητήματα παραμένουν αναλλοίωτες και το σέβεται

Υπήρχαν άτομα που είχαν αναλάβει εργολαβικά την προσωπική μου εξουδετέρωση και τη διάλυση της Αλληλεγγύης, αναλαμβάνοντας δεσμεύσεις έναντι τρίτων. Όσοι γνωρίζουν θα μιλήσουν σύντομα.

“

Πρόθεσή μας είναι να ανασυγκροτήσωμε την Αλληλεγγύη από την βαριά εσωκομματική και εξωγενή υπόσκαψη που υπέστη.

Συμβουλίω και τονίζει ότι ο ίδιος ο πρόεδρος της Δημοκρατίας της είπε ότι διόρισε τον Γιωργάλλα υπουργό με υπόδειξη Σιζόπουλου. Σχολιάζοντας τις εξελίξεις στον ΔΗΣΥ, η κα Θεοχάρους εκτιμά ότι ο Συναγερμός θα πάει στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, διασυνδέοντας μια τέτοια εξέλιξη με πιθανή επανένταξη των συνομιλιών στο Κυπριακό.

—Θα είστε υποψήφια στις ευρωεκλογές με το ΔΗΚΟ;

—Μου έγινε πρόταση και μετά από σοβαρό προβληματισμό αλλά και εν τη απουσία συλλογικών οργάνων στην Αλληλεγγύη, αποφάσισα μόνη μου να είμαι υποψήφια στις ευρωεκλογές με το ΔΗΚΟ. Υπήρξε όμως θερμή υποδοχή της απόφασής μου από πολλά μέλη του κινήματος. —Μετά τις ευρωεκλογές του 2019 είχατε κάνει κάποιες επικριτικές δηλώσεις για το ΔΗΚΟ. Ξεπεράστικαν εκείνα τα ζητήματα;

—Πάντοτε μετά τις εκλογές δημιουργούνται πικρίες και δυσάρεστες. Δεν με στήριξαν αρκετά μικρομεσαία στελέχη του ΔΗΚΟ προκειμένου να μην εκλεγώ ως «μη κομματική». Αυτά πάντοτε συμβαίνουν.

Το έζησα και στην πρώτη εκλογή μου στον ΔΗΣΥ. Δεν είχε καμία ανάμειξη η ηγεσία του ΔΗΚΟ.

—Τίθεται θέμα ένταξής σας στο ΔΗΚΟ;

—Δεν υπάρχει θέμα μόνη μου να προσχωρήσω σε άλλο κόμμα. Αυτό μπορεί να γίνει αν νομότυπα η Αλληλεγγύη αποφασίσει δημοκρατικά να προσχωρήσει en block σε άλλο κόμμα. Καίτοι, αρκετά μέλη της Αλληλεγγύης έχουν ήδη ενταχθεί σε άλλα σχήματα, διεκδικώντας εκλογή στις επικείμενες εκλογές για την Τοπική Αυτοδιοίκηση και την Ευρωβουλή και άλλοι πολιτικό διορισμό, το κίνημα δεν απεφάσισε επίσημα.

—Τι ισχύει με το Κίνημα Αλληλεγγύης;

—Η Αλληλεγγύη περνάει μια κρίση. Πρόθεσή μας είναι να ανασυγκροτήσωμε την Αλληλεγγύη από τη βαριά εσωκομματική και εξωγενή υπόσκαψη που υπέστη και μας οδήγησε στο ατυχές αποτέλεσμα των εκλογών του 2021. Υπήρχαν άτομα ταγμένα να καταστρέψουν την Αλληλεγγύη. Που είχαν αναλάβει εργολαβικά την προσωπική μου εξουδετέρωση και τη διάλυση της Αλληλεγγύης, αναλαμβάνοντας δεσμεύσεις έναντι τρίτων. Τα έχω ζητήσει, έχω σαφέστατες πληροφορίες,

καταγγελίες και αναφορές από άτομα που γνωρίζουν καλά!

—Ποιοι ήταν αυτοί οι τρίτοι;

—Σαφώς είναι πολιτικοί αντίπαλοι. Αυτή τη στιγμή δεν θα πω περισσότερα. Όσοι γνωρίζουν θα μιλήσουν σύντομα.

—Τι πρέπει να γίνει για επανασύσταση της Αλληλεγγύης;

—Μετά τις βουλευτικές του 2021 καταθέσαμε αρμοδίως τους οικονομικούς απολογισμούς του κινήματος, μετά από ενδελεχείς ελέγχους των οικονομικών δραστηριοτήτων μας, οι οποίοι και εγκρίθηκαν. Ωστόσο, λόγω της παραιτήσιμης εκλεγμένων μελών του Εκτελεστικού Γραφείου δεν μπορεί να κινηθεί η διαδικασία προκήρυξης εσωκομματικών εκλογών. Με νομική αρωγή και βάσει του Καταστατικού θα επιλέξωμε την ενδεδειγμένη νομικά διαδικασία ούτως ώστε να λειτουργήσει ξανά η Αλληλεγγύη νομότυπα. Θα γίνει και ξεκαθάρισμα του μπηρώου των μελών, ζητώντας από όλους να επιβεβαιώσουν ή να απορρίψουν τη συμμετοχή τους στο κίνημα.

—Ποιος είναι ο στόχος επανασύστασης της Αλληλεγγύης;

—Η Αλληλεγγύη είναι ένας σφριγηλός ιδεολογικός Οργανισμός και

μπορεί να προσφέρει στον τόπο και στη Δημοκρατία. Η δυναμική του θα φανεί ξανά. Πιστεύω θα μπορέσουμε να προχωρήσουμε σε αυτόνομη συμμετοχή στα πολιτικά δρώμενα του τόπου. Αν επικρατήσουν τάσεις συμπίεσης ή συνένωσης με άλλο κόμμα, θα εξετάσωμε και αυτό το ενδεχόμενο. Δεν μπορώ να προκαταλάβω αποφάσεις του κινήματος. —Υπάρχει κόμμα με το οποίο να είστε κοντά;

—Έχομε δεσμούς με όλα τα δημοκρατικά κόμματα αλλά η Αλληλεγγύη δεν ταυτίζεται ιδεολογικά με κανένα! Υπάρχουν κόμματα με τα οποία έχομε ταυτώσιμες θέσεις στο Κυπριακό, την πλήρη, η θεραπεία της οποίας αποτελεί την πεμπουσία της υπάρξεώς μας. Υπάρχουν επίσης τεράστια περιθώρια συνεννόησης και κοινής δράσης για τα υπόλοιπα μεγάλα ζητήματα του τόπου με όλα τα δημοκρατικά κόμματα. Παρεμπιπτόντως, χαίρομαι που βλέπω σήμερα να υλοποιούνται πολλές προτάσεις νόμου που είχα καταθέσει ήδη από την πρώτη μου θητεία και τότε είχαν θεωρηθεί εξωπραγματικές για τα κυπριακά δεδομένα.

—Στηρίζατε προεκλογικά τον κ. Χριστοδουλίδη. Εξέλεγη, διόρισε το

κυβερνητικό σχήμα και αποσύρατε τη στήριξή σας. Τι έγινε τότε;

—Τον στήριξα πάντα με επιφύλαξη, ενώ άλλα μέλη της Αλληλεγγύης τον στήριξαν ανεπιφύλακτα. Με ενόχλησε πολύ το γεγονός ότι προεκλογικά δεν απαντούσε με σαφήνεια σε κρίσιμα ερωτήματα, αλλά και ο υπερφιλάλος και μεσοανακτικός τρόπος που πολιτευόταν. Όμως ένιωσα τρομερή απαξίωση από μέρους του, όταν συγκρότησε το υπουργικό του συμβούλιο, χωρίς την παραμικρή διαβούλευση με την Αλληλεγγύη! Διόρισε τον Γιωργάλλα υπουργό με υπόδειξη, λέει, του Σιζόπουλου και ο διορισμός πιστώθηκε στην Αλληλεγγύη, χωρίς καν να ερωτηθώ. Το πληροφορήθηκα από τα ΜΜΕ. Επισημαίνω ότι ο Γιωργάλλας, που υπήρξε αναπληρωτής πρόεδρος της Αλληλεγγύης, μετά τις βουλευτικές είχε πει ότι αποχωρεί οριστικά από την πολιτική και κοιμητική ζωή του τόπου και στον χρόνο που μεσολάβησε ουδέμιαν επαφή είχε με το κίνημα. Παρεμπιπτόντως, όπως διατελούσα εν πλήρη αγνοία την ημέρα διορισμού του κ. Γιωργάλλας, κατά τον ίδιο τραγικό τρόπο και ο κ. Γιωργάλλας πληροφορήθηκε την απόλυσή του από τα ΜΜΕ.

—Ποιος λέει ότι ο πρόεδρος διόρισε τον Γιωργάλλα με υπόδειξη Σιζόπουλου;

—Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης αλλά και ο ίδιος ο Σιζόπουλος. Μου το είπε ο ίδιος ο πρόεδρος τηλεφωνικά και αναλαμβάνω την ευθύνη γι' αυτό που λέω.

—Πώς πιστεύετε ότι προέκυψε αυτό;

—Πρέπει να σας πω ότι στις προηγούμενες ευρωεκλογές ο κ. Συλλούρης—καίτοι αποστασιοποιηθείς—και οι άνθρωποί του στήριξαν ανοικτά τους υποψηφίους της ΕΔΕΚ και όχι την πρόεδρο της Αλληλεγγύης που κατέβαινε με κομματική απόφαση με το ΔΗΚΟ. Το φλερτ του κ. Συλλούρη και κάποιων δικών του με την ΕΔΕΚ είχε ξεκινήσει τουλάχιστον από τις προηγούμενες ευρωεκλογές και προφανώς συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Πραγματικά δεν ξέρω τι τους δένει.

“

Ο ίδιος ο πρόεδρος μου είπε ότι διόρισε τον Γιωργάλλα υπουργό με υπόδειξη του Σιζόπουλου και αναλαμβάνω την ευθύνη γι' αυτό που λέω.

Ο Χριστοδουλίδης υποτιμά τον λαό

—Πώς βλέπετε τα πράγματα μετά τη συμπλήρωση ενός έτους διακυβέρνησης Χριστοδουλίδη;

—Είναι μια τετριμμένη διακυβέρνηση. Δεν εμπνέει τον λαό και όσο κι αν προσπαθεί να την ωραιοποιήσει, ο κόσμος το καταλαβαίνει και την απορρίπτει. Οι πολίτες δεν αισθάνονται ότι αυτός ο νέος σε ηλικία άνθρωπος μπορεί να φέρει την πολιτική ανάταξη. Τα μεγάλα προβλήματα του τόπου παραμένουν άλυτα. Τα σκάνδαλα συνεχίζονται. Τα παλιά σκάνδαλα παραμένουν ανεξιχνίαστα και ατιμώρπητα. Ο κόσμος ταλανίζεται από την ακρίβεια, τις δυσκολίες στο στεγαστικό, την επιβίωση, την περιθάλψη. Τα μέτρα που έχουν ληφθεί είναι εντελώς ανεπαρκή και ρηκά. Δεν καταγορεύ κανένα που πάει στα κατεχόμενα να βάλει βενζίνη, διότι η ρητορική της θυσίας έχει πεθάνει από καιρό και κανένας πολιτικός δεν είναι σε θέση να υποδεικνύει στον πολίτη να κάνει θυσίες, εφόσον ο ίδιος δεν έχει κάνει την παραμικρή θυσία για τον τόπο. Η Εθνική Φρουρά αποδυναμώνεται αντί να ενισχύεται, ενώ ο πρόεδρος είχε τη θέση ότι με ισχυρό στρατό είσαι ισχυρότερος στις διαπραγματεύσεις. Στο Κυπριακό επενδύσαμε τόσο πολύ στην Ε.Ε. ενώ αποδεικνύεται ότι η Ε.Ε. το μόνο που κάνει είναι να στηρίζει την προαγωγή των σχέσεων

με την Τουρκία, αγνοώντας παντελώς την Κύπρο. Δυστυχώς, τα ίδια κάνει και η Αθήνα σε αυτό το ζήτημα.

—Ο ίδιος πάντως παρουσίασε εντελώς διαφορετική εικόνα στη διακαναλική για τα πεπραγμένα του πρώτου χρόνου της διακυβέρνησής του.

—Ο πρόεδρος εξακολουθεί να εξιδανικεύει την κατάσταση χωρίς να προσμετρά τις τεράστιες ανάγκες του πληθυσμού και θεωρεί ότι τα προβλήματα λύνονται με εξαγγελίες και απανωτές συσκευές στο Προεδρικό. Υποτιμά τον λαό και γι' αυτό η δημοσκοπική έκπτωση θα συνεχιστεί.

—Ήσασταν για χρόνια στον ΔΗΣΥ και θα θέλαμε την άποψή σας για όσα συμβαίνουν στο κόμμα.

—Ο Συναγερμός μπορούσε να ήταν ένα μεγάλο Φιλελεύθερο Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα αρχών και αξιών που να εμπνέει στον πολίτη τα ιδανικά της Ελευθερίας, της Δημοκρατίας και της Δικαιοσύνης. Δυστυχώς, αυτό δεν ισχύει, έγιναν εκπώσεις και δημιουργήθηκαν αντιπαλότητες μέσα στον ΔΗΣΥ για την κατάκτηση και τη νομή της εξουσίας. Εμένα η προσωπική μου απομόνωση άρχισε με το δημοψήφισμα του 2004 και η μεγάλη πικρία του 2006 που διεκδικούσα τη θέση

Αν αρχίσουν συνομιλίες στο Κυπριακό σημαίνει ότι έχομε κάνει και άλλες υποχωρήσεις και αυτό θα πυροδοτήσει αποχωρήσεις κομμάτων από την κυβέρνηση και διαβλέπω ότι στον ΔΗΣΥ θα γίνουν γλυκόπικροι συμβιβασμοί για να βρεθεί το κόμμα στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη.

του αναπληρωτή προέδρου. Αυτό είναι γεγονός που δεν έχω ξεπεράσει και ίσως θα έπρεπε να είχα φύγει από τον ΔΗΣΥ τότε. —Ποια η εκτίμησή σας σχετικά με το αν θα πάει ή όχι ο ΔΗΣΥ στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη;

—Θα πάει στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Τελεολογικά είναι προδιαγεγραμμένο.

—Γιατί εκφράζετε βεβαιότητα;

—Ήδη ένα μεγάλο κομμάτι κινεί-

ται στα περίε. Αν δε, αρχίσουν συνομιλίες στο Κυπριακό, σημαίνει ότι έχομε κάνει κι άλλες υποχωρήσεις μιας και δεν πρόκειται να κάνει υποχωρήσεις η Τουρκία. Αυτό θα πυροδοτήσει αποχωρήσεις κομμάτων από την κυβέρνηση και δεν θα μπορεί ο Χριστοδουλίδης να κυβερνήσει χωρίς να έχει ένα κόμμα να τον στηρίζει. Άλλωστε τον καίει η κομματική του ορφάνια.

—Στο σενάριο που περιγράψατε,

θα αποχωρήσουν ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ από την κυβέρνηση;

—Εκτιμώ ότι θα αποχωρήσουν. Διαβλέπω ότι στον ΔΗΣΥ θα γίνουν υποχωρήσεις, ανακατατάξεις και γλυκόπικροι συμβιβασμοί για να βρεθεί το κόμμα στην κυβέρνηση. Άλλωστε ο Χριστοδουλίδης είναι σαφώς εκ της σαρκός του ΔΗΣΥ.

—Ποιος θα μεσολάβησει για να γίνει κάτι τέτοιο; Η Αννίτα Δημητρίου λέει ότι θα παραμείνουν στην αντιπολίτευση.

—Δεν χρειάζεται να μεσολάβησει κάποιος. Οι πολλές αρνήσεις είναι πάντα πρόσκαιρες και δημιουργούν καταράσεις. Έχομε δει πολύ μεγάλες διαφοροποιήσεις θέσεων, όταν κάποια στιγμή ανατρέπονται εκείνα που θεωρούνταν δεδομένα και επιβάλλεται «κρίσιμότητα» γεγονότων. —Στο σημείο που βρίσκεται το Κυπριακό, πιστεύετε ότι όντως μπορεί να υπάρξουν τέτοιες εξελίξεις που να οδηγήσουν σε επανένταξη των συνομιλιών;

—Έχομε φτάσει σε ένα σημείο που είναι πιθανό να μην μπορούμε να βγούμε από τους φαύλους κύκλους. Οι όποιες συνομιλίες προκύψουν θα είναι εκτρωματικές.

—Όπως προκύπτει από τη συζήτησή μας, υπάρχουν διαφορές ανάμεσα σε εσάς και στο ΔΗΚΟ σε σημαντικά ζητήματα, όπως είναι το Κυπριακό

και η στάση έναντι της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη. Συνεπώς, πώς μπορείτε να είστε υποψήφια με το Δημοκρατικό Κόμμα;

—Δεν έχω διαφορές με το ΔΗΚΟ όσον αφορά το περιεχόμενο της λύσης στο Κυπριακό, αλλά έχω διαφορές σημειολογίας και ορολογίας. Δεν πιστεύω ότι ο όρος ΔΔΟ μπορεί να χωρέσει τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα που διεκδικούμε και οι δύο. Υπερασπιζόμαστε με πάθος τα ανθρώπινα, πολιτικά, πολιτιστικά, θρησκευτικά, γλωσσικά, περιουσιακά δικαιώματα του λαού. Αυτό δεν επιτρέπει αντιπαλότητες. Ωστόσο, το ΔΗΚΟ εξακολουθεί ακόμη να στηρίζει την κυβέρνηση, δίνοντας περιθώρια στον Χριστοδουλίδη. Εγώ όχι, και του κάνω κριτική με τη γλίσχρα μέσα που διαθέτω. Οπωσδήποτε, πάντα σεβόμαι τις αλήθειες των άλλων και υπερασπιζόμαι σθεναρά τη δική μου αλήθεια, συνεπώς δεν είμαστε σε συγκρουσιακή πορεία με το ΔΗΚΟ. Έχω ξεκαθαρίσει στον πρόεδρο του ΔΗΚΟ ότι οι θέσεις μου στο Κυπριακό και σε όλα τα μείζονα ζητήματα παραμένουν αναλλοίωτες και το σέβεται. Άλλωστε ζούμε σε μια ελεύθερη χώρα. Η συνεργασία μας είναι έντιμη και με πλήρη αλληλοσεβασμό. Και ουδείς ελεύθερος άνθρωπος αποδέχεται να έχει κεκαγιά στο κεφάλι του.

Σινιάλα Μόσχας με κάλπη στα Κατεχόμενα

Για πρώτη φορά οι Ρώσοι που διαμένουν μόνιμα στη λεγόμενη ΤΔΒΚ μπορούν να λάβουν μέρος στις ρωσικές εκλογές

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Όταν το περασμένο Σάββατο κινδύνωναν, εν μέσω αντιδράσεων στη Ρωσία και διεθνώς, ο Αλεξέι Ναβάλνι στη Μόσχα, ο επίσημος λογαριασμός της ρωσικής πρεσβείας στην Κύπρο στο Facebook αναρτούσε μια φωτογραφία από τη συνάντηση του Ρώσου πρέσβη Μουράτ Ζιαζίκωφ με τον ΥΠΕΞ, Κωνσταντίνo Κόμμο, με αντικείμενο «τις διμερείς σχέσεις Κύπρου-Ρωσίας και θέματα περιφερειακής και διεθνούς ατζέντας». Η σημειολογία της φωτογραφίας σε ένα τέτοιο timing δεν πέρασε απαρατήρητη μεταξύ εμπειρών διπλωματικών κύκλων ωστόσο, όπως λέγεται, «ο διάβολος κρύβεται στις λεπτομέρειες»: Η συνάντηση είχε πραγματοποιηθεί προ ημερών χωρίς να παρευθύνονταν, εθιμοτυπικά, φωτογραφίες, η αναρτημένη φωτογραφία ήταν προχρονολογημένη από την πρώτη συνάντηση Ζιαζίκωφ-Κόμμο (προ μηνών όταν ανέλαβε καθήκοντα ΥΠΕΞ και είδε, καθκόντως, τους σημαντικούς για το Κυπριακό πρέσβεις των χωρών Ρ5) και μεταξύ των ζητημάτων που συζητήθηκαν ήταν κι αυτό του Ναβάλνι –όπως έπραξαν αρκετές χώρες της Ε.Ε. Σημειολογικά, ωστόσο, το σινιάλο από την ανάρτηση στάλθηκε σε διάφορους αποδέκτες, όπως νωρίτερα, σε έκθεση ζωγραφικής στην Αγία Πετρούπολη, ο πρέσβης της Κ.Δ. στη Μόσχα, Κύπρος Γιωργαλλής πόζαρε μπροστά σε ένα... πορτρέτο του προέδρου Χριστοδουλίδη, φιλοτεχνημένο από Ρώσο εικαστικό –την ημέρα που η είδηση του θανάτου Ναβάλνι μονοπωλούσε το ενδιαφέρον της διεθνούς ειδησεογραφίας.

Δεδομένης της κινητικότητας, λόγω της καθόδου Ολγκίν, στο Κυπριακό και εν μέσω της στάσης αρ-

κών που η Κ.Δ. τρέφει για τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, το πώς θα κινηθεί πολιτικά και σημειολογικά η Μόσχα στο Κυπριακό αποκτά ξεχωριστό ενδιαφέρον. Και τα σινιάλα σε πολιτικό επίπεδο υφίστανται και καταγράφονται τόσο στον άξονα μιας αναβαθμισμένης σχέσης Ρωσίας-«ΤΔΒΚ» όσο και στο επίπεδο των χρήσιμων του γεωγραφικού χώρου των Κατεχομένων ως πεδίου οικονομικής δραστηριότητας Ρώσων που –μέσω Τουρκίας– παρακάμπτουν τις κυρώσεις που έχει επιβάλει η Δύση και η Ε.Ε. για τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο του 2022.

Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», για πρώτη φορά, το διάστημα 1 με 4 Μαρτίου, το προξενείο που άνοιξε η Ρωσική Ομοσπονδία στα Κατεχόμενα προχώρησε με την οργάνωση εκλογών –για πρώτη φορά στις περιοχές που η Κ.Δ. δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο– για τους Ρώσους που διαμένουν μόνιμα στη λεγόμενη ΤΔΒΚ. Καλά ενημερωμένες πηγές από τα Κατεχόμενα αναφέρουν πως ο συνολικός αριθμός των Ρώσων πολιτών που διαμένουν μόνιμα εκεί αγγίζει τις 50.000, ενώ οι εκτιμήσεις για τη συμμετοχή στη διαδικασία εκτιμώνται σε ένα ποσοστό της τάξης του 15%-20%, δηλαδή μέχρι δέκα χιλιάδες Ρώσοι που άσκησαν τα εκλογικά τους δικαιώματα. Πρόωρες κάλπες στάθηκαν παγκύπρια και στις ελεύθερες περιοχές την ίδια περίοδο, ενώ θα υπάρχουν και κάλπες το διήμερο 15-17 Μαρτίου με τη συμμετοχή να εκτιμάται σε παρόμοια επίπεδα. Η διενέργεια εκλογικής διαδικασίας, για πρώτη φορά, στα Κατεχόμενα ερμηνεύεται τόσο στο πλαίσιο της δυναμικής μετακίνησης λόγω του πολέμου στην Ουκρανία πολλών Ρώσων –μέσω Τουρκίας ή από τις ελεύθερες

Το διάστημα 1 με 4 Μαρτίου, το προξενείο που άνοιξε η Ρωσική Ομοσπονδία στα Κατεχόμενα προχώρησε με την οργάνωση εκλογών για τους Ρώσους που διαμένουν μόνιμα στη λεγόμενη ΤΔΒΚ.

Η διενέργεια εκλογικής διαδικασίας στα Κατεχόμενα ερμηνεύεται στο πλαίσιο της μετακίνησης πολλών Ρώσων και της αύξησης του αποτυπώματος της οικονομικής δραστηριότητάς τους στα Κατεχόμενα.

περιοχές– στις περιοχές της «ΤΔΒΚ» όσο και της αύξησης του αποτυπώματος της οικονομικής δραστηριότητας τους στα Κατεχόμενα λόγω των κυρώσεων της Δύσης και της Ε.Ε. στη Ρωσία για την επιθετικότητα της στην Ουκρανία.

Εδώσε στιγμή η Ζαχάροβα

Στα τέλη Φεβρουαρίου το ρωσικό υπουργείο Εξωτερικών προέβη, για πρώτη φορά μετά την επίσκεψη Ολγκίν στην Κύπρο, σε δηλώσεις για το Κυπριακό. Η δήλωσή ωστόσο

δεν έδινε έμφαση στη διαχρονική στάση αρχών της Μόσχας επί του θέματος όσο στο να κατηγορηθεί η Δύση και δη το Ηνωμένο Βασίλειο με έναν ψυχοπολεμικό τρόπο για το θέμα των κυρίαρχων βρετανικών βάσεων (BSA) με φόντο τον συνεχιζόμενο πόλεμο στη Γάζα.

Από την αρχή του πολέμου οι βρετανικές βάσεις Ακρωτηρίου και Δεκέλειας έχουν τεθεί στο επίκεντρο δημοσιευμάτων του βρετανικού ιστότοπου Declassified.UK που υποστηρίζουν πως η Κύπρος αποτελεί το «επίκεντρο του πολέμου κατά της Γάζας», σε ένα αφήγημα που πρόσφατα αναπαρήγαγε με δηλώσεις του και ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών, Χακάν Φιντάν. Απαρατήρητη μεταξύ εμπειρών αναλυτών των ρωσικών καμπανιών disinformation στη Δύση δεν πέρασε και η παρουσία του Dimitri Lascaris στη Κύπρο.

Ο Καναδός δικηγόρος και δημοσιογράφος, ελληνικής καταγωγής, που παραλίγο να αναδειχθεί στην ηγεσία του καναδικού κόμματος των Οικολόγων (Green Party of Canada) πριν από κάποια χρόνια ταξίδεψε στην Κύπρο και στην περιοχή των Βάσεων για να επαναλάβει το αφήγημα του Declassified.UK για χρήση τους στον πόλεμο της Γάζας. Ο Lascaris θεωρείται από αξιόπιστους αναλυτές του Καναδά βασικός φορέας αναπαραγωγής της ρωσικής παραπληροφόρησης στον Καναδά, ενώ έχει ταξιδέψει εκτενώς τα τελευταία χρόνια στην αποσχισθείσα παραμόως Κριμαία και στο Ντονμπάς, αναπαράγοντας υλικό που εξυπηρετεί πλήρως φιλορωσικά αφηγήματα και σκληρή κριτική κατά της Δύσης και της Ε.Ε.

Κλείνει μάτι και ο Τατάρ

Το μοτίβο των σχέσεων Ρωσίας-

«ΤΔΒΚ» για το οποίο ο Τατάρ κλείνει συνεχώς το μάτι σύμφωνα και με παλιότερες δηλώσεις (π.χ. περί απευθείας πτήσεων Ρωσίας-Κατεχομένων) επαναλήφθηκε και στο «Φόρουμ της Αττάλειας».

Ο Τουρκοκύπριος ηγέτης είχε συνάντηση με τον Rustam Minnikhanov ηγέτη της αυτόνομης περιοχής της Ρωσίας, Ταταρσταν. Με τον Minnikhanov, ταταρικής εθνοτικής καταγωγής και σε ονομαστικό κατάλογο κυρώσεων της Δύσης για την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, ο Τουρκοκύπριος ηγέτης τόνισε «τους ιστορικούς δεσμούς Τατάρων και Τουρκοκυπρίων», ενώ αξίζει να σημειωθεί πως ο Ρώσος αξιωματούχος αποτελεί ουσιαστικά τον πιο υψηλόβαθμο εκπρόσωπο της Ρωσικής Ομοσπονδίας –δεδομένης της συνταγματικής αυτονομίας που διαθέτουν γεωγραφικές περιοχές της Ρωσίας (η πόλη Καζάν είναι η πρωτεύουσα του Ταταρσταν και πέμπτη μεγαλύτερη πόλη της Ρωσίας) που συναντάται με Τουρκοκύπριο «αξιωματούχο» τα τελευταία χρόνια.

Η ταταρική κοινότητα –που εκκινεί ιστορικά από τη χερσόνησο της Κριμαίας– έχει ξεχωριστό αποτύπωμα, εθνοτικά, μεταξύ των ρωσικών κοινοτήτων (στην πλειοψηφία τους και τουρκόφωνων) στα Κατεχόμενα και μετά την παράνομη απόσχιση της Κριμαίας έχουν αυξηθεί οι δεσμοί σε de facto επίπεδο δεδομένου ότι ιστορικά, νωρίτερα, αυτό συνέβαινε εντός του de jure επιπέδου μέσω Ουκρανίας (ο Ραούφ Ντενκτάς είχε εγκαινιάσει αυτό το επίπεδο σχέσεων μεταξύ Τουρκοκυπρίων και της εθνοθρησκευτικής κοινότητας των Τατάρων για σκοπούς υποβοήθησης της «ΤΔΒΚ» σε επίπεδο αναγνώρισης μετά το 1983).

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΑΣ & ΓΕΝΕΤΙΚΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΜΟΡΙΑΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ (MSc & PhD)

ΒΙΟΪΑΤΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ (MSc)

ΙΑΤΡΙΚΗ ΓΕΝΕΤΙΚΗ (MSc & PhD)

ΒΙΟΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ (MSc)

ΝΕΥΡΟΕΠΙΣΤΗΜΗ (MSc & PhD)

ΓΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

☎ (357) 22392840 / 841 / 844

✉ education@cing.ac.cy

www.cing.ac.cy/education/

Ινστιτούτο Νευρολογίας & Γενετικής Κύπρου
 Ηρώων 6, Άγιος Δομέτιος, 2371 Λευκωσία

Η ράβδος και το σκήπτρο

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ**

Το 1963 ήταν κακή χρονιά και για την αρχιεπισκοπική ράβδο και για το βασιλικό σκήπτρο. Ο βασιλιάς Παύλος προσβλήθηκε από επιθετικές μορφές καρκίνου του στομάχου, ενώ στη Λευκωσία, ο Μακάριος –ένα χρόνο μετά την παραμυθένια επίσκεψη της πριγκίπισσας Ειρήνης– έβλεπε την πρωτοβουλία του για αναθεώρηση του κυπριακού συντάγματος να βυθίζει το νησί σε μια χριστογεννητική διακοινοτική βία χωρίς τελειωμό. Είναι άγνωστο, αλλά μάλλον απίθανο, εάν ένας υγιής Παύλος θα μπορούσε να είχε συγκρατήσει τον Μακάριο.

Από την ανάρρησή του στον θρόνο, το 1947, ο βασιλιάς Παύλος τασσόταν ανεπιφύλακτα υπέρ της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα. Ακόμη και μετά την ανεξαρτησία συνέχισε, πιο διπλωματικά και συγκεκριμένα, στην ίδια γραμμή. Το διάγγελμά του όμως για το νέο έτος 1964 θα ήταν σε άλλο μήκος κύματος. Οι χειρισμοί του Μακαρίου απειλούσαν να σύρουν την Ελλάδα σε πόλεμο. Οι Βρετανοί είχαν συγκαλέσει Πενταμερή Διάσκεψη στο Λονδίνο τον Ιανουάριο με στόχο τον τερματισμό των εχθροπραξιών στον νησί, τη σύσταση νατοϊκής ειρηνευτικής δύναμης που θα επιπρόσθεσε την τάξη και θα κρατούσε το πρόβλημα εντός της νατοϊκής οικογένειας. Το μήνυμα του Παύλου προς τον Μακάριο ήταν σαφές. Παρά το ότι «το Πανελλήνιο ευρισκείται σήμερα εστραμμένον προς τους εν Κύπρω αδελφούς και πα-

Το πρωί της 6ης Μαρτίου στο Τατόι, σε ηλικία 63 χρονών, ο Παύλος έφυγε από τη ζωή μετά από 17 χρόνια βασιλείας.

ρακολουθεί μετ' ανησυχίας τις δυσχερείς ημέρας τις οποίες διέρχεται η Δημοκρατία της Κύπρου», ήταν «ευχάριστος η διαπίστωση ότι αντιμετώπιζομεν τα γεγονότα ταύτα εν αγαστή σύμπνοια μετά των συμμάχων μας», δηλαδή των εταίρων της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ.

Ο καρκίνος

Ο Παύλος είχε προσβληθεί από καρκίνο του στομάχου τους τελευταίους μήνες του 1963. Αρχικά το παλάτι είτε το κρατούσε μυστικό, είτε πράγματι πίστευε ότι ήταν «στένωση του πυλωρού, συνέπεια γαστρικού έλκους», όπως ανέφεραν τα ιατρικά ανακοινωθέντα. Ακόμη και σήμερα, η επίσημη βασιλική εκδοχή είναι ότι «η διάγνωση της επάραιτου νόσου έγινε στα τέλη Ιανουαρίου» (The Royal Chronicles). Όποια κι αν είναι η αλήθεια, το γεγονός είναι ότι στη διάρκεια της Πενταμερούς του Λονδίνου, η Αθήνα είχε υπηρεσιακή κυβέρνηση, βρισκόταν σε προεκλογική περίοδο, ο βασιλιάς ήταν ασθενής και η βασιλίσσα Φρειδερίκη βρισκόταν στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο Μακάριος, λοιπόν, σε αντίθεση με το παρασκηνίο των συμφωνιών Ζυρίχης – Λονδίνου το 1959, τον Ιανουάριο του 1964 ήταν ήδη πρόεδρος κράτους, δεν ήταν ο ίδιος στο Λονδίνο να δέχεται τις πιέσεις, αλλά αντιπρόσωποι του, και, απέναντί του, στην Αθήνα, δεν είχε ένα αρραγές, αλλά ένα ασθενές μέτωπο να του διαμηνύει να συμβιβασθεί. Οι οδηγίες του στην κυπριακή αντιπροσωπεία –παρά τις πρωτοχρονιάτικες υποθέσεις του Παύλου– ήταν να

βραχυκυκλώσει την Πενταμερή ώστε να αποφύγει το νατοϊκό πλάνο και να μεταφέρει το Κυπριακό στα Ηνωμένα Έθνη. Οι αγγλοαμερικανοί πρότειναν τη δημιουργία ειρηνευτικής δύναμης από χώρες-μέλη του ΝΑΤΟ. Η Ελλάδα δέχτηκε. Ο Μακάριος όχι. Ο διάδοχος Κωνσταντίνος ζήτησε να συναντήσει τον πρόεδρο της Κύπρου στην Ελλάδα Νίκο Κρανιδιώτη και «μου αποκάλυψε ότι η αποστολή του [στρατιωτικού διοικητή του ΝΑΤΟ] Στρατηγού Λέμνιτσερ [σε Ελλάδα και Τουρκία] έγινε ύστερα από ενέργειες της βασιλίσσας Φρειδερίκας», η οποία του διαμήνυσε να είναι πιο διαλλακτικός στην Πενταμερή. (Κρανιδιώτης, σελ. 111). Στις 06:30 το πρωί της Κυριακής, 2 Φεβρουαρίου, η Φρειδερίκη, από τη σουίτα της στο Γόλτσοφ Αστώρια της Νέας Υόρκης, συνομίλησε με τον Παύλο, «ασθενούντα εν Τατοΐω» και ακολούθησε με τον διάδοχο Κωνσταντίνο και αποφάσισαν όπως η μεγαλύτερη ανακωχήσει εστειρωμένης το απόγευμα της ίδιας μέρας για την Αθήνα «λόγω επιδεινώσεως του Κυπριακού» (Ημερολόγιο Βασιλίσσας Φρειδερίκας, σελ. 301). Πιο ισορροπημένη θα ήταν η καταχώρηση εάν ανέφερε λόγω επιδεινώσεως του Κυπριακού, αλλά και της υγείας του Παύλου. Μέχρι να προσεγγιστεί στην Αθήνα η Φρειδερίκη, ο Μακάριος ενημέρωσε γραπτώς στις 4 Φεβρουαρίου ότι δεν αποδεχόταν τις εισηγήσεις της Πενταμερούς. «Η ελληνική κυβέρνηση τελούσε τότε κάτω από την άμεση επιρροή της Φρειδερίκας και του διαδόχου, και δεν ήθελε κατ' ουδέν λόγο να έλθει σε σύγκρουση με το ΝΑΤΟ και την Αμερική. Γι' αυτό άρχισε φορτικές πιέσεις στον Αρχιεπίσκοπο» επιμένοντας να δεχθεί τις αγγλοαμερικανικές προτάσεις ώστε να μην ναυαγήσει η Πενταμερής (Κρανιδιώτης, σελ. 117). Ούτε η Φρειδερίκη θα τον έπειθε. Η διάσκεψη έληξε άδοξα στις 10 Φεβρουαρίου 1964, και ο Μακάριος κατάφερε στις 4 Μαρτίου 1964 το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ να ψηφίσει υπέρ της σύστασης της ειρηνευτικής δύναμης για την Κύπρο, την ΟΥΝΦΙΚΥΠ, η οποία συμπλήρωσε αυτόν τον μήνα 60 χρόνια αδιάλειπτης παρουσίας στην Κύπρο.

Η Μεγαλόχαρη

Η τελευταία πολιτική πράξη του βασιλιά Παύλου ήταν να ορκιστεί

Σ' αντίθεση με τον γάμο της Σοφίας με τον Χουάν Κάρλος, ο Μακάριος θα παρευρισκόταν στον γάμο του Κωνσταντίνου με την τρίτοτοκη κόρη του βασιλιά της Δανίας Φρειδερίκου, Άννα Μαρία.

Η τελευταία πολιτική πράξη του βασιλιά Παύλου ήταν να ορκιστεί την κυβέρνηση του Γεώργιου Παπανδρέου, ο οποίος στις 16 Φεβρουαρίου είχε σαρώσει στις εκλογές εξασφαλίζοντας 52% των ψήφων.

«Μην μπλέξεις με την Κύπρο, θα σου τα φορτώσουν»

Ο θάνατος του βασιλιά Παύλου, ο γάμος του διαδόχου του Κωνσταντίνου Β' και η σύσταση της ΟΥΝΦΙΚΥΠ το δυσοίωνα 1964

την κυβέρνηση του Γεώργιου Παπανδρέου, ο οποίος στις 16 Φεβρουαρίου είχε σαρώσει στις εκλογές εξασφαλίζοντας 52% των ψήφων. Το πρωί της 21ης Φεβρουαρίου, σε αίθουσα των ανακτόρων του Τατοΐου, που είχε μετατραπεί σε χειρουργείο, ο βασιλιάς Παύλος υποβλήθηκε σε χειρουργική επέμβαση. Με επιθυμία της βασιλίσσας Φρειδερίκας, τα ιατρικά όργανα και ο απαραίτητος εξοπλισμός μεταφέρθηκαν από τον Ευαγγελισμό στα ανάκτορα την προηγούμενη ημέρα. Η εγχείρηση δεν ήταν αρκετή για να σώσει τον Παύλο. Οι ελπίδες εναποτέθηκαν στον Θεό. Χωρίς, μέχρι σήμερα, να είναι ξεκάθαρο με ποιου την πρωτοβουλία μεταφέρθηκε στις 3 Μαρτίου στα ανάκτορα από την Τήνο η ιερή εικόνα της Παναγίας. Τρεις μέρες αργότερα, το πρωί της 6ης Μαρτίου στο Τατόι, σε ηλικία 63 χρονών ο Παύλος έφυγε από τη ζωή μετά από 17 χρόνια βασιλείας. Στα κράτη που πολιτεύεται η βασιλεία, ο θάνατος του βασιλιά αγγέλλεται με τη φράση «Ο βασιλιάς απέθανε, ζήτω ο βασιλιάς», εννοώντας την ορκωμοσία του διαδόχου και την ανάληψη της εξουσίας απ' αυτόν. Ο διάδοχος Κωνσταντίνος ορκίστηκε στις 7 το απόγευμα της ίδιας μέρας βασιλιάς των Ελλήνων και αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων.

Προτού πεθάνει, ο Παύλος είχε συμβουλευτεί τον Κωνσταντίνο: «μην μπλέξεις με την Κύπρο, θα σ' τα φορτώσουν» (Χωρίς Τίτλο, σελ. 56). Ο διάδοχος όμως δεν θα είχε επιλογή. Κυριολεκτικά από την πρώτη μέρα που ανέβηκε στον θρόνο μέχρι τον Δεκέμβριο, 1967, όταν έφυγε από την Ελλάδα μετά το αποτυχημένο αντικίνημά του, το Κυπριακό θα τον «κυνηγούσε».

Μια κηδεία κι ένας γάμος

Πριν όμως ασχοληθεί με τα πολιτικά ζητήματα, ο βασιλιάς Κωνσταντίνος είχε δύο άλλα θέματα να ρυθμίσει. Πρώτα ήταν η κηδεία του πατέρα του. Ο Μακάριος παρέστη στη νεκρώσιμη ακολουθία στη Μητρόπολη Αθηνών στις 12 Μαρτίου και, σύμφωνα με το αμερικανικό περιοδικό Time, στην πομπή από τη Μητρόπολη μέχρι το ξενοδοχείο Χίλτον έκλεψε την παράσταση. Περιμένοντας την επιβίβαση των επισημών σε αυτοκίνητα για τη μεταφορά τους στο Τατόι, όπου θα γινόταν η ταφή, ο Μακάριος αποσπάστηκε από τους υπόλοιπους επισή-

μους. «Έπαιξε» με το πλήθος, μοίραζε χαμόγελα, δεχόταν το χειροφιλημα των πιστών και χαιρετούσε τον κόσμο εξασφαλίζοντας, όπως σημειώνει το Time, «το πιο πικρό χειροκρότημα», απ' όλους τους επισήμους, που δεν ήταν ούτε λιγοί, ούτε τυχαίοι. Μαζί με τον Μακάριο ήταν ο πρώην πρόεδρος των ΗΠΑ Χάρι Τρούμαν, η σύζυγος του τότε προέδρου Λίντον Τζόνσον, πέντε βασιλείς και πολλοί πρόεδροι ή ηγέτες χωρών πολύ μεγαλύτερων της Κύπρου. Οι επευφημίες όμως ήταν για τον Μακάριο και συνοδεύονταν από το σύνθημα της «Ένωσης», υπογραμμίζοντας ότι το Κυπριακό ήταν «το πιεστικό πρόβλημα της Ελλάδας». Σύμφωνα με το περιοδικό, «αν και οι [Γεώργιος] Παπανδρέου [που ήταν πρωθυπουργός] και Κωνσταντίνος τασσόταν υπέρ μιας μετριοπαθούς λύσης στο Κυπριακό, η λαϊκή αγανάκτηση για το ζήτημα θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την κυβέρνηση –και τον θρόνο– εκτός αν επιτευχθεί κάποιου είδους διευθέτηση σαφώς ευνοϊκή για την Ελλάδα. Έτσι, το μέλλον ενός γέρου ονόματι Παπανδρέου και ενός νεαρού άνδρα ονόματι Κωνσταντίνου εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από έναν μεσολάβη που λέγεται Μακάριος», (TIME, 20/3/1964).

Ο γάμος

Προτού όμως εμφανισθούν οι πρώτες σκιές στη σχέση του Μακαρίου με τον Κωνσταντίνο, ένα ακόμη βασιλικό, γαμήλιο παραμύθι θα γοήτευε το κοινό τους. Σ' αντίθεση με τον γάμο της Σοφίας με τον Χουάν Κάρλος, ο Μακάριος θα παρευρισκόταν στον γάμο του Κωνσταντίνου με την τρίτοτοκη κόρη του βασιλιά της Δανίας Φρειδερίκου, Άννα Μαρία. Οι αρραβώνες του ζευγαριού είχαν γίνει τον Ιανουάριο του 1963, αλλά ο πατέρας της νύφης είχε θέσει ως απαράβατο όρο την ενλικιώσή της προκειμένου να συγκατατεθεί στον γάμο, καθιστώντας τους τους πιο νεαρούς βασιλείς του κόσμου. Ο γάμος έγινε στις 18 Σεπτεμβρίου 1964 και η συγκεκριμένη ημερομηνία είχε επιλεγεί καθώς δεν είχε βρέξει ποτέ την ημέρα εκείνη στην Αθήνα, η οποία ζύπνησε από τους 21 κανονιοβολισμούς από τα πυροβολεία του Λυκαβηττού. Ήταν ο πρώτος και ο μοναδικός γάμος εν ενεργεία βασιλέως των Ελλήνων που έγινε στην Ελλάδα.

Ο πρόεδρος της Κύπρου, Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, είχε την τιμητική του. Στο αεροδρόμιο τον υποδέχθηκε με πάσα επισιμότητα προσωπικά ο γαμπρός. Στον λαϊκό του Μακαρίου εκτός από το χρυσό εγκόλπιο, κρεμόταν, από μια ολόχρυση αλυσίδα, ο επιστήθιος σταυρός, ενώ στο αριστερό χέρι κρατούσε την ποιμαντορική ράβδο. Ο βασιλικός γάμος έγινε στη Μητρόπολη των Αθηνών. Το εσωτερικό του ναού ήταν διακοσμημένο με δέκα χιλιάδες γλαδιόλες κόκκινου χρώματος και παρευρισκόταν τετρακόσιοι καλεσμένοι. Η θέση του Μακαρίου ήταν στην πρώτη σειρά, ακριβώς πίσω από τους νεόνυμφους.

Βιβλιογραφία

- Κρανιδιώτης Νίκος, «Ανοχώρητη Πολιτεία, Κύπρος 1960-1974», Τόμος Α', εκδόσεις Εστία, 1985.
- Μαλούκος Π. Γεώργιος (συγγραφική αρωγή), «Βασιλείς Κωνσταντίνος, Χωρίς Τίτλο», εκδόσεις Το Βήμα, 2015.
- Σταματοπούλου Κώστας (επιμέλεια), «Ημερολόγιο Βασιλίσσας Φρειδερίκας, 1960-1967», εκδόσεις ΚΑΠΟΝ, 2019.
- Περιοδικό TIME
- Royal Chronicles

BOSCH

Ιδανική Ισχύς Εκκίνησης για όλα τα οχήματα

KAPODISTRIAS
AUTOMOTIVE PARTS

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΕΜΠΟΡΟΣ

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ

Καντάρας 54, Καίμακλι, 1037 Λευκωσία - Κύπρος
sales@chrkapodistrias.com, T. 22348600

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ, αντιπρόεδρος Βολτ Κύπρου, υποψήφια στις ευρωεκλογές

Η ελπίδα έρχεται μόνο μέσα από τη δράση

Ηρθε ο καιρός οι δημοκρατικοί, προοδευτικοί πολίτες να διεκδικήσουμε τον χώρο μας

«Οι τελευταίες εκλογικές διαδικασίες έχουν δείξει τη συντηρητικοποίηση του πολιτικού συστήματος. Η δική μας παρουσία στην πολιτική σκηνή έρχεται να δώσει χώρο και φωνή σε ανθρώπους που νιώθουν ότι δεν εκπροσωπούνται στο παρόν πολιτικό σύστημα» λέει σε συνέντευξή της στην «Κ» η αντιπρόεδρος του Βολτ Κύπρου και υποψήφια στις ευρωεκλογές Ανδρομάχη Σοφοκλέους. Εξηγεί για ποιο λόγο επέλεξε σήμερα να κατέλθει στις επικείμενες εκλογές αλλά και να ενεργοποιηθεί κομματικά. «Είμαι ένα βαθιά πολιτικοποιημένο άτομο, αλλά ήμουν πάντα άσπαστη κομματικά, αφού ποτέ δεν ανήκα και δεν ήμουν κοντά σε κόμμα. Βιώνοντας όμως πως η διαφθορά έχει αποσθλώσει τη δημοκρατία και τους θεσμούς, την απουσία του όποιου πλάνου για το μέλλον, την ενίσχυση των δυνάμεων που προσβεύουν τη συντηρητικοποίηση και τη μισαλλοδοξία, κάπου φτάνει η στιγμή που λες ότι δεν πάει άλλο» αναφέρει χαρακτηριστικά.

—Η πορεία σας μέχρι τώρα ήταν άμεσα συνυφασμένη με τον ακτιβισμό και τις προσπάθειες επανένωσης της Κύπρου. Τι σας ώθησε να ασχοληθείτε πλέον ενεργά με την πολιτική;

—Τόσα χρόνια έχω αφιερώσει ώρες από τη ζωή μου -εθελοντικά για να δουλέψω για την επανένωση, ήμουν παρούσα σε διεκδικήσεις για το περιβάλλον, τα ανθρώπινα δικαιώματα, το κράτος δικαίου. Μαζί με πολλούς άλλους. Και όσες

Δεν είμαστε διάσπαση άλλου κόμματος, ούτε ερχόμαστε για να γίνουμε ακόμα ένας κρίκος σε μια αλυσίδα διαπλοκής ή διαμοιρασμού κομματικών οφελών.

φορές είχε συζητηθεί στο παρελθόν η ιδέα για να εξελιχθούμε σε κάτι κομματικό, εγώ δεν ένιωθα ότι ήμουν έτοιμη για κάτι τέτοιο. Είμαι ένα βαθιά πολιτικοποιημένο άτομο, αλλά ήμουν πάντα άσπαστη κομματικά, αφού ποτέ δεν ανήκα και δεν ήμουν κοντά σε κόμμα. Βιώνοντας όμως πως η διαφθορά έχει αποσθλώσει τη δημοκρατία και τους θεσμούς, την απουσία του όποιου πλάνου για το μέλλον, την ενίσχυση των δυνάμεων που προσβεύουν τη συντηρητικοποίηση και τη μισαλλοδοξία, κάπου φτάνει η στιγμή που λες ότι δεν πάει άλλο. Κουράστικα στη μιζέρια και στην κριτική, πιστεύω ειλικρινά ότι η ελπίδα έρχεται μόνο μέσα από τη δράση, και κάπως έτσι ωρίμασε η ιδέα μέσα μου για εμπλοκή στην κομματική πολιτική. Αυτό φυσικά δεν θα μπορούσε να γίνει αν δεν υπήρχε το

Βολτ και δεν γνώριζα τα άτομα που σήμερα απαρτίζουν τη δομή του.

—Δεν είστε μόνο υποψήφια με το Βολτ για τις ευρωεκλογές, αλλά και μία εκ των αντιπροέδρων του νεοσύστατου κόμματος. Τι διαφορετικό έχει να προσφέρει στον δημόσιο διάλογο;

—Το Βολτ είναι ένα κόμμα που σήμερα, που βλέπει μπροστά. Είμαστε ένα δικονομικό κόμμα, με συνειδηση την ανάγκη για δουλειά, για ειρήνη και λύση του Κυπριακού, ως το μόνο βιώσιμο μέλλον για τη χώρα, σε ένα τόσο ασταθές σκηνικό. Λόγω και του άλυτου Κυπριακού όμως, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει μείνει εγκλωβισμένη στην παρελθοντολογία και δέσμη της διαφθοράς. Αυτή τη στιγμή, τα υπάρχοντα πολιτικά κόμματα έχουν πάψει να ενδιαφέρουν τους πιο νέους δυνα-

τικούς ψηφοφόρους. Μένοντας αμέτοχοι, αφήνουμε την Κύπρο στα χέρια ανθρώπων που θέλουν να αμφισβητήσουν κεκτημένα και δικαιώματα, που για το πρόσκαιρο κέρδος υποθάλπουν τη διάβρωση της δημοκρατίας και του περιβάλλοντος, αλλά και που χρησιμοποιούν το άλυτο Κυπριακό για να επιβιώσουν πολιτικά. Είναι καιρός οι δημοκρατικοί, προοδευτικοί πολίτες να διεκδικήσουμε τον χώρο μας στο πολιτικό σκηνικό και να προβάσουμε το δικό μας όραμα για το μέλλον.

—Υπάρχουν ανησυχίες ότι οι πολιτικές του Βολτ θα προέρχονται πλήρως από την Ευρώπη...

—Το Βολτ Κύπρου ανήκει στο πανευρωπαϊκό δίκτυο Volt Europa. Οι πανευρωπαϊκές πολιτικές λαμβάνονται σε πανευρωπαϊκό επίπεδο,

συναποφασίζονται όμως από όλα τα μέλη του δικτύου. Όσον αφορά τις τοπικές πολιτικές, το κάθε Βολτ έχει την αυτονομία στον καθορισμό πολιτικής, φτάνει αυτή να συνάδει με τις αρχές και αξίες του Volt Europa. Γεννηθήκαμε από την Ευρώπη, είμαστε το πρώτο πανευρωπαϊκό κόμμα, αλλά θέλουμε μια καλύτερη Ευρώπη, την Ευρώπη της αλληλεγγύης, την Ευρώπη που δεν θα αφήνει κανέναν πίσω, ενώ προχωρά μπροστά και αντιμετωπίζει τις τόσες προκλήσεις του σήμερα. Μια Ευρώπη που αυτόνομη στο διεθνές προσκήνιο, πρωτοπόρο στην καινοτομία και στην τεχνολογία. Πιστεύουμε ότι η Κύπρος είναι πιο δυνατή σε μια πιο δυνατή Ευρώπη, και ότι η ασφάλεια και ευημερία της Κύπρου περνά και μέσα από αυτό.

—Τα τελευταία χρόνια ωστόσο

έχουμε δει πολλούς σχηματισμούς να μπαίνουν φλόδοξα στο πολιτικό σκηνικό, αλλά να μην ανέχονταν στον χρόνο, είτε στην πίεση των άλλων κομματικών μηχανισμών. Τι διαφορετικό προτίθεται να κάνει το Βολτ για να μην έχει την ίδια κατάληξη;

—Οι τελευταίες εκλογικές διαδικασίες έχουν δείξει τη συντηρητικοποίηση του πολιτικού συστήματος. Η δική μας παρουσία στην πολιτική σκηνή έρχεται να δώσει χώρο και φωνή σε ανθρώπους που νιώθουν ότι δεν εκπροσωπούνται στο παρόν πολιτικό σύστημα. Δεν είμαστε διάσπαση άλλου κόμματος, ούτε ερχόμαστε για να γίνουμε ακόμα ένας κρίκος σε μια αλυσίδα διαπλοκής ή διαμοιρασμού κομματικών οφελών. Έχουμε στόχευση και αυτή δεν περνά μέσα από τον συμβιβασμό με όσα μας έχουν φέρε

εδώ που είμαστε και που μας ανάγκασαν να βγούμε μπροστά για να σταθούμε ανάχωμα. Την ίδια ώρα, η ίδια η δομή του Βολτ δεν επιτρέπει φαινόμενα υπέρμετρης συγκέντρωσης εξουσίας. Οι θητείες προέδρων και αντιπροέδρων είναι μόνο για 2+2 χρόνια και αυτό γιατί το Βολτ δεν θέλει να είναι ένα προσωποπαγές κόμμα. Υπάρχει διαρκώς λοιπόν η ανάγκη για συνεχή δουλειά στο να έχουμε ενεργά μέλη που θα μεταλαμπαδεύουν όσα προσβεύουμε.

—Πού ανήκει ιδεολογικοπολιτικά το Βολτ;

—Το Βολτ είναι ένα ορθολογιστικό, προοδευτικό και πραγματιστικό κόμμα. Κάτω από το Βολτ έχουμε βρεθεί άτομα με διαφορετικές αφετηρίες και πορείες, που όμως μας ενώνουν οι αρχές και οι αξίες, τις οποίες ήρθαμε για να υπερασπιστούμε. Πιστεύουμε σε μια προοδευτική, επανενωμένη και πράσινη Κύπρο. Θέλουμε να διεκδικήσουμε κοινωνική και περιβαλλοντική δικαιοσύνη, και ένα οικονομικό μοντέλο που δεν θα αφήνει κανέναν πίσω, και θα πηγαίνει πέρα από την πρόσκαιρη ανάπτυξη, που φέρνει το κέρδος για λίγους και τις επιπτώσεις στους πολλούς. Αυτά που βλέπουμε να συμβαίνουν στη Λεμεσό, που σιγά-σιγά εξαπλώνονται σε όλη την Κύπρο, αποτελούν τις συνέπειες των επιλογών του κράτους αλλά και της διαφθοράς που έχει διαβρώσει κάθε θεσμικό επίπεδο. Το όνομα της χώρας έχει καταρρακωθεί διεθνώς, ειδικά τη δεκαετία Αναστασιάδης. Σήμερα, ακόμα και οι υγιείς επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν δυσκολίες στις διεθνείς δραστηριότητές τους, ενώ ολόκληρη η Κύπρος έχει καταστεί χώρος κάθε μορφής ξεπλύματος. Η Κύπρος χρειάζεται ένα ολιστικό

Με το να αναμασάμε την επιστροφή σε συνθήκες προεπαιτίας, απλώς βαυκαλιζόμαστε.

πλάνο που θα βάζει την περιβαλλοντική πτυχή στο επίκεντρο των πολιτικών. Για ένα κράτος σύγχρονο, που δεν θα θέτει συνεχώς προσκόμματα στους πολίτες του. Αυτή είναι η αντιλήψη μας και ως μας τοποθετήσει ο καθένας όπου πιστεύει ιδεολογικοπολιτικά.

—Έχετε αναφέρει πως το Βολτ δεν έχει οικονομικά μέσα άλλων κομμάτων και βασίζεται πλήρως σε εθελοντές. Από πού θα προέρχεται η οικονομική βοήθεια που επιβάλλεται για την κάθοδο σας στις επικείμενες εκλογές;

—Ναι, όλοι μας στο Βολτ εργαζόμαστε σε εθελοντική βάση, αφού προς το παρόν δεν έχουμε έμμοισθο προσωπικό. Σκοπεύουμε να μαζέψουμε τους πόρους για τις εκλογές, αλλά και για το κόμμα, από εισφορές από μέλη και φίλους του κόμματος.

Η Ολγκίν, ο Ακιντζι και η επιστροφή εκεί που μείναμε

—Είχατε πρόσφατα συνάντηση, τόσο με τη νέα απεσταλμένη του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών για το Κυπριακό, αλλά και με τον πρώην Τ/κ γάιτ Μουσταφά Ακιντζι. Από τις συναντήσεις σας να υποθέσουμε πως υπάρχει χαράμαδα ελπίδας για επανένωση των συνομιλιών το επόμενο διάστημα;

—Η ελπίδα δεν θα έρθει από έξω, για να δημιουργηθεί η ελπίδα, πρέπει και εσωτερικά να γίνει πολλή δουλειά ακόμα για να κτιστεί η εμπιστοσύνη ανάμεσα σε ανθρώπους και δύο κοινότητες που είναι τόσα χρόνια χώρια. Και η κα Ολγκίν αυτό διαπίστωσε, σημειώνοντας την απουσία εμπιστοσύνης ανάμεσα στις πλευρές.

Όσον αφορά τον κ. Ακιντζι, ως μην ξεκνάμε ότι έμεινε στην ηγεσία των Τουρκοκυπρίων μέχρι και το 2020, αλλά η πολιτική του Νίκου Αναστασιάδη στόχο είχε την περιθωριοποίησή του. Πληρώσαμε και αυτά τα λάθη τώρα, αλλά αν είναι να προχωρήσουμε, πρέπει να αντιληφθούμε πως φτάσαμε εδώ. Δεν ξέρω τι κάναμε γι' αυτά, και σίγουρα με το να αναμασάμε την επιστροφή σε συνθήκες προεπαιτίας, απλώς βαυκαλιζόμαστε.

—Ποια είναι η εκτίμησή σας για τις προθέσεις της κας Ολγκίν;

—Πιστεύω ότι η κα Ολγκίν διερευνά το έδαφος για αλλαγές στη διαδικασία με τρόπο που να μπορούσε να επιτρέψει να ξαναοιζεί μια συζήτηση. Με ανησυχία όμως να βλέπω τη συζήτηση στο εσωτερικό να γίνεται με τρόπο που δείχνει ότι δεν υπάρχει αντιληψη του πού είμαστε, αλλά και πως οι εξελίξεις γύρω μας καθιστούν επιτακτική την ανάγκη να ξεφύγουμε από την επισφαλή συνθήκη στην οποία βρισκόμαστε. Υπάρχει ένα έντονο διπλωματικό παρασκήνιο τη δεδομένη στιγμή, στο οποίο όμως δεν είμαι σίγουρη πως η Κυπριακή Δημοκρατία ελίσσεται, αφού φαίνεται να μένει μόνο σε επίπεδο ρητορικής. Αν θα προσπαθήσουμε να είμαστε μέρος της λύσης, πρέπει να είμαστε και μέρος όλων των εξελίξεων που λαμβάνουν χώρα, τόσο σε επίπεδο σχέσεων της Ελλάδας με την Τουρκία αλλά και της Ε.Ε. με την Τουρκία. Εκεί βρίσκεται τώρα το κλειδί, σε μια στιγμή που η Τουρκία προσπαθεί να κλείνει κεφάλαια, αλλά την ίδια ώρα ενισχύει και αυξάνει τον κλοιό στα κατεχόμενα, έχοντας καταρρακώσει

Λόγω και του άλυτου Κυπριακού όμως, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει μείνει εγκλωβισμένη στην παρελθοντολογία και δέσμη της διαφθοράς.

την πολιτική βούληση των Τουρκοκυπρίων και επιμένοντας, δημόσια, στα δύο κράτη. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι δεν θα αναγκαστεί να κάνει κάποια κίνηση. Το ερώτημα για την Κ.Δ. είναι πως ελίσσεται σε αυτό το πλαίσιο και τι κινήσεις κάνει για να είναι ουσιαστικά παρούσα με τρόπο που θα έχει αποτέλεσμα και όχι διαδικασίες για χάρη των διαδικασιών. Και το τελευταίο, πιστεύω είναι μέ-

ρος των σκέψεων της κας Ολγκίν, σε σχέση με την πλευρά μας.

—Ποιο πιστεύετε πως είναι το διακρίβημα των επικείμενων εκλογών;

—Η Ευρώπη ολόκληρη απειλείται από την επικράτηση δυνάμεων που επιδιώκουν τη διάσπαση και αποδυνάμωσή της. Σήμερα είναι καιρός να μπει ένα ανάχωμα στις δυνάμεις που χρησιμοποιούν τις αντικειμενικές πείσεις στις ζωές των πολιτών για να σπέρνουν τον φόβο και το μαύρο. Εμείς, με προτάσεις και θέσεις, θέλουμε να ξεδιπλώσουμε το πλάνο για μια άλλη πορεία στην Ευρώπη και στην Κύπρο. Στο πρόγραμμα που χρησιμοποιούν τις αντικειμενικές πείσεις στη διεθνή σκηνή, κλιματικής κρίσης, μετανάστευσης κ.ά.

—Τι θα θεωρηθεί ένα καλό αποτέλεσμα για το Βολτ;

—Αυτές είναι οι πρώτες εκλογές του Βολτ, θα έρθουν κι άλλες. Πιστεύουμε ότι είναι η πρώτη φορά που ο προοδευτικός, δημοκρατικός, Κύπριος πολίτης έχει μπροστά του

Απομακρυσμένη πιθανότητα

Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

«Δεν έγιναν λάθη σε πολιτικές, έγιναν λάθη σε συμπεριφορές και επιλογές, κι αυτά διορθώθηκαν αμέσως», είπε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας απαντώντας σε σχετικά ερωτήματα του συνάδελφου Σταύρου Κυπριανού, στο πλαίσιο της διακαναλικής. Εξήγησε, δε, πως αυτό που εννοεί είναι ότι τα λάθη τα οποία έγιναν τον πρώτο χρόνο της διακυβέρνησής του δεν ήταν λάθη που έβλαψαν τον κυπριακό λαό, και δήλωσε μάλιστα περήφανος γι' αυτό. Με άλλα λόγια, παραδέχτηκε ότι έγιναν λάθη αλλά ευτυχώς αυτά τα λάθη δεν ήταν λάθη σε πολιτικές και δεν ζήμωσαν τον κόσμο. Μια παραδοχή που αναπόφευκτα οδηγεί τον κάθε σκεπτόμενο πολίτη στην εύλογη, θεωρώ, απορία: Βάσει ποιου σκεπτικού ενός προέδρου, νέος και υποσχόμενος, με όραμα και ανοικτούς ορίζοντες, ο οποίος –επιναλαμβάνω– μοιάζει να διαφέρει από τους προηγούμενους, να πιστεύει πως τα πολιτικά λάθη σε συμπεριφορές και επιλογές είναι κάτι ξεχωριστό από την άσκηση πολιτικής και από τις πολιτικές αποφάσεις που οδηγούν στη χάρση πολιτικών; Δεν είναι οι συμπεριφορές και οι επιλογές δείγματα πολιτικής κουλτούρας; Δεν είναι ενδείξεις ή και αποδείξεις ενόχου πολιτικού ήθους ή μιας κάποιων νοοτροπίας;

Θα μπορούσε ένας πρόεδρος που ψηφίστηκε ακριβώς επειδή δεν έμοιαζε με όλους εκείνους που μέχρι τώρα ζήμιωναν τους πολίτες (πθελόμενα και μη), να έκανε στον πρώτο χρόνο της διακυβέρνησής του τόσο τραγικά λάθη σε πολιτικές και δη από εκείνα που είναι ικανά να πλήξουν την κοινωνία και τους πολίτες που επένδυσαν σ' αυτόν; Και κατ' επέκταση, είναι λόγος να αισθανθεί περήφανος επειδή δεν έγιναν τέτοιου είδους ζημιολόγα λάθη; Δεύτερο ερώτημα: Πώς γίνεται ένας πρόεδρος, νέος, με όραμα και ανοικτούς ορίζοντες, ο οποίος –επιναλαμβάνω– μοιάζει να διαφέρει από τους προηγούμενους, να πιστεύει πως τα πολιτικά λάθη σε συμπεριφορές και επιλογές είναι κάτι ξεχωριστό από την άσκηση πολιτικής και από τις πολιτικές αποφάσεις που οδηγούν στη χάρση πολιτικών; Δεν είναι οι συμπεριφορές και οι επιλογές δείγματα πολιτικής κουλτούρας; Δεν είναι ενδείξεις ή και αποδείξεις ενόχου πολιτικού ήθους ή μιας κάποιων νοοτροπίας;

Και αν το ήθος, η κουλτούρα και η νοοτροπία του πολιτικού αποτελούν ουσιαστικά συστατικά της πολιτικής του αντίληψης και δράσης, τότε πώς γίνεται να θεωρούνται ξεχωριστά από την άσκηση πολιτικής; Από την άλλη, ακόμη κι αν δεχτούμε ότι οι συμπεριφορές και οι επιλογές μπορούν να ξεχωρίσουν από την άσκηση πολιτικής, τότε γιατί η κυβέρνηση προωθεί θεσμικές μεταρρυθμίσεις που να διασφαλίζουν τη μη διάπραξη λαθών σε συμπεριφορές και επιλογές; Αυτό δήλωσε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας. Πως «οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις αποτελούν βασική συνιστώσα της δικής του διακυβέρνησης, ακριβώς για να μη γίνονται τέτοιου είδους λάθη (συμπεριφορών και επιλογών)». Χαρακτηριστικά είπε πως «Γι' αυτό προχώρησαν με τον κώδικα συμπεριφοράς των υπουργών, το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο και με τη νομοθεσία σε σχέση με τους συμβούλους αλλά και πολλές άλλες θεσμικές μεταρρυθμίσεις που ανέλαβε η κυβέρνηση αναγνωρίζοντας τα λάθη που έγιναν». Και παρόλα αυτά, πιστεύει πως τα εν λόγω λάθη, τα οποία κρήζουν θεσμικών αλλαγών ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν θα συμβαίνουν, παραμένουν αβλαβή για την κοινωνία. Και αν εξαιτίας αυτών των λαθών η κοινωνία αισθανθεί απογοήτευση ή ακόμα και διάψευση των προσδοκιών της, σύμφωνα με τον πρόεδρο δεν συντρέχει κανένας λόγος, διότι πηγάζουν από λάθη που δεν αφορούν σε πολιτικές, και ως τέτοια δεν απογοητεύουν ή και διαψεύδουν τις προσδοκίες του πολίτη.

Με πιο απλά λόγια, ο πολίτης δεν πρέπει να δώσει σημασία σ' αυτού του είδους τα λάθη, αφού δεν αφορούν σε πολιτικές αλλά είναι λάθη σε συμπεριφορές και επιλογές, και να συνεχίσει να κρατά των πηχη των προσδοκιών του ψηλά, διότι επί της ουσίας δεν τρέχει ούτε γάτα, ούτε ζημιά. Ο πρόεδρος, άλλωστε, δήλωσε πως «χαίρεται που ο κόσμος περιμένει πολλά από εκείνον και τη διακυβέρνησή του και δη σε τόσο δύσκολες εποχές όπως αυτές που διανύουμε». Το ενδεχόμενο ο κόσμος, ακριβώς επειδή οι εποχές είναι δύσκολες, εκτός από πολιτικές να αναμένει και συμπεριφορές οι οποίες συμβαδίζουν με αυτές τις υψηλών προσδοκιών πολιτικές, αντιμετωπίζεται ως... απομακρυσμένη πιθανότητα.

elenixenou11@gmail.com

Ακτιβίστριες και υποστηρίκτες του γυναικείου κινήματος FEMEN με ένα πανό «Η ζωή της γυναίκα είναι ο καθρέφτης της νεωτερικότητας» συγκεντρώνονται για τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας στο Μπιακέ, του Κιργιστάν.

Η ώρα του λογαριασμού

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Δεν είμαι ιδεολόγος. Ιδεολογία μου είναι ο ορθολογισμός» έλεγε την εβδομάδα που πέρασε ο τέως κτηματοοικονομικός επίτροπος Παύλος Ιωάννου, όταν ανακοίνωσε την απόφασή του να κατέλθει ως αριστίνδην υποψήφιος με το ακροδεξιό κόμμα ΕΛΑΜ. Δεν υπήρχαν βεβαίως πολλοί που συνέδεαν την υποψηφιότητα με οποιοδήποτε ιδεολογικό πρόσημο για να κραιστέει η επεξεργασία. Ήταν αρκούντως κατανοητό πως αποκάλυπτε τον τυχοδιωκτισμό ενός ανθρώπου που ψάχνει απλώς το «όχημα» για να εκλεγεί. Τυχοδιωκτισμός, δεδομένου ότι το ΕΛΑΜ φαίνεται, βάσει δημοσκοπήσεων, να κλειδώνει την έδρα στην Ευρωβουλή. Όσο κι αν οι επιδιώξεις Ιωάννου ήταν εμφανείς, η εξαγγελία προκάλεσε αναπόφευκτα την αμχανία μέρους του πολιτικού συστήματος. Το ΕΛΑΜ έκανε μία κίνηση πολιτικής νομιμοποίησης, βάζοντας υποψήφιο ένα πρόσωπο που αποτελούσε μέχρι χθες θεσμό της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η υποψηφιότητα του σφράγιζε συνεπώς την απενεχοποίηση της ακροδεξιάς ψήφου και άνοιγε τον δρόμο για να ακολουθήσουν άλλοι συστημικοί υποψήφιοι στις επόμενες εκλογές. Όμως η υποψηφιότητα Ιωάννου αποτελούσε το σύμπωμα του προβλήματος και όχι το πραγματικό πρόβλημα. Και αυτό γιατί η κανονικοποίηση του ΕΛΑΜ είχε ξεκινήσει υπόκωφα από το ίδιο το πολιτικό σύστημα.

Αυτό το πολιτικό σύστημα που σήμερα διαμαρτύρεται για την άνοδο της Ακροδεξιάς, προειδοποιώντας για τους κινδύνους που έρχονται, έκλεισε βολικά τα αυτιά όταν η Χρυσή Αυγή χαρακτηριζόταν εγκληματική οργάνωση και έντυσε τον φασισμό με ένα ωραίο περιτύλιγμα. Ποιος από αυτούς, για παράδειγμα, ζήτησε πλήρη διερεύνηση της δράσης του ΕΛΑΜ, όταν το αδελφό κόμμα, στο οποίο η ηγεσία του ΕΛΑΜ ήταν ενεργό μέρος, οδηγούν στην φυλακή;

Και ενώ στην Ελλάδα κάποιοι βρέθηκαν στη φυλακή, στην Κύπρο η Ακροδεξιά έγινε ένα με το υπόλοιπο σύστημα. Και ενώ στην Ελλάδα τα υπόλοιπα κόμματα του δημοκρατικού τόξου απομόνωσαν την Ακροδεξιά, στην Κύπρο κάποιοι συνεργάστηκαν μαζί της. Όταν για παράδειγμα τον περασμένο Ιανουάριο ανακοινώνονταν οι διορισμοί στα Δ.Σ. των ημικρατικών συμβουλίων, αυτό που σόκαρε ήταν ο διορισμός του Κωνσταντίνου Κωσταλά στο ΤΕΠΑΚ. Σόκαρε και για την προχειρότητα με την οποία ο πρόεδρος μοίραζε αξιώματα, σόκαρε όμως και για την ουσία της επιλογής. Ένας υποτυπώδης έλεγχος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης του να γι-

νόταν, θα διαπιστωνόταν με ευκολία πως εκτός από στέλεχος του ΕΛΑΜ είναι και περήφανος νοσταλγός της Χούντας. Μπροστά στην κατακραυγή που λέρωνε περαιτέρω την εικόνα της κυβέρνησης, ο Νίκος Χριστοδουλίδης ανακάλεσε την απόφασή του. Δεν εξήγησε ποτέ όμως τι τον ώθησε να κάνει μία τέτοια επιλογή. Τον γνώριζε προσωπικά και αγνόησε τις δεδηλωμένες ακραίες θέσεις του χάρην των ικανοτήτων του, ή αποτελούσε προϊόν συνδιαλλαγής με το ΕΛΑΜ, ή τη βοήθεια που του έδωσε υπογεύως τη δεύτερη Κυριακή;

Η πρώτη βεβαίως υπόγεια βοήθεια του ΕΛΑΜ προς το υπάρχον πολιτικό σύστημα δεν ξεκίνησε σήμερα, αλλά από το 2021. Καταγράφηκε με το περιβόητο νεύμα του Αβέρωφ Νεοφύτου προς το ΕΛΑΜ για να στηρίξει την Αννίτα Δημητρίου για την προεδρία της Βουλής, με την τελευταία να τους δίνει ως αντάλλαγμα την ad hoc επιτροπή για το δημογραφικό πρόβλημα. Μία επιτροπή στην οποία ακούγονται πλήθος ανακριβειών, που διασπείρει ψεύδη, νομιμοποιεί τον ρατσιστικό λόγο εντός της Βουλής και –κυρίως– ενισχύει τον λόγο για να ακολουθήσει τα τελευταία τρία χρόνια.

Η Ακροδεξιά και το αφήγημά της ήταν για καιρό βολικά για το πολιτικό σύστημα. Βολικά για να αποσιώσει τις ευθύνες που έχει για την ανεπάρκεια λύσεων και να παρουσιάσει ως τον εχθρό το τη ρίζα όλων των κακών, το ξένο, το διαφορετικό. Γι' αυτόν τον λόγο για χρόνια θωπεύεται από τους υπόλοιπους χώρους.

Σήμερα που απειλεί τη δική τους πολιτική επιβίωση, ίσως είναι καλά να αναθεωρήσουν τον τρόπο που πολιτεύονται. Όχι με συνθηματολογία και συναισθηματισμό λίγο προτού ξεκινήσει ο προεκλογικός. Είναι ώρα να πολεμήσουν τη μισαλλοδοξία της Ακροδεξιάς οργανωμένα, με την κατάθεση σαφών πολιτικών θέσεων. Με την απαίτηση της πλήρους διαλεύκανσης σκανδάλων και απονομής της δικαιοσύνης. Με την επιλογή των ορθολογιστικών φωνών για να τους εκπροσωπούν.

Το λυπηρό είναι πως επειδή κάποιοι από αυτούς επέλεξαν να βουτηχθούν στα λαοπλόγια της μισαλλοδοξίας, για να αποκτήσουν πρόσκαιρα πολιτικά οφέλη, επίσης, επειδή κάποιοι κανονικοποίησαν τον ρατσισμό και τη βία στη συνείδηση της κοινωνίας, υιοθετώντας τη ρητορική της Ακροδεξιάς, σήμερα θερίζουμε τις θύελλες και την απενεχοποίηση των πιο επικίνδυνων και ακραίων φωνών.

economidoum@kathimerini.com.cy

Επεισε ο πρόεδρος;

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ήταν ένας Χριστοδουλίδης «από τα παλιά». Χαλαρός, επικοινωνιακός και καλά διαβασμένος ως προς τη γλώσσα του σώματος. Αλλά και ο απολογισμός που έκανε στην έναρξη, εν είδει διαγγέλματος, ήταν προσεκτικά δομημένος με ξεκάθαρο κεντρικό μήνυμα: Η κυβέρνηση παράγει έργο. Όσο για το αν έγιναν λάθη, αυτά κατά τον πρόεδρο δεν ήταν «σε επίπεδο πολιτικών». Ήταν λάθος συμπεριφορές, όπως οι υπερωρίες της Δόξας Κωμοδρόμου ή η ανάρτηση του Μιχάλη Χατζηγιάννη για το πάρτι γενεθλίων του Νικόλα Παπαδόπουλου. Τα παραδείγματα του τα έβγαλε ο δημοσιογράφος με το τοιγάκι, καθώς ο πρόεδρος δεν αναφέρθηκε σε ονόματα – απλώς περιέγραψε τα «συμπτώματα». Προτεραιότητά του άλλωστε ήταν να απαριθμήσει τα επεπύγματα της διακυβέρνησης κατά τρόπο εξαντλητικό. Προσοδωκώνας, φυσικά, όταν έκλεινε και το (αναγκαίο πλέον βαρετό) κεφάλαιο για το Κυπριακό, το πρόσημο του απολογισμού να ήταν θετικό για τον ίδιο. Κι έτσι να γυρίζαμε σελίδα, ώστε ο πρόεδρος να κάνει ποδαρικό στο δεύτερο έτος της διακυβέρνησής του χωρίς βαρίδια.

Αυτός ήταν σε αδρές γραμμές ο επικοινωνιακός σχεδιασμός. Κι αυτή την τακτική υπερασπίστηκε ο Νίκος Χριστοδουλίδης, με επίκληση οφειλούμε να παραδεχτούμε. Πλην ελαχίστων εξαιρέσεων (όπως τη δυσκολία του στην αυτοκριτική), τα πράγματα την Τρίτη το βράδυ γενικά πήγαν καλά. Και σε επίπεδο εικόνας, αλλά και σε κάποια επιμέρους θέματα ουσίας. Γιατί και επί της ουσίας των πολιτικών έγινε έργο σε συγκεκριμένους τομείς, το οποίο πρέπει να πιστωθεί στην κυβέρνηση: από τη διαχείριση του μεταναστευτικού και τα αντανάκλαστικά σε σχέση με τις προσφυγικές πολυκατοικίες, μέχρι τα θέματα που άπτονται της παιδείας και κλονίζουν στα συρτάρια. Τούτων δοθέντων, η απάντηση στο ερώτημα «αν έπεισε ο πρόεδρος», θα έπρεπε να είναι απλή. Πλην όμως η πολιτική δεν είναι μαθηματική πράξη που οδηγεί στη μία, ορθή λύση. Γι' αυτό και μια καλοστημένη τηλεοπτική εμφάνιση δεν είναι αρκετή για να ισοφαρίσει από του καταγράφουν οι δημοσκοπήσεις μίνες τώρα: το έντονο αίσθημα απογοήτευσης για τη διακυβέρνηση Χριστοδουλίδη.

Δεν έχω μια συμπαγή ομάδα πολιτών για να με στηρίξει, ισχυρίστηκε ο πρόεδρος, επαναλαμβάνοντας ότι είναι κομματικά ορφανός. Η δήλωση αυτή δεν πρέπει να χαροποιήσει τα κόμματα του Κέντρου, ιδιαίτερα σε αυτή τη συγκυρία που το ΕΛΑΜ τα πιέζει από δεξιά. Το γεγονός πάντως ότι τα κομματικά στηρίγματα του Νίκου Χριστοδουλίδη παραπαίουν, δεν τον καθιστά ανάδελφο. Επιπλέον, ως μνη ξεχνάμε ότι αρκετοί υπουργοί του είναι συναγερμικοί και ο ίδιος υπήρξε στην πρώτη γραμμή της διακυβέρνησης Αναστασιάδης. Όσο για τη θεωρία των μη φιλικών μέσων ενημέρωσης, όσο διαθέτουν μνήμη γνωρίζουν ότι είναι διάτρητη. Τι να πρωτοθυμηθούμε αλήθεια; Τον διασυρμό του Δημήτρη Χριστόφια από το σύνολο των ΜΜΕ μετά το Μαρί ή το τσουνάμι αρνητικών δημοσιευμάτων για τον Νίκο Αναστασιάδη σε σχέση με το εμπόριο των χρυσών διαβατηρίων; Αν υπάρχει κάτι ενδιαφέρον στην περίπτωση του νυν προέδρου είναι ότι κατάφερε να στρέψει το σύνολο του τύπου εναντίον του χωρίς να έχει μεσολαβήσει καμία αξιοσημείωτη κρίση τη χρονιά που πέρασε.

Στο διά ταύτα: ο Νίκος Χριστοδουλίδης έπεισε όσους ήταν προαποφασισμένοι να πειστούν. Το φιλικό το ακροατήριο δηλαδή. Όλοι οι άλλοι, η συντριπτική πλειοψηφία σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις, τον άκουσαν με καχυποψία και δεν αισθάνθηκαν σοφότεροι, όταν έπασαν οι τίτλοι τέλους. Επειδή πολύ απλά η πραγματικότητα που βιώνουν δεν συνάδει με την εικόνα που σκιαγράφησε ο πρόεδρος. Η ακρίβεια έχει γονατίσει τα χαμηλά και μεσαία εισοδήματα. Οι τιμές των ενοικίων έχουν ξεφύγει και ο λογαριασμός του ρεμπάτος έγινε βραχνάς. Το κυριότερο όμως αφορά στη διάψευση των προσδοκιών που ο ίδιος ο πρόεδρος καλλιέργησε. Αυτό δίνει τον τόνο της διακυβέρνησης. Υποσχέσεις για ένα άλλο ύψος και ήθος εξουσίας. Για μια Κύπρο που θα ξέφυγε από τις παθογένειες του κράτους του 1960. Οι κακές επιλογές προσώπων, οι ατυχείς διορισμοί και η επιμονή στο περιτύλιγμα παρά στο περιεχόμενο της πολιτικής είναι οι αιτίες που ο πρώτος χρόνος της διακυβέρνησης Χριστοδουλίδη κλείνει με αρνητικό πρόσημο. Μια πραγματικότητα που ο τηλεοπτικός απολογισμός δεν κατάφερε να αναστρέψει.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ένα manual για τον Νίκο και την Αννίτα

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης και η πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αννίτα Δημητρίου, που συμμετείχαν μαζί στη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, στο Βουκουρέστι, αποφάσισαν τη στήριξη της υποψηφιότητας της Ούρσουλας φον ντερ Λάιεν, για μια δεύτερη θητεία στην ηγεσία της Κομισιόν. Η Αννίτα Δημητρίου δήλωσε ότι «υπό την ηγεσία της» Φον ντερ Λάιεν, «η Ευρωπαϊκή Ένωση παρέμεινε ενωμένη απέναντι στις αντιξοότητες και οι προσπάθειές της συνέβαλαν στη διατήρηση της ειρήνης, της ασφάλειας και της ευημερίας στην περιοχή μας εν μέσω πρωτόγνωρων καταστάσεων». Και ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, απευθυνόμενος στην Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, είπε ότι «οδήγησες το καράβι σε φουρτουναρισμένα νερά, και το έκανες χτίζοντας την Ένωση, μέσα από απαρήμιλλη επιμονή, σκληρή δουλειά και αποφασιστικότητα», επισημαίνοντας μάλιστα ότι «είμαστε περήφανοι που θα σταθούμε δίπλα

σου για τα επόμενα πέντε χρόνια». Όσο οξύμωρο κι αν είναι για το εσωτερικό ακροατήριο της Κύπρου, ο Νίκος Χριστοδουλίδης που κυβερνά, όπως κυβερνά, και η Αννίτα Δημητρίου που υποτίθεται ότι ασκεί αντιπολίτευση, πήγαν χέρι-χέρι στο Βουκουρέστι και έδωσαν ψήφο εμπιστοσύνης στην Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, και θα σταθούν δίπλα της για την επόμενη πενταετία, απλώς και μόνο γιατί επιλέχθηκε από το ΕΛΚ. Το θέμα βεβαίως δεν είναι τι θα κάνουν και πού θα σταθούν οι δύο Κύπριοι εταίροι στο ΕΛΚ. Αλλά, τι κάνει και πού στέκεται η Φον ντερ Λάιεν, η οποία μέχρι τώρα όχι μόνο δεν ήταν κοντά στην Κύπρο, αλλά βρισκόταν «απέναντι». Κυριολεκτικά.

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης και η Αννίτα Δημητρίου έχασαν ότι η Κομισιόν, «υπό την ηγεσία της» Ούρσουλας φον ντερ Λάιεν, παρά με τον Γιοσέφ Μπορέλ ετοιμάσαν έκθεση, προτείνοντας την παραχώρηση δώρων προς την Τουρκία σε επτά πυλώνες, χωρίς καμιά διασύνδεση με το Κυπριακό;

Ή ότι η στάση της Φον ντερ Λάιεν οδήγησε σε υποστολή της «σημείας» που είχε υψώσει προεκλογικά ο Νίκος Χριστοδουλίδης, υποσχόμενος στον κυπριακό λαό τη διασύνδεση των ευρωτουρκικών ντισέ με την επίλυση του Κυπριακού;

Έθεσε το ζήτημα αυτό ο πρόεδρος στη Γερμανίδα αξιωματούχο πριν αποφασίσει να σταθεί δίπλα της για την επόμενη πενταετία; Η απάντηση που μας δόθηκε από κοινοτικά κείλη είναι ότι «δεν τέθηκε καμιά προϋπόθεση για τη στήριξη της υποψηφιότητας της Φον ντερ Λάιεν». Με άλλα λόγια, οι δύο συν-εταίροι στο ΕΛΚ, Νίκος και Αννίτα, λειτουργώντας ως «πακέτο», στήριξαν την υποψηφιότητα Φον ντερ Λάιεν εν λευκό και χωρίς διασφάλιση ζωτικών συμφερόντων του κυπριακού κράτους.

Διότι, όπως πληροφορούμαστε, κανείς εκ των δύο δεν διεκδίκησε ούτε αυτή την απόσυρση της πρότασης Κανονισμού της Κομισιόν για το απευθείας εμπόριο, που θεωρεί το ψευδοκράτος «τρίτη χώρα» (!) και προνοεί απευθείας εμπορικές σχέσεις

με την Ε.Ε., στα πρότυπα της Ταϊβάν. Μια πρόταση που, ο Νίκος και Αννίτα που πήγαν χέρι-χέρι στο Βουκουρέστι, θα έπρεπε να γνωρίζουν ότι επανέρχεται, ως ένα σοβαρό ενδεχόμενο, σε περίπτωση «διαζυγίου» στο Κυπριακό. Και ότι συζητείται σε ξένους διπλωματικούς κύκλους.

Ένα είναι βέβαιο: Αν υπάρχει manual πολιτικής, αυτό δεν περιλαμβάνεται στα έξι χιλιάδες βιβλία που δήλωσε ότι έχει στη βιβλιοθήκη του ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Και προφανώς δεν περιλαμβάνεται ούτε στα βιβλία της Χρυσίδας Δημοσίου, στα οποία φέρεται να επιδεικνύει προτίμηση η Αννίτα Δημητρίου. Ευτυχώς πάντως για το ΕΛΚ, εάν κάποια στιγμή χρειαστεί να επιλέξει μεταξύ Νίκου και Αννίτας, η επιλογή δεν θα είναι δύσκολη. Διότι, εικόνα είναι όλα. Και διαφορά δεν υπάρχει.

Σημείωση 1: Η Αννίτα Δημητρίου χαρακτηρίσε την «ειδική παράγραφο» του ΕΛΚ για το Κυπριακό ως «κατάκτηση», διότι όπως είπε, δεν θα γίνει αποδεκτή ποτέ η διχοτομική ρη-

τορική της Τουρκίας για λύση δύο κρατών και γιατί επιβεβαιώνεται η στήριξη ΔΔΟ, χωρίς ξένα στρατεύματα και επιμεταβικά δικαιώματα. Η παράγραφος είναι μεν θετική, αλλά υπολείπεται ψηφισμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο έχει καλέσει επανειλημμένα την Τουρκία να αρχίσει άμεσα την απόσυρση των στρατευμάτων της από την Κύπρο και να αποδώσει την περιλειπιστή Αμμόχωστο στους νόμιμους κατοίκους της. Κατά συνέπεια, πολύ φοβόμαστε ότι η «κατάκτηση» της Αννίτας Δημητρίου θυμίζει την κατάκτηση του Κολόμβου, όταν ανακάλυψε την Αμερική... 500 χρόνια μετά την ανακάλυψή της, από τον επικεφαλής των Βίκινγκ Λέιφ Έρικσον.

Σημείωση 2: Η κα Φον ντερ Λάιεν ήταν μέτοχη αυτών που δεν λάμβαναν υπόψη την πρόταση της Λευκωσίας για ανθρωπιστικό διάδρομο στη Γάζα. Η άποψη της άλλαξε, όχι μέσω Λευκωσίας, αλλά μέσω Ουάσινγκτον.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Σπάνιο παράθυρο ευκαιρίας για τη χώρα

Του ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ

Όποιος ασχολείται με τα δημόσια πράγματα σε αυτήν τη χώρα είναι λογικό να έχει... τάσεις φυγής. Ειδικά, μάλιστα, όποιος βρίσκεται σε θέση ευθύνης. Δεν είναι μια εύκολη χώρα, για να το πούμε έτσι απλά. Ο «σταθμάρας» του ΟΣΕ ή η «νηγσία» της Πυροσβεστικής στο Μάτι» περιμένουν στη γωνία. Οχι ως πρόσωπα, αλλά σαν σάπια δοκάρια σε ένα οικοδόμημα που μπάζει από παντού. Δοκάρια που έχουν κατασκευαστεί πολιτικοί διαφόρων παρατάξεων με τα χέρια τους, άλλοτε για να βολέψουν και άλλοτε για να ελέγξουν απολύτως τη νομή της εξουσίας.

Το περιβάλλον είναι αφόρητα τοξικό. Οι διαδηλώσεις και οι διαμαρτυρίες διογκώνονται και οι δρόμοι κλείνουν πάλι πολύ συχνά. Ολο και λιγότεροι άνθρωποι δέχονται να μπουν στην πολιτική ή να αναλάβουν κάποια υπεύθυνη θέση. Αυτονόητες προεκλογικές εξαγγελίες αποδεικνύονται πλήρως ανεφάρμοστες.

Οπότε λογικό είναι να νιώθουν τάσεις φυγής όσοι πρέπει να κυβερνήσουν. Είτε είναι ο Σημίτης, ο Καραμανλής, ο Σαμαράς, ο Τσίπρας, είτε ο Μητσοτάκης, βλέπετε με το πέρασμα του χρόνου την κούραση που συσσωρεύεται, την τάση να μετατρέπεται το Μαξίμου σε μπουνκερ μέσα από το οποίο οι κυβερνήτες βλέπουν παντού εχθρούς και μιλάνε μόνο με ανθρώπους που συμφωνούν μαζί τους.

Η χώρα βγήκε από την κρίση και διανύει μια, σπάνια για τα ιστορικά μας δεδομένα, περίοδο σταθερότητας και ανάπτυξης. Σε μια περίοδο μάλιστα όπου άλλες «πολιτισμένες» χώρες βυθίζονται στο χάος.

Κάτι μας κάνει, όμως, να μην

πιστεύουμε ότι αυτό που ζούμε είναι βιώσιμο και θα αντέξει για καιρό. Ακούω διάφορους γύρω μου να λένε «εντάξει, θα έχουμε 2-3 χρόνια ακόμη ανάπτυξη και σταθερότητα, και μετά πάλι τα ίδια». Αυτός είναι ο τέλειος τρόπος για να μπει σε μια παγίδα αυτοτροφοδοτούμενης καταστροφικής προφτείας.

Δεν ζω κάπου αλλού. Βλέπω τα τεράστια προβλήματα. Οι συμπολίτες μας που δεν βγαίνουν οικονομικά είναι η πλειονότητα. Πολλά δημόσια νοσοκομεία είναι τριτοκοσμικά. Η δημόσια διοίκηση και η Δικαιοσύνη δεν έχουν αλλάξει, ούτε και οι κανόνες διαφάνειας. Προφανώς χρειαζόμαστε μεγάλες ξένες επενδύσεις πέρα από ξενοδοχεία, το real estate και τα data centers. Κάποιος πρέπει να ασχοληθεί με το ζήτημα του υπερτουρισμού. Και πολλά ακόμη. Έχουν γίνει, ωστόσο, σημαντικά πράγματα σε αρκετούς τομείς.

Το παράθυρο ευκαιρίας που έχει η χώρα θα κλείσει κάποια στιγμή. Είτε λόγω της διεθνούς συγκυρίας είτε επειδή θα μπει σε μια φάση πολιτικής αβεβαιότητας και πλήρους ασυνεννοησίας. Το χρέος και το δημογραφικό μόνιμα περιμένουν, σαν ξεχασμένες νάρκες που προτιμάμε να αγνοούμε.

Δεν θα το παίξω τηλε-ψυχολόγος και να συστήσω να σκεπτόμαστε... Θετικά. Αλλά καλό είναι να καταλάβουμε πόσο σπάνιο είναι αυτό το παράθυρο και να συμβάλουμε όλοι –ναι, και η αντιπολίτευση, αν της το επιτρέψει η κυβερνητική συμπεριφορά ασφαλώς–, να γίνουν τα 4-5 πράγματα που θα κάνουν τη θετική πορεία της χώρας μη αναστρέψιμη. Και οι κυβερνήτες πρέπει να αλλάξουν ένα ένα τα σάπια δοκάρια, κάνοντας τον σταυρό τους ότι δεν θα προκληθεί, εν τω μεταξύ, κάποια απρόσμενη τραγωδία ή ατύχημα.

Οι μονομάχοι

Του ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ

Εάν υπάρχει ένα θέμα που αποσφηνίσθηκε στη διάρκεια της περασμένης εβδομάδας είναι ότι διεκδικητές του προεδρικού αξιώματος των ΗΠΑ στις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου θα είναι τελικώς ο Δημοκρατικός Τζο Μπάιντεν και ο Ρεπουμπλικανός Ντόναλντ Τραμπ.

Στο οκτάμηνο που μεσολαβεί έως τότε και δεδομένου ότι όποιος εκλεγεί εντέλει θα αρχίσει να ασκεί την εξουσία από την 1η Ιανουαρίου 2025, τέρата και σημεία θα μπορούσαν να συμβούν.

Ο «διά αντιπροσώπων» πόλεμος στην Ουκρανία μπορεί να εξελιχθεί σε άμεση σύγκρουση του ΝΑΤΟ με τη Ρωσία, στην Ευρώπη, δίχως να αποκλείεται ακόμη και η χρήση πυρηνικών. Ενώ, παράλληλα, η κόλαση που επικρατεί στη Γάζα δεν αποκλείεται να διευρυνθεί με απρόβλεπτες συνέπειες, που κυριότητα θα πλήξουν επίσης της Ευρώπης.

Αλλά αυτά είναι θέματα που απασχολούν τους βαθυστόχαστους αναλυτές, ημεδαπής και αλλοδαπής. Ο μέσος Έλληνας πολίτης, από τον συμμαθούντα έως τον πλέον ένθερμο θαυμαστή των ΗΠΑ, απλώς διερωτάται.

Πώς είναι δυνατόν η πλέον ανεπτυγμένη και ισχυρή χώρα του κόσμου, με τα καλύτερα πανεπιστήμια της οικουμένης, τους λαμπρούς επιστήμονες, να πρέπει να επιλέξει για πρόεδρο της χώρας μεταξύ ενός σταθού γέροντα, που ενίοτε προκαλεί ιλαρότητα με τις λεκτικές αστοχίες του, και ενός θηριώδους λαϊκιστή, με συμπεριφορά που ξεπερνά τα όρια του «γκροτέσκ» και άλλα απαξιωτικά παρόμοια.

Το ερώτημα είναι περίπου μεταφυσικό, αλλά κυρίως αγνοίας σημαντικό – πολιτικός εξυπακούεται. Ούτως ή άλλως, κατά την άποψη ορισμένων, η καρδιά της Αμε-

ρικής χτυπάει στη Wall Street, στις γιγαντιαίες επιχειρήσεις, με τον πρωτοφανή και ενίοτε –για κάποιους– απάνθρωπο δυναμισμό τους.

Αυτοί οι τομείς και η επιστήμη απορροφούν τα δημιουργικότερα στοιχεία της αμερικανικής κοινωνίας. Παρέλκει κάθε απόπειρα διερευνησώς του θέματος. Η προσωπική εμπειρία περί των εσωτερικών στις ΗΠΑ περιορισμένη, ασφαλώς.

Παρεμπιπτόντως, όμως, πριν από τέσσερις δεκαετίες, ο συντάκτης της στήλης επισκεπτόταν με άλλους περίπου δεκαεπτά Ευρωπαίους δημοσιογράφους τις ΗΠΑ. Ήταν η εποχή του «Πόλεμου των Αστρων», ενός φιλόδοξου προγράμματος που προωθούσε ο τότε πρόεδρος Ρόναλντ Ρέικγαν.

Μεταξύ των προορισμών εκείνης της αποστολής ήταν η πόλη του Σιάτλ της πολιτείας Ουάσιγκτον. Ενας εκ των δύο στελεχών της κυβερνητικής υπηρεσίας USIS, που μας συνοδευαν, μίλησε το δέμας πλην όμως ευφυσέστατος, μας περιέγραψε γελώντας την περιπέτεια του.

«Τηλεφώνησα στο Χίλτον να κλείσω δωμάτια. Η απάντηση ήταν αρνητική. Δεν υπήρχαν διαθέσιμα. Κρίμα, είπα, οι δημοσιογράφοι δεν θα μπορούσαν να επισκεφθούν την Boeing». Η απάντηση τον αιφνιδίασε. «Οι δημοσιογράφοι θα επισκεφθούν τις εγκαταστάσεις της Boeing». «Ναι», απάντησε ο κρατικός υπάλληλος. «Εχω διαθέσιμα δωμάτια», είπε ο υπάλληλος του Χίλτον. Ίσως το περιστατικό να ήταν τυχαίο, αλλά ίσως όχι.

Ούτως ή άλλως, ποιοι είναι οι υποψήφιοι για το προεδρικό αξίωμα είναι υπόθεση εσωτερική των ΗΠΑ. Ποιος θα εκλεγεί εντέλει είναι υπόθεση των πολιτών αυτής της χώρας. Είμερ οι άλλοι θα προσηρμοσθούμε αναλόγως. Πολίτες είμαστε απλώς χωρών-μελών του ΝΑΤΟ, αμέτοχοι εσωτερικών διαδικασιών.

Η αριστεροδεξιά ρωσοφιλία

Του ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Τις προάλλες ο πρωθυπουργός της Ελλάδας ταξίδεψε στην Ουκρανία. Μαζί με τον πρόεδρο Ζελένσκι επισκέφθηκαν την Οδησό. Σημείο αναφοράς για τον ελληνοισμό, αλλά και κρίσιμο σημείο για την αντίσταση της Ουκρανίας κατά της ρωσικής εισβολής. Ένας ρωσικός πύραυλος εξερράγη σε απόσταση ασφαλείας από τις αυτοκινητοπομπές των δύο ηγετών. Όμως εξερράγη. Τιποτε περιεργο. Business as usual. Η Ρωσία ήθελε να υπενθυμίσει στους δύο ηγέτες ότι δεν είναι μόνοι. Τους παρακολουθεί, γνωρίζει τις κινήσεις τους και ανά πάσα στιγμή μπορεί να επέμβει. Αυτή τη φορά δεν ήθελε. Ποιος ξέρει τι θα γίνει την επόμενη αν συνεχίσουν να ατακτούν. Ολ' αυτά με την αίρεση της ακριβείας στόχευσης των ρωσικών πυραύλων.

Μήνυμα του Μητσοτάκη: «...Δεν θα φοβηθούμε. Θα συνεχίσουμε να υποστηρίζουμε την Ουκρανία και τους γενναίους πολίτες για όσο χρειαστεί...». Κι ενώ το επεισόδιο κλείνει εκεί, οι παράπλευρες απόψεις του κάνουν την εμφάνισή τους. Για μια ακόμη φορά το φιλορωσικό μέτωπο κάνει την εμφάνισή του. Είτε με την υπεράσπιση των

Ρώσων μέσω της εν Ελλάδι αντιπροσωπείας τους, το ΚΚΕ, είτε διά της αιδήμονος σωπής που τήρησε η αριστεροδεξιά συμμαχία. Ερισαν βαλλιστικό πύραυλο στην Οδησό; Αμυντικός θα ήταν. Ήταν εκεί ο Έλληνας πρωθυπουργός; Για ποιο λόγο ήταν εκεί και δεν ήταν εδώ για να ασχοληθεί μαζί μας; Μάλλον προσβλέπει σε μια θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Γι' αυτό και αμέσως μετά από Βουκουρέστι πρότεινε δεύτερη θητεία στην Επιτροπή για την Ούρουουλα φον ντερ Λάιεν. Πονηρός ο Μητσοτάκης. Κι εμείς ακόμη πονηρότεροι.

Βαυκαλιζόμεθα για τις ΗΠΑ. Η χώρα είναι δίχασμένη. Και εκπρόσωποι αυτού του δίχασμού είναι δύο υπερήλικοι. Δεν μπορεί το μεγάλο Έθνος να προτείνει στον κόσμο κάτι καλύτερο; Πιστεύουμε πραγματικά ότι η Ευρώπη είναι σε καλύτερη θέση; Ποια είναι η πολιτική της ηγεσία που μπορεί να καθοδηγήσει τις κοινωνίες της για να αντιμετωπίσουν τις δύο προκλήσεις, την εισβολή στην Ουκρανία και τον πόλεμο του Ισραήλ κατά της Χαμάς; Την αναζητούμε ακόμη. Και φοβόμαστε ότι δεν θα πάψουμε να την αναζητούμε.

Θα μου πείτε, η δημοκρατία δεν

έχει αδιέξοδο, εκτός από αυτά που προκύπτουν εκ των πραγμάτων. Τον Ιούνιο θα γίνουν ευρωεκλογές. Ένα νέο Ευρωπαϊκό βούλο θα προκύψει, που μπορεί να μην επηρεάσει άμεσα την πολιτική της Ένωσης, όμως θα σφυγμομετρήσει τη διάθεση της κοινωνίας της. Και τι μας λένε τα στοιχεία; Υποχώρηση των συστημικών σχημάτων και άνοδος της ακραίας Δεξιάς. Θα μπορούσε να είναι λεπτομέρεια, κατά τη γνώμη μου, αν η ακραία Δεξιά δεν ήταν ρωσόφιλη. Η διάθεση της ευρωπαϊκής κοινωνίας κινδυνεύει να υποκύψει στη ρωσοφιλία όσον την εκφράζουν πολιτικά; Και αν συμβεί αυτό, τι θα γίνει με τον πόλεμο στην Ουκρανία; Πώς θα κρατήσει η αντίστασή της αν η Αμερική του Τραμπ σταματήσει να την ενισχύει και η Ευρώπη παραμένει αιχμάλωτη της ρωσοφιλίας ενός μεγάλου τμήματος της κοινωνίας της;

Αν μη τι άλλο δεν είμαστε οι μόνοι. Η αριστεροδεξιά σύμμοια της ρωσοφιλίας δεν είναι προνόμιο της ελληνικής πολιτικής ζωής. Είναι έκφραση της ευρωπαϊκής κοινής. Όσοι αντιστέκονται μας καλούν να συμμετάσχουμε στις ευρωεκλογές. Πλην όμως αγνοούν

ότι η ψήφος δεν είναι αμυντική. Ορισμένοι ψηφίζουν για να αποφύγουν κάτι που φοβούνται. Οι περισσότεροι ψηφίζουν για να επιτύχουν κάτι που επιθυμούν. Για το δημοκρατικό κέντρο η αριστεροδεξιά σύμμοια είναι φόβητρο. Όμως ποιο είναι το δέλεαρ, το κίνητρο που οδηγεί στην ενεργητική ψήφο;

Η σημερινή ευρωπαϊκή ηγεσία πηγαίνει προς τις ευρωεκλογές παίζοντας κατενάτοιο. «Στα γκολπόστ, στα γκολπόστ, με φάμε κανά γκολ και πτηθούμε», που έγραψε ο Εγγονόπουλος. Το ροτβάιερ της διεθνούς συνθήκης μυρίζεται τον φόβο της. Και γι' αυτό δεν διατάζει να βομβαρδίσει την Οδησό την ημέρα που την επισκέπτεται ένας αρχηγός κράτους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δεν χρειάζεται να πω πόσο θαυμάζω τον ρωσικό πολιτισμό. Από τον Ντοστογιέφσκι έως τον Μπουλγκάκοφ. Όμως η αριστεροδεξιά ρωσοφιλία τα αγνοεί όλ' αυτά. Είναι μια αντανάκλαση αντίδραση η οποία στηρίζεται περισσότερο στη δυσπιστία απέναντι στη δυτική δημοκρατία παρά στη γοητεία που της ασκεί ο ρωσικός πολιτισμός.

ΣΚΙΤΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Προετοιμάζοντας το επόμενο δυστύχημα

Της ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗΣ

Ελοιπόν, ψπτόν να τον κάνουν με τον Καραμανλή, στη σουβλά να τον περάσουμε τον Μητσοτάκη, το επόμενο μεγάλο δυστύχημα μας περιμένει στη γωνία. Διότι εδώ στην Ελλάδα έχουμε βρει έναν σίγουρο τρόπο να το προετοιμάσουμε. Πρώτον, επειδή στοχεύουμε στο αδύνατον: στην απόλυτη ασφάλεια. Αυτή δεν υπάρχει. Κάθε λίγο σε κάποιο μέρος του κόσμου ένα πλοίο βυθίζεται, μια πυρκαγιά ξεσπάει ανεξέλεγκτη, δεν υπάρχει τεχνολογία, δεν υπάρχει σύστημα, δεν υπάρχει τίποτα απολύτως που να εγγυάται την ασφάλεια 100%, απόδειξη ότι δυστυχήματα έχουμε ακόμη και στα διαστημικά προγράμματα, όπου, κατά τεκμήριον, όλα γίνονται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και οι πάντες κάνουν απαρέγκλιτα τα καθήκοντά τους. Κι όμως η NASA έχει χάσει το Columbia, το Challenger και το Apollo 1, και ο Ρώσος το Soyuz 1 και το Soyuz 11.

Εμείς, όμως, με αυτή την πραγματικότητα δεν συμβιβάζομαστε. Θεωρούμε ότι το απόλυτο υπάρχει και γι' αυτό θέλουμε ψπτόν τον υπουργό και στη σουβλά τον πρωθυπουργό, με εκπαιδωμένους όπως συλλαλητήρια όπου διεκδικούνται αυξήσεις μισθών, με ψόγους για διαδικασίες και –φυσικά!– πάλι και πάλι, με απόπειρες «νεαρών» να σκοτώσουν δυο - τρεις αστυφύλακες. Το γιατί όλα αυτά θα βελ-

τιώσουν την ασφάλεια του βίου μας, άδελφον μου είναι και μυστηριώδες.

Αντιθέτως ξέρω ότι αν δεν κάνω σωστά τη δουλειά μου, θα πάθω κάποια ζημιά –θα καώ στην κουζίνα, θα κοπώ πριονίζοντας, θα με πατήσουν τα αυτοκίνητα. Ξέρω –ξέρουμε όλοι– ότι ανάμεσα στην απρόσεκτη εργασία και τα δυστυχήματα υπάρχει μια άμεση και προφανέστατη σχέση: αλλά...

As πάμε να δούμε τι έγινε με ένα παλαιότερο, μεγάλο δυστύχημα. Το «Express Samina», ένα γηρασμένο πλοίο, με 472 επιβάτες και 61 άτομα πλήρωμα, πλησιάζει στην Πάρο στις 29 Σεπτεμβρίου 2000. Οι άνεμοι είναι δυνατοί, οκτώ μποφόρ, είναι 10 το βράδυ, το «Express Samina» έχει ταχύτητα 18 κόμβων (η συνθήκη ταχύτητα όταν ένα πλοίο πλησιάζει σε λιμάνι είναι 10 με 13 κόμβους). Αίφνης το πλοίο προσκρούει στις Πόρτες, στα βράκια που στέκουν στη μέση του λιμανιού. Το μηχανοστάσιο πλημμυρίζει. Τα φώτα σβήνουν. Ακολουθούν χάος και πανικός. Το πλοίο παίρνει κλίση και σε 25 λεπτά έχει βυθιστεί. Χάνουν τη ζωή τους 81 άνθρωποι. Αμέσως κυκλοφορεί η φήμη ότι οι ανώτεροι αξιωματικοί είχαν στρωθεί στην τηλεόραση να δουν το mats έχοντας βάλει το πλοίο στον αυτόματο πιλότο. Το εμπεδώσατε αυτό; Στον αυτόματο πιλότο!

Οι αξιωματικοί συλλαμβάνονται

και αρχίζουν οι ανακρίσεις. Η Νέα Δημοκρατία, αντιπολίτευση τότε, βρίσκοντας την ευκαιρία να πλήξει την κυβέρνηση, ζητάει υπουργικές ευθύνες. Το ΚΚΕ οργανώνει διαδηλώσεις. Ψπτός να γίνει ο Παπούτσος! Στη σουβλά ο Σημίτης! Οι εφημερίδες γεμίζουν άρθρα εναντίον των πλοιοκτόνων, το πλοίο ήταν –λέει– σε άθλια κατάσταση και αποτελεί πολιτικό σκάνδαλο ότι του επιτρεπόταν να ταξιδέψει. Ο πλοιοκτήτης Παντελής Σφηνιάς, μιν αντέχοντας στην πίεση, αυτοκτονεί.

Καθώς η Δικαιοσύνη δεν κινείται γρήγορα, η τραγωδία αναπόφευκτα έφυγε από την επικαιρότητα και είχε πα μισοξεχαστεί όταν, μετά από έξι χρόνια, τελείωσε η δίκη. Αποδείχθηκε ότι το πλοίο ήταν με πλοιοκτόνο, αλλά ήταν καθ' όλα αξιόπλοο. Αποδείχθηκε επίσης ότι ο καπετάνιος δεν ήταν στη θέση του, στη γέφυρα. Και άλλοι αξιωματικοί δεν ήταν στις θέσεις τους. Το μηχανοστάσιο δεν επικοινωνήσε με τον πλοίαρχο, ευθύς μετά την πρόσκρουση. Ετσι οι υδατοστεγείς πόρτες, που ήταν όλες ανοικτές, δεν έκλεισαν. Οι επιβάτες δεν εδοιοιθήκαν αμέσως για τον κίνδυνο. Κοντολογίς, κανείς δεν είχε κάνει σωστά τη δουλειά του.

Εντούτοις, οι ποιείς που επιβλήθηκαν στους υπόδικους ήταν μικρές – είχαν ήδη μείνει έξι χρόνια προφυλακισμένοι κι έτσι σε άλλα δύο - τρία βρέθηκαν πάλι όλοι ελεύ-

θεροι. Πού ακριβώς βρισκόταν ο πλοίαρχος την ώρα του δυστυχήματος; Αυτό δεν αξιολογήσαμε να το μάθουμε, ούτε αναφέρεται πουθενά στα ρεπορτάζ που βρισκί κανείς στο Διαδίκτυο τώρα. Λες και δεν έχει καμιά σημασία αν ήταν στη γέφυρα, ως ωφέλιμο, ή αν ήταν στην τηλεόραση!

Ακριβώς το ίδιο συνέβη και με τη σύγκρουση στα Τέμπη. Ο σταθμάρχος έπρεπε να είναι στην κονσόλα και να κατευθύνει τα τρένα. Δεν ήταν. Ούτε άλλοι δύο συνάδελφοί του ήταν στο πόστο τους. Η επιλογή του σταθμάρχου –και των άλλων δυο– να μιν κάνουν ό,τι όφειλαν, σκότωσε τραγικά 57 ανθρώπους.

Τώρα διάφορα κόμματα της αντιπολίτευσης, λογής λογής συλλογικότητες, προσωπικότητες, μπακαλάκδες & Σία, πολιτολογούν και θα συνεχίσουν, παριστάνοντας ότι πενθούν. Σε λίγο η υπόθεση, μοιραία, θα βγει από την επικαιρότητα, και ασχολούμενοι πλέον με άλλα θα ζήσουμε όλοι μας καλά, και οι φυσικοί αυτοурογοί, που συντόμως θα αποφυλακιστούν, καλύτερα.

Και έτσι προετοιμάζουμε το επόμενο τραγικό δυστύχημα. Διότι ο ασφαλής τρόπος να γίνει ένα δυστύχημα είναι η ανεμελιά του κάθε εργαζομένου και η βεβαιότητα της ατιμωρησίας του.

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Η συμπερίληψη

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν την περασμένη εβδομάδα ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης αποπειράθηκε να διορθώσει τη ζοφερή εικόνα που διαμορφώνεται για τη δημοφιλία του μετά από έναν χρόνο διακυβέρνησης – με σειρά επιμέρους κρίσεων και έναν πρόωρο ανασχηματισμό, η οποία καταγράφεται οριζόντια και σε δημοσκοπικό επίπεδο – ήταν σαφές πως επιχείρησε να το κάνει με τον πλέον mainstream τρόπο: Με μια διακαναλική τηλεοπτική συνέντευξη η οποία παραπέμπει απευθείας στο φερέφωνο των τηλεοπτικών debates, προεκλογικά, που λόγω της δυναμικής που η υποψηφιότητά του είχε αναπτύξει λίγο πριν από τις εκλογές του Φεβρουαρίου του 2023 τον είχαν ευνοήσει σε επικοινωνιακό επίπεδο.

Ένα χρόνο και κάτι ψιλά μετά, εκείνη η εικόνα του υποψήφιου Χριστοδουλίδη διαφέρει άρδην από αυτήν του προέδρου Χριστοδουλίδη. Η φθορά στην εικόνα και στη δημοφιλία καταγράφεται σε παραπάνω από μία δημοσκοπήσεις, ενώ η απογοήτευση για το νέο και ανεξάρτητο, που ωστόσο πολιτικά κινήθηκε σε επίπεδο παλαιού και παλαιοκομματικού, καταγράφεται οριζόντια στη δημόσια σφαίρα ανεξαρτήτως του διπολου Δεξιάς-Αριστεράς. Η αντίφαση ωστόσο παραμένει: Ενώ η εικόνα του προέδρου και η πολιτική επικοινωνία της κυβέρνησης τεκμαίρουν πως πρόκειται για πρόεδρο «μιας θητείας», η πολιτική πρακτική της προβολής της εικόνας, της χρήσης των ΜΚΔ και δηλώσεων που αποσκοπούν στο εσωτερικό παρά στην ουσία εξακολουθούν να βρίσκονται εκεί σε στρατηγικό επίπεδο, ανεβάζοντας – συχνά ακραία – τον πήχη ψηλά, ενώ η αποτελεσματικότητα περνάει... από κάτω. Η πρωτοβουλία της «Αμάλθειας» – του ανθρωπιστικού διαδρόμου προς τη Γάζα – και το ζήτημα του διορισμού απεσταλμένου της Ε.Ε. στο Κυπριακό – που είχε αναχθεί προεκλογικά στο κλειδί που θα ξεκλείδωνε το αδιέξοδο του Κυπριακού – αποτελούν τα δύο πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα του υπερβολικού αυτού πονταρίσματος στην εικόνα έναντι της ουσίας. Μετά έρχεται και η συμπερίληψη. Που για έναν υποψήφιο που εξελέγη χωρίς την επί της αρχής στήριξη του ενός από τα δύο μεγάλα κόμματα (ασχέτως της συναγερμικής ψήφου του δεύτερου γύρου) ψαζόμενος στην ανεξαρτησία, τη διαβούλευση με την κοινωνία και τα μικρότερα κόμματα του ενδιαφέροντος χώρου, θα έπρεπε να είναι, επίσης, οριζόντια και διακομματική. Ο τρόπος με τον οποίο από τη συνέντευξη δεν επελέγησαν εκπρόσωποι των ΜΜΕ (έντυπος παραδοσιακός τύπος, ιστοσελίδες, ραδιόφωνα, νέα Μέσα) πλην της τηλεόρασης – μιας mainstream πλατφόρμας σε υποχώρηση διεθνώς αλλά και στην Κύπρο ως προς το περιεχόμενο που παράγει πλέον – δείχνει πως η συνέντευξη της αποτιμήσεως ενός χρόνου διακυβέρνησης δεν προσλαμβάνει την συμπεριληπτικότητα ενός «κοινωνικού συμβολαίου» με τη δέουσα προσοχή. Όταν, υποτιθέμενα, η τελευταία αποτελεί προϊόν διαβούλευσης με την κοινωνία – που ήταν εκ των βασικών αφηγημάτων της προεκλογικής καμπάνιας του προέδρου Χριστοδουλίδη. Και η στάση δείχνει και ένα μοτίβο δεδομένου πως σε ένα χρόνο διακυβέρνησης ο ΠτΔ επέλεξε μόνο μια εφημερίδα για να δώσει συνέντευξη – με τη συνέντευξη μάλιστα να οδηγεί στην κρίση του ανασχηματισμού. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει μπροστά του ακόμη τέσσερα χρόνια διακυβέρνησης. Τέσσερα δύσκολα χρόνια με προκλήσεις όπως τη δύσκολη εξίσωση του Κυπριακού, την ασταθή γειτονία με δύο όπου υπάρχει πόλεμος και προσφυγικό/μεταναστευτικό, την οικονομία (με την ακρίβεια και την ενεργειακή μας «φτώχεια»), αλλά και την απαίτηση θεσμών όπως η Δικαιοσύνη ή καθημερινά προβλήματα όπως η κίνηση και τα τροχαία δυστυχήματα, ή ετοχικά όπως οι πυρκαγιές κάθε καλοκαίρι. Ενώπιόν του έχει σημαντικά περιθώρια να επενδύσει στην ουσία και την αποτελεσματικότητα έναντι της επικοινωνίας και της εικόνας, αλλά και όλο τον χρόνο για να αποτύχει πλήρως. Ας ελπίσουμε πως, πιο συμπεριληπτικά, θα κινηθεί προς την πρώτη κατεύθυνση.

Και η στάση δείχνει και ένα μοτίβο δεδομένου πως σε ένα χρόνο διακυβέρνησης ο ΠτΔ επέλεξε μόνο μια εφημερίδα για να δώσει συνέντευξη.

Και η στάση δείχνει και ένα μοτίβο δεδομένου πως σε ένα χρόνο διακυβέρνησης ο ΠτΔ επέλεξε μόνο μια εφημερίδα για να δώσει συνέντευξη. Όταν, υποτιθέμενα, η τελευταία αποτελεί προϊόν διαβούλευσης με την κοινωνία – που ήταν εκ των βασικών αφηγημάτων της προεκλογικής καμπάνιας του προέδρου Χριστοδουλίδη. Και η στάση δείχνει και ένα μοτίβο δεδομένου πως σε ένα χρόνο διακυβέρνησης ο ΠτΔ επέλεξε μόνο μια εφημερίδα για να δώσει συνέντευξη – με τη συνέντευξη μάλιστα να οδηγεί στην κρίση του ανασχηματισμού. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει μπροστά του ακόμη τέσσερα χρόνια διακυβέρνησης. Τέσσερα δύσκολα χρόνια με προκλήσεις όπως τη δύσκολη εξίσωση του Κυπριακού, την ασταθή γειτονία με δύο όπου υπάρχει πόλεμος και προσφυγικό/μεταναστευτικό, την οικονομία (με την ακρίβεια και την ενεργειακή μας «φτώχεια»), αλλά και την απαίτηση θεσμών όπως η Δικαιοσύνη ή καθημερινά προβλήματα όπως η κίνηση και τα τροχαία δυστυχήματα, ή ετοχικά όπως οι πυρκαγιές κάθε καλοκαίρι. Ενώπιόν του έχει σημαντικά περιθώρια να επενδύσει στην ουσία και την αποτελεσματικότητα έναντι της επικοινωνίας και της εικόνας, αλλά και όλο τον χρόνο για να αποτύχει πλήρως. Ας ελπίσουμε πως, πιο συμπεριληπτικά, θα κινηθεί προς την πρώτη κατεύθυνση.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Φωτογραφία που κυκλοφόρησε από το επίσημο Κεντρικό Πρακτορείο Ειδήσεων της Βόρειας Κορέας δείχνει μεγάλες συνδυασμένες μονάδες από τον Λαϊκό Στρατό της Κορέας να συμμετέχουν σε άσκηση βολής πυροβολικού σε άγνωστη τοποθεσία στη Βόρεια Κορέα.

Διακαναλική «αορίστου» χρόνου

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Ο πρόεδρος Ν. Χριστοδουλίδης σε διακαναλική συνέντευξη στις 5 Μαρτίου: από τη μια... πίστη στη λύση, στα οφέλη, στην επανένωση κ.λπ. Από την άλλη, ενέργειες που δεν την ποσοποιούν. Σε επτά αντιφάσεις:

Ν. Χριστοδουλίδης (Ν. Χρ.): «Πρέπει να προκύψουν οφέλη, ναι, και για την Ε.Ε., και για την περιοχή και για την ίδια την Τουρκία». Πώς; Χθες κυρώσεις, τριμερείς, Νετανιάχου. Όλα ήταν για να μπορεί να επιλέξει να ζει είτε στην Κερύνεια, είτε στην Πάφο και ένας Τ/κ ή ένας Ε/κ να έχει περιορισμό μέσα στην ίδια του την πατρίδα». Η επιλογή του Ν.Χρ. να μην κάνει αναφορά στο ότι οι θεμελιώδεις ελευθερίες θα ασκούνται μέσα στη συμφωνημένη βάση για ΔΔΟ, συναντά την πιο ακραία μορφή δημαγωγίας. Όλα τα σχέδια λύσης κατοχύρωναν αυτή την κεντρική προϋπόθεση. Μαζί οι τρεις θεμελιώδεις ελευθερίες: διακίνησης, εγκατάστασης, περιουσίας.

Ν.Χρ.: «Είμαι έτοιμος να δω πρόοδο στα ευρωτουρκικά, ειδικότερα στα θέματα που ενδιαφέρουν την Τουρκία, αν δω πρόοδο προς την κατεύθυνση επίλυσης του Κυπριακού στη βάση του συμφωνημένου πλαισίου». Καλένας όμως, δεν έχει διαψεύσει το αποκλειστικό ρεπορτάζ του Π. Ξανθούλη στην «Καθημερινή» (3/3): «Η Κύπρος έριξε λευκή πετσέτα στην πρώτη μάχη για τα Ευρωτουρκικά με οδηγίες Χριστοδουλίδη. Σε έγγραφο Μπορέλ/Επιτροπής προτείνεται η οικοδόμηση νέας μακρόπνοης, Ευρωτουρκικής Σχέσης χωρίς καμιά διασύνδεση με το Κυπριακό και την επίλυση του, μεταξύ αυτών και η αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης».

Ν.Χρ.: «Ο γ.γ. είτε αν συμφωνήσουμε σε αυτά τα έξι θέματα, (πλαισίο Γκουτέρες), θα φτάσουμε στο σημείο μη επιστροφής. Και είμαι έτοιμος να διαπραγματευτώ στη βάση και του σχεδίου του πλαισίου του γ.γ.». Αλλά ο γ.γ. των Η.Ε. Α. Γκουτέρες δεν συμφωνεί με την ανάγνωση Ν.Χρ., («να τα μέρη» κ.λπ.). Αντίθετα, στις 30/9/17 έγραψε ότι «τα μέρη έφτασαν κοντά στο να καταλήξουν σε στρατηγική κατανόηση όσον αφορά την ασφάλεια και τις εγγυήσεις, καθώς και σε όλα τα υπόλοιπα εκκρεμής βασικά στοιχεία μιας συνολικής διευθέτησης. Συνεπώς, πιστεύω ακράδαντα ότι στο Κραν Μοντανά κάθικε μια ιστορική ευκαιρία».

Η είδηση από τη διάσκεψη Ν.Χρ. βρίσκεται στην προσθήκη του «και» (και του Πλαισίου του). Ποια άλλα; Άρα ξανά από την αρχή, σχέδια, κόλλες, χάρτες. Αλλά το μοτίβο αυτό έσβησε. Καλένας δεν το προσέχει άλλο.

Ν.Χρ.: «Είναι στόχος ο διορισμός απεσταλμένου της Ε.Ε. Δεν είναι η κυρία Μέρκελ. Γνωρίζει ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου». Απλώς, δεν γίνονται έτσι αυτές οι δουλειές. Το να πεις ένα όνομα δεν σημαίνει απολύτως τίποτα. Μόνο όταν δημιουργείς τις κατάλληλες προϋποθέσεις έχεις ευρωπαϊσμούς απεσταλμένους. Ο Γιούνκερ γνωρίζει γιατί «δεν» καθώς ο Πίτερ βαν Νούφελ ήταν προσωπικός του απεσταλμένος στο Κυπριακό. Θυμίζω ότι ο Ν.Χρ. διεκδίκησε την προεδρία της Δημοκρατίας με αίτημα όπως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ορίσει απεσταλμένο του στο Κυπριακό, ενώ γνώριζε ότι το κεφάλαιο αυτό θεσμικά ανήκει στην Επιτροπή, ως «κυβέρνηση» της Ε.Ε., εκεί είναι και η εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλεια, ο μηχανισμός Κυπριακού, οι εμπειρογνώμονες, η τεχνογνωσία κ.λπ. Ο γενικός διευθυντής Υποστήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων στην Επιτροπή Μάριο Νάβα δηλώνει («Πολίτης», 3/3) απάντησε προκαταβολικά στον Ν.Χρ. ότι «στο παρόν στάδιο δεν βλέπει την ανάγκη διορισμού απεσταλμένου και από την Ε.Ε.». Εξηγεί, προφανώς με έγκριση Μπορέλ, ότι «αφιερώνουμε τις δυνάμεις μας για να διευκολύνουμε το έργο της απεσταλμένης του ΟΗΕ». Αλλά αυτό το σημείο η Λευκωσία απλά το προσπερνά, γιατί δεν εξυ-

πηρεται την τρέχουσα ρητορική.

Ν.Χρ.: «Δεν θα θέσω ενώπιον του κυπριακού λαού ένα σχέδιο λύσης, το οποίο εγώ ο ίδιος δεν υποστηρίζω. Θα αναλάβω προσωπικά την ευθύνη, όποια και αν είναι αυτή, όποιες και αν είναι οι επιπτώσεις σε προσωπικό επίπεδο». Οι ηγέτες εμπνέουν, αποφασίζουν, κερδίζουν. Οι συνήθειες κοιτάζουν τις «επιπτώσεις». Θα προκύψει τέτοιο ζήτημα; Κουβέντα να γίνεται.

Συνολικά, βλέπουμε ότι τα πράγματα οδεύουν ξανά σε ένα ακόμα παρατεταμένο αδιέξοδο. Ο Ν. Χριστοδουλίδης σταδιακά γυρίζει στις πολιτικές του κορυφαίου συμβούλου του, Τ. Τζιωνή, ο οποίος σε άρθρο του στον «Φιλελεύθερο» μίλησε υπέρ της αποσύνδεσης της Ευρωτουρκικής Σχέσης από το Κυπριακό. Συνδέεις Κυπριακό και Ευρωτουρκική Σχέση μόνο εφόσον σε ενδιαφέρει η επίλυση. Αν δεν σε ενδιαφέρει, απλώς την αποσυνδέεις και μένεις μόνος σου να καταγγέλλεις βαδίζοντας στο άγνωστο με βάρκα την ελπίδα. Τη γραμμή Τζιωνή-Χριστοδουλίδη την έχουν αναγγώσει στις Βρυξέλλες. Οι εταίροι σκέφτονται πως για «20 χρόνια μάς παίρνεις στη βύση και να μάς φέρνεις άποτους... έχουμε και εμείς συμφέροντα». Καμιά χώρα στους «26», με πρώτη τη Γερμανία, δεν θέλει ξανά μπλοκάρισμα της ευρωτουρκικής σχέσης από αδιάφορους για την επίλυση, άρα αδιάφορους για τα κυπριακά/ευρωπαϊκά συμφέροντα πολιτευτές στη Λευκωσία. Έτσι και το έγγραφο Μπορέλ/Επιτροπής.

www.larkoslarkou.org.cy

Κάνε πολλά, λέγε λίγα

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

«Δεν κάνουμε αυτή τη δουλειά από την αίσουσα Τύπου» σημειώνει την Πέμπτη ο εκπρόσωπος της Κομισιόν Έρικ Μαγιέρ από τις Βρυξέλλες, την ώρα που στο Βουκουρεστί η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν δάλωνε περήφανα για την πρόταση της Κύπρου για τον θαλάσσιο ανθρωπιστικό διάδρομο για τη Γάζα, στο πλαίσιο της έναρξης της προεκλογικής εκστρατείας. Η αναφορά ήταν απάντηση σε ερώτηση ανταποκρίτριας στις Βρυξέλλες εφημερίδας από τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η οποία έχει ασχοληθεί αρκετές φορές με το θέμα του ανθρωπιστικού διαδρόμου αλλά, όπως είπε στο πλαίσιο της ερώτησης, δεν είχε δει συγκεκριμένες κινήσεις της Ε.Ε. για προώθηση της πρότασης από τον Νοέμβριο. Η τοποθέτηση του εκπροσώπου είχε σκοπό να επι-

σημάνει πως τα ευαίσθητα και δύσκολα τεχνικά και πολιτικά ζητήματα κάποτε λύνονται χωρίς πολλά λόγια και δημόσιες δηλώσεις, και πως είναι καλύτερα οι ανακοινώσεις να γίνονται όταν υπάρχει κάτι να ανακοινωθεί. Εγώ θα πρόσθετα πως αυτό θα πρέπει να γίνεται κατά τρόπο ισορροπημένο με την ανάγκη για διαφάνεια, αλλά αυτό είναι μια άλλη συζήτηση.

Στην Κύπρο τώρα, αν υπάρχει κάτι που πρέπει να διδαχθεί από την ιστορία με τον θαλάσσιο ανθρωπιστικό διάδρομο η σημερινή διακυβέρνηση, είναι πως ακόμα και στυγνά επικοινωνιακά και ωφελιμότητα να το δει κάποιος, είναι καλύτερα να μιλάς λίγο και να κάνεις πολλά. Η αντίθετη πρακτική είναι μια παγίδα στην οποία συχνά πέφτει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης. Αφού ο ΠτΔ παρουσίασε την πρόταση στις Βρυξέλλες τον Οκτώβριο και

Οι εξελίξεις δεν είναι προεκλογικό πυροτέχνημα της κα Φον ντερ Λάιεν, γιατί δεν θα εξέθετε την αξιοπιστία της για χάρη της κυπριακής κυβέρνησης.

αφού την επεξηγήσει με περισσότερο λεπτομέρεια στη σύνοδο στο Παρίσι μερικές ημέρες μετά, η κυβέρνηση πέρασε τους επόμενους μήνες επαφέροντας το θέμα στην επικαιρότητα, βαφτίζοντας για παράδειγμα «Αμάλθεια» τη μεταφορά βοήθειας με βρετανικό σκάφος από τη Μάλτα στο Πορτ Σάιντ. Παράλληλα όμως η ουσιαστική δουλειά γινόταν, όπως είχε εξηγήσει ο ΥΠΕΞ στους Βουλευτές της Επιτροπής Εξωτερικών,

όπως γίνονταν και οι απαραίτητες επαφές ώστε να ωριμάζαν οι συνθήκες ο διάδρομος να υλοποιηθεί. Οι συνθήκες σήμερα ωρίμασαν, λόγω της διεθνούς κατακραυγής που προκαλεί η δυσανάλογη απάντηση του Ισραήλ και η συλλογική τιμωρία όλων των Παλαιστινίων της Γάζας για την τρομοκρατική επίθεση της Χαμάς, αλλά και λόγω της ανάγκης της Ε.Ε. και των ΗΠΑ να αναλάβουν αποφασιστική δράση για να κάνουν – και να φανεί πως κάνουν – κάτι για να αποτρέψουν επιδείνωση της κρίσης. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως η επικοινωνιακή διαχείριση από την κυβέρνηση ήταν εξ'αρχής σωστή. Γιατί η υλοποίηση του σχεδιασμού δεν ήταν βέβαιη, και τυχόν αποτυχία θα ήταν ακόμα πιο δύσκολη να εξηγηθεί. Υπάρχει μια διαφορά μεταξύ της δικαίας κριτικής επί της ουσίας των ενεργειών μιας κυβέρνησης, και του μηδενι-

σμού όλων των χειρισμών επειδή διαφωνούμε με κάποιους. Οι εξελίξεις της περασμένης εβδομάδας δεν είναι προεκλογικό πυροτέχνημα της κα Φον ντερ Λάιεν (η οποία όσα και να μπορεί δικαίως να της καταλογίσεις κάνει follow up στα πλαίσια τα οποία καταθέτει), γιατί δεν θα εξέθετε την αξιοπιστία της για χάρη της κυπριακής κυβέρνησης. Απλώς, σε δεν το έκανε με τη φαινή αλλά χωρίς αντίκρισμα μέχρι στιγμής ιδέα για τον διορισμό «συγκεκριμένων» προσώπων «για το Κυπριακό εκ μέρους της Ε.Ε. Οι εξελίξεις δεν είναι ούτε κενή διακρύψη από πλευράς της κυβέρνησης, γιατί ο θαλάσσιος ανθρωπιστικός διάδρομος ήταν μια πρόταση που στήθηκε σωστά, μήνυμα που έστειλαν εξ'αρχής κοινοτικοί αξιωματούχοι ακόμα και αν έκαναν λόγο για πρακτικές δυσκολίες. Σε αντίθεση με τον «απεσταλμένο» της Ε.Ε. που απλώς κα-

ταγράφηκε ευγενικά από τις Βρυξέλλες. Μετά από ένα χρόνο διακυβέρνησης Χριστοδουλίδη, στο εσωτερικό έγιναν καλές προσπάθειες και σωστά βήματα, αλλά επισκίαστηκαν από αστοχίες και ερασιτεχνικούς λόγους (μεταξύ άλλων και) των αυξημένων προσδοκιών που δημιουργούν οι συνεχείς δηλώσεις του ΠτΔ. Καταντά κουραστικό για τους αρθρογράφους να καλούμε τον ΠτΔ να αφήσει τα εγκαίνια, τις ομιλίες και την πρόωρη προεκλογική για τη δεύτερη θητεία, και να συγκεντρωθεί στην ίδια τη διακυβέρνηση. Όμως ελπίζουμε να βλέπουμε πλέον και ο ίδιος ότι μια μελετημένη πολιτική κίνηση είναι πιο αποτελεσματική όταν γίνεται, παρά όταν διακηρύσσεται. Και αν τελικά είναι πρόεδρος μιας θητείας, ας κάνει αυτή τη θητεία να πάσει τόπο.

ykakouris@gmail.com

Τα σουβλάκια και ο πρόεδρος

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Τα καλύτερα «βρώμικα» της Κύπρου είναι σουβλάκια σε απάχικο μαγαζί στο κέντρο της Λευκωσίας. Ο «κοιλαράς» μεταξύ ζιβανίας και σεφταλιάς, άρχισε τα μπνελίκια για την κυβέρνηση και τον Νίκο Χριστοδουλίδη, μεταξύ αυτοκριτικής για τα πάθη του και αγανάκτησης για τον «πελόλοτοπο» μας. Το παράπονο του ανθρώπου ήταν ότι μειώθηκαν τα εισοδήματά του, ως αυτοεργοδοτούμενου οδηγού, αυξήθηκε η τιμή της πίτας «μιζε» και της ζιβανίας, και το κυριότερο, ότι πρέπει να παραγγέλλει ενισχυμένη πίτα – το νέο εφεύρημα των σουβλιτζήδων – για να απολαύσει αυτά, τα οποία έτρωγε πριν από μερικούς μήνες, σε κανονική πίτα. Άλλος «μεζετζής» του απάχικου, οδηγός και αυτός στο επάγγελμα, άρχισε να βρίζει για τις κάμερες φωτοεπισήμανσης, οι οποίες τον φόρτωσαν με πρόστιμα, αλλά και βαθμούς ποινής. Οι κουβέντες συνεχίστηκαν με πολλά «μπιπ» και αφού απόλαυσαν και οι δύο τον κυπριακό καφέ τους, ως παλιοί καλοί φίλοι, έφυγαν ο καθένας για το σπίτι του. Η οργή των ανθρώπων του λαού δεν απέχει και πολύ από τα αποτελέσματα των δημοσκοπήσεων για τη δημοφιλία του προέδρου της Δημοκρατίας. Πέραν των δυσονότων –πολλές φορές– αριθμών, δείχνουν το απλό μήνυμα ότι κάτι δεν πάει καλά σε αυτό τον τόπο, με την ακρίβεια και τα εξωφρενικά πρόστιμα.

Στην πολιτική υπάρχει το περίφημο «καλάθι της οικοκυράς» το οποίο ανεβάζει στην εξουσία, αλλά και ο ιστορικός κανόνας της αδυναμίας «θρέψης των υπηκόων» ο οποίος κατακρημνίζει αυτοκρατορίες, κράτη, οικογένειες και όλες τις εξουσίες. Η οικονομία κάνει κύκλους, πιο απλά βρίσκεται σε ένα σημείο ενός τεραστίου τροχού, ο οποίος συνεχώς γυρίζει. Όταν βρίσκεται ένα κράτος, μια οικογένεια, στην ανοδική πορεία, όλα κυλούν μέλι γάλα για τους ανθρώπους. Υπάρχει προοπτική, υπάρχει ελπίδα, και το κυριότερο υπάρχει ενθουσιασμός για το αύριο. Όταν βρίσκεται ένα κράτος, ένας νοικοκύρης, στην καθοδική πορεία, τότε αρχίζει η γκρίνια, η αμφισβήτηση και –κυρίως– η οργή. Από την εποχή της Παλαιάς Διαθήκης και του Ιωσήφ του Πάγκαλου, πριν από 3.900 χρόνια, η πορεία είναι η ίδια. Όταν οι ηγέτες και νοικοκύρηδες είναι προνοητικοί, φτιάχνουν αποθήκες για να φυλάξουν πλούτο, την εποχή των «παχιών αγελάδων», ώστε να έχουν να τρώνε, όταν έλθει η εποχή των «ισχνών αγελάδων». Τα ίδια έλεγε και ο σοφός Αίσωπος με την ιστορία του «τζιτζικα και του μέρμηκα».

kaparispan@yahoo.gr

Εύφλεκτα συστήματα προσόψεων κτηρίων

Της δρος ΚΛΕΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΥ

Η πρόσφατη πυρκαγιά σε συγκρότημα κατοικιών στη Βαλένθια της Ισπανίας, η οποία στοίχισε τη ζωή σε τουλάχιστον 10 ανθρώπους, έχει αναζωπυρώσει τις ανησυχίες σχετικά με τη χρήση εύφλεκτων συστημάτων προσόψεων σε κτίρια. Ενώ η έρευνα για τα αίτια της πυρκαγιάς βρίσκεται σε εξέλιξη, το τραγικό αυτό γεγονός αποτελεί μια σαφή υπενθύμιση των πιθανών κινδύνων που εγκυμονούν αυτά τα υλικά.

Τα εύφlekτα συστήματα προσόψεων είναι εξωτερικές επενδύσεις τοίχων κτηρίων κατασκευασμένα από υλικά που μπορούν εύκολα να καούν, όπως π.χ. σύνθετα πάνελ αλουμινίου (aluminium composite panels-ACP) με πυρήνες πολυαιθυλενίου για επένδυση και εύφlekτα μονωτικά σε ξύλινα ή μεταλλικά πλαίσια. Αυτά τα συστήματα χρησιμοποιούνται συχνά για λόγους αισθητικής και θερμομόνωσης και προσφέρουν πλεονεκτήματα όπως ελαφριά κατασκευή και ευκολία εγκατάστασης. Ωστόσο, η εύφλεκτότητά τους εγείρει σοβαρούς προβληματισμούς σχετικά με την πυρασφάλεια. Ενώ το περιστατικό είναι ακόμη υπό διερεύνηση, η πυρκαγιά στη Βαλένθια φέρεται να εξαικλώθηκε ταχύτητα προς τα πάνω, προς τα κάτω και πλαγίως, αναδεικνύοντας τη συμβολή του συστήματος εύφλεκτων προσόψεων στη διάδοση της φωτιάς μέσα σε λίγα μόλις λεπτά. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα εγκλωβισμένοι ένοικοι να διασωθούν από μέλη της πυ-

ροσβεστικής υπηρεσίας, να τεθεί σε σημαντικό κίνδυνο η ασφάλεια των πυροσβεστών και να προκληθεί ολική ζημιά στο κτίριο. Παρόμοια περιστατικά τα τελευταία χρόνια, όπως η πυρκαγιά στον Πύργο Grenfell στο Λονδίνο, η οποία στοίχισε τη ζωή σε 72 ανθρώπους, έχουν εντείνει περαιτέρω το ζήτημα. Προς επίρρωση του κινδύνου, αξίζει να σημειωθεί ότι η εξάπλωση της πυρκαγιάς στο Grenfell ήταν τόσο γρήγορη που χρειάστηκαν περίπου 12 λεπτά για να εξαπλωθεί η φωτιά σε 19 ορόφους προς τα πάνω. Η χρήση εύφλεκτων συστημάτων προσόψεων αποτελεί ένα σύνθετο ζήτημα με τη συμμετοχή διαφόρων ενδιαφερομένων. Οι αρχιτέκτονες και οι εργολάβοι συχνά προτιμούν αυτά τα υλικά λόγω της ευελιξίας σχεδιασμού και της οικονομικότητάς τους. Ωστόσο, οι κανονισμοί πυρασφάλειας κτηρίων και η ευαισθητοποίηση του κοινού εξελίσσονται για να δώσουν προτεραιότητα στην πυρασφάλεια.

Μετά τη φωνική πυρκαγιά στο οικιστικό κτήριο Grenfell στο Λονδίνο, η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν αναλάβει μια ολοκληρωμένη αναθεώρηση των αντίστοιχων κανονισμών τους για τα κτίρια. Αυτή η αναθεώρηση αποσκοπεί στην εφαρμογή αυστηρότερων κωδικών δόμησης που περιορίζουν ή απαγορεύουν πλήρως τη χρήση εύφλεκτων υλικών σε ψηλά και υψηλού κινδύνου κτίρια. Στην Κύπρο, οι εθνικοί κανονισμοί δό-

μησης επιβάλλουν τη χρήση μη εύφλεκτων υλικών σε συστήματα προσόψεων για ψηλά κτίρια από το 2017. Όπως ορίζεται στο Παράρτημα IV-Πυροπροστασία του Νόμου Οδών και Οικοδομών - Κανονισμός 611Α, τρώοντας τις ευρωπαϊκές οδηγίες για κατηγοριοποίηση (EN13501-1) των δομικών υλικών στην αντίδρασή τους στη φωτιά, οι νέες κατασκευές κάτω των 18 μέτρων πρέπει να χρησιμοποιούν υλικά με περιορισμένη καυστότητα (B-s1-d0) ή καλύτερα. Για κατασκευές που υπερβαίνουν τα 18 μέτρα, επιτρέπονται αποκλειστικά μη εύφlekτα υλικά (A2-s1-d0 ή A1). Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι κανονισμοί αυτοί βρίσκονται επί του παρόντος υπό αναθεώρηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με προοπτική αυστηρότερης εφαρμογής στο μέλλον.

Ενώ αυτά τα μέτρα διασφαλίζουν τις νέες κατασκευές, τα τραγικά περιστατικά στο Grenfell και στην πολυκατοικία της Βαλένθια αναγκάζουν την επείγουσα ανάγκη για προληπτική δράση σχετικά με τα υπάρχοντα κτίρια με εύφlekτα συστήματα επένδυσης. Μια ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική είναι απαραίτητη για την αξιολόγηση αυτών των συστημάτων σε όλο το υφιστάμενο κτιριακό απόθεμα της Κύπρου. Η στρατηγική αυτή θα πρέπει να επιβάλλει την αντικατάσταση μη συμμορφούμενων συστημάτων προσόψεων, δίνοντας προτεραιότητα στη δημόσια ασφάλεια και αποτρέποντας μελλοντικές τραγωδίες.

Η δρ Κλέλια Πέτρου είναι μηχανικός Πυρασφάλειας/Senior Research Fellow at CERIDES - Excellence in Innovation and Technology, European University Cyprus.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗΣ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ

Είναι η φιλελεύθερη δημοκρατία καθολικό πολίτευμα; (III)

Αν όντως, λόγω της παγκοσμιοποίησης, ο παγκόσμιος πληθυσμός αστικοποιείται, τότε γιατί το φιλελεύθερο αστικό πολίτευμα δεν έχει ακόμη εδραιωθεί σε πλανητικό επίπεδο; Από τη μία πλευρά, «αστικοποιείται» σημαίνει ζει κατά πλειοψηφία σε μεγαλουπόλεις, οι οποίες ευνοούν, αν δεν επιβάλλουν, τον ατομικιστικό τρόπο ζωής. Από την άλλη, «αστικοποίηση» σημαίνει ότι ο παγκόσμιος πληθυσμός υιοθετεί τις συνήθειες, τις αρχές και τον τρόπο ζωής της αστικής τάξης. Βασικοί πυλώνες αυτού του τρόπου ζωής είναι η απομάκρυνση από τα κοινά, η στροφή προς την οικονομική ευδαιμονία και, όπως το έθεσε ο Simmel, μια αντιστροφή μέσων και σκοπών, κατά την οποία το κέρμα από απλό μέσο σε μια παραδοσιακή κοινωνία αποτελεί ταυτόχρονα μέσο και σκοπό στην αστική κοινωνία της μεγαλούπολης. Αυτό επιφέρει και μια ουσιαστική αλλαγή στον συλλογικό βίο. Ενώ στο παραδοσιακό μοντέλο κοινωνίας η πολιτική είχε την πρωτοκαθεδρία, στο νεωτερικό αστικό μοντέλο την πρωτοκαθεδρία την έχει η οικονο-

μία. Στην ουσία η πολιτική από κυρίαρχη μετατρέπεται σε θεραπευτική της οικονομίας. Και εδώ έγκειται η διαφορά της Δύσης σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο. Αυτή η διαφορά εξηγεί γιατί τα μη ευρωπαϊκά, τα μη δυτικά έθνη δυσκολεύονται να αναπτύξουν φιλελεύθερους θεσμούς και κράτος δικαίου.

Σε αντίθεση με τον υπόλοιπο κόσμο, η ευρωπαϊκή Δύση βίωσε συλλογικά την αλλαγή αυτή. Ανέπτυξε δε το φιλελεύθερο σύστημα διακυβέρνησης με το να είναι ακόμη παραδοσιακή, από τον 15ο έως και τον 18ο αιώνα. Αυτό σημαίνει απλά ότι η πολιτική είχε ακόμη τον κυρίαρχο ρόλο, ενώ η οικονομία μόλις είχε ξεκινήσει τον διαβρωτικό της ρόλο. Η εδραίωση του κράτους δικαίου ήταν αυτοσκοπός και δεν είχε απλά επικουρικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας. Η βιοπολιτική αφορούσε την ενδυνάμωση του έθνους-κράτους, το οποίο παράλληλα με την οικονομική ανάπτυξη πρόβαλλε πλέον μια νέα πραγματικότητα στα κοινωνικά και πολιτικά πράγματα. Τα νέα αυτά πραγματικά καθόριζαν τα αιτήματα της αστικής τάξης και των διαφωτιστών για ισότητα και ελευθερία.

Μάλιστα, από πολύ νωρίς αναπτύχθηκαν κοινωνικοί-συλλογικοί θεσμοί ελέγχου του ατομικού πλούτου, ο οποίος θεωρήθηκε ως νέος κίνδυνος δημιουργίας ανισοτήτων. Σημαντικότερος θεσμός υπήρξε η συστηματικοποίηση της φορολογίας και οι κρατικές δαπάνες για βελτίωση της ζωής των πολιτών. Αυτό

Η συσσώρευση πλούτου υπήρξε αποκλειστική δραστηριότητα και μοναδικό μέλημα της τοπικής άρχουσας τάξης.

οδήγησε στην ανάπτυξη ασύλων, φυλακών, δημόσιων σχολείων, νοσοκομείων και λοιπών ιδρυμάτων κοινωνικής ωφέλειας. Όσο περιεργό και αν φαίνεται, η ασφάλεια και η δημόσια υγεία θεωρήθηκαν πρωταρχικά δεδομένα όχι μόνο για την οικονομική δραστηριότητα, αλλά κυρίως για την ισότητα και την κοινωνική δυναμική. Παράλληλα με τη φορολόγηση, σε εθνικό επίπεδο αναπτύχθηκαν και θεσμικοί λογο-

δοσίας των δημόσιων δαπανών, ώστε να μην μπορούν οι κυβερνώντες να καρπώνονται τον συλλογικό πλούτο. Εν ολίγοις, το κράτος στη Δύση αναπτύχθηκε τόσο υπέρ όσο και κατά της αστικής οικονομίας και της εμπορευματοποίησης της κοινωνικής ζωής.

Αυτό όμως είναι κάτι που δεν συναντάμε στα μη δυτικά κράτη του 20ού και του 21ου αιώνα, τα οποία εισήλθαν βίαια στη νεωτερική ζωή λόγω της ραγδαίας αύξησης των επαφών τους με τη Δυτική Ευρώπη και την προηγμένη χρηματοοικονομία. Ενώ λοιπόν το κέρμα ήταν καθ' όλη τη διάρκεια της φιλελευθεροποίησης της Ευρώπης κυρίως μέσο και πολύ λιγότερο σκοπός, στα νεόκοπα μη δυτικά έθνη-κράτη λειτουργούσε κυρίως ως αυτοσκοπός. Πιο συγκεκριμένα, η συσσώρευση πλούτου υπήρξε αποκλειστική δραστηριότητα και μοναδικό μέλημα της τοπικής άρχουσας τάξης. Αντί για κράτος δικαίου, στα νεόκοπα έθνη-κράτη εδραιώθηκαν και γιγαντώθηκαν ντόπιες μαφιοκρατίες με αποκλειστικό σκοπό να λυμαινόνται τον συλλογικό πλούτο. Ισχυρή παραμένει η φιλελεύθερη παράδοση μόνο στα κράτη

τα οποία έχουν καταφέρει να ελέγξουν συλλογικά τον δημόσιο πλούτο και να διασφαλίζουν όχι απλά συνταγματικά, αλλά κοινωνικά τα αδιάβλητα της συλλογικής του εκμετάλλευσης. Αντίθετα, κράτη τα οποία εισήλθαν στη φιλελεύθερη πραγματικότητα χωρίς να έχουν ήδη αναπτύξει παρόμοιες νοοτροπίες, διαβρώθηκαν πλήρως από τη δύναμη του κέρματος. Όχι μόνο δεν φιλελευθεροποιήθηκαν, αλλά και τα ήδη υπάρχοντα ανελεύθερα καθεστώτα τους μετατράπηκαν σε παραδοσιακά σε μαφιοκρατικά. Οι παραδοσιακές κοινωνίες διέπονται συνήθως από αρχές και αξίες με θρησκευτικό περιεχόμενο και είναι αποδεκτές από κυβερνώντες και κυβερνόμενους. Αντίθετα, σε μαφιοκρατικές κοινωνίες, ο μόνος θεός είναι το κέρμα, και το κέρδος είναι ο μοναδικός τους νόμος. Το βέβαιο όμως είναι ότι δεν υπάρχει πλέον επιστροφή στην παράδοση. Η παγκόσμια χρηματοοικονομία λειτουργήσει ως κλειδί του ό,τι υπάρχει. Κράτη που, όπως θα έλεγε και ο Μακιαβέλλι, είχαν ήδη δημιουργήσει ένα ικανό δίκτυο καναλιών μόρεσαν να αξιο-

ποιήσουν το νερό του χειμάρρου. Μόνο δηλαδή κράτη, όπως τα ευρωπαϊκά, όπου το δίκτυο ελέγχων και ισορροπιών δημιουργήθηκε παράλληλα με την ανάπτυξη του πλούτου, μπόρεσαν να αντισταθούν. Η μεταφορά των φιλελεύθερων αυτών θεσμών από τη Δύση στον υπόλοιπο κόσμο αποδείχθηκε γενικά άκαρπη, αφού οι θεσμοί αυτοί μόνο ως μαριονέτες υπάρχουν, όπως οι εκλογές στη Ρωσία ή το Ιράν. Αυτό αποδεικνύει ότι το ιστορικό συλλογικό βίωμα των ατομικών ελευθεριών και δικαιωμάτων πρέπει να προηγείται και όχι να έπεται της συνταγματικής τους κατοχύρωσης. Στην περίπτωση που έπεται, το έργο του νομοθέτη παραμένει πάντα ευαίσθητο και αδύναμο. Λέγεται ότι ο Σόλων, αρνούμενος να αναλάβει τα νηπία της πόλης των Αθηνών, όρκισε τους Αθηναίους να τηρήσουν τους νόμους του για τουλάχιστον εκατό χρόνια. Και όντως, μετά από έναν αιώνα οι Αθηναίοι αναφέρονταν στους δημοκρατικούς νόμους ως «τα πατέρα».

Ο κ. Παναγιώτης Χρηστάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

της διπλανής πόρτας

Του ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Όταν η Έλενα Χριστοφόρου ήταν πέντε ετών, ο νονός της, που ζούσε στην Αγγλία, της είχε φέρει δώρο μια βιντεοκάμερα του BBC, που ήταν μια σειρά του David Attenborough για τη ζωή στον πλανήτη Γη. «Την είχα δει τόσες πολλές φορές, που η κασέτα είχε χαλάσει» αφηγείται στην «Κ» με ενθουσιασμό, καθώς στέκεται ανάμεσα σε ελιές και πορτοκαλιές της φάρμας που κληρονόμησε από τον παππού της στο Ακάκι.

Προτού όμως αναλάβει το Akaki Grove, όπως ονομάζεται σήμερα η φάρμα, η Έλενα Χριστοφόρου πραγματοποίησε σπουδές σε διάφορα αντικείμενα στο εξωτερικό. Από τη συναρπαστική, όπως την περιγράφει με θέρμη, επιστήμη της Γεωγραφίας, μέχρι την Ανθρωπολογία και την Ψυχολογία, κατάφερε να ολοκληρώσει δύο πτυχία και δύο μεταπτυχιακά. Με κάποιο μαγικό τρόπο «όλα ήρθαν κι έδωσαν και την έφεραν πίσω στη φάρμα» σημειώνει. «Σήμερα είμαστε ένα αγρόκτημα που παράγουμε ελιές, αγουρέλαιο και εσπεριδοειδή. Δίνοντας έμφαση στην περμακουλτούρα, προσπαθούμε να κάνουμε ό,τι είναι καλύτερο για το περιβάλλον. Θέλουμε να έχουμε βιοποικιλότητα, διότι αυτό βοηθάει. Βοηθάει με όλα» τονίζει.

Πρώτα το έδαφος

«Το πρώτο πράγμα που κάνουμε είναι να ξαναδώσουμε ζωή στο έδαφος» σχολιάζει από την πλευρά του ο γαλλικής καταγωγής Νικόλας Νετιέ, ο οποίος με εξειδίκευση στη Μηχανική Περιβάλλοντος, στη βιολογία εδάφους και στη διαχείριση αποβλήτων δουλεύει στη φάρμα full-time. Πρωταρχικό του μέλημα, μας λέει ο Νικόλας, που τον συναντάμε σε κάποιο ανοικτό σημείο της φάρμας, είναι να επικεντρώνεται περισσότερο στο χώμα παρά στα δέντρα, αφού «όταν αναπτύσσεται το χώμα, ακολουθούν και τα δέντρα». «Το έδαφος είναι το πιο περίπλοκο οικοσύστημα του πλανήτη. Αν έχεις υγιές έδαφος, χρειάζεται λιγότερο νερό, λιγότερο λίπασμα και παράγεις προϊόντα καλύτερης ποιότητας. Ταυτοχρόνως βοηθάς στην άμβλυνση της κλιματικής αλλαγής».

Σύμφωνα με τον Νικόλα, κεντρική ιδέα γύρω από την περμακουλτούρα και την αγρο-οικολογία είναι να ερ-

Ο Νικόλας Νετιέ και η Έλενα Χριστοφόρου εργοδοτούν κότες, στο πλαίσιο ενός ευφάνταστου προγράμματος κυκλικής οικονομίας, στη βιολογική φάρμα της Έλενας στο Ακάκι.

γάζονται μαζί με τη φύση παρά εναντίον της. «Βλέπουμε μια φάρμα ως ένα οικοσύστημα που προσπαθούμε να διατηρήσουμε όσο πιο ισορροπημένο γίνεται, για να μη χρειάζονται επεμβάσεις εκ μέρους μας. Να μην πρέπει, για παράδειγμα, να αγοράζουμε λιπάσματα και να χρησιμοποιούμε φυτοφάρμακα. Επιτρέπουμε σε πολλά ενδημικά και τοπικά είδη να μεγαλώσουν και να ευδοκιμήσουν, αφού όσο μεγαλύτερη ποικιλία έχουμε σε φυτά και μικροοργανισμούς, τόσο μεγαλύτερη σταθερότητα αποκτούμε».

Διαχρονικά, η γεωργία υπήρξε από τις πιο επιβλαβείς ανθρώπινες δραστηριότητες, υπογραμμίζει ο Νετιέ. «Μπορεί όμως να αποδειχθεί και από τις πιο ωφέλιμες. Εξαρτάται πώς το κάνεις». Μέχρι τώρα, συμπληρώνει, η νόρμα ήταν να χαλάμε το έδαφος και να προκαλούμε ερημοποίηση. «Λόγω της ανθρώπινης δραστηριότητας, αυτό το νησί, η Κύπρος, κινδυνεύει πλέον από ερημοποίηση, αφού, για χιλιάδες χρόνια, καταστρέφουμε τα δάση, κόβουμε τα δέντρα και επεμβαίνουμε στο έδαφος. Μπορούμε όμως να χρησιμοποιήσουμε τη γεωργία ή ορθότερα θα έλεγα πως πρέπει να χρησιμοποιήσουμε τη γεωργία, για να αντιστρέψουμε την κατάσταση».

Προσωπικό από κότες

«Επειδή θέλω να σχεδιάσω ένα παραγωγικό οικοσύστημα, χρειάζεται να εισάγουμε από την Ιταλία. Τι χρειάζομαστε συνεπώς; Κότες. Την ίδια ώρα, επειδή η Έλενα είναι χορτοφάγος και δεν θέλει να σκοτώνει ζώα, δεν επιθυμούμε να παράγουμε προϊόντα ζωικής προέλευσης. Όταν γίνουν δύο ετών, οι κότες σταματούν

Σύμφωνα με τον Νικόλα Νετιέ, κεντρική ιδέα γύρω από την περμακουλτούρα και την αγρο-οικολογία είναι να εργάζεσαι μαζί με τη φύση παρά εναντίον της.

«Οι κότες είναι το προσωπικό μας»

Μια φάρμα κυκλικής οικονομίας στο Ακάκι στην οποία καταπολεμάται το food waste, μέσω του προγράμματος kot kot

Από ιδιωτικό σχολείο της Λευκωσίας αξιοποιείται το περίσσειμα ή το φαγητό που απορρίπτονται οι μαθητές. «Αποκτούμε έτσι δωρεάν φαγητό για τις κότες και οι κότες μάς προσφέρουν λίπασμα και δουλεύουν για εμάς. Οι κότες γίνονται εργάτες μας. Είναι το προσωπικό μας» λέει ο βιολόγος Νικόλας Νετιέ.

να κλωθούν αβγά ή κάνουν αβγά που είναι πολύ μικρά και συνήθως οδηγούνται στο σφαγείο, όπου γίνονται τροφή για σκύλους. Επινοήσαμε συνεπώς την ιδέα να φέρνουμε κότες στη δύση της... καριέρας τους. Η ιδέα ήταν να φέρνουμε τέτοιες κό-

τες, να συνταξιοδοτούνται στη δική μας φάρμα, να τρώνε τις πρασινάδες στο χώρο, να γονιμοποιούν τα δέντρα και να ελέγχουν τα παράσιτα, όπως αυτά που πέφτουν από τις ελιές και οι κότες τα ανακατεύουν και τα τρώνε. Με αυτόν τον τρόπο γλιτώνουμε

και από τα έξοδα λιπάσματος». Παράλληλα, επειδή οι κότες δεν παράγουν αβγά, δεν συμφέρει να τους αγοράζουν φαγητό, προσθέτει. «Έχουμε όμως τεράστια σπατάλη φαγητού στην Κύπρο. Η Ε.Ε. μάς στέλνει πρόστιμο κιόλας για αυτό το θέμα, κάθε χρόνο. Πρόθεσή μας είναι να παίρνουμε αυτό το food waste και να το δίνουμε στις κότες. Αποκτούμε έτσι δωρεάν φαγητό για τις κότες και οι κότες μάς προσφέρουν λίπασμα και δουλεύουν για εμάς. Οι κότες γίνονται εργάτες μας. Είναι το προσωπικό μας».

«Το kot kot, όπως το έχουμε ονομάσει, είναι ένα πρόγραμμα που φέρνει κότες από φάρμα ελεύθερας βοσκής, που αντί να οδηγούνται στο σφαγείο, έρχονται εδώ σε εμάς και αφυπηρετούν. Περιπατούν ελεύθερα, τρώνε ό,τι βρουν, είναι μέσα στα χορτά, στα λουλούδια, έχουν μια ωραία ζωή και κάνουν πολύτιμη δουλειά για εμάς» συμπληρώνει από την πλευρά της η Έλενα Χριστοφόρου. Πολύ σημαντικό κομμάτι του προτζεκτ είναι ότι εκπαιδευόμε και μαθαίνουμε αυτά τα πράγματα σε μικρά παιδιά, προσθέτει. «Αρχίσαμε συνεργασία με ένα ιδιωτικό σχολείο της Λευκωσίας που είναι περίπου 800 παιδιά. Έχουμε πάρει καλάθους εκεί για να βάζουν το φαγητό τους μέσα, αυτό που δεν θέλουν, αυτό που θα πέταγαν. Στη συνέχεια, φέρνουμε αυτό το περίσσειμα φαγητού εδώ και ξαφνικά παύει να θεωρείται waste, διότι χρησιμοποιείται για άλλο σκοπό».

Το kot kot

Για τις ανάγκες του προγράμματος, οι πρωτοπόροι επιστήμονες και αγρότες πήγαν στο σχολείο με το οποίο συνεργάζονται, με σκοπό να εξηγήσουν στα παιδιά τι δικαιούνται να βάζουν μέσα στους καλάθους του kot kot και τι όχι. «Από φαγητό δύο μόνο πράγματα τους είπαμε ότι δεν δικαιούνται, κρεμμύδι και αβοκάντο, διότι είναι τοξικά για τις κότες», σημειώνει η Έλενα Χριστοφόρου. «Όλα τα υπόλοιπα μπαίνουν. Ενθουσιάστηκαν τα παιδιά!».

Αναφορικά με το kot kot βρισκόμαστε σε αρχικό και πιλοτικό στάδιο, επισημαίνει ο Νικόλας. «Για την ώρα έχουμε 150 κότες και έχουμε προγραμματίσει να φέρουμε ακόμη 2.000

Από πρόβλημα σε λύση

«Το kot kot είναι ένα πρόγραμμα που φέρνει κότες από φάρμα ελεύθερας βοσκής, που αντί να οδηγούνται στο σφαγείο, έρχονται εδώ σε εμάς και αφυπηρετούν».

τον Απρίλιο. Στόχος είναι να φτάσουμε τις 15.000 κότες. Σε ό,τι αφορά στο food waste, έχουμε τη δυνατότητα να αξιοποιήσουμε μεσοπρόθεσμα περίπου 500 τόνους, που σίγουρα είναι μια σταγόνα στη συνολική σπατάλη τροφίμων της Κύπρου, αλλά είναι ένα μοντέλο που μπορεί να επεκταθεί. Αυτό που χρειαζόμαστε τώρα για το kot kot –για να μεγαλώσει– είναι ένας πολύ απλός και αποτελεσματικός τρόπος διαχείρισης της σπατάλης τροφίμων. Είναι ένα σκεπτικό κυκλικής οικονομίας και τώρα χρειαζόμαστε υποστήριξη. Χρειαζόμαστε στήριξη από ιδιωτικούς οργανισμούς και εταιρείες. Θα χρειαστούμε ένα βαν, καλάθους και σπιτάκια για τις κότες».

Συμπερασματικά, ο Νικόλας πιστεύει ότι αυτή είναι μια μέθοδος που είναι εξαιρετικά απλή και αποτελεσματική, καθότι παίρνει ένα πρόβλημα και το μετατρέπει σε λύση, εκπαιδευεί το κοινό, δημιουργεί εντός της φάρμας ένα σύστημα κυκλικής οικονομίας που μπορεί να λειτουργήσει ως πρότυπο, χωρίς λιπάσματα που έρχονται από εξωτερικό και με ελάχιστο φυτοφάρμακο. «Είναι μια win-win διέξοδος για τα πάντα. Για το περιβάλλον, για τη φάρμα, τους ανθρώπους, για όλα. Πραγματικά πετυχαίνεις όλους τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης».

Όνειρο της Έλενας Χριστοφόρου είναι να μπορέσουν να επεκτείνουν το πρόγραμμα σε άλλες φάρμες της Κύπρου και να γίνεται όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συλλογή από σπατάλη τροφίμων. «Είναι ένα εκπληκτικό παράδειγμα κυκλικής οικονομίας που θα μπορούσε να πάει από τη μικρή στη μεγάλη κλίμακα» καταλήγει.

VO
GREECE

IE

17/03

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Fresh

ADÈLE EXARCHOPOULOS BY ALVARO BEAMUD CORTÉS

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΩΛΕΤΟ****Στέφανος Κασσελάκης**, πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ

Κόμμα ψηφιακής διαβούλευσης με δημοψηφίσματα

Οι καταστατικές αλλαγές μετά τις ευρωεκλογές, οι σχέσεις με ΠΑΣΟΚ και Νέα Αριστερά και η «φορολογημένη μέχρι το τελευταίο δολάριο» παρουσία στην Αμερική

Ασκώντας κριτική στον Νίκο Ανδρουλάκη, πως έχει συμπληρωματική προς τη Νέα Δημοκρατία λογική, ο Στέφανος Κασσελάκης μιλώντας στην «Κ» δηλώνει έτοιμος να καθίσει στο ίδιο τραπέζι με τις όμορες δυνάμεις, αρκεί να υπάρξει σεβασμός στον ρόλο του ΣΥΡΙΖΑ. Εμφανίζεται σίγουρος και αισιόδοξος πως το κόμμα του θα κερδίσει το στοίχημα της «ολικής επαναφοράς», όπως αναφέρει χαρακτηριστικά, παρά το γεγονός ότι οι δημοσκοπήσεις έως τώρα δεν τον ευνοούν. Εξακολουθεί να απορρίπτει τα σενάρια αμφισβήτησης του μετά τις ευρωεκλογές αν το αποτέλεσμα δεν είναι καλό και εργάζεται με οριζόντια τις εθνικές κάλπες του 2027. Ο Στέφανος Κασσελάκης επιμένει στην αδιαμεσολάβητη σχέση με τη βάση του κόμματος μιλώντας για «έκφραση γνώμης όλων των μελών του μέσω ψηφιακής διαβούλευσης και δημοψηφισμάτων». Σε σχέση με τα οικονομικά του τονίζει πως είναι ευπρόσδεκτη οποιαδήποτε έρευνα, αφήνοντας και πάλι αιχμές για τον τρόπο που δρα η Δικαιοσύνη.

— Κύριε πρόεδρε, αισθάνεστε ότι «φαινόμενα ιδιοτελείας, ναρκισσισμού, παραβίασης των αρχών της συλλογικότητας και της συντροφικότητας έχουν παραλύσει τον κομματικό οργανισμό» του ΣΥΡΙΖΑ, όπως διαπίστωνε στην παρέμβασή του ο προκάτοχός σας;

— Αυτές ακριβώς οι παθογένειες στοιχίσαν πολύ στον ΣΥΡΙΖΑ - Π.Σ. και τον οδήγησαν σε απόλυτη αξιοπιστίας και άρα απώλεια της εμπιστοσύνης μεγάλης μερίδας προοδευτικού κόσμου. Με οδυνηρές συνέπειες, είτε μιλάμε για το εκλογικό αποτέλεσμα των εθνικών εκλογών είτε για τις δημοσκοπικές μας επιδόσεις μέχρι πρόσφατα. Με την ολοκλήρωση του συνεδρίου μας, τα μέλη του κόμματος έδωσαν τον τόνο και έδειξαν με αποφασιστικό τρόπο την κατεύθυνση για το επόμενο διάστημα: ενότητα, εμπιστοσύνη μεταξύ μας και αγώνας για την προοδευτική αντιπαράθεση με πρώτο σταθμό τις ευρωεκλογές. Αυτόν τον στόχο υπηρέτω με προσήλωσιν και είμαι αποφασισμένος να τον πετύχουμε όλοι και όλες μαζί.

— Έχετε πει πρόσφατα πως ο ΣΥΡΙΖΑ θα ξεπεράσει κατά πολύ το ποσοστό των τελευταίων εθνικών εκλογών. Αν οι δημοσκοπήσεις επιβεβαιωθούν και δεν επιτευχθεί αυτός ο στόχος, τι θα πράξετε; Δεν θα ζητήσετε επανεπιβεβαίωση της εμπιστοσύνης στο πρόσωπό σας;

— Η απόφαση του συνεδρίου μας είναι σαφής: «Το συνέδριο επιβεβαιώνει την εμπιστοσύνη του στον πρόεδρο Στέφανο Κασσελάκη και δίνει εντολή στον πρόεδρο και στα όργανα του κόμματος να πάμε ενωμένοι στις επόμενες πολιτικές και εκλογικές μάχες με πρώτη αυτή των ευρωεκλογών, με ενιαία πολιτική λειτουργία, δεσμευόμενοι όλοι από το καταστατικό και τη διακήρυξή μας, για τα συμφέροντα της κοινωνίας και της χώρας». Αυτός είναι ο κοινός μας στόχος και θα τον πετύχουμε, στέλνοντας μήνυμα «ολικής επαναφοράς» του ΣΥΡΙΖΑ - Π.Σ. ως πρωταγωνιστικής δύναμης και αντιπαλου δέους στη Δεξιά του κ. Μητσοτάκη.

— Έχετε μιλήσει για ένα συνέδριο επανίδρυσης του ΣΥΡΙΖΑ που θα γίνει μετά τις ευρωεκλογές. Σε ποιες αλλαγές σκέφτεστε να προχωρήσετε;

— Το προσεχές καταστατικό μας συνέδριο όντως θα έχει επανιδρυτικό χαρακτήρα. Οι αλλαγές που θα κάνουμε θα βασιστούν στη διαβούλευση που έχει ήδη ξεκινήσει με τα μέλη και τους φίλους του ΣΥΡΙΖΑ - Π.Σ. Στόχος μου είναι να φτιάξουμε ένα κόμμα ελκυστικό για κάθε προοδευτικό πολίτη και ιδιαίτερα για τους νέους ανθρώπους, που θα είναι ανοικτό και θα διασφαλίζει την έκφραση γνώμης όλων των μελών του μέσω ψηφιακής διαβούλευσης και δημοψηφισμάτων. Ένα κόμμα με περιφερειακή συγκρότηση και αποκέντρωση της λειτουργίας του. Ένα κόμμα που θα παράγει διαρκώς εφαρμόσιμες προτάσεις και θα παίρνει συνεχώς νομοθετικές πρωτο-

βουλίες για την άμεση βελτίωση της ζωής των πολιτών. Ένα κόμμα με λειτουργική δομή και γρήγορα αντανακλαστικά, που θα πρωταγωνιστεί στη Βουλή και στα κοινωνικά κινήματα. Έναν ΣΥΡΙΖΑ - Π.Σ. που θα μπορέσει να διεκδικήσει ξανά τη διακυβέρνηση της χώρας με στόχο την ευημερία της κοινωνίας και την εγκαθίδρυση κράτους δικαίου.

— Υπό ποιες προϋποθέσεις θα καθόσασταν στο ίδιο τραπέζι με άλλα κόμματα; Με τον Νίκο Ανδρουλάκη για παράδειγμα, προκειμένου να δείτε ποιες μπορεί να είναι οι προοπτικές συγκλισης των προοδευτικών δυνάμεων. Θα συμπεριλαμβάνατε στη συζήτηση για ένα αντιπολιτευτικό μέτωπο και τα στελέχη που έφυγαν επί των ημερών σας από τον ΣΥΡΙΖΑ, όπως ο Αλέξης Χαρίτσης, η Εφφ Αχτσιόζογλου;

— Τα προηγούμενα χρόνια ο ΣΥΡΙΖΑ - Π.Σ. έκανε το παν για τη συμπόρευση, ακόμη και τη συγκυβέρνηση των προοδευτικών δυνάμεων. Εισπράξαμε άρνηση και σφοδρή αντιπαλότητα από όλες τις αυτοαποκαλούμενες αριστερές και προοδευτικές δυνάμεις. Οι καιροί είναι κρίσιμοι και δεν μπορούν να περιμένουν τον κ. Ανδρουλάκη να πάψει να έχει συμπληρωματική προς τη Δεξιά λογική και τη μικρή, διασπαστική Αριστερά να κάνει έμπρακτη αυτοκριτική για τις επιλογές της. Εμείς προχωράμε βήμα βήμα για τη συγκρότηση μιας μεγάλης κοινωνικής συμμαχίας με όλες τις «ζωντανές» δυνάμεις της κοινωνίας που επιθυμούν να απαλλάξουμε μαζί την πατρίδα από τη δεξιά πολιτική του κ. Μητσοτάκη. Το τραπέζι του διαλόγου είναι πάντα διαθέσιμο, αρκεί να υπάρξει ο αναγκαίος σεβασμός στον ρόλο του ΣΥΡΙΖΑ - Π.Σ. και η αναγκαία συνομιλία που παλεύουμε ενά-

Τις προθέσεις του για ένα συνέδριο επανίδρυσης του ΣΥΡΙΖΑ αποκαλύπτει μιλώντας στην «Κ» ο Στέφανος Κασσελάκης και τόνισε πως στόχος του είναι να καταστήσει το κόμμα ξανά αντίπαλο δέος για τη Ν.Δ.

“

Οι καιροί είναι κρίσιμοι και δεν μπορούν να περιμένουν τον κ. Ανδρουλάκη να πάψει να έχει συμπληρωματική προς τη Δεξιά λογική και τη μικρή, διασπαστική Αριστερά να κάνει έμπρακτη αυτοκριτική για τις επιλογές της.

Στη Novartis και στις τηλεοπτικές άδειες η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ στάθηκε στην πλευρά του δικαίου, της διαφάνειας και του δημοσίου συμφέροντος. Αυτή είναι η μεγάλη εικόνα.

ντια στη Δεξιά χωρίς ήξεις αφήξεις και παλινωδίες.

— Ποιο θα είναι το σύνθημα του ΣΥΡΙΖΑ για τις ευρωεκλογές; Τι θα προτάξετε για να πείσετε τους πολίτες να σας προτιμήσουν;

— Στόχος μας στον δρόμο για τις ευρωεκλογές είναι να γίνει πράξη το συνεδριακό μας σύνθημα για την εκκίνηση μιας μεγάλης, προοδευτικής αντιπαράθεσης. Αυτές τις μέρες ολοκληρώνουμε την ερωποπαϊκή μας διακήρυξη και ετοιμάζουμε την πρώτη μας κεντρική εκδήλωση για τις ευρωεκλογές. Η εκστρατεία και τα συνθήματά μας θα συνοψίζονται στη στρατηγική μας για μια δημοκρατική, κοινωνική Ευρώπη και για την αντιπαράθεση των προοδευτικών δυνάμεων έναντι της νεοφιλελεύθερης Δεξιάς και της δραματικής ανόδου της Ακροδεξιάς.

Στους πολίτες θα δείξουμε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την Ελλάδα ως σύγχρονο ευρωπαϊκό κράτος, αλλά και για την υπέρβαση της δομικής κρίσης ταυτότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και θα τους καλέσουμε να συμμετάσχουν μαζί στις ευρωεκλογές, γιατί μπορεί να μην εκλέγουν κυβέρνηση, καθορίζουν όμως τις ευρωπαϊκές πολιτικές που θα έχουν άμεση επίδραση στην καθημερινή τους ζωή τα επόμενα πέντε χρόνια.

— Θα κρατήσετε κάποιες θέσεις για το ευρωψηφοδέλτιο που θα τις επιλέξετε εσείς ή όλοι θα μετέχουν στο εσωκομματικό δημοψήφισμα για να συμπληρωθεί η λίστα;

— Έχω δηλώσει ότι επιθυμία και πρόθεσή μου είναι όλοι οι υποψήφιοι, πλην των νυν ευρωβουλευτών μας, να αναδειχθούν μέσα από προκριματικές εκλογές. Τα συλλογικά όργανα του ΣΥΡΙΖΑ θα καθορίσουν τις λεπτομέρειες. Έχουμε σημειώσει επανειλημμένως ότι ο

ΣΥΡΙΖΑ αλλάζει. Θα είμαστε το πρώτο κόμμα στην Ελλάδα που εφαρμόζει το συγκεκριμένο σύστημα, το οποίο δίνει έμπρακτα τον λόγο στα μέλη και στους φίλους του ακόμη και για αυτή την κορυφαία διαδικασία που είναι η ανάδειξη υποψηφίων για τις ευρωεκλογές.

— Ήταν οι χειρισμοί της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ «ατυχείς» στην υπόθεση της Novartis και των τηλεοπτικών αδειών;

— Η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ - Π.Σ. κλήθηκε να αντιμετωπίσει την εκτεταμένη διαφθορά του παλαιού δικομματισμού και των συγκυβερνήσεων Ν.Δ. - ΠΑΣΟΚ. Στο διεθνές σκάνδαλο Novartis η Ελλάδα είχε πρωταγωνιστικό ρόλο και έπρεπε πάση θυσία να διερευνηθεί τυχόν εμπλοκή πρώην κυβερνητικών παραγόντων. Αυτό και έπραξε η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ - Π.Σ. Σας θυμίζω ότι η Novartis Hellas και η μητρική της εταιρεία αναγκάστηκαν να πληρώσουν 225 εκατ. και 112 εκατ. δολάρια αντίστοιχα στο αμερικανικό Δημόσιο προκειμένου να αποφύγουν περαιτέρω ποινικές και χρηματικές κυρώσεις στις ΗΠΑ για το ελληνικό σκέλος του σκανδάλου. Αυτό από μόνο του λέει πολλά.

Ομοίως, στην περίπτωση των τηλεοπτικών αδειών, ο ΣΥΡΙΖΑ κλήθηκε να βάλει τάξη και να διασφαλίσει το δημόσιο συμφέρον σε μια αγορά ασύδοτη επί δεκαετίες. Η πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ για τις άδειες των καναλιών έφερε έσοδα στα δημόσια ταμεία, που αργότερα τα στέρπσε ξανά από τον ελληνικό λαό η Ν.Δ. με πρόσχημα την πανδημία, την ώρα που δώριζε εκατομμύρια ευρώ δημόσιου χρήματος με τις περιβόητες λίστες Πίτσα κ.λπ.

Και στις δύο περιπτώσεις, η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ στάθηκε στην πλευρά του δικαίου, της διαφάνειας και του δημοσίου συμφέροντος. Αυτή είναι η μεγάλη εικόνα.

— Καταφερθήκατε με σφοδρότητα κατά των εισαγγελιών που κίνησαν έρευνα για τα οικονομικά σας. Ωστόσο, ο νόμος δεν επιτρέπει τη συμμετοχή των πολιτικών αρχηγών σε εταιρείες με έδρα το εξωτερικό. Ανεξαρτήτως των ενεργειών της Δικαιοσύνης, εσείς τι σκοπεύετε να κάνετε για να θεραπεύσετε αυτό το ασυμβίβαστο;

— Όλοι γνωρίζουν το ποιος είμαι, αλλά και τι έχω κάνει στη ζωή μου. Ήμουν ξεκάθαρος για όλα από την πρώτη στιγμή που έφθασα στην Ελλάδα και δεν έκρυψα ποτέ την επαγγελματική μου πορεία, όπως και το γεγονός ότι διαθέτω περιουσία, την οποία δημιούργησα μόνος μου από το μηδέν και σε αυτή περιλαμβάνεται και η Osios LLC. Μια εταιρεία απολύτως νόμιμη, με έδρα στις ΗΠΑ και φορολογημένη μέχρι το τελευταίο δολάριο με ιδιαίτερα υψηλό φορολογικό συντελεστή.

Επίσης, όλοι γνωρίζουν πως όταν ήρθα στην Ελλάδα τον περασμένο Απρίλιο, δεν ήρθα με σκοπό να γίνω αρχηγός του ΣΥΡΙΖΑ - Π.Σ., ούτε καν να μείνω στη χώρα περισσότερο από λίγους μήνες. Ηρθα ως ένας απόδημος ο οποίος νοιάζεται πραγματικά για την πατρίδα του και προσπάθησα να βοηθήσω τον Αλέξη Τσίπρα απέναντι σε ένα σύστημα που όχι μόνο δεν δουλεύει για το καλό του τόπου μας, αλλά αντίθετα το διαλύει και το εκμεταλλεύεται μόνο προς όφελός του, σε κάθε ευκαιρία.

Αποφάσισα να διεκδικήσω την αρχηγία του ΣΥΡΙΖΑ - Π.Σ. θέλοντας να αλλάξω τις παθογένειες του συστήματος. Αφού εξελήνθη, με τα μέλη του κόμματος να μου δίνουν την εντολή να παλέψω για την αλλαγή του πολιτικού καθεστώτος, ήταν δεδομένο πως η ζωή μου στην Αμερική είχε πλέον τελειώσει και θα έμενα στην Ελλάδα για πάντα. Η απόφασή μου αυτή αφορά και τις επιχειρηματικές μου δραστηριότητες. Είμαι καθαρός κι όπως έχω πει πολλές φορές, δεν με κρατάει κανείς. Είναι ευπρόσδεκτη οποιαδήποτε έρευνα. Προσωπικά θέλω πάρα πολύ να δω τη Δικαιοσύνη να κάνει τη δουλειά της, απερίσπαστη. Αλλά να το κάνει σε όλες τις περιπτώσεις κι όχι επιλεκτικά. Να ερευνά τα πάντα, με την ίδια ζέση και την ίδια ταχύτητα.

Του ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΜΟΣΧΟΝΑ

Είναι η Ν.Δ. κυρίαρχο κόμμα; Η ερώτηση είναι ρητορική. Ένα κοινοτικό σύστημα στο εσωτερικό του οποίου το μέγεθος του δεύτερου κόμματος είναι μικρότερο από το 1/2 του πρώτου, η κατάτμηση των αντιπολιτεύσεων μεγάλη και η δυσκολία μεταξύ τους συνεργασίας ακόμη μεγαλύτερη, αποτελεί «αυτονόητα» σύστημα κυρίαρχου κόμματος. Αυτονόητα; Όχι τόσο. Κρίσιμο χαρακτηριστικό του συστήματος κυρίαρχου κόμματος είναι η διάρκεια. Θα καταφέρει η Ν.Δ. να μετατρέψει τη θέση κυριαρχίας που σήμερα κατέχει σε πραγματική κυριαρχία, δηλαδή σε κυριαρχία με ικανότητα διάρκειας; Θα υπάρξουν διορθωτικοί μηχανισμοί, όπως μια μορφή συνεργασίας των αντιπολιτεύσεων, κάτι που εκτιμά ως πιθανό ο Θανάσης Διαμαντόπουλος; Θα υπάρξει άλλος τρόπος, και ποιος, διόρθωσης της «παρά φύσιν», εάν βέβαια είναι «παρά φύσιν», αυτής κατάστασης; Πριν διατυπώσουμε κάποιες σκέψεις, ας δούμε μερικούς αριθμούς που εκπλήσσουν.

Μια ανάρμοστη σύγκριση

Οι εκλογικοί νόμοι της Μεταπολίτευσης αποσκοπούσαν στην ενίσχυση σε έδρες του πρώτου κόμματος με σκοπό τη δημιουργία μονοκομματικών πλειοψηφιών. Ιδιαίτερα το «μπόνους πλειοψηφίας» για το πρώτο κόμμα –εισήχθη με τον νόμο Σκανδαλίδη (+40 έδρες) το 2004, τροποποιήθηκε (+50) με τον νόμο Παυλόπουλου (2008) και μετατράπηκε σε κλιμακωτό μπόνους (2020)– ενίσχυσε το χάσμα εκπροσώπησης μεταξύ πρώτου και δεύτερου κόμματος, κυρίως όταν το εκλογικό ποσοστό του πρώτου κόμματος ήταν ιδιαίτερα χαμηλό (όπως τον Μάιο του 2012, βλ. Κουστέντς, «Εφ. Συντακτών»). Φυσικά, με την εισαγωγή του κλιμακωτού μπόνους από την κυβέρνηση Μητσοτάκη οι πιθανότητες μεγάλης στρέβλωσης, όταν το ποσοστό του πρώτου κόμματος είναι χαμηλό, έχουν σημαντικά περιοριστεί. Παρά ταύτα, η ενίσχυση σε έδρες του νικητή παραμένει σημαντική, όπως έδειξαν οι εκλογές του Ιουνίου 2023.

Ωστόσο νομίζω ότι η πιο σημαντική επιρροή που ασκεί το σύστημα της ενισχυμένης αναλογικής βρίσκεται στον επηρεασμό της κατανομής των ψήφων. Οξύνοντας τον ανταγωνισμό για την κατάληψη της τόσο προνομιακής πρώτης θέσης, καθιστά εξ'αντανακλάσεως εξόχως προνομιακή και τη δεύτερη, καθώς το δεύτερο σε ψήφους κόμμα είναι το μόνο που δικαιούται, λόγω μεγέθους, να προσβλέπει στην πρώτη θέση. Η λογική της «χρήσιμης ψήφου» ή της «χαμένης ψήφου» συνιστά τον κρίσιμο πολιτικό μηχανισμό που ωθεί ταυτόχρονα (ή εναλλακτικά) στην ενδυνάμωση των δύο μεγαλύτερων κομμάτων.

Στον πίνακα επιχειρώ μια «ασυνήθη» σύγκριση. Αντιπαράκειται η κατανομή εκλογικής επιρροής πρώτου, δεύτερου και τρίτου κόμματος στην Ελλάδα με την αντίστοιχη κατανομή επιρροής στο Ηνωμένο Βασίλειο, μια χώρα με αμιγώς πλειοψηφικό σύστημα. Η σύγκριση αφορά τη μακρά διάρκεια από το 1974 μέχρι σήμερα. Τα αποτελέσματα δεν είναι ενδεικτικά. Είναι αποκαλυπτικά:

	Ελλάδα (1974-2023)	Ην. Βασίλειο (1974-2019)
Μέσος όρος 1ου κόμματος	41,66	40,42
Μέσος όρος 2ου κόμματος	32,80	33,00
Μέσος όρος 3ου κόμματος	9,30	17,25

Οι μέσοι όροι του πρώτου και του δεύτερου κόμματος (ΠΑΣΟΚ, Ν.Δ. ή ΣΥΡΙΖΑ) στην Ελλάδα και στο Ηνωμένο Βασίλειο (Συντηρητικοί ή Εργατικοί) μοιάζουν σαν δύο σταγόνες νερό. Αν από λάθος δακτυλογράφησες είχα αλλάξει την ετικέτα και έβαζα «Ελλάδα» στα αποτελέσματα του Ηνωμένου Βασιλείου και «Ηνωμένο Βασίλειο» στα αποτελέσματα που

αφορούν την Ελλάδα, θα δημοσίευα τον πίνακα χωρίς να κατανοήσω το λάθος. Και ουδείς θα το παρατηρούσε. Μόνο η παρατήρηση του τρίτου κόμματος θα επέτρεπε τη διάκριση. Ο μ.ό. του τρίτου κόμματος στο Ηνωμένο Βασίλειο (17,25%) είναι πολύ πιο ισχυρός από τον μ.ό. του τρίτου κόμματος στην Ελλάδα (9,30%). Εκεί βρίσκεται η κύρια διαφορά. Συμπέρασμα: το σύστημα της ενισχυμένης αναλογικής λειτουργεί σαν κλασικό πλειοψηφικό για τα δύο μεγαλύτερα κόμματα. Η εστίαση στην κατανομή της ψήφου –και όχι, όπως συνήθως γίνεται (και από τους καλύτερους ειδικούς), στην κατανομή των εδρών– δείχνει το πόσο πλειοψηφικά λειτουργεί το εκλογικό μας σύστημα. Πιο πλειοψηφικά είναι δύσκολο να γίνει. Αρα, αν στις έδρες εννοείται το πρώτο κόμμα, στις ψήφους εννοούνται και το πρώτο και το δεύτερο κόμμα. Ταυτόχρονα, το σύστημα της ενισχυμένης αναλογικής είναι εξαιρετικά δυσμενές για το τρίτο κόμμα.

Βέβαια, η ενισχυμένη αναλογική, ως σύστημα μεικτό που συνδυάζει ισχυρά πλειοψηφικά στοιχεία με αναλογικά, και μεν ευνοεί τα μεγάλα κόμματα, αλλά δεν συνθλίβει τα μικρά, ενώ το αγγλικό πλειοψηφικό σύστημα καθιστά εξόχως δύσκολη την επιβίωσή τους. Αλλά αυτό δεν αφορά τη συζήτησή μας. Αυτό που ενδιαφέ-

Στιγμιότυπο από φοιτητικό συλλαλητήριο στη Θεσσαλονίκη εναντίον των μη κρατικών ΑΕΙ. Ο ΣΥΡΙΖΑ και το ΠΑΣΟΚ στέκονται απέναντι στη Ν.Δ., ωστόσο γνωρίζουν ότι πρέπει να διαφοροποιηθούν και μεταξύ τους. Η δεύτερη θέση στο πολιτικό μας σύστημα είναι πολύτιμη και χωράει μόνο έναν.

Χωρίς δεύτερο πόλο

Θα καταφέρει η Ν.Δ. να μετατρέψει τη θέση κυριαρχίας που σήμερα κατέχει σε πραγματική κυριαρχία, δηλαδή σε κυριαρχία με ικανότητα διάρκειας; Θα υπάρξουν διορθωτικοί μηχανισμοί, όπως μια μορφή συνεργασίας των αντιπολιτεύσεων; Τι μας δείχνουν οι διαχρονικές τάσεις του εκλογικού μας συστήματος

Το κόμμα που θα καθιερωθεί ως δεύτερο, είτε είναι ο ΣΥΡΙΖΑ είτε το ΠΑΣΟΚ, θα αποκομίσει μείζον εκλογικό όφελος και αυτό που θα βρεθεί τρίτο θα υποστεί μείζονα ζημία.

ρε είναι πιο απλό. Το κόμμα που θα καθιερωθεί ως δεύτερο, είτε είναι ο ΣΥΡΙΖΑ είτε το ΠΑΣΟΚ, θα αποκομίσει μείζον εκλογικό όφελος και αυτό που θα βρεθεί τρίτο θα υποστεί μείζονα ζημία.

Συνεργασία χωρίς κυριαρχία;

Κανένα κόμμα στον κόσμο δεν είναι τόσο αντιστελές ώστε να επιλέξει μια στρατηγική που αποφέρει λιγότερες ψήφους και έδρες όταν ο εκλογικός νόμος ευνοεί μια στρατηγική που αποφέρει περισσότερες. Και ο ΣΥΡΙΖΑ και το ΠΑΣΟΚ έχουν απόλυτο συμφέρον να επιλέξουν μια στρατηγική προσαρμοσμένη στον στόχο διατήρησης (για τον ΣΥΡΙΖΑ) ή κατάληψης (για το ΠΑΣΟΚ) της προνο-

μιακής δεύτερης θέσης. Δηλαδή μια στρατηγική μη συνεργατική.

Η θέση, συνεπώς, περί μετώπου των προοδευτικών δυνάμεων προσκρούει στο άμεσο κοινοτικό συμφέρον των δύο κύριων πόλων της Αριστεράς - Κεντροαριστεράς. Προσκρούει, επίσης, σε μια μετεμφυλιακή έμπνευσης πρόνοια του ισχύοντος εκλογικού νόμου. Το κλιμακωτό μπόνους αποδίδεται στο πρώτο αυτοτελές κόμμα ή σε συνασπισμό «μόνον εάν ο μέσος όρος της δύναμης των κομμάτων, που τον απαρτίζουν, είναι μεγαλύτερος από τη δύναμη του αυτοτελούς κόμματος» (πρακτικά: εάν η Ν.Δ. πάρει 30% και ένας συνασπισμός ΣΥΡΙΖΑ - ΠΑΣΟΚ 35%, τότε το μπόνους θα πάει στη Ν.Δ.). Προσκρούει ακόμη στις νωπές μνήμες μετωπικής και χωρίς κανόνες σύγκρουσης των δύο κομμάτων αλλά και στο πολύ διαφορετικό ύψος και στυλ των ηγετών.

Συνεπώς, η συνεννόηση των κομμάτων της Κεντροαριστεράς και της Αριστεράς είναι πολύ δύσκολη και θα είναι δύσκολη και μετά τις ευρωεκλογές. Οποια κι αν είναι η πίεση, και θα υπάρξει, το go it alone θα κυριαρχήσει. Και το go negative, επίσης. Η δε πιθανή επικύρωση της ανάγκης συνεργασιών μάλλον θα αποσκοπεί στην απόκτηση τακτικού πλεονεκτήματος απέναντι στον εταίρο-ανταγωνιστή.

Φυσικά, αν ένα από τα δύο

κόμματα αποκτήσει ισχυρό και οριστικό πλεονέκτημα, τότε τα δεδομένα θα αλλάξουν. Ο ανταγωνισμός κυριαρχεί κυρίως όταν δύο παίκτες παλεύουν με εϋλογες –και οι δύο– πιθανότητες επιτυχίας για την κατάκτηση της δεύτερης θέσης. Αυτή δίνει το μεγάλο πλεονέκτημα. Αν το πρόβλημα κυριαρχίας επιλυθεί, μια συνεννόηση, λίγο πριν από τις εθνικές εκλογές, για μια μετεκλογική συνεργασία, εάν αυτή μπορούσε να δώσει εναλλακτική κυβερνητική λύση, δεν θα έπρεπε να αποκλειστεί. Προβλέψεις, ωστόσο, για δύο ή τρία χρόνια μετά απλώς αγνοούν τις απροσδόκητες διαδρομές που φύσει δημιουργεί το «κενό εκπροσώπησης».

Το ελληνικό πολιτικό σύστημα διακρίνεται από τη μακρά εκλογική υπεροχή, από το 1981 μέχρι και το 2019, των δυνάμεων Αριστεράς, Κεντροαριστεράς και Κέντρου. Πρόκειται για σχεδόν εξαίρεση στην Ευρώπη. Αυτή η τάση αντιστράφηκε το 2023. Η ύπαρξη μιας πλειοψηφίας που έκλινε περισσότερο προς την Κεντροαριστερά εξηγεί και τα ανοίγματα των ηγεσιών της Ν.Δ. προς το Κέντρο (από το «ριζοσπαστικό κέντρο» και τον «μεσαίο χώρο» μέχρι τη σημερινή πολιτική του Κ. Μητσοτάκη). Βέβαια, οι παλαιές αποδόσεις δεν εγγυώνται τις μελλοντικές. Αν και όλα είναι δυνατά, η μετατροπή της θέσης κυριαρχίας που κατέχει σήμερα η Ν.Δ. σε κυριαρχία μακράς διάρκειας θα είναι πολύ δύσκολη. Οι βαριές τάσεις δεν ανατρέπονται εύκολα. Όσο κι αν βοηθήσουν, και βοηθούν πολύ, οι δυνάμεις του προοδευτικού «στρατοπέδου».

Δεν χάνεις αν ο αντίπαλος δεν κερδίζει

Στην πολιτική τα ποσοστά δεν αθροίζονται. Τα μέτρια κόμματα δεν ζωντανεύουν, ούτε ανθούν επειδή πρέπει να «φύγει ο αντίπαλος». Αν ισχυρές πράξεις ανανέωσης δεν προκαλέσουν ένα «νέο κύμα ενέργειας», τίποτε δεν θα καλύψει το πρωτόγνωρο κενό πολιτικής αντιπροσώπευσης που έχει εμφανιστεί στην ευρεία Αριστερά και Κεντροαριστερά. Εάν κανένα εκ των δύο κομμάτων δεν καταφέρει να υπερβεί τον μέτρο εαυτού, εάν οι ηγεσίες τους συνεχίσουν να κάνουν κύκλους γύρω από τον εαυτό τους, όλα είναι δυνατά.

Ειδικά όμως για το δεύτερο κόμμα, όποιο και αν είναι αυτό, φαίνεται να ισχύει το συμπέρασμα που διατύπωσε ο Ν. Ν. Σαρίπολος ως κριτική στα πλειοψηφικά εκλογικά συστήματα του 19ου αιώνα: «Η μειοψηφία δεν έχει παρά ένα μόνο δικαίωμα: να προσπαθεί να καταστεί πλειοψηφία» (παρατίθεται σε Κουστέντς). Σήμερα δεν είναι ακριβώς έτσι, δεν είναι και πολύ διαφορετικά.

Το νόημα της ανάλυσης που προηγήθηκε είναι το εξής: εάν ένα κόμμα πάρει κεφάλι ως δεύτερο, εάν πείσει ότι «μπορεί», ο εκλογικός νόμος που λειτουργεί ως πλειοψηφικός για τα δύο μεγαλύτερα κόμματα θα του προσφέρει την ώθηση για να εκτιναχθεί. Το ωστικό κύμα θα είναι μικρότερο από ό,τι θα ήταν στο παρελθόν, η «μειοψηφία» πιθανόν θα χρειαστεί μετεκλογικές συμμαχίες για να καταστεί «πλειοψηφία», αλλά η ώθηση θα έχει δοθεί.

Αναλύοντας τις εκλογές του 2007, ο Ηλίας Ντίνας είχε χρησιμοποίησει τον τίτλο «Δεν μπορείς να χάσεις αν ο αντίπαλός σου δεν μπορεί να κερδίσει». Αυτό συνέβη στις εκλογές του 2023, αυτό συμβαίνει ακόμη περισσότερο σήμερα. Εάν κανένα κόμμα δεν πείσει ότι «μπορεί», τότε ένας τρίτος παίκτης, κάποια στιγμή, αργά ή γρήγορα, δεν αποκλείεται να εμφανιστεί. Τον παίκτη αυτόν δεν τον γνωρίζουμε. Και δεν είμαστε ακόμη εκεί.

Αυτό που γνωρίζουμε είναι ότι οι εκλογείς έχουν χρόνο μέχρι τις επόμενες βουλευτικές, όχι απλώς μέχρι τις ευρωεκλογές, για να επιλύσουν, αν επιλέξουν να επιλύσουν, το πρόβλημα του κενού πολιτικής εκπροσώπησης. Οι ηγεσίες μάλλον διαθέτουν λιγότερο χρόνο, αλλά διαθέτουν. Ας μη βιαζόμαστε.

Ο κ. Γεράσιμος Μοσχονάς είναι καθηγητής Συγκριτικής Πολιτικής Ανάλυσης στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Η Οδησός, οι S-300 και οι Patriot

Στο τραπέζι σχέδιο νέου πακέτου εξοπλισμών προς την Ουκρανία με ανταλλάγματα από ΗΠΑ

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

Η πυραυλική επίθεση στην Οδησό λίγες εκατοντάδες μέτρα από το σημείο στο ιστορικό λιμάνι της πόλης όπου περπατούσαν ο Κυριάκος Μητσοτάκης και ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι άνοιξε μια συνολικότερη συζήτηση για την κατάσταση των ελληνορωσικών σχέσεων, ενώ σε ένα πιο συγκεκριμένο θέμα, έφερε ξανά στην επιφάνεια τη σύνδεση των αιτημάτων της Ουκρανίας για συστήματα αεράμυνας, με την ανάγκη των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων για άμεση αντικατάσταση των υφιστάμενων ρωσικών κατασκευής μικρής, μέσης και μεγάλης εμβέλειας αντιαεροπορικών συστημάτων (S-300, TOR-M1 και OSA-AK). Σε επίπεδο επιχειρησιακό, η απάντηση έχει δοθεί λίγο μετά την έναρξη των εκδροπαραξιών στην Ουκρανία, το 2022, και έδειχνε στην κατεύθυνση της αντικατάστασης των υφιστάμενων και παρωχημένων σε σημαντικό βαθμό ρωσικών συστημάτων με δυτικές τεχνολογίας αντιαεροπορικά. Τα ρωσικά αντιαεροπορικά του Στρατού Ξηράς (Σ.Ξ.) και της Πολεμικής Αεροπορίας (Π.Α.) είναι κατασκευασμένα με βάση το είδος απειλών που αντιμετώπιζαν οργανωμένες Ενοπλες Δυνάμεις τις δεκαετίες '80 και '90.

Η επανειλημμένη άρνηση του κ. Μητσοτάκη στα αιτήματα των Ουκρανών αλλά και των Αμερικανών για παραχώρηση των ελληνικών S-300 (PMU-1) είχε μια γενικότερη πολιτική βάση, καθώς, επίσης, και τη δηλωμένη αδυναμία των ΗΠΑ να παραχωρήσουν κάποιο σύστημα που θα αντικαθιστούσε ταυτοχρόνως τα παρωχημένα ρωσικά αντιαεροπορικά.

Τους τελευταίους μήνες, οι συζητήσεις με τις ΗΠΑ είναι εντατικές και η Αθήνα επιχειρεί να εξασφαλίσει μια πυροβολαρχία Patriot, η οποία θα είναι πολλαπλώς πιο αποτελεσματική από τους απαξιωμένους S-300 που βρίσκονται στη Κρήτη. Σύμφωνα με πληροφορίες, το συγκεκριμένο ενδεχόμενο δεν είναι πλέον μακριά. Πιθανή αποδέσμευση πυροβολαρχίας Patriot θα διευκόλυνε την Αθήνα να αποδεσμεύσει τους S-300, όπως έχουν ζητήσει επανειλημμένως και οι Αμερικανοί. Υπενθυμίζεται πως λίγες ώρες πριν από την αναχώρηση του κ. Μητσοτάκη για την Οδησό, ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Αντονι Μπλίνκεν, τηλεφώνησε και ευχαρίστησε την Ελλάδα για τις «συνεχιζόμενες συνεισφορές» της Αθήνας στην άμυνα της Ουκρανίας.

Είναι απολύτως σαφές ότι στην

Αθήνα αποφάσεις δεν έχουν ληφθεί ακόμη, ωστόσο, η πίεση του χρόνου είναι ασφυκτική αφού είναι απολύτως σαφές ότι το όριο ζωής των υφιστάμενων ρωσικών συστημάτων είναι εξαιρετικά περιορισμένο, λόγω των κυρώσεων, οι οποίες προεξοφλείται ότι θα παραμείνουν για πολλά χρόνια. Η κατάσταση είναι αρκετά χειρότερη στα νησιά, καθώς τα TOR-M1 και τα απαρχαιωμένα OSA-AK, με θεωρητική εμβέλεια 12 και 24 χλμ. αντιστοίχως, είναι ξεπερασμένα προ πολλού από τις τεχνολογικές εξελίξεις και δεν μπορούν πλέον να πραγματοποιούν αποτελεσματικά στην άμυνα από απειλές που μπορεί να πληθύνουν υπόθεση. Επιπλέον, είναι εύκολα να κτυπηθούν από όλα τα

τουρκικά μη επανδρωμένα αεροκχήματα (UAV). Στην Αθήνα, έχει ήδη αποφασιστεί σε όλα τα δυνατά επίπεδα ότι η αεράμυνα των νησιών πρέπει να εναρμονιστεί με τα δυτικά πρότυπα και για τον σκοπό αυτό έχουν ήδη επιλεγεί ισραηλινής κατασκευής συστήματα. Ανάμεσα σε αυτά είναι κάποια από τις ενισχυμένες εκδοχές μέσης εμβέλειας του συστήματος Barak και του David's Sling είτε στην ισραηλινή μορφή του (Sky Capture) είτε στην εξαγωγή εκδοχή του, η οποία συμπαράγεται από αμερικανικές εταιρείες και θα μπορούσε να εμπλέξει και τις ΗΠΑ ως διαμεσολαβή. Το μοντέλο τριγωνικής ανταλλαγής με τη Γερμανία (όταν παραχωρήθηκαν 40 BMP-1 έναντι ισάριθμων ανώτερων από κάθε άποψη τε-

θωρακισμένων οχημάτων μάχης Marder) είναι μεν θεμιτό, ωστόσο, στη πράξη ήταν εξαιρετικά αργή εξέλιξη.

Συνολικά, η Αθήνα έχει παραχωρήσει έως τώρα στην Ουκρανία πολυβόλα, αντιαεροπορικούς πυραύλους, σφαίρες, οβίδες και οβιδοβόλα, είτε ως δωρεά είτε πουλώντας σε άλλα κράτη, τα οποία με τη σειρά τους τα παραχωρούν στο Κίεβο.

Τι έχουμε ήδη δώσει

Συγκεκριμένα, όπως παρουσιάζει με λεπτομέρεια σήμερα η «Κ», η Αθήνα έχει παραχωρήσει σε άλλα κράτη και πυρομαχικά:

- 1.000 αντιαεροπορικούς πυραύλους RPG-18 των 64 χιλιοστών.
- Περίπου 6 εκατ. σφαίρες 7,62 χιλιοστών (για διαφόρων τύπων τυφέκια ή πολυβόλα).

• 400 τυφέκια μάχης τύπου Καλάσνικοφ (AK-47).

• 50 αντιαεροπορικούς πυραύλους τύπου Stinger και 20 σκανδάλες για το συγκεκριμένο σύστημα.

• 1.000 πυραύλους για μηχανοκίνητους εκτοξευτές τύπου RM-70 (από ένα απόθεμα που ξεπερνάει τους 200.000 πυραύλους).

• 200 αυτόματα τυφέκια τύπου FN.

• Έχουν πωληθεί συνολικά 50.000 βλήματα διαμετρήματος 105 χιλιοστών, 20.000 διαμετρήματος 155 χιλιοστών και 5.000 μεγαλύτερο διαμετρήματος 203 χιλιοστών προς τις ΗΠΑ οι οποίες ανέλαβαν να προωθήσουν τα πυρομαχικά στην Ουκρανία.

• Τελευταία πώληση ήταν εκείνη 32 ρυμουλκούμενων οβιδοβόλων διαμετρήματος 105 χιλιοστών τύ-

Αλεξανδρούπολη

Το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης ως σημείο εισόδου των δυνάμεων του ΝΑΤΟ από και προς τη Μεσόγειο, νότιο άκρο του άξονα που ξεκινάει από τη Βαλτική και ενώνει τη βόρεια αυτή θάλασσα με το Αιγαίο, αποτελεί το πιο ισχυρό επείγουσα του πρακτικού ρόλου που διαδραματίζει η Ελλάδα για την υποστήριξη της Ουκρανίας. Η Αλεξανδρούπολη αποτελεί πραγματικό «σωσίβιο» για τη Βουλγαρία, η οποία λόγω του πολέμου στην Ουκρανία βρίσκεται εξαρτημένη σε σημαντικό βαθμό από την πρόσβαση που της δίνεται σε διεθνή ύδατα μέσω του Αιγαίου. Παράλληλα, η Αλεξανδρούπολη μειώνει τον χρόνο μεταφοράς υλικών και όπλων προς την Ουκρανία, γεγονός το οποίο δίνει στην Ελλάδα ένα άνευ προηγουμένου στρατηγικό βάθος. Η στρατηγική αξία της Αλεξανδρούπολης παρά το γεγονός ότι αναγνωρίζεται από τους Αμερικανούς, δεν έχει ακόμη αξιοποιηθεί ως εργαλείο εξωτερικής πολιτικής από την Αθήνα, στον βαθμό που θα ήταν δυνατόν.

που M101A1 προς την Τσεχία, η οποία τα προωθεί στη συνέχεια στην Ουκρανία. Τα συγκεκριμένα οβιδοβόλα παραχωρήθηκαν από τις ΗΠΑ στις Ενοπλες Δυνάμεις μεταξύ των δεκαετιών του 1950 και του 1960.

Τι ζητούν

Οι Ουκρανοί ζητούν, επίσης, βλήματα και αντιαεροπορικούς εκτοξευτές τύπου Milan, λέμβους διαστάσεων 7 και 11 μέτρων για τη χρήση από τις ειδικές δυνάμεις τους, όπως και κάθε τι συνδέεται με τις παρεμβολές σε κάθε είδους συχνότητα. Ιδίως ως προς το τελευταίο, είναι σαφές ότι η Ελλάδα δεν διαθέτει ενισχυμένες δυνατότητες. Η Αθήνα έχει προσφέρει, επιπλέον, την παροχή εκπαίδευσης σε στελέχη των ουκρανικών ενόπλων δυνάμεων πάνω σε διάφορα ζητήματα. Το πιο σημαντικό είναι η εκπαίδευση χειριστών τύπου F-16 για τα αεροσκάφη που παραχωρούν διάφορες δυτικές χώρες στην Ουκρανία. Η συγκεκριμένη συμφωνία, πάντως, δεν έχει προχωρήσει ακόμη.

ΑΠΟΨΗ

Τι κάνουμε μετά την καταδίκη;

Του ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΥΡΙΓΟΥ

Τα πράγματα κρίνονται εκ του αποτελέσματος. Μέχρι στιγμής στην υπόθεση Μπελέρν τα πράγματα δεν έχουν πάει καλά. Ο ίδιος θα μείνει φυλακισμένος έως τις 12 Σεπτεμβρίου 2024. Στόχος του Αλβανού πρωθυπουργού Ράμα είναι μέχρι τον Σεπτέμβριο να έχει ολοκληρωθεί η δίκη και στο εφετείο. Ο Μπελέρνς θα καταδικαστεί εκ νέου με τελεσίδικη δικαστική απόφαση και θα κηρυχθεί έκπτωτος. Έτσι ο Ράμα θα ξανακάνει εκλογές στη Χειμάρρα. Ελπίζει ότι, με το κλίμα τρομοκρατίας και ποικίλων πιέσεων, θα κατορθώσει να εκλέξει δήμαρχο της αρεσκείας του.

Προς το παρόν Αμερικανοί και Ευρωπαίοι δεν έχουν πειστεί ότι η υπόθεση Μπελέρνς είναι θέμα δημοκρατίας, κράτους δικαίου και παραβίασως ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επίσης, εκτός από κάποια ψηφίσματα που καταθέσαμε και συντονίσαμε εμείς ως Ελλάδα, δεν έχουν κινητοποιηθεί

σοβαρά διεθνείς οργανισμοί (π.χ. ο ύπατος αρμοστής του ΟΑΣΕ για τις μειονότητες). Ούτε έχει γραφεί σε μέσα μαζικής ενημέρωσης διεθνούς κύρους μία αράδα για την υπόθεση. Οι λαλιότητες σε αντίστοιχα ζητήματα διεθνείς ΜΚΟ δεν ασχολούνται με το θέμα. Κατ' ουσίαν, ο Αλβανός πρωθυπουργός δεν αισθάνθηκε ότι ελέγχεται διεθνώς για όσα κάνει. Εως τώρα την πίεση προς την Αλβανία την αναλάβαμε μόνοι εμείς, με αντίστοιχο διπλωματικό κόστος.

Κι όμως! Η υπόθεση Μπελέρνς έχει όλα τα χαρακτηριστικά που υποτίθεται ότι ενδιαφέρουν τη διεθνή κοινή γνώμη. Μεγάλα οικονομικά συμφέροντα με «μαύρο» χρήμα από ναρκωτικά καταπατούν με την ενθάρρυνση Ράμα συστηματικά περιουσίες σε μια περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους όπου κατοικεί μια εθνική μειονότητα. Ο εκπρόσωπός της κατεβαίνει υποψήφιος δήμαρχος. Συλλαμβάνεται δύο ημέρες πριν από τις εκλογές με μια αστεία κατηγορία. Οι δημότες τον υπερψηφίζουν παρά

το κλίμα τρομοκρατίας. Για 340 ευρώ προφυλακίζεται επί δέκα μήνες και του απαγορεύεται να ορκιστεί. Η δίκη εξελίσσεται σε παρωδία, αλλά καταλήγει σε πρωτόδικη καταδίκη του μειονοτικού δημάρχου από ένα δικαστήριο του οποίου η πρόεδρος εισήλθε στο παρελθόν με πλαστά χαρτιά στην Ελλάδα. Παράλληλα ο χαμένος των εκλογών, αλλά εκλεκτός του πρωθυπουργού, εξακολουθεί να είναι δήμαρχος. Αυτή την «πιασάρικη» υπόθεση δεν κατορθώσαμε μέχρι στιγμής να την κάνουμε κτήμα και άλλων.

Μετά την καταδίκη, το ερώτημα είναι τι κάνουμε, διότι σαφώς κινδυνεύουμε να θεωρηθούμε (όπως και στο παρελθόν) τμήμα του βαλκανικού προβλήματος. Με την Αλβανία δύο είναι τα κύρια ζητήματά μας. Το πρώτο είναι διαχρονικό και αφορά την προστασία των δικαιωμάτων της εθνικής ελληνικής μειονότητας. Το ανέδειξε άθελά του ο χειρισμός Ράμα στην υπόθεση Μπελέρνς. Το δεύτερο έχει να κάνει με τις οριοθετήσεις των

θαλασσιών ζωνών ανάμεσα σε Ελλάδα και Αλβανία, όπως προέκυψε μετά την υπαναχώρηση των Τιράνων από τη συμφωνία που υπογράψαμε το 2009.

Μια «λύση» θα ήταν να αποστασιοποιηθούμε σιωπηλά από το θέμα Μπελέρνς. Να πούμε ότι ήταν μια εξαιρετικά χαμένη μάχη που δεν έπρεπε να δώσουμε. Το έχουμε επανειλημμένως ξανακάνει με την Αλβανία στο παρελθόν. Με συνεχείς επιδείξεις ακραίας «ευρωπαϊκής ανωτερότητας» κατάπιε παλινωδίες και υπαναχωρήσεις τις αλβανικές πλευρές, διότι θα καταφέραμε να προχωρήσουμε άλλα συμφέροντά μας. Έτσι, επί χρόνια υποτίθεται ότι απείχαμε ένα - δύο βήματα για να βρούμε με τους Αλβανούς κάποια λύση στην οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών. Προς χάρην αυτής της προοπτικής δεν φέραμε τη Συμφωνία του 2009 προς κύρωση στο ελληνικό Κοινοβούλιο. Επί κυβερνήσεως ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ πήγαμε ένα βήμα παραπέρα. Θεωρήσαμε ότι με τη Συμφωνία εί-

χαμε περίπου εξαπατήσει τους Αλβανούς και έπρεπε να προέκυψε μετά την υπαναχώρησή τους! Στην πραγματικότητα η Συμφωνία του 2009 είναι πρότυπο θαλασσιών οριοθετήσεων. Εφαρμόζει τη μέση γραμμή ανάμεσα στις αντικριστές ακτές Ελλάδας - Αλβανίας· δίνει πλήρη επήρεια στα νησιά της περιοχής· είναι αμοιβαία επωφέλης τηρώντας κατά γράμμα τις διατάξεις του δικαίου της θάλασσας· επιβεβαιώνει τη διαχρονικότητα των ελληνικών θέσεων για θαλάσσιες οριοθετήσεις. Πίσω από την υπαναχώρηση της Αλβανίας από τη Συμφωνία είναι ξεκάθαρα η Τουρκία. Αυτός είναι και ο λόγος που εάν δεν πιεστεί σοβαρά η Αλβανία, δεν θα δεχθεί να λύσει το θέμα.

Μονόδρομος για την ελληνική πλευρά στο θέμα Μπελέρνς είναι να ακολουθήσει πολιτική αρχών. Χάνουμε την αξιοπιστία μας όταν η Αλβανία παραβιάζει βασικές αρχές ή υποχρεώσεις, χωρίς συνέπειες. Επιπλέον, τα Τίρανα δεν κατανοούν κινήσεις καλής θελή-

Ο κ. Αγγελος Συρίγος είναι αν. καθηγητής Διεθνούς Δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, Βουλευτής Ν.Δ. στην Α' Αθηνών.

ΓΚΑΦΕΣ ΜΠΑΪΝΤΕΝ

27.6.2023

«Ο πληθωρισμός συνδέεται με τον πόλεμο στο Ιράκ»

(Εννοούσε στην Ουκρανία)

«Ο γιος μου, Μπιο, πέθανε στο Ιράκ»

(Πέθανε από καρκίνο στον εγκέφαλο στις ΗΠΑ το 2015)

11.9.2023

«Ημουν στη Νέα Υόρκη και επιθεώρησα την καταστροφή στους Δίδυμους Πύργους στις 12 Σεπτεμβρίου 2001»

(Επισκέφθηκε το ground zero στις 20 Σεπτεμβρίου 2001)

20.11.2023

Οι γαλοπούλες, τις οποίες απάλλαξε από τη σφαγή ενόψει Ημέρας Ευχαριστιών, «είχαν ένα δύσκολο ταξίδι, ταξίδεψαν πάνω από χίλια μίλια. Ήταν πιο δύσκολο κι από ένα ετιστήριο για την περιουσία της Μπρίννεϊ Σπίαρς που βρίσκεται στη Βραζιλία. Έχει ζεστή εκει κάτω»

(Αναφερόταν στην Τέιλορ Σουίφτ)

7.2.2024

Μπέρδεψε δύο φορές την Αγκελα Μέρκελ με τον Χέλμουτ Κολ, λίγες μέρες αφότου μνημόνευσε τον Φρανσουά Μιτεράν, εννοώντας τον Εμανουέλ Μακρόν

8.2.2024

Σε μια προσπάθεια να διασκεδάσει τις εντυπώσεις από την έκθεση του ειδικού ανακριτή που περιέγραψε τον Μπάιντεν ως «ηλικιωμένο κύριο με φτωχή μνήμη», αποκάλυψε τον Αμπντέλ Φατάχ αλ Σίσι «πρόεδρο του Μεξικού»

(Είναι της Αιγύπτου)

Το σημαντικότερο πρόβλημα για την εικόνα του Τζο Μπάιντεν είναι η αύξηση του κόστους διαβίωσης των Αμερικανών. Στην ομιλία του ενώπιον του Κογκρέσου, την Πέμπτη, προανήγγειλε ότι θα προπαθήσει να λάβει μέτρα για να ανακουφίσει τους πολίτες από το δυσβάσταχτο κόστος της στέγης.

Προβλήματα στην καμπάνια του παρουσιάζει και ο Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος εμφανίζεται εξίσου επιρρεπής σε γκάφες και γλωσσικά ολισθήματα. Επίσης, μολονότι εξώθησε στην έξοδο τη βασικότερη εσωκομματική του αντίπαλο, Νικί Χέιλι, δεν έχει προσελκύσει όσους τη στήριξαν: το μετριοπαθές κομμάτι των Ρεπουμπλικανών.

Τον κουρασμένο ή τον επίδοξο δικτάτορα;

Οι Δημοκρατικοί τρέμουν τις επιπτώσεις που θα έχει η εικόνα του γερασμένου Μπάιντεν στην κάλπη, την ώρα που ο ίδιος ο πρόεδρος προσπαθεί να στρέψει υπέρ του τους φόβους πως τυχόν επανεκλογή Τραμπ θα σημάνει το τέλος της δημοκρατίας

Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

«Μπορεί ο Μπάιντεν να επιβιώσει έως το 2029;». Αυτό είναι το ερώτημα που θέτει διαφημιστικό σποτ από οργάνωση χρηματοδότησης του αντιπάλου του Αμερικανού προέδρου, Ντόναλντ Τραμπ. Το φιλμάκι προβλήθηκε λίγο πριν από την κρίσιμη ομιλία του Τζο Μπάιντεν για την Κατάσταση του Έθνους, θέτοντας στο επίκεντρο της προεκλογικής ατζέντας το βασικότερο πρόβλημά του στον δρόμο για την αναμέτρηση του Νοεμβρίου: την ηλικία του. Ο 81χρονος Δημοκρατικός πολιτικός, που αναμένεται να εξασφαλίσει άνετα το χρίσμα του κόμματός του, παρουσιάζει εσχάτως έντονα σημάδια φθοράς, φυσικής και γνωστικής: απώλεια μνήμης, μικροατυχήματα και κόπωση θέτοντας εν αμφίβολο την ικανότητά του να εγκατασταθεί εκ νέου στον Λευκό Οίκο για άλλα τέσσερα χρόνια. Το 2029 θα είναι 87 ετών.

Αυτήν την εικόνα επιχειρήσει να ανατρέψει με την ομιλία του στο Κογκρέσο ο Μπάιντεν. Ήταν μαχητικός, απέφυγε να κατονομάσει τον αντίπαλό του Ντόναλντ Τραμπ (τον αποκάλυψε 13 φορές «ο προκάτοχός μου») και υπενθύμισε ότι οι προεδρικές εκλογές το φθινόπωρο είναι τελικά ένα δημοψήφισμα για τη δημοκρατία, με την οποία ο Τραμπ έχει διαρρήξει τις σχέσεις του. «Θεέ μου, ποια άλλη ελευθερία θα στερήσετε στον αμερικανικό λαό;» αναρωτήθηκε, αναφερόμενος στην περιστολή του δικαιώματος στην άμβλωση και προέβλεψε ότι το κόμμα του θα κερδίσει τον Νοέμβριο εξαιτίας της πολιτικής Τραμπ στον τομέα των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων των γυναικών. «Αλλά τέσσερα χρόνια!» φώναζαν ρυθμικά οι Δημοκρατικοί στα έδρανα, μετατρέποντας την ομιλία σε προεκλογική συγκέντρωση.

Σύμφωνα με εκτενές προφίλ του προέδρου στο περιοδικό New Yorker από τον βιογράφο του, Ιβαν Οσνος, ο στρατηγός του Μπαράκ Ομπάμα, Ντέιβιντ Αξελροντ, ο οποίος στο παρελθόν είχε συνδράμει τις εκστρατείες του τεκνοκράτη πρωθυπουργού Μάριο Μόντι στην Ιταλία και του γένη των Εργατικών Εντ Μίλιμπαντ στη

Βρετανία, ήταν από τους πρώτους που διατύπωσαν επιφυλάξεις για μια νέα υποψηφιότητα Μπάιντεν. Ο Αμερικανός πρόεδρος τον αποκέρυξε ως «μ...κα» και οι συνεργάτες του Αξελροντ άρρισαν έκτοτε να φορούν κονκάρδες στις οποίες αναγράφεται «μ...κες που στηρίζουν τον πρόεδρο». Ο Μπάιντεν δεν αντιμετωπίζει ψυχράμα τη συζήτηση για την ηλικία του. Οι αλληπαλάδες γκάφες του, όμως, έχουν οδηγήσει σε απόγνωση τους συνεργάτες του, οι οποίοι βλέπουν να προηγείται στις τελευταίες δημοσκοπήσεις ο Τραμπ και να διευρύνει μάλιστα το προβά-

Ο Μπάιντεν υπολείπεται του Τραμπ 5% (43% έναντι 48%), ενώ η δημοτικότητα του είναι μόλις 37,9%. Είναι ο λιγότερο δημοφιλής πρόεδρος από την εποχή του Τζέραλντ Φορντ (1974-77).

δισμά του. Το έχουν πάρει απόφαση και πιστεύουν ότι πρέπει να αφήσουν τον Τζο να είναι ο Τζο, να μείνει δηλαδή πιστός στον εαυτό του και να μην υποδέχεται κάτι άλλο, έγραψαν σε ανάλυσή τους αυτήν την εβδομάδα οι New York Times. Με βάση τις τελευταίες δημοσκοπήσεις των NYT, ο Μπάιντεν υπολείπεται του προκατόχου του 5% (43% έναντι 48%), δημιουργώντας την υπόνοια πως οι Δημοκρατικοί οδηγούνται σαν υποβάτες σε μια εκλογική νίκη του Τραμπ.

Την ίδια στιγμή, ο Αμερικανός πρόεδρος έχει δημοτικότητα μόλις 37,9%. Είναι ο λιγότερο δημοφιλής πρόεδρος από την εποχή του Τζέραλντ Φορντ (1974-77), ενώ ακόμη και οι διόλου αγαπητοί Λίντον Τζόνσον (1963-1969), Ρίτσαρντ Νίξον (1969-1974), Τζορτζ Μπους ο πρεσβύτερος (1989-1993) και Ντόναλντ Τραμπ (2017-2021) είχαν μεγαλύτερα ποσοστά αποδοχής την αντίστοιχη χρονική περίοδο της θητείας τους: 44,9%, 56,6%, 40,8% και 42,3% αντίστοιχα. Το

σημαντικότερο πρόβλημα που αμαυρώνει την εικόνα του είναι η αύξηση του κόστους διαβίωσης, παρά τις απέλπιδες προσπάθειες του επιτελείου του να αποδείξει ότι η αμερικανική οικονομία είναι σε πολύ καλύτερη κατάσταση απ' ό,τι νομίζει η κοινή γνώμη, λόγω επενδύσεων σε έργα υποδομής και των φοροαπαλλαγών για την ενίσχυση της ανάπτυξης. Ο Μπέρνι Σάντερς, ανεξάρτητος γερουστατής στο Βερμόντ και σταθερός πόλος επιρροής της αριστερής πτέρυγας των Δημοκρατικών, είχε πρόσφατα συνάντηση με τον πρόεδρο για να τον συμβουλευσει για τη μελλοντική στάση του. Τον κάλεσε, λοιπόν, να αποδεχθεί την αγανάκτηση των πολιτών για την οικονομία και να καταδείξει τους παράγοντες που υπονομεύουν την εφαρμογή της ατζέντας του, π.χ. τις μεγάλες επιχειρήσεις και τις φαρμακοβιομηχανίες, αντί να προσπαθεί να πείσει τους ψηφοφόρους ότι θα έπρεπε να είναι ευχαριστημένοι με δεδομένες τις τρέχουσες διεθνείς συνθήκες.

Παρ' όλα αυτά, η ομιλία του ενώπιον του Κογκρέσου την Πέμπτη επεκτενήθηκε στην ανάλυση της επιτυχίας των Bidenomics μαζί με κάποιες ενδείξεις για τη μελλοντική οικονομική πολιτική του σε περίπτωση που κερδίσει τον Νοέμβριο. Ετσι, προανήγγειλε ότι θα προσπαθήσει να αυξήσει τη φορολογία στις επιχειρήσεις και να λάβει μέτρα για να ανακουφίσει τους πολίτες από το δυσβάσταχο κόστος της στέγης, αποδεικνύοντας ότι δίνει προτεραιότητα στους εργατές και στη μεσαία τάξη.

Δυσαρέσκεια

Ο Μπάιντεν φαίνεται πως έχει δυσαρέσκεια τόσο τους μετριοπαθείς όσο και τους αριστερούς ψηφοφόρους των Δημοκρατικών: τους μεν λόγω της ακρίβειας, της στάσης του στο μεταναστευτικό και της εντύπωσης ότι η κατάσταση στα σύνορα με το Μεξικό έγινε ανεξέλεγκτη στη διάρκεια της θητείας του, και τους δε εξαιτίας της άνευ όρων υποστήριξης στο Ισραήλ μετά τη φονική επιδρομή της Χαμάς την 8η Οκτωβρίου 2023. Δεν είναι τυχαίο ότι το εσωκομματικό κύμα δυσαρέ-

σκείας εκφράστηκε πρώτο στις πολιτείες Μίσιγκαν και Μινεσότα, που έχουν ισχυρή αραβική μειονότητα. Το ερώτημα είναι τι θα επιλέξουν να κάνουν τον Νοέμβριο οι δυσαρεστημένοι αυτοί πολίτες: θα καθίσουν σίτηι τους και θα απόσχουν, θα επιλέξουν υποψήφιο τρίτου κόμματος ή θα ψηφίσουν Τραμπ;

Προβλήματα στην καμπάνια του παρουσιάζει, πάντως, και ο 77χρονος αντίπαλος του Μπάιντεν, ο οποίος παρόλο που έχει καταφέρει να ξεφύγει από την κριτική για την ηλικία του, εμφανίζεται εξίσου επιρρεπής σε γκάφες και γλωσσικά ολισθήματα. Μπορεί εξάλλου να εξώθησε στην έξοδο τη βασικότερη εσωκομματική του αντίπαλο, πρώην κυβερνήτη της Νότιας Καρολίνας, Νικί Χέιλι, αλλά δεν έχει προσελκύσει όσους τη στήριξαν: το μετριοπαθές κομμάτι των Ρεπουμπλικανών. Πρέπει να κερδίσει όσους δεν τον στήριξαν στις προκριματικές, ήταν το μήνυμά της Χέιλι στην ομιλία απόσυρσής της από την κούρσα και πράγματι εκεί βρίσκεται η ακίλεις πτέρυγα του Τραμπ. Οι πολίτες που ζουν στα προάστια, εκείνοι που αυτοπροσδιορίζονται ως μετριοπαθείς ή ανεξάρτητοι και οι Ρεπουμπλικανοί που ψήφισαν Μπάιντεν το 2020 είναι το κομμάτι του εκλογικού σώματος που στοίχισε την επανεκλογή του πριν από τέσσερα χρόνια.

Το φλερτ του με τον Βίκτορ Ορμπαν, τον υπερσυντηρητικό φιλορώσο Ούγγρο πρωθυπουργό, με τον οποίο είχε προχθές συνάντηση στη Φλόριντα, αναμφισβήτητα δεν βελτιώνει την εικόνα του στις τάξεις του αναποφασίστου κεντρώου ακροατηρίου. Το επίμαχο ταξίδι δεν πέρασε απαρατήρητο στο στρατηγείο του ΝΑΤΟ, ενώ είναι πρωτόγνωρο ο ηγέτης μιας χώρας της Συμμαχίας να επισκέπτεται τις ΗΠΑ και να μην έχει επαφές με στελέχη της κυβέρνησης. Αυτό παραμένει τελικά το σημαντικό χαρτί του Μπάιντεν. «Εγώ μπορεί να είμαι ηλικιωμένος, αλλά ο αντίπαλός μου υπονομεύει συστηματικά τη δημοκρατία και τη θέση των ΗΠΑ στον κόσμο», είναι το υπόρητο μήνυμά του.

ΓΚΑΦΕΣ ΤΡΑΜΠ

23.10.2023

«Υπάρχει αυτός ο μεγάλος άνδρας, ο Βίκτορ Ορμπαν; Τον έχετε ακούσει; Είναι από τους ισχυρότερους ηγέτες στον κόσμο. Είναι ο ηγέτης Τουρκίας»

(Εννοούσε της Ουγγαρίας)

«Η χώρα του συνορεύει με τη Ρωσία»

(Ούτε η Ουγγαρία ούτε η Τουρκία συνορεύει με τη Ρωσία)

19.1.2024

«Η Νικί Χέιλι ήταν υπεύθυνη για την ασφάλεια» του Καπιτωλίου στις 6 Ιανουαρίου 2021

(Μπέρδεψε την εσωκομματική αντίπαλό του με την τότε πρόεδρο της Βουλής Νάνσι Πελόσι)

24.2.2024

«Μερσέντες, αυτό είναι πολύ ωραίο!»

(Εννοούσε τη σύζυγό του, Μελάνια)

24.2.2024

Δίλωσε ότι συμφωνεί με τον Ρώσο πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν που προτιμά τον Μπάιντεν από τον ίδιο

2.3.2024

Ο Πούτιν «επιδεικνύει τόσο μικρό σεβασμό για τον Ομπάμα που αρχίζει να πετάει από δω κι από εκεί τη λέξη πυρηνικά»

(Ήταν η όγδοη φορά σε ένα μήνα που μπέρδεψε τον Ομπάμα με τον Μπάιντεν)

3.3.2024

«Ξέρετε την Αργεντινή, είναι σπουδαίος τύπος. Είναι μεγάλος οπαδός του Τραμπ. Αγαπάει τον Τραμπ και εγώ τον αγαπώ επειδή αγαπάει τον Τραμπ»

(Θεώρησε ότι η Αργεντινή είναι άνθρωπος και δη άντρας)

Συνέντευξη στον ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟ

Με την απροθυμία του αμερικανικού Κογκρέσου να εγκρίνει το νέο πακέτο βοήθειας, αξίας 60 δισ. δολαρίων, για την Ουκρανία και την Ουγγαρία να μπλοκάρει μέχρι πρότινος την αύξηση της κοινοτικής χρηματοδότησης προς το Κίεβο, το ζήτημα της αξιοποίησης των περιουσιακών στοιχείων της Ρωσικής Ομοσπονδίας και της ρωσικής κεντρικής τράπεζας έχει βρεθεί ψηλά στην ατζέντα στις ΗΠΑ και στην Ε.Ε.

Ωστόσο έως τώρα οι Ευρωπαίοι –και ειδικά οι Γάλλοι, οι Γερμανοί και οι Ιταλοί– έχουν προσεγγίσει φοβικά το θέμα, επικαλούμενοι την αμφίβολη νομιμότητα μιας τέτοιας κίνησης και τις συνέπειες που θα είχε στη διάθεση μη δυτικών χωρών να διατηρούν τα περιουσιακά τους στοιχεία στη Δύση (σε ευρώ ή δολάρια).

Ο φόβος αυτός είναι «υπερβολικός», λέει στην «Κ» ο Λι Μπάκκαϊτ, ο θρύλος του δικαίου των αναδιάρθρωσεων κρατικού χρέους (και ο άνθρωπος που ηγήθηκε της νομικής εκπροσώπησης της Ελλάδας στο PSI το 2011-12). Μιλώντας μέσω Zoom από τη βροχερή Νέα Υόρκη, ο Μπάκκαϊτ, ο οποίος συνταξιοδοτήθηκε το 2019 μετά 43 χρόνια στη δικηγορική εταιρεία Cleary Gottlieb Steen & Hamilton και είναι σήμερα ομότιμος καθηγητής στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου του Εδιμβούργου, εξηγεί: «Αυτό που συνέβη, η απρόκλητη εισβολή σε γειτονική χώρα, είναι κάτι που είχαμε να δούμε στην Ευρώπη από το 1939. Είναι τόσο εξωφρενικό, που δεν θεωρώ ότι θα δημιουργήσει τον φόβο σε άλλες χώρες ότι η Ε.Ε. πρόκειται να κατασεί τα περιουσιακά τους στοιχεία επειδή, π.χ., δεν εγκρίνει τις πολιτικές τους για τα δικαιώματα των γυναικών ή για το περιβάλλον. Και εγώ προσωπικά θα μπορούσα να αποδεχθώ το προηγούμενο που δημιουργείται – ότι αν εισβάλεις κτηνωδώς στη γειτονική σου χώρα, ενδέχεται να χάσεις τα περιουσιακά σου στοιχεία».

Δάνειο με εγγυήσεις

Ο Μπάκκαϊτ πρόσφατα συνυπέγραψε ένα σύντομο επιστημονικό άρθρο μαζί με τον δημοσιογράφο Χιούγκο Ντίξον και τον Νταλίπ Σινγκ, αναπληρωτή σύμβουλο Εθνικής Ασφαλείας του Λευκού Οίκου μεταξύ Φεβρουαρίου του 2021 και Ιουνίου του 2022, στο οποίο προτείνουν μια ιδιοφυή παράκαμψη του προβλήματος. Στην ουσία, εισηγούνται να δοθεί ένα κοινοπρακτικό δάνειο ύψους έως 300 δισ. δολάρια στην Ουκρανία από τις χώρες του G7, με ενέχυρο τις αποζημιώσεις τις οποίες δικαιούται από τη Ρωσία. Η άρνηση του καθεστώτος Πούτιν να καταβάλει αυτές τις αποζημιώσεις μετά το πέρας του πολέμου θα επιτρέψει στις χώρες που παρείχαν το δάνειο να διεκδικήσουν την αποπληρωμή του μέσω της κατάσχεσης των «παγμένων» ρωσικών περιουσιακών στοιχείων στην επικράτειά τους.

Όπως το θέτουν οι συντάκτες της πρότασης: «Ένα δάνειο με ενέχυρο τις οφειλόμενες αποζημιώσεις θα δημιουργούσε ένα μηχανισμό, μέσω του οποίου ο νομικός τίτλος του δικαιώματος προς αποζημίωση –μιας αδιαμφισβήτητης απαίτησης βάσει του διεθνούς δικαίου– μπορεί να δοθεί σε συμβαλλόμενους με τη νομική και την πρακτική δυνατότητα να ικανοποιήσουν αυτήν την απαίτηση από τα ρωσικά περιουσιακά στοιχεία».

Πέρα από τις νομικές πτυχές του ζητήματος, ρωτά τον Μπάκκαϊτ αν θεωρεί ότι υπάρχει η πολιτική βούληση στις δυτικές χώρες να αυξήσουν το δικό τους χρέος για να δανείσουν την Ουκρανία – μια χώρα που ο πόλεμος έχει οδηγήσει σε δημοσιονομικό αδιέξοδο. «Πράγματι, θα χρειαστεί να δοθούν νέες πιστώσεις στην Ουκρανία –αλλά η αποπληρωμή τους θα γίνει αποκλειστικά από το ενέχυρο, την απαίτηση για αποζημιώσεις, την οποία κανείς πλην της Ρωσίας δεν αμφισβητεί– και την οποία έχει επιβεβαιώσει και η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ».

Νομικά, η χρήση των αποζημιώσεων ως ενέχυρο δεν εξαρτάται από κάποια μορφή νίκης της Ουκρανίας στον πόλεμο; «Οχι.

Λι Μπάκκαϊτ, ομότιμος καθηγητής στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου του Εδιμβούργου

Τα ρούβλια του Πούτιν να πάνε στην Ουκρανία

Ο γκουρού του δικαίου του κρατικού χρέους προτείνει μια φόρμουλα «αξιοποίησης» των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων της Ρωσίας και θυμάται την ελληνική χρεοκοπία

Ουκρανοί στρατιώτες βάλουν με όλο των 122 χιλιοστών εναντίον ρωσικών θέσεων στην περιοχή του Μπαχμούτ. Το Κίεβο και τα στρατεύματά του έχουν ανάγκη από ενισχύσεις και μία λύση θα ήταν η αξιοποίηση των ύψους 260 δισ. ευρώ ρωσικών περιουσιακών στοιχείων που έχουν δεσμευθεί από χώρες της Ε.Ε. Οι Ευρωπαίοι παραμένουν διστακτικοί, ωστόσο, ο καθηγητής Λι Μπάκκαϊτ επιμένει πως νομική φόρμουλα υπάρχει και μάλιστα ισχυρή.

Προφανώς αυτός ο πόλεμος δεν θα λήξει με ήττα της Ρωσίας που θα την εξαναγκάσει να πληρώσει αποζημιώσεις. Και η ιδέα ότι η Ρωσία θα καταβάλει αποζημιώσεις εθελοντικά είναι αδιανόητη – τουλάχιστον όσο παραμένει ο Πούτιν στην εξουσία. Αλλά αυτό δεν επηρεάζει την εγκυρότητα της απαίτησης της Ουκρανίας. Θα χρειαστεί κάποιο διεθνώς αναγνωρισμένο σώμα για να καθοριστεί το ύψος της, όπως έγινε μετά τον πρώτο πόλεμο του Κόλπου. Ο Μπάκκαϊτ παραπέμπει στην πρόσφατη ενημερωμένη εκτίμηση της Παγκόσμιας Τράπεζας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του ΟΗΕ και της ουκρανικής κυβέρνησης (αρχές Φεβρουαρίου), βάσει της οποίας το κόστος ανοικοδόμησης της χώρας για την επόμενη δεκαετία θα φτάσει τα 486 δισ. δολάρια.

Προ ημερών, η διευθύνουσα σύμβουλος της Euroclear, του αποθετηρίου τίτλων με έδρα τις Βρυξέλλες, που διαχειρίζεται τα 191 από τα περίπου 260 δισ. ευρώ ρωσικών περιουσιακών στοιχείων που «πάγωσαν» στον απόηχο της 24ης Φεβρουαρίου, τοποθετήθηκε επί μιας παρεμφερούς πρότασης του Βελγίου για χρήση αυτού του κεφαλαίου ως ενέχυρο για την έκδοση χρέους προς υποστήριξη της Ουκρανίας. Κάτι τέτοιο, είπε, «θα έφτανε πολύ κοντά σε έμμεση κατάσχεση» και «θα επηρέαζε σημαντικά» την εμπιστοσύνη των επενδυτών στις ευρωπαϊκές χρηματαγορές και στο ευρώ.

Ο Μπάκκαϊτ δεν εκπιλάσεται με τη στάση της Euroclear, σημειώνοντας ότι μόνο το 2023 είχε εισόδημα πάνω από 4 δισ. ευρώ των τόκους επί των «παγμένων» περιουσιακών στοιχείων. Η Ε.Ε. συμφώνησε πρόσφατα να επιβάλει έκτακτη φορολογία επί των εσόδων της Euroclear, αλλά η φορολόγηση αυτή δεν θα ισχύσει αναδρομικά.

Ο Λι Μπάκκαϊτ εξηγεί πώς η Δύση μπορεί να δανειοδοτήσει το Κίεβο και μάλιστα με εμπράγματα εγγυήσεις που έχει ήδη στα χέρια της!

“Οι πολιτικές επιπλοκές της υπόθεσης του ελληνικού χρέους είχαν αποτέλεσμα «η νοικοκυρά από τη Στουτγκάρδη, που πλήρωνε τους φόρους της, να διασώσει τις γαλλικές κυρίως αλλά και τις γερμανικές τράπεζες, αλλά και διαχειριστές hedge funds στο Γκρένιτς του Κονέκτικατ».

Η συζήτηση στρέφεται στην Ελλάδα. Δώδεκα χρόνια μετά το PSI, η Ελλάδα έχει ανακτήσει την επενδυτική βαθμίδα και είναι μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες οικονομίες στην Ευρωζώνη. Ρωτά τον συνομιλητή μου αν συμφωνεί στην ευφορία των αγορών για την ελληνική ανάκαμψη και αν θεωρεί πως το πρόβλημα του ελληνικού χρέους έχει λυθεί.

«Η Ελλάδα, με έναν δείκτη χρέους προς ΑΕΠ τριπλάσιο από αυτό που θα επιθυμούσε ένας νηφάλιος οικονομολόγος, απολαμβάνει τη σταθερότητα αυτή επειδή οι Ευρωπαίοι εταίροι της έχουν επιδείξει τη διάθεση να επιμυκούν τα δάνεια που της χορήγησαν επί κρίσης, για μεγάλο χρονικό διάστημα και με πολύ χαμηλά επιτόκια», απαντά. «Οι Ευρωπαίοι έχουν κάθε λόγο να αναδείξουν τα ελληνικά προγράμματα ως επιτυχημένα, όσο επώδυνα κι αν ήταν. Συνεπώς, δεν θεωρώ ότι θα άρουν την πολιτική στήριξης (στο θέμα του χρέους)».

Όσο για την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης, συνεχίζει, «εγώ είμαι πάντα συντηρητικός στην προσέγγισή μου. Δεν πρέπει να βασίζεται στην υπόθεση ότι οι χρηματαγορές, το γεωπολιτικό πεδίο, ακόμη και η φύση, θα βρισκονται σε κατάσταση μόνιμης καλοθειας. Πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι για το ενδεχόμενο όλα να πάνε στραβά. Ζούμε σε έναν εύθραυστο κόσμο – στη χώρα σας είχατε τρομερές δασικές πυρκαγιές, έχετε πολέμους προς Βορρά και προς Νότο. Το γεγονός δε ότι πολλές χώρες της Ευρωζώνης έχουν χρέος υψηλότερο του 100% δημιουργεί μια κατάσταση εξαιρετικά εύθραυστη».

Το PSI και ο Τρισέ

Στην ερώτηση ποιο ήταν το πιο δύσκολο κομμάτι της διαπραγμάτευσης για το PSI, απαντά με

αναφορά στον Ζαν-Κλοντ Τρισέ, που ήταν ακόμη πρόεδρος της ΕΚΤ όταν αποφασίστηκε η αναδιάρθρωση. «Ακόμη και αφού εξαναγκάστηκε να την αποδεχθεί, επέμενε ότι έπρεπε να είναι εθελοντική, να μην πυροδοτηθούν τα ασφάλιστρα κινδύνου (credit default swaps ή CDS), γιατί αυτό θα οδηγούσε σε κρίση εμπιστοσύνης στο ευρώ. Αυτό δημιούργησε μια εξαιρετικά αμήχανη κατάσταση. Αρχισαν να μου τηλεφωνούν ιδιώτες κάτοχοι του ελληνικού χρέους που είχαν αγοράσει CDS και μου έλεγαν ότι θα συμμετείχαν στην αναδιάρθρωση μόνο αν μπορούσαν να εισπράξουν τα ποσά που αναλογούσαν στην ασφάλιση του πιστωτικού κινδύνου. Και είχαν δίκιο. Ήταν μια στιγμή μεγάλης έντασης» (τελικά, με την αναδρομική εφαρμογή των ρητρών συλλογικής δράσης το PSI, παρότι «εθελοντικό», χαρακτηρίστηκε πιστωτικό γεγονός και τα CDS πυροδοτήθηκαν, χωρίς να επέλθει η συντέλεια του κόσμου).

Θωρεί ότι η Ελλάδα θα μπορούσε να είχε γλιτώσει την ανάγκη περαιτέρω προγραμμάτων διάσωσης αν το πρώτο είχε συνοδευτεί από αναδιάρθρωση του χρέους;

«Τα προγράμματα διάσωσης θα ήταν πολύ μικρότερου μεγέθους, με πιο ήπια μέτρα λιτότητας, αν είχε γίνει εξαρχής αναδιάρθρωση. Η Ελλάδα ήταν σοβαρά υπερχρεωμένη και χρειαζόταν ελάφρυνση του χρέους της. Η απόφαση (να μη γίνει αυτό) ήταν πολιτική. Βασικός παράγοντας ήταν ο Τρισέ, που πίστευε ότι η αναδιάρθρωση έστως και ενός ευρώ ελληνικού χρέους θα σήμαινε την κατάρρευση του ευρώ ως νομίσματος».

Το Βερολίνο, ωστόσο, είχε επιμένει στην εμπλοκή του ΔΝΤ ακριβώς για να επικρατήσει η οικονομική λογική επί των πολιτικών υπολογισμών. Γιατί δέχθηκε το Ταμείο να συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα που γνώριζε εξαρχής ότι πολύ δύσκολα θα βγει;

«Ήταν ένα εξαιρετικά αμφιλεγόμενο ζήτημα στο εσωτερικό του Ταμείου. Πρέπει να θυμάστε ότι ο Ντομνίκ Στρος-Καν εκείνες τις μέρες έβλεπε στον καθρέφτη τον επόμενο πρόεδρο της Γαλλίας. Δεν είχε καμία διάθεση να στενοχωρήσει τους Ευρωπαίους».

Οι πολιτικές επιπλοκές της υπόθεσης του ελληνικού χρέους, συνεχίζει ο Μπάκκαϊτ, είχαν αποτέλεσμα «η νοικοκυρά από τη Στουτγκάρδη, που πλήρωνε τους φόρους της, να διασώσει τις γαλλικές κυρίως αλλά και τις γερμανικές τράπεζες, καθώς και διαχειριστές hedge funds στο Γκρένιτς του Κονέκτικατ».

«Παρεμπιπτόντως, παρόμοια πράγματα με αυτά που έλεγε ο Τρισέ ακούω σήμερα για τα ρωσικά περιουσιακά στοιχεία – όπως όταν ο (Γάλλος υπ. Οικονομίας) Μπρινό Λε Μερ προειδοποιεί ότι αν γίνει κατάσχεση του παραμικρού ποσού κανείς δεν θα θέλει να τηρεί τα αποθεματικά του σε ευρώ».

Για τις φτωχές χώρες

Στα χρόνια μετά την πανδημία μια νέα κρίση χρέους πλήττει τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, δημιουργώντας φόβους για αδυναμία κάλυψης βασικών αναγκών και για νέα μεταναστευτικά ρεύματα, ιδίως από την Αφρική προς την Ευρώπη. Γιατί υπάρχει τέτοια δυσκολία συντονισμού μεταξύ των πιστωτών των χωρών αυτών ώστε να προχωρήσει η αναδιάρθρωση των χρέων τους;

«Το κοινό πλαίσιο του G20 δεν είναι ούτε κοινό ούτε πλαίσιο», απαντά ο Μπάκκαϊτ. «Μετά το 2010, με την Κίνα να αναδεικνύεται στον κυρίαρχο πιστωτή σε διμερές επίπεδο, η εξίσωση έχει γίνει πιο σύνθετη. Κάμια από τις τρεις ομάδες, η Κίνα, το Paris Club των ανεπτυγμένων κρατών και οι ομολογιούχοι, δεν θέλει να κάνει την πρώτη κίνηση, φοβούμενη ότι θα αναλάβει τη μερίδα του λέοντος της ελάφρυνσης του χρέους. Η προσπάθεια μέσω του G20 να ενταχθεί η Κίνα στην ομάδα των διμερών πιστωτών δεν έχει λειτουργήσει. Οι Κινέζοι έχουν μια βαθιά αποστέρση απέναντι στα “κουρέματα”. Επίσης προτιμούν αυτές οι συμφωνίες να γίνονται μυστικά, ώστε αν κάποια ελάφρυνση του χρέους αποδειχθεί γενναϊόδωρη, να μην ανοίξει την όρεξη σε άλλες χώρες».

«Όταν αποκαλύψαμε την απάτη, έγινε πρωτοσέλιδο στη Wall Street Journal, ωστόσο, δεν υπήρξε συνέχεια ή λήψη μέτρων», λέει στην «Κ» ο Γκι Κριέφ (αριστερά), ενώ ο Μάρκος Βερέμης, ένας εκ των executive producer του ντοκιμαντέρ, επισφαιρίζει τις συνέπειες του προβλήματος για τον χώρο της πολιτικής επικοινωνίας.

Της ΑΙΝΑΣ ΓΙΑΝΝΑΡΟΥ

Τον Σεπτέμβριο του 2020, μια ομάδα ανθρώπων σε ένα υπόγειο στο Μαρούσι απεργάζονταν ένα επικίνδυνο σχέδιο. Να εξαπατήσουν τα επτελεία των δύο υποψηφίων στις αμερικανικές εκλογές του Νοεμβρίου του '20, Τραμπ και Μπάιντεν, αλλά και μερικές από τις μεγαλύτερες εταιρείες του πλανήτη. Οι κινήσεις τους ήταν ύποπτες και το γεγονός ότι έκρυβαν τα πρόσωπά τους πίσω από μάσκες (προστασίας από τον SARS CoV-2, η πανδημία επέλαυσε ήδη στην Ελλάδα), ενίσχυε την ατμόσφαιρα παρανομίας. Όμως αυτή η σπείρα είχε καλές προθέσεις: να αποκαλύψει τον σκοτεινό κόσμο της ψηφιακής διαφημιστικής απάτης, της μεγαλύτερης πηγής εσόδων του οργανωμένου εγκλήματος μετά τη διακίνηση ναρκωτικών.

Καλωσήλατε στο «Unclickable», το πρώτο ελληνικό ντοκιμαντέρ-απάτη! Η ταινία του Μπάμπη Μακρίδη («Οίκτος», «Ο τελευταίος φακίρης» κ.ά.) σε παραγωγή Αμάντα Λιβανού/Neda Film, που παρουσιάζεται σε παγκόσμια πρεμιέρα σήμερα στο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης (Ολύμπιον, 8 μ.μ.) αποτελεί ιδέα του Γκι Κριέφ, πρώην CEO της ελληνικής εταιρείας τεχνολογίας Upstream.

App-άτες

Όλα ξεκίνησαν όταν το '18 μέσω της πλατφόρμας ασφαλείας της Upstream αποκαλύφθηκε ότι δημοφιλείς εφαρμογές για κινητά ήταν προγραμματισμένες να κάνουν κλικ σε διαφημίσεις, «καταναλώνοντας» τα δεδομένα των χρηστών και δημιουργώντας ταυτόχρονα πλαστό traffic. Δεδομένου ότι ο διαφημιζόμενος πληρώνει με γνώμονα τα κλικ, επιτρέπει να μπορούσαν να εκμεταλλευθούν το εργαλείο για οικονομικά οφέλη. «Όταν αποκαλύψαμε την απάτη, έγινε πρωτοσέλιδο στη Wall Street Journal (σ.σ. «Popular Weather App Collects Too Much User Data, Security Experts Say», 2/1/19), ωστόσο, δεν υπήρξε συνέχεια ή λήψη μέτρων», λέει στην «Κ» ο Γκι Κριέφ. Το πρόβλημα είναι σύνθετο και η πολυπλοκότητά του είναι το καλύτερο καταφύγιο των κυκλωμάτων. «Για να γίνει κάτι θα πρέπει πρώτα οι Αρχές να καταλάβουν τι συμβαίνει, αλλά είναι δύσκολο δεδομένου ότι οι νομοθέτες έχουν γεννηθεί λίγο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο» (όλοι θυμόμαστε την ακρόαση του Μαρκ Ζούκερμπεργκ στη Γερουσία το 2018, όταν ρωτήθηκε πώς καταφέρνει να διατηρεί μια επιχείρηση χωρίς ο χρήστης να πληρώνει: «Κύριε γερουσιαστά, έχουμε διαφημίσεις» είχε απαντήσει).

Όταν ο κ. Κριέφ έφυγε από το τιμόνι της Upstream, παραμένοντας στο Δ.Σ. της εταιρείας, έβλεπε μπροστά του τρεις επιλογές – αλλά στην πραγματικότητα μία. «Η πρώτη ήταν να το ξεχάσω, η δεύτερη ήταν να εκμεταλλευθώ κι εγώ το ίδιο σύστημα και να δω τι κόττο θα καταφέρω να αγοράσω σε ένα χρόνο και η τρίτη να κάνω

Ψεύτικο σάιτ, ψεύτικοι επισκέπτες, αληθινά λεφτά

Ένα ντοκιμαντέρ αποκαλύπτει πώς με το τίποτε μπορεί να στηθεί μια «πλαστή», αλλά επικερδής ιστοσελίδα

Στιγμιότυπο από το «Unclickable», ένα ντοκιμαντέρ που καταδεικνύει το νομικό κενό το οποίο επιτρέπει σε κάποιους να κατευθύνουν το χρήμα από τη διαφημιστική πίτα στους λογαριασμούς τους, εις βάρος τόσο των διαφημιζομένων όσο και των χρηστών του Διαδικτύου.

κάτι για να αναδείξω το πρόβλημα». Το καλύτερο όχημα γι' αυτό θα ήταν μια ταινία, και μάλιστα μια ταινία φτιαγμένη με τρόπο που θα μπορεί να παρακολουθήσει και κάποιος μη εξοικειωμένος. Γιατί να μην προσπαθήσει να στήσει ο ίδιος μια τέτοια απάτη και να καταγράψει τις κινήσεις του στην κάμερα; «Φυσικά, το εγχείρημα είχε πολλά θέματα νομικά και χρειάστηκε χρόνος να βρούμε με ποιον τρόπο δεν θα είμαστε ευάλωτοι, αφού στην ουσία θα κλέβαμε λεφτά. Ο,τι έχουμε κάνει το έχουμε σώσει σε σκληρούς δίσκους που φυλάσσονται σε συμβολιογράφο, ώστε αν ποτέ μας κυνηγήσουν να έχουμε όλο το αποδεικτικό υλικό».

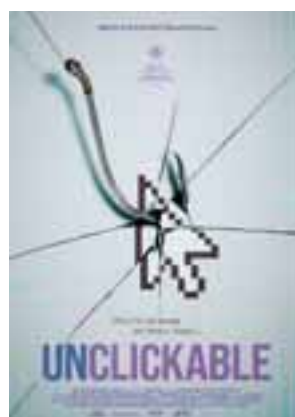
Το εγχείρημα

Συγκεντρώθηκε η ομάδα από προγραμματιστές και content creators και μπήκε το σχέδιο σε εφαρμογή στο γνωστό κρησφύγετο του Αμαρουσίου. Στόχος, εν ολίγοις, να κατασκευάσουν από το μηδέν ιστοσελίδες, τις οποίες να εμπλουτίσουν με fake περιεχόμενο (ανύπαρκτες ειδήσεις που δεν βγάζουν απολύτως κανένα νόημα), να δημιουργήσουν ψεύτικο traffic μέσα από botnets, μικρούς «στρατούς» από bots που θα πατούν συνεχώς κλικ στις εν λόγω σελίδες, και να καταφέρουν να προσελκύσουν διαφημίσεις. Ανεβάζοντας τον βαθμό δυσκολίας, σκέφτηκαν να βάλουν στόχο να προσελκύσουν διαφημίσεις του Δημοκρατικού και του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος, προκειμένου να δείξουν πόσο εύκολο είναι ακόμη και τα επτελεία των ισχυρότερων του κόσμου να πέσουν θύματα απάτης. Όλα αυτά, φυσικά, υπό το βλέ-

μα του σκηνοθέτη Μπάμπη Μακρίδη. «Όταν μου εξήγησε ο Γκι την ιδέα, τη βρήκα πολύ ενδιαφέρουσα, αλλά ήθελα να μπω ανίδεως ώστε καθώς το γυρίζουμε οι απορίες μου να γίνονται όχημα για να γίνει κατανοητή η ταινία. Έκανα πολλές ερωτήσεις οφ κάμερα ώστε να αποκαδοικω αυτά που συμβαίνουν».

Επρεπε ο φακός να καταγράψει λεπτό προς λεπτό την απάτη. «Επειδή όλο αυτό γινόταν ζωντανά, έπρεπε το συνεργείο να βρίσκεται σε μια ετοιμότητα. Είχα την ιδέα να το στήσω σαν ριάλιτι σόου, να στήσω κάμερες κοντά στους ήρωες και δύο κινούμενες κάμερες, που όταν συνέβαινε κάτι να το τραβούν. Ταυτόχρονα στήναμε μικρές συνεντεύξεις καθημερινά με τους πρωταγωνιστές που μας έλεγαν πώς πήγε η μέρα».

Η μετάβαση από την ακριβώς προηγούμενη ταινία του, «Ορνιθες», ένα υβριδικό ντοκιμαντέρ,

Η αφίσσα του «Unclickable», του Μπάμπη Μακρίδη, που κάνει παγκόσμια πρεμιέρα στο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης.

αρκετά ποικιλικό, ήταν πολύ απότομη. Το «Unclickable» γυρίστηκε εν μέσω πανδημίας και μέτρων περιορισμού των μετακινήσεων. Ταυτόχρονα με την προσπάθεια να εξαπατήσει διαφημιζόμενους, ο Γκι έκανε δεκάδες συνεντεύξεις με ειδικούς, χάκερ και επιχειρηματίες σε Βραζιλία, Αφρική, Καναδά, ΗΠΑ κ.α. «Λόγω каранτινας αυτές οι συνεντεύξεις έγιναν μέσω zoom, ωστόσο επικοινωνήσαμε με συνεργεία σε κάθε περιοχή που τραβούσαν για εμάς πλάνα. Αυτό είχε αποτέλεσμα η ταινία να μοιάζει να ταξιδεύει σε όλο τον κόσμο. Όσο περισσότερες δυσκολίες αντιμετωπίζεις, τόσο πιο δημιουργικός, αλλά και λακωνικός, το the point, γίνεται».

Τα αποτελέσματα

Προφανώς –spoiler alert– το πείραμα πέτυχε. «Φτιάξαμε 20 σάιτ, στα οποία δεν γράφαμε εμείς το περιεχόμενο, γραφτήκαμε σε διάφορες πλατφόρμες όπως Google, που σέρβιραν διαφήμιση στα σάιτ μας, τα οποία δεν τα έβλεπε ποτέ κανείς παρά μόνο τα bots που είχαμε φτιάξει», εξηγεί ο κ. Κριέφ. Πολύ σύντομα τα λεφτά άρχισαν να συρρέουν, αν και προφανώς ποτέ δεν εκταμιεύθηκαν. «Στο τέλος είχαμε την υποδομή, εάν θέλαμε, να βγάλουμε πολλά λεφτά. Θα μπορούσαμε να στήσουμε μια φοβερή εταιρεία online μάρκετινγκ, όλοι θα μιλούσαν για το ελληνικό θαύμα, χωρίς κανείς να ξέρει τι κάνουμε», λέει μισοαστεία μισοσοβάρα.

Ο Γκι διατήρησε τον ρόλο του ερευνητή-ντετέκτιβ, του βασικού χαρακτήρα της ταινίας, ωστόσο, όπως κάθε καλός «απατεώνας» είχε άσους στο μανίκι. Ο λόγος για

τον Μάρκο Βερέμη, συνιδρυτή της Upstream και εταίρου της BigPi Ventures, και τον Αλέξη Βρακτσιόδη, ιδρυτή και CEO της Persado και συνιδρυτή της Upstream, δύο από τα μεγαλύτερα ονόματα της βιομηχανίας τεχνολογίας της χώρας, οι οποίοι στήριξαν από την πρώτη στιγμή το «Unclickable» από τον ρόλο των παραγωγών. «Ξέραμε τι ψάχνουμε αλλά ήταν πολύ δύσκολο να καταφέρουμε να το δείξουμε», επισήμανε ο κ. Βερέμης στην «Κ». «Να το κάνεις χειροπιαστό, να δεις και το κομμάτι της απάτης εις βάρος των εταιρειών που πληρώνουν διαφήμιση, το οποίο μπορεί να συγκριθεί λιγότερο, αλλά και να διερευνηθείς τι σημαίνει αυτό για την πολιτική επικοινωνία, για καμπάνιες όπως του Brexit ή του Τραμπ, και πόσο πλάττεται η ελευθερία του τύπου». Πόσα ειδησιογραφικά σάιτ σε όλο τον κόσμο έχουν κλείσει γιατί χάνουν διαφήμιση η οποία κατευθύνεται στις πλαστές ιστοσελίδες; «Η τωρινή καμπάνια του Τραμπ φαίνεται αποδοτική από των Δημοκρατικών. Δείχνει ότι εκμεταλλεύονται το glitch του συστήματος. Στην Ελλάδα δεν το βλέπουμε ακόμη, αλλά το παράθυρο είναι ανοικτό». Όπως υπογραμμίζει, μια ομάδα στο Μαρούσι κατάφερε με πολύ λίγα χρήματα να εξαπατήσει τόσους διαφημιζόμενους. «Φανταστείτε ένα τέτοιο γραφείο επί χίλια».

Αλέξης Βρακτσιόδης
Ιδρυτής και CEO της Persado και συνιδρυτής της Upstream

«Είναι προς το αμοιβαίο συμφέρον όλων να επιτρέψουν σε αυτή την παρωδία να συνεχιστεί και να επικεντρωθούν στα κέρδη τους. Επιλέγουν να κάνουν τα στραβά μάτια στους κακούς παράγοντες, γιατί απλώς είναι προς όφελός τους – μια απάτη πολλών δισ. δολαρίων. Το πρόβλημα με τις κυβερνήσεις είναι ότι τους λείπουν η γνώση και η κατανόηση και ότι είναι πολύ επιρρεπείς στο λόμπι της Big Tech».

Αδράνεια

Για τον κ. Βρακτσιόδη, το πλέον σοκαριστικό είναι η αδράνεια των βασικών μελών της ψηφιακού διαφημιστικού οικοσυστήματος, όπως η Google, το Facebook κ.α. «Στην πραγματικότητα, είναι προς το αμοιβαίο συμφέρον όλων αυτών των παικτών να επιτρέψουν σε αυτή την παρωδία να συνεχιστεί και να επικεντρωθούν στα κέρδη τους» σημειώνει στην «Κ». «Επιλέγουν να κάνουν τα στραβά μάτια στους κακούς παράγοντες γιατί απλώς είναι προς όφελός τους – μια απάτη πολλών δισ. δολαρίων». Σύμφωνα με τον ίδιο, απαιτείται συνεργασία μεταξύ των κυβερνήσεων. «Πρέπει να εγκριθούν διαφορετικές σειρές νομοθετικών μέτρων: Στις αναπτυσσόμενες αγορές, ο νομοθέτης πρέπει να θεωρήσει πρωτίστως τους ΜΝΟ (σ.σ. παρόχους κινητής τηλεφωνίας) υπεύθυνους για τη δράση των επιτηδευμένων προγραμματιστών εφαρμογών, των οποίων ο μοναδικός σκοπός είναι να χρησιμοποιούν δεδομένα ανυποψίαστων πελατών. Στις ανεπτυγμένες αγορές, οι κυβερνήσεις πρέπει να εξετάσουν τις ενέργειες των διαφημιστικών δικτύων καθώς και των app stores που πρέπει να θεωρηθούν υπεύθυνα όχι μόνο για την κλοπή χρημάτων από τους καταναλωτές, αλλά και για την κλοπή χρημάτων από τους διαφημιστικούς προϋπολογισμούς εταιρειών και brands. Είναι ένα πρόβλημα απάτης πολλών δισ. και απαιτεί παγκόσμιο συντονισμό. Φυσικά, το πρόβλημα με τις κυβερνήσεις είναι ότι τους λείπουν η γνώση και η κατανόηση και ότι είναι πολύ επιρρεπείς στο λόμπι της Big Tech».

Η ΑΕΚ είναι αυτή που -τουλάχιστον στην αρχή- μπορεί να αισθάνεται πιο άνετα. Ξεκινάει εκτός με τη Λαμία και είναι πολύ πιθανό το βράδυ της Κυριακής να τη βρει ξανά στην κορυφή, ανάλογα με το τι θα γίνει στην Τούμπα, ενώ στη 2η αγωνιστική περιμένει στην «Οραρ Αρενα» τον Ολυμπιακό.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΟΥΠΕΡ ΛΙΓΚ

Τα πλείοφ της... συμπίεσης

Η «Κ» αποκωδικοποιεί τις ημερομηνίες και το πρόγραμμα μέχρι το φινάλε

Τον δρόμο της λογικής ακολούθησαν την περασμένη Τετάρτη οι ομάδες της Σούπερ Λιγκ 1, οι οποίες έκαναν δεκτό το αίτημα της ΕΠΟ και του ομοσπονδιακού τεχνικού Γκουστάβο Πογιέτ για αναβολή της 2ης αγωνιστικής των πλείοφ, προκειμένου να υπάρξει μεγαλύτερος χρόνος προετοιμασίας της εθνικής ομάδας ενόψει του κρίσιμου αγώνα με το Καζακστάν στα προκριματικά του Euro 2025. Πλέον το μεγάλο βάρος πέφτει στη Λίγκα, καθώς είναι υποχρεωμένα να συμπέσει τις ημερομηνίες προκειμένου τα πλείοφ να έχουν ολοκληρωθεί στις 12 Μαΐου και πριν από τον τελικό του Κυπέλλου, που είναι προγραμματισμένος για τις 18 του ίδιου μήνα. Η 2η αγωνιστική, λοιπόν, πηγαίνει για τις 31 Μαρτίου και προστίθεται μία τρίτη εμβόλιμη τη Μεγάλη Τετάρτη, που τυγχάνει να πέφτει φέτος Πρωτομαγιά. Ωστόσο, πρέπει

Η προεμερία της Κυριακής, η διακοπή των 21 ημερών και μετά... όποιος αντέξει.

να σημειωθεί εδώ ότι σε περίπτωση πρόκρισης ΠΑΟΚ και Ολυμπιακού, ή ενός εκ των δύο, στα προημιτελικά του Conference, θα γίνουν σίγουρα νέες αλλαγές στο πρόγραμμα και οι δύο θα δικαιούνται αυτομάτως αναβολές των αγώνων τους.

Όπως είναι γνωστό, τα πλείοφ ξεκινούν την Κυριακή με δύο μεγάλα ντέρμπι: ένα στο Φάληρο, Ολυμπιακού - Παναθηναϊκού, και ένα στην Τούμπα, ΠΑΟΚ - Αρη, ενώ η ΑΕΚ παίζει εκτός με τη Λαμία. Αν και όλοι θα παίξουν με όλους, το ξεκίνημα μπορεί να διαμορφώσει σε σημαντικό βαθμό τη συνέχεια της διοργάνωσης, κυρίως αν δεν έχουμε νικητή στο «Καραϊσκάκι». Παράλληλα, ο Ολυμπιακός και ο ΠΑΟΚ έχουν μπροστά τους μεγαλύτερο γολγοθά, τουλάχιστον στην αρχή, από τις άλλες δύο ομάδες που διεκδικούν τον τίτλο, αφού μέσα σε μία εβδομάδα, εκτός

ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΗΣ/ΠΡΟΚΡ. ΤΣΑΜΠΙΟΝΣ ΛΙΓΚ	ΒΑΘΜ.
1 ΠΑΟΚ	60
2 ΑΕΚ	59
3 Ολυμπιακός*	57
4 Παναθηναϊκός	56
5 Αρης	42
6 Λαμία	34

ΥΠΟΒΙΒΑΣΜΟΣ	ΒΑΘΜ.
7 Αστέριας Τρ.	31
8 Ατρόμπος	28
9 Πανσερραϊκός	27
10 ΟΦΗ	25
11 Κηφισιά	21
12 Πανατωλικός	20
13 Βόλος*	19
14 ΠΑΣ Γιάννινα	18

ΠΛΕΪ ΟΥΦ 1η αγωνιστική

Αστέριας Τρίπολης - Βόλος 16/3

Ατρόμπος - ΠΑΣ Γιάννινα 16/3

Κηφισιά - ΟΦΗ 16/3

Πανατωλικός - Πανσερραϊκός 16/3

ΠΛΕΪ ΟΦ	1η αγων.	2η αγων.	3η αγων.	4η αγων.	5η αγων.	6η αγων.	7η αγων.	8η αγων.	9η αγων.	10η αγων.	
Λαμία - ΑΕΚ	10/3, 17.00	ΠΑΟ - ΠΑΟΚ	31/3, 17.00	Ολυμπιακός - Αρης	3/4, 19.00	Λαμία - Ολυμπιακός	24/4, 17.00	Ολυμπιακός - Λαμία	28/4, 17.00	ΑΕΚ - Λαμία	12/5, 20.00
Ολυμπιακός - ΠΑΟ	10/3, 20.30	ΑΕΚ - Ολυμπιακός	31/3, 20.30	ΠΑΟΚ - Λαμία	3/4, 19.30	Αρης - Ολυμπιακός	24/4, 19.30	ΠΑΟΚ - ΑΕΚ	28/4, 19.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΠΑΟΚ - Αρης	10/3, 21.00	Αρης - Λαμία	31/3, 20.30	ΠΑΟ - ΑΕΚ	3/4, 21.00	ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	24/4, 20.30	ΠΑΟ - Αρης	28/4, 20.30	ΠΑΟ - Ολυμπιακός	12/5, 20.00
ΠΑΟ - ΠΑΟΚ	31/3, 17.00	ΑΕΚ - Ολυμπιακός	31/3, 20.30	Ολυμπιακός - Αρης	3/4, 19.00	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Ολυμπιακός - Λαμία	28/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΑΕΚ - Ολυμπιακός	31/3, 20.30	Αρης - Λαμία	31/3, 20.30	ΠΑΟΚ - Λαμία	3/4, 19.30	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	ΠΑΟΚ - ΑΕΚ	28/4, 19.30	ΠΑΟΚ - ΠΑΟ	1/5, 19.00
Αρης - Λαμία	31/3, 20.30	Ολυμπιακός - Αρης	3/4, 19.00	ΠΑΟΚ - ΑΕΚ	3/4, 21.00	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	ΠΑΟ - Αρης	28/4, 20.30	Λαμία - Αρης	1/5, 19.00
Ολυμπιακός - Αρης	3/4, 19.00	ΠΑΟΚ - Λαμία	3/4, 19.30	ΠΑΟ - ΑΕΚ	3/4, 21.00	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Ολυμπιακός - ΑΕΚ	1/5, 19.00	ΑΕΚ - Λαμία	12/5, 20.00
ΠΑΟΚ - Λαμία	3/4, 19.30	Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	Ολυμπιακός - Αρης	3/4, 19.00	Αρης - Ολυμπιακός	24/4, 19.30	Ολυμπιακός - Λαμία	28/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΠΑΟΚ - ΑΕΚ	28/4, 19.30	ΠΑΟ - Αρης	28/4, 20.30
ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	ΠΑΟ - Αρης	28/4, 20.30	Ολυμπιακός - ΑΕΚ	1/5, 19.00
ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	ΑΕΚ - Λαμία	12/5, 20.00
ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	ΠΑΟ - Ολυμπιακός	12/5, 20.00
Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - Αρης	1/5, 19.00	ΠΑΟ - Ολυμπιακός	12/5, 20.00
ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	ΠΑΟ - Ολυμπιακός	12/5, 20.00
ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	ΑΕΚ - Λαμία	12/5, 20.00
ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - Αρης	1/5, 19.00	ΑΕΚ - Λαμία	12/5, 20.00
ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - Αρης	1/5, 19.00	ΑΕΚ - Λαμία	12/5, 20.00
ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - Αρης	1/5, 19.00	ΑΕΚ - Λαμία	12/5, 20.00
ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - Αρης	1/5, 19.00	ΑΕΚ - Λαμία	12/5, 20.00
ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - Αρης	1/5, 19.00	ΑΕΚ - Λαμία	12/5, 20.00
ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΑΕΚ - ΠΑΟΚ	7/4, 20.30	ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - Αρης	1/5, 19.00	ΑΕΚ - Λαμία	12/5, 20.00
ΠΑΟ - Λαμία	14/4, 17.00	ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΠΑΟΚ - Ολυμπιακός	14/4, 19.30	ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός - ΠΑΟΚ	21/4, 20.30	Αρης - ΠΑΟΚ	12/5, 20.00
ΑΕΚ - Αρης	14/4, 20.30	Λαμία - ΠΑΟ	21/4, 17.00	Αρης - ΠΑΟ	7/4, 19.30	Αρης - ΑΕΚ	21/4, 19.30	Ολυμπιακός			

Μεταβολές εβδομάδας

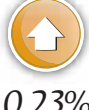

Χ.Α.Κ.
1,14%

Χ.Α.
0,30%

Dow Jones

0,23%

Nasdaq

-0,46%

Nikkei

-0,56%

Dax

0,49%

FTSE 100

0,00%

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Σε επίπεδα ρεκόρ η τιμή του χρυσού και του bitcoin

Σελ. 11

Πετρέλαιο

-0,10%

€/€

0,92%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Αναπτύσσεται η αμυντική βιομηχανία της Κύπρου

Στον χάρτη της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας μπαίνει η Κύπρος. Κυπριακές επιχειρήσεις συμμετέχουν ήδη σε συμβόλαια 312 εκατ. ευρώ. Με τον νέο σχεδιασμό της Ε.Ε. η Κύπρος θα καταστεί βασικός προμηθευτής υποστημάτων αμυντικών προϊόντων. Συνέντευξη του δρ Τάσου Κουνούδη. Σελ. 6

ΜΕΣΑ ΣΕ ΕΞΙ ΧΡΟΝΙΑ

Ακριβυναν κατά 60% οι κατοικίες στην Ελλάδα

Από τις αρχές του 2018 και μέχρι το τέλος του 2023, οι μέσες τιμές πώλησης κατοικιών σε πανελλαδικό επίπεδο έχουν αυξηθεί κατά 60%, όπως προκύπτει από τους δείκτες της ΤτΕ. Στην Αττική η αύξηση αγγίζει το 79%. Πρωταθλήτρια στις αυξήσεις το 2023 αναδείχθηκε η Θεσσαλονίκη. Σελ. 12

NUROFEN
ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

Συμβουλευτείτε τον γιατρό ή τον φαρμακοποιό σας. Διαβάστε προσεκτικά το φύλλο οδηγιών χρήσης.

MSD life pharma

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,11%	-0,18%
Γερμανία	2,27%	-0,14%
Γαλλία	2,71%	-0,19%
Ιταλία	3,59%	-0,25%
Ισπανία	3,09%	-0,19%
Ιρλανδία	2,68%	-0,16%
Ελλάδα	3,29%	-0,15%
Ην. Βασίλειο	3,96%	-0,16%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόβλεψη Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Σταθερή
Fitch	BBB	Σταθερή
Moody's	Baa2	Σταθερή
S&P	BBB	Θετική
Score Ratings	BBB+	Σταθερή

Οι συνέργειες δημιουργούν ευκαιρίες

Γιάννης Στουρνάρας: Υψηλοί οι ρυθμοί ανάπτυξης Κύπρου-Ελλάδας – Θετικά αξιολογεί τις εξαγορές

Στην Ελλάδα και την Κύπρο οι ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ τα τελευταία χρόνια είναι υψηλότεροι σε σχέση με τους αντίστοιχους ρυθμούς πολλών άλλων κρατών στη Ζώνη του Ευρώ, τονίζει σε συνέντευξη στην «Κ» ο διοικητής της Τράπεζας

της Ελλάδος κ. Γιάννης Στουρνάρας. Επισημαίνει ότι η Κύπρος είναι ένας οικονομικός χώρος οικείος για τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα και προσθέτει ότι οι συνεργασίες μεταξύ των δύο χωρών έχουν αναδείξει νέες οικονομικές

Συνέντευξη στην «Κ» του διοικητή της ΤτΕ

δυνατότητες και ευκαιρίες ενώ αξιολογεί θετικά την εξαγορά από ελληνική συστημική τράπεζα μια κυπριακή. Αναφέρεται στην πρόστινη μετάβαση και τονίζει την ανάγκη για αναβάθμιση του ρόλου των τραπεζών ως αναφορά στη

διαχείριση του συγκεκριμένου θέματος. Ο κ. Στουρνάρας χαρακτηρίζει άριστη τη σχέση του με τον διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, με τον οποίο, όπως είπε, έχει μια άριστη και αμοιβαία επωφελη συνεργασία. Σελ. 3

Οι γάμοι βαθύπλουτων στηρίζουν την οικονομία της Ινδίας

Οι γαμήλιοι εορτασμοί των βαθύπλουτων της Ινδίας μπορεί να αποδειχθούν υψηλής σημασίας για την παγκόσμια οικονομία. Ο Ανάντ Αμπάνι, διευθυντής του κολοσσού Reliance Industries, αξίας 243 δισ. δολαρίων, και γιος του προέδρου Μουκέσ Αμπάνι, παντρεύεται τον Ιούλιο και ολοκλήρωσε ένα τριήμερο γαμήλιο γλέντι σε μια μικρή πόλη της Ινδίας. Ο εορτασμός ανταποκρίνεται στην έκκληση του πρωθυπουργού της Ινδίας, Ναρέντρα Μόντι, να γίνουν οι γάμοι των κατοίκων εντός της χώρας. Με τον τρόπο αυτό το χρήμα μένει στη χώρα, ενώ προσελκύονται και ξένες επενδύσεις, γεγονός που στηρίζει το νόμισμα. Σελ. 10

Απαιτήσεις 20 εκατ. ευρώ για τον δρόμο Πάφου-Πόλης

Θα ολοκληρωθεί το 2025

Το α' εξάμηνο του 2025, αντί για τέλος του 2024, θα ολοκληρωθεί ο δρόμος Πάφου-Πόλης Χρυσόχους. Πρόκειται για εξέλιξη η οποία συνεπάγεται και με αυξημένο κόστος υλοποίησης του έργου. Ο εργολάβος δεσμεύεται μεν για την ολοκλήρωση του έργου, αν και ζητά οικονομικές αποζημιώσεις οι οποίες ανέρχονται στα 20 εκατ. ευρώ. Σελ. 4

Αντισταθμιστικά μέτρα ζητούν οι ξενοδόχοι

Για το τέλος διανυκτέρευσης

Προβληματισμό στον κλάδο των ξενοδοχείων επιφέρει η επιβολή τέλους διαμονής της τάξης των 2,5 ευρώ/διανυκτέρευση. Ανησυχίες εκφράζουν οι ξενοδόχοι οι οποίοι ετοιμάζονται να ζητήσουν αντισταθμιστικά μέτρα και ελαφρύνσεις από άλλες φορολογίες. Στα επίπεδα του 2023 κινούνται οι κρατήσεις. Σελ. 4

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΑΝΓΚΟΥΣ ΝΤΙΤΟΝ*

Η σημαντική παράμετρος που αγνοούν οι οικονομολόγοι σήμερα

Η οικονομία έχει επιτύχει πολλά. Ωστόσο, σήμερα βρισκόμαστε σε κάποια αταξία. Δεν είχαμε προβλέψει συλλογικά τη χρηματοπιστωτική κρίση. Ακόμη χειρότερα, μπορεί να συνεισφέραμε σε αυτήν μέσω μιας υπερενθουσιώδους πεποίθησης για την αποτελεσματικότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών, των οποίων τη δομή και τις επιπτώσεις κατανοούσαμε λιγότερο καλά από όσο πιστεύαμε. Όπως πολλοί άλλοι, είδα πρόσφατα τον εαυτό μου να αλλάζει γνώμη, μια διαδικασία ενοχλητική για κάποιον που είναι εν ενεργεία οικονομολόγος πάνω από 50 χρόνια. Ακόμη κι έτσι, όσοι οικονομολόγοι έχουν ευμερήςσει δυναμικά τον τελευταίο μισό αιώνα, θα μπορούσαν δικαίως να κατη-

γορηθούν ότι έχουν κεκτημένο συμφέρον στον καπιταλισμό, όπως αυτός λειτουργεί σήμερα. Σε αντίθεση με τους οικονομολόγους από τον Ανταμ Σμιθ και τον Καρλ Μαρξ έως τον Τζον Μέιναρντ Κέινς, τον Φρίντριχ Χάγιεκ, ακόμη και τον Μίλτον Φρίντμαν, παύσαμε σε μεγάλο βαθμό να σκεφτόμαστε την ηθική και το τι συνιστά την ανθρώπινη ευημερία. Είμαστε τεχνοκράτες που εστιάζουμε στην αποτελεσματικότητα. Εκπαιδευόμαστε ελάχιστα για τον σκοπό των οικονομικών επιστημών, για την έννοια της ευημερίας –τα οικονομικά της ευημερίας έχουν εξαφανιστεί εδώ και πολύ καιρό από το πρόγραμμα σπουδών– ή για το τι λένε οι φιλόσοφοι για την ισότητα. Όταν

Είμαστε τεχνοκράτες που εστιάζουμε στην αποτελεσματικότητα. Παύσαμε σε μεγάλο βαθμό να σκεφτόμαστε την ανθρώπινη ευημερία.

υφιστάμεθα πέσεις, συνήθως περιπίπτουμε σε έναν ωφελιμισμό βασισμένο στο εισόδημα. Συχνά ταυτίζουμε την ευημερία με τα χρήματα ή την κατανάλωση, χάνοντας πολλά από αυτά που έχουν σημασία για τους ανθρώπους.

Στην τρέχουσα οικονομική σκέψη τα άτομα έχουν πολύ μεγαλύτερη σημασία από τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων σε οικογένειες ή κοινότητες.

Πολλοί συμφωνούν με τον ορισμό του Λάιονελ Ρόμπινς για την οικονομική επιστήμη ως την κατανομή σπάνιων πόρων μεταξύ ανταγωνιστικών σκοπών ή το ότι οι οικονομολόγοι πρέπει να επικεντρώνονται στην αποτελεσματικότητα και να αφήνουν την ισότητα στους άλλους, ήτοι την πολιτική εξουσία ή τη διοικητική. Ωστόσο, οι άλλοι συχνά αποτυγχάνουν. Κι όταν η αναδιανομή πόρων κατευθύνεται στα ανώτερα εισοδηματικά κλιμάκια –και όχι ως κάτι αναπόφευκτο–, οι συστάσεις μας είναι κάτι παραπάνω από

μία άδεια για λεηλασία. Ο Κέινς έγραψε ότι το πρόβλημα της οικονομίας είναι να συμβιβαστεί την οικονομική αποτελεσματικότητα, την κοινωνική δικαιοσύνη και την ατομική ελευθερία. Τα οικονομικά έχουν ισχυρά εργαλεία, αλλά απαιτούν υποθέσεις που δεν ισχύουν σε όλες τις συνθήκες. Θα ήταν καλό να αναγνωρίσουμε ότι υπάρχουν σχεδόν πάντα ανταγωνιστικές υποθέσεις και να μάθουμε να επιλέγουμε ανάμεσά τους.

* Ο κ. Ανγκους Ντίτον είναι καθηγητής Οικονομικών και Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Πρίνστον. Ελαβε Νομπέλ στις Οικονομικές Επιστήμες το 2015. Το άρθρο δημοσιεύεται στο ιστολόγιο του ΔΝΤ.

ρwc

Κυπριακή αγορά ακινήτων & ανάπτυξης γης

Ανασκόπηση για το 2023

Η έκδοση είναι διαθέσιμη στην αγγλική γλώσσα

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της ΜΑΓΔΑΛΕΝΑΣ ΣΠΟΥΛΒΕΔΑ*

Η κλιματική κρίση επηρεάζει δυσανάλογα τις γυναίκες

Οι καισώνες, οι Ξηρασιές, οι πλημμύρες και οι πυρκαγιές, που σπάνε ρεκόρ, έχουν επηρεάσει δυσανάλογα τις γυναίκες σε όλο τον κόσμο. «Έχουμε χάσει τα πάντα», λέει η Άνα, αντικρίζοντας το απελπισμένο βλέμμα της αδελφής της, Ρόζας. Αμφότερες έχουν περάσει τα 70 και ζουν στο Βαλπαράισο της Χιλής, μια περιοχή που καταστράφηκε τον Φεβρουάριο από τις πιο φονικές δασικές πυρκαγιές στην Ιστορία. Τουλάχιστον 133 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους και πολλοί αγνοούνται. Η Άνα και η Ρόζα εργάζονται ως οικιακές βοηθοί και έχασαν το σπίτι που κληρονόμησαν από τους γονείς τους, αφού μέσα σε λίγα λεπτά εξαφανίστηκαν οι κόπιοι δύο γενεών. Όπως πολλές γυναίκες χωρίς πρόσβαση στο επίσημο χρηματοπιστωτικό σύστημα, έχασαν επίσης τις αποταμιεύσεις της ζωής τους, τις οποίες είχαν σε μετρητά. Τον τελευταίο χρόνο είδαμε στις ειδήσεις τις καταστροφικές πυρκαγιές στις Ηνωμένες Πολιτείες, στην Ελλάδα, στο Νεπάλ, στην Κολομβία και στην Ισπανία, μεταξύ άλλων. Στην Αφρική, από την Ισημερινή Γουινέα μέχρι τις παράκτιες πόλεις της Νότιας Αφρικής, οι δασικές πυρκαγιές οδηγούν στην εκκένωση πολλών περιοχών. Τον Φεβρουάριο οι πυρκαγιές στην Αυστραλία σκότωσαν ζώα, κατέστρεψαν περιουσίες και ανάγκασαν 2.000 ανθρώπους να εγκαταλείψουν τις πόλεις κοντά στη Μελβούρνη.

Παντού, η όξυνση της κλιματικής κρίσης, η υποβάθμιση του περιβάλλοντος και τα ακραία καιρικά φαινόμενα σε συνδυασμό με τον κακό σχεδιασμό και τα ανεπαρκή μέτρα προσαρμογής εντείνουν ανθρωπινά και τον αριθμό των καταστροφών και των θυμάτων. Τα άνισα αποτελέσματα τους έχουν έντονο έμφυλο χαρακτήρα. Λόγω των δομικών διακρίσεων και των παραδοσιακών ρόλων, οι γυναίκες επηρεάζονται δυσανάλογα, αντιμετωπίζοντας συγκεκριμένους, αλληλένδετους κινδύνους. Από τη δυσκολία στην εκκένωση μιας περιοχής λόγω οικιακής εργασίας και φροντίδας έως την περιορισμένη ικανότητα ανάκαμψης, κάθε πτυχία μιας καταστροφής σηματοδοτείται από τις διαφορές μεταξύ των δύο φύλων. Η μη ισότιμη πρόσβαση των γυναικών σε οικονομικούς πόρους, η μειωμένη ισχύς

τους στη λήψη αποφάσεων εντός οικογένειας και κοινοτήτων και η έλλειψη εμπειρίας τους στην πολιτική συμμετοχή συχνά ισοδυναμούν με περιορισμένη πρόσβαση σε βοήθεια και υποστήριξη για την αναστολή της ζωής τους ύστερα από καταστροφές. Οι γυναίκες χρειάζονται ενδυνάμωση και χρηματοδότηση, ώστε να τονωθεί και η ανθεκτικότητα τους έναντι των ακραίων κλιματικών φαινομένων. Δυστυχώς, όπως προειδοποιούν τα Ηνωμένα Έθνη, υπάρχει ένα ανησυχητικό χρηματοδοτικό κενό για την ισότητα των φύλων. Το κενό είναι εκπληκτικό: 360 δισ. δολάρια απαιτούνται ετησίως για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων των χωρών στο πλαίσιο της Ατζέντας 2030 για την ανάπτυξη. Η χρηματοδότηση για τον τερματισμό της διαρθρωτικής ανισότητας απαιτεί ευρύτερη διεθνή συνεργασία. Σήμερα μόνον το 4% της συνολικής διμερούς βοήθειας διατίθεται στην ισότητα των φύλων ως πρωταρχικό στόχο. Επιπλέον, ως Ανεξάρτητη Επιτροπή για τη Μεταρρύθμιση του Διεθνούς Συστήματος Φορολογίας Εταιρειών (ICRICT), της οποίας είμαι μέλος, υποστηρίζουμε ότι όλες οι χώρες, ιδιαίτερα οι αναπτυσσόμενες, μπορούν να αυξήσουν τα δημοσιονομικά τους περιθώρια, φορολογώντας εταιρείες και πολυεκατομμυριούχους, που κατέχουν τον μεγαλύτερο πλούτο. Θα μπορούσε να θεσπιστεί ένας παγκόσμιος ελάχιστος φόρος 2% για τον πλούτο αυτό. Αξίζει, τέλος, να αναφερθεί ότι εν μέσω πάμπολλων κρίσεων και βαρέων χρεών, η επένδυση στην ισότητα των φύλων έχει πάλι να αποτελεί προτεραιότητα για πολλές κυβερνήσεις. Σήμερα, Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας, πρέπει να θυμόμαστε ότι η αναγνώριση των γυναικών ως κρίσιμων πακτιών στις αναπτυξιακές στρατηγικές είναι ο δρόμος προς μια πιο δίκαιη, χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμη κοινωνία.

* Η κ. Μαγδαλένα Σπούλβεδα είναι μέλος της Ανεξάρτητης Επιτροπής για τη Μεταρρύθμιση του Διεθνούς Συστήματος Φορολογίας Εταιρειών (ICRICT) και εκτελεστική διευθύντρια της Παγκόσμιας Πρωτοβουλίας Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτισμικών Δικαιωμάτων. Το άρθρο δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Φρίντριχ Εμπερτ.

ΔΗΚΤΗΣ

Όταν οι μεταρρυθμίσεις πέφτουν στο κενό

Η εικόνα που επικρατεί στη δημόσια υπηρεσία τελευταίως, λόγω των αντιδράσεων που προκαλεί η αλλαγή στους τρόπους αξιολόγησης του προσωπικού, είναι άλλη μια κλασική περίπτωση όπου η προσπάθεια για εκσυγχρονισμό και μεταρρύθμιση πέφτει στο κενό. Τα προβλήματα και οι αντιδράσεις είναι τέτοιες που η κατάσταση φαντάζει αδιαιρέτη. Είναι σαν κάποιος να αποφάσισε τις αλλαγές από μόνος του και να τις εφάρμοσε χωρίς καμία διαβούλευση. Κάτι που βεβαίως δεν ισχύει. Όμως το αποτέλεσμα φαντάζει να είναι το ίδιο. Απλά χάθηκε χρόνος σε διαβουλεύσεις που όπως αποδεικνύεται δεν παρήγαγαν κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα. Οι αλλαγές σε αυτόν τον τόπο αποτελούν διαχρονική πληγή κακής προετοιμασίας και χειρότερης εφαρμογής. Τα ίδια θα έχουμε σύντομα και με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, παρόλο που η μεταρρύθμιση προετοιμάζεται εδώ και χρόνια.

Όταν η κουλτούρα αποφυγής μετατρέπεται σε δεύτερη φύση

Γνωρίζαμε εδώ και αρκετό καιρό για την επικείμενη εισαγωγή της πράσινης φορολογίας που θα επιβαρύνει τις τιμές των καισώνων. Είχαμε επίσης δεσμευτεί ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι η καταλυτική ημερομηνία εφαρμογής θα ήταν η πρώτη Απριλίου. Ενδεικτικό όμως της κουλτούρας αποφυγής που επικρατεί σε πολλά επίπεδα στη χώρα μας, αφήσαμε τη διαβούλευση του νομοσχεδίου να ξεκινήσει εντός Μαρτίου για να έχουμε αρκετές δικαιολογίες έτσι ώστε να καταγράψουμε άλλη μια αστοχία. Και αντί να αξιοποιήσουμε όλο αυτό το διάστημα για να μετριάσουμε τις επιπτώσεις αυτού του νέου φόρου, καθυστερούμε την εφαρμογή των υποχρεώσεών μας στρουθοκαμηλιζώντας για ακόμα μια φορά. Είκοσι χρόνια μετά την ένταξή μας στη μεγάλη ευρωπαϊκή οικογένεια, η οποία δεν έχουμε καταφέρει να αποκτήσουμε συναίσθηση των υποχρεώσεών μας. Τα δικαιώματά μας όμως μια χαρά τα γνωρίζουμε και τα αναδεικνύουμε με υπερβολές, όπως για παράδειγμα τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που ξεκινήσαμε τα πανηγύρια πριν καν τα δούμε.

Η Ευρώπη σε επενδυτικό μαρσαμό

Οι ευρωπαϊκές μετοχές κατατούν νέα ύψη την ίδια στιγμή που οι κεφαλαιαγορές βρίσκονται σε μαρσαμό. Εν πολλοίς, η άνοδος οφείλεται στην έκρηξη των τεχνολογικών μετοχών που παρατηρείται στις ΗΠΑ που συμπάρευσαν και τα υπόλοιπα χρηματιστήρια του κόσμου. Τα προβλήματα όμως για την Ευρώπη είναι εκεί και, μεταξύ άλλων, αφορούν την απουσία εταιρειών υψηλής τεχνολογίας. Ακόμα και επιχειρήσεις του κλάδου

Η ακρίβεια που εκκολάφθηκε το προηγούμενο διάστημα και θα επιβαρύνει τη ζωή των πολιτών, θα προσδιορίσει καθοριστικά την εκλογική συμπεριφορά των Ευρωπαίων πολιτών.

που εκκολάπτονται στην Ευρώπη, αναγκάζονται να μετακομίσουν στις ΗΠΑ για να μεγαλώσουν και να ωριμάσουν. Ενδεικτικό του κάματος μεγεθών μεταξύ ΗΠΑ και ευρωπαϊκών κεφαλαιαγορών είναι το γεγονός ότι η κεφαλαιοποίηση της Microsoft είναι σήμερα μεγαλύτερη από την κεφαλαιοποίηση των 100 μεγαλύτερων σε κεφαλαιοποίηση και εμπορευσιμότητα μετοχών του βρετανικού χρηματιστηρίου. Στο ίδιο μήκος κύματος και η NVIDIA που ξεπέρασε σε κεφαλαιοποίηση τις μετοχές που συναποτελούν τον γενικό δείκτη του γερμανικού χρηματιστηρίου.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Αποθεματικό Υπέρ το Άρτιο και Αποθεματικό Προσόδου

Με τον όρο «Αποθεματικό Υπέρ το Άρτιο» εννοούμε το αποθεματικό το οποίο προκύπτει από την έκδοση μετοχών «Υπέρ το Άρτιο», δηλ. μετοχών που εκδίδονται με αξία η οποία υπερβαίνει την ονομαστική τους αξία. Το «Αποθεματικό Προσόδου» αποτελείται από τα κέρδη της εταιρίας που παρακρατούνται, και τα οποία μπορούν να διανεμηθούν στους μετόχους.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής διοίκησης και οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Το 2023 ήταν η χρονιά με τις περισσότερες θέσεις εργασίας

Η αγορά εργασίας βρίσκεται στα καλύτερά της καθώς καταγράφει χαμηλό ποσοστό ανεργίας. Συγκεκριμένα, τα επίπεδα ανεργίας για τις χώρες του ΟΟΣΑ, στο τέλος του 2023 «προσγειώθηκαν» σε τέτοιο αριθμό ανέργων που συνιστά το χαμηλότερο επίπεδο από το 2001. Στην Ε.Ε. το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται στα 5,9% ενώ για την Ευρώπη η τιμή είναι λίγο ψηλότερη, στο 6,4%. Η ανεργία μεταξύ ανδρών και γυναικών παραμένει σταθερή και κυμαίνεται για όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ στο 4,7% και 5% αντίστοιχα. Σταθεροποίηση της ανεργίας παρατηρείται και για τους νέους, με τα ποσοστά στο 10,57% και 4,1% για ηλικίες κάτω των 24 ετών και άνω των 25 ετών αντίστοιχα.

Φεβρουάριος ο μήνας των αρνητικών ρεκόρ

Ο Φεβρουάριος που μόλις μας αποχαιρέτησε, υπήρξε ο θερμότερος όλων των εποχών. Είναι επίσης ο έντατος σε σιέρα μήνας που καταγράφονται ψηλές θερμοκρασίες-ρεκόρ. Στο επίπεδο της θάλασσας, η θερμοκρασία των υδατών κατέρριψε το ψηλό που καταγράφηκε τον Αύγουστο του 2023 δίνοντας άλλη μια αρνητική πρωτιά για τον μήνα Φεβρουάριο. Οι μετρήσεις είναι πλέον καταγιγιστικές όπως και η ανάγκη για άμεση δράση. Μια δράση που λόγω των γεωπολιτικών και οικονομικών δεδομένων θα αργήσει να υλοποιηθεί εξαιμερίζοντας κάθε βάσιμη ελπίδα ότι η πορεία προς τον κατάφορο θα ανακοπεί.

Το ντόμινο των πλημμυρών

Αντιδράσεις «ντόμινο» στην οικονομία της Καλιφόρνιας έχουν οι σαρωτικές βροχές που πλήττουν την πολιτεία από την αρχή του έτους. Μόνο κατά τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο, υπολογίζεται πως στα νότια της πολιτείας έπεσαν 45 εκατομμύρια νερού – περίπου 40 εκατομμύρια περισσότερα από τη συννηθισμένη για την εποχή ποσότητα – και οι βροχές αναμένεται να επιδεινωθούν την επόμενη εβδομάδα. Ηδη ο κυβερνήτης Γκάβιν Νιούσομ κήρυξε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης σε οκτώ κομητείες που στεγάζουν συνολικά περισσότερα από 20 εκατομμύρια άτομα, ενώ επέστρεψε την προσοχή όσων κινούνται στις κομητείες του Λος Αντζέλес και της Σάντα Μπάρμπαρα, καθώς υπάρχουν σοβαροί κίνδυνοι για πλημμύρες, ακόμη και μέσα στις πόλεις. Οι διάφορες εύπορες παραθαλάσσιες πόλεις βλέπουν με αγωνία να χάνονται ακίνητες περιουσίες ύψους εκατοντάδων εκατ. δολαρίων καθώς οι νεροποντές προκαλούν πρωτόγνωρες κατολισθήσεις, που σαρώνουν στο πέρασμά τους κάθε ανθρώπινη κατασκευή.

Προετοιμασίες στο Λονγκ Μπιτς με προσχέματα περιμένοντας την κακοκαιρία.

Προβλέψεις για απώλειες ύψους 150 δισ. δολαρίων στον τομέα του real estate, λόγω της διάβρωσης του εδάφους.

για της ακτογραμμής αφού κρίθηκε απαραίτητη η κατεδάφισή τους για λόγους ασφαλείας. Το κόστος για την επεξεργασία είχε τότε επωμιστεί το δημόσιο. Το κόστος αποκατάστασης όλων αυτών των καταστροφών και της (έστω μερικής) αποζημίωσης των ιδιοκτητών θα έρθει από το κράτος. Αυτό σημαίνει, βέβαια, πως θα συμμετάσχουν σε αυτό άνθρωποι που δεν είναι ιδιοκτήτες βιλών ή άλλων πολυτελών οικισμάτων. Στις περισσότερες από τις πληγείσες περιοχές τα χαμη-

λότερα οικονομικά στρώματα, κυρίως Αφροαμερικανοί και άνθρωποι προερχόμενοι από τη Νότια Αμερική, δεν είναι καν ιδιοκτήτες των σπιτιών στα οποία κατοικούν.

«Οχι άλλες ασφάλειες»

Σε συνδυασμό με τις φονικές πυρκαγιές που πλήττουν την Καλιφόρνια τα τελευταία χρόνια, η ασφάλιση έχει αναχθεί σε μεγάλο πρόβλημα. Από τις δώδεκα μεγάλες ασφαλιστικές εταιρείες που λειτουργούν στην πολιτεία, οι επτά δεν δέχονται πλέον νέες αιτήσεις από οικίες και καταστήματα εξαιτίας του αυξημένου ρίσκου για «μεγα-πυρκαγιές». Αυτό αναγκάζει τους ιδιοκτήτες να προσούν στην «τελευταία λύση» της απευθείας ασφάλισης στο κράτος. Μεγάλος δημόσιος διάλογος διεξάγεται ήδη στις Ηνωμένες Πολιτείες σχετικά με την επιλογή και την εφαρμογή να ζει κανείς σε επικίνδυνες περιοχές, αλλά και την ανάγκη να στραφεί η κυβερνητική μέριμνα στην πρόληψη. Όπως δήλωσε ο Νιούσομ σε συνέντευξη στον ιστότοπο του Politico: «Η Αμερική συμπιλιώνεται σιγά σιγά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής». Είναι γεγονός ότι ακόμη και σε ομοσπονδιακό επίπεδο τα χρήματα για την ανακούφιση από τις καταστροφές έχουν αρχίσει να στερεύουν. Χαρακτηριστικό είναι ότι ο πρόεδρος Τζο Μπάιντεν αναγκάστηκε το φθινόπωρο να ζητήσει από το Κογκρέσο έγκριση για επιπλέον ενίσχυση του Ταμείου Ανάκαμψης, καθώς οι πρόσφατες καταστροφές του οδήγησαν εκτός προϋπολογισμού.

Δεν ζούμε στην Ανθρωπόκαινο

Την πρόταση να ονομαστεί η παρούσα γεωλογική περίοδος της Γης Ανθρωπόκαινος απέρριψε επιτροπή επιστημόνων δίνοντας τέλος σε συζήτηση δεκαετιών. Η επιτροπή αποφάσισε ότι η ταχεία μεταμόρφωση του πλανήτη μας από την ανθρώπινη δραστηριότητα δεν αξίζει ξεχωριστού όρου, όπως η Τριαδική περίοδος για την αυγή των δεινόσαυρων, η Παλαιογενής για την εμφάνιση των θηλαστικών και η Πλειστόκαινος που περιλαμβάνει την τελευταία εποχή των παγετώνων. Η χρονολόγηση των γεωλογικών θέλει την ηλικίας 4,7 δισ. ετών Γη να βρίσκεται στην Ολόκαινο περίοδο, που ξεκίνησε πριν από 11.700 χρόνια με την υποχώρηση των πάγων. Η αλλαγή της χρονολόγησης για να κρυφθεί η έναρξη της Ανθρωπόκαινου, θα αποτελούσε παραδοχή ότι η πρόσφατη ανθρώπινη δραστηριότητα υπήρξε τόσο σημαντική, ώστε να οδηγήσει στη λήξη της Ολοκαινου.

Μία τέτοια παραδοχή θα διαμόρφωνε εκ νέου την ορολογία των σχολικών βιβλίων και επιστημονικών δημοσιεύσεων σε όλο τον κόσμο, ενώ θα καθοδηγούσε την επιστημονική κοινότητα επηρεάζοντας την ανάλυση γεωλογικών γεγονότων. Ξεχωριστή επιστημονική επιτροπή, που συνεκλήθη πριν από 15 χρόνια, είχε καταλήξει ότι η Ανθρωπόκαινος ξεκίνησε στα μέσα του 20ού αιώνα, όταν δοκιμές πυρηνικών βομβών διασκόρπισαν ραδιενεργά απόβλητα σε όλο τον κόσμο. Τα μέλη της νέας επιτροπής, όμως, θεώρησαν ότι ο ορισμός αυτός ήταν υπερβολικά περιορισμένος και άβολα σύγχρονος για να απο-

Μανιτάρι καπνού μετά από έκρηξη επάνω από την ατόλη Μπικίνι, στα Νησιά Μάρσαλ, το 1946.

Προβλέψεις για απώλειες ύψους 150 δισ. δολαρίων στον τομέα του real estate, λόγω της διάβρωσης του εδάφους.

τελέσει σταθμό στη μεταμόρφωση του πλανήτη από τον Homo sapiens. «Είναι περιοριστικό και απλουστευτικό. Τι γινόταν κατά τη διάρκεια της γέννησης της γεωργίας, στη βιομηχανική επανάσταση, στον εποικισμό της Αμερικής ή της Αυστραλίας;», λέει ο Γιαν Πιοτρόφσκι, μέλος της επιτροπής και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Αρκους στη Δανία. «Η επιτροπή του ανθρώπου ξεπερνάει κατά πολύ τον γεωλογικό χρό-

νο. Αν το αγνοήσουμε, αγνοούμε τον πραγματικό αντίκτυπο του ανθρώπου πάνω στον πλανήτη», λέει ο Μάικ Ουόκερ του Πανεπιστημίου Σεν Ντέιβιντ της Ουαλλίας και μέλος της επιτροπής.

Οι επιστήμονες της επιτροπής δεν αρνούνται ασφαλώς ότι η σύγχρονη εποχή αξίζει έναν όρο που θα υπογραμμίζει την ξεχωριστή φύση της. Ραδιενεργά ισότοπα από πυρηνικές δοκιμές, πλαστικά και βιομηχανικά τέφρα, τσιμέντο και μεταλλικοί ρύποι έχουν αυξήσει την εξαφάνιση ειδών και αφήνουν μόνιμο γεωλογικό αποτύπωμα.

Τα μέλη της επιτροπής που ψήφισαν κατά του όρου προτιμούν να περιγράψουν την Ανθρωπόκαινο ως γεγονός και όχι ως εποχή, χαρακτηρισμός που δεν απαιτεί έγκριση από επιστημονική επιτροπή. Πολλά από τα κρισιμότερα συμβάντα στην Γη υπήρξαν, όμως, «γεγονότα», όπως οι μαζικές εξαφανίσεις ειδών, οι φάσεις ταχείας ανάπτυξης της βιοποικιλότητας και η πλήρωση της γήινης ατμόσφαιρας με οξυγόνο πριν από 2,1 με 2,4 δισ. χρόνια. Παρά την απόρριψη της πρότασης της Ανθρωπόκαινου, η νέα εποχή μπορεί να αποκτήσει τον ονομασία της στο μέλλον. Αυτό όμως θα απαιτήσει την επανάλυση της διαδικασίας συζήτησης και ψηφοφορίας. «Η ανθρώπινη σφραγίδα είναι πα ανεξίτηλη και θα είναι αναγνωρίσιμη στα γεωλογικά δεδομένα. Αυτό δεν μπορεί να αμφισβητηθεί. Η χρονολόγηση και ο χαρακτηρισμός της εποχής αυτής μένει να αποφασισθούν από τους μακρινούς μας απογόνους», λέει ο δρ Πιοτρόφσκι.

Η Κύπρος οικειός οικονομικός χώρος για την Ελλάδα

Γιάννης Στουρνάρας: Οι συνέργειες μεταξύ των δύο κρατών δημιουργούν ευκαιρίες

Συνέντευξη στον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Λίγες ημέρες μετά την απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας να αφήσει τα επιτόκια αμετάβλητα, παρακωρεί συνέντευξη στην «Κ» ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, κ. Γιάννης Στουρνάρας. Τονίζει πως τα μέτρα νομισματικής πολιτικής καταφέρναι να δαμάσουν τον πληθωρισμό χωρίς σημαντικές παρενέργειες στην πραγματική οικονομία και στην χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Μιλά επίσης για τα σημάδια μείωσης των επιτοκίων, τις επιπτώσεις που θα φέρουν στις τράπεζες όταν αρχίσουν να μειώνονται, τις επενδύσεις μεταξύ ελληνικών και κυπριακών τραπεζών, αλλά και για τη σχέση του με τον διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου.

- Σε ποιο ποσοστό θεωρείτε πως έχουν καταγραφεί οι προηγούμενες αυξήσεις των επιτοκίων στην πραγματική οικονομία; Ανησυχείτε μήπως η «δόση του φαρμάκου» στο τέλος αποδειχθεί μεγαλύτερη από την αναγκαία;

- Από τον Ιούλιο του 2022 και μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα (μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2023) στο Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ προχωρήσαμε σε μεγάλες και διαδοχικές αυξήσεις επιτοκίων, προκειμένου ο ρυθμός πληθωρισμού στη Ζώνη του Ευρώ να επανέλθει εγκαίρως στο μεσοπρόθεσμο στόχο του 2%. Οι αυξήσεις των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ ήταν πρωτοφανείς, τόσο σε ταχύτητα όσο και σε ένταση, και μεταδόθηκαν δυναμικά, αρχικά στις συνθήκες χρηματοδότησης και στη συνέχεια στην οικονομία. Έχουμε ήδη δει σημαντικές αυξήσεις στα επιτόκια δανεισμού των επιχειρήσεων και νοικοκυριών, τα οποία οδήγησαν σε μείωση της ζήτησης δανείων, και σε συνδυασμό με τα πιο αυστηρά πιστοδοτικά κριτήρια από την πλευρά των τραπεζών, επιβραδύνθηκε η πιστωτική επέκταση. Οι αυστηρές συνθήκες χρηματοδότησης έχουν επιδράσει ανασταλτικά στη μακροοικονομική ζήτηση και συνέβαλαν στον περιορισμό των πληθωριστικών πιέσεων.

Η αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής είναι ιδιαίτερα ορατή στην ταχεία αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη από 10,6% τον Οκτώβριο του 2022 έχει μειωθεί στο 2,6% τον Φεβρουάριο του 2024.

Κινούμαστε πλέον σε επίπεδα πολύ κοντά στον στόχο μας. Ταυτόχρονα, καταφέραμε μια ομαλή προσέγγιση της οικονομίας με τα αρνητικά σενάρια ύφεσης να μην επαληθεύονται. Η αυστηροποίηση της νομισματικής πολιτικής επιβράδυνε βέβαια την οικονομική δραστηριότητα, με το ΑΕΠ στην Ευρωζώνη να παρουσιάζει στασιμότητα από το τέλος του 2022 και έπειτα. Εδώ, πρέπει να σημειωθεί, ότι στην Ελλάδα και την Κύπρο οι ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ που καταγράφονται τα τελευταία χρόνια είναι υψηλότεροι σε σχέση με τους αντίστοιχους ρυθμούς πολλών άλλων κρατών στη Ζώνη του Ευρώ.

Οι αυστηρές συνθήκες χρηματοδότησης έχουν επιδράσει ανασταλτικά στη μακροοικονομική ζήτηση.

Αν και τα επιτόκια έχουν παραμείνει σταθερά από τον Σεπτέμβριο του 2023, οι προηγούμενες αυξήσεις των επιτοκίων θα συνεχίζουν να μεταδίδονται στις συνθήκες χρηματοδότησης και στην πραγματική οικονομία σε κάποιο βαθμό και εντός του τρέχοντος έτους, καθώς η νομισματική πολιτική λειτουργεί με χρονικές υστερήσεις. Ωστόσο, δεν περιμένουμε σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία. Σύμφωνα με τις τελευταίες προβλέψεις, αναμένουμε ανάκαμψη του ρυθμού ανάπτυξης από τα μέσα του 2024 και μετά. Μπορούμε να πούμε πλέον με μεγάλη βεβαιότητα ότι τα μέτρα νομισματικής πολιτικής καταφέρναι να δαμάσουν τον πληθωρισμό χωρίς σημαντικές παρενέργειες στην πραγματική οικονομία και στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

- Ποια μακροοικονομικά σημάδια θα ήταν ενθαρρυντικά προκειμένου να ξεκινήσει ο αντιθετος νομισματικός κύκλος, αυτός της μείωσης των επιτοκίων;

- Προκειμένου να ξεκινήσει ο κύκλος της αποκλιμάκωσης των επιτοκίων πολιτικής της ΕΚΤ, πρέπει να είμαστε βέβαιοι στο Δ.Σ. της ΕΚΤ ότι ο πληθωρισμός συγκλίνει σταθερά προς τον μεσοπρόθεσμο στόχο του 2%. Πράγματι, έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην επιβράδυνση του πληθωρισμού στη Ζώνη του Ευρώ από το ιστορικό υψηλό επίπεδο, που σημειώθηκε τον Οκτώ-

βριο του 2022, μέχρι σήμερα. Με βάση τις τελευταίες προβλέψεις, η επιβράδυνση του πληθωρισμού αναμένεται να συνεχιστεί και το επόμενο χρονικό διάστημα. Συγκεκριμένα, προβλέπεται να φτάσει στο 2% στο δεύτερο μισό του 2025 και να παραμείνει σε επίπεδα συμβατά με τον στόχο μέχρι το τέλος του 2026.

Η εξασθένιση των πληθωριστικών πιέσεων επιβεβαιώνεται και από τους υποκείμενους δείκτες του πληθωρισμού. Συγκεκριμένα, ο πυρήνας του πληθωρισμού στη Ζώνη του Ευρώ με βάση τον δείκτη τιμών καταναλωτή εξαιρουμένων των τομέων της ενέργειας και των τροφίμων, συνεχίζει να επιβραδύνεται και προβλέπεται να πλησιάσει κοντά στο 2% εντός του επόμενου έτους. Παράλληλα, η αναμενόμενη σταδιακή εξασθένιση του ρυθμού αύξησης των μισθών, τα περιορισμένα περιθώρια κέρδους και η εξέλιξη της παραγωγικότητας, αναμένεται να μετριάσουν την πληθωριστική επιδράση της ανόδου του κόστους εργασίας.

Επιπλέον, η μέχρι σήμερα περιοριστική νομισματική πολιτική θα συνεχιστεί να μεταδίδεται κατά το επόμενο χρονικό διάστημα, τόσο στις συνθήκες χρηματοδότησης, επηρεάζοντας τα επιτόκια δανεισμού και τον ρυθμό ανόδου των πιστώσεων, όσο και στην πραγματική οικονομία, περιορίζοντας περαιτέρω τη ζήτηση και τον ρυθμό αύξησης των τιμών. Ωστόσο, η αβεβαιότητα σχετικά με τις προοπτικές του πληθωρισμού και της οικονομικής δραστηριότητας παραμένει αυξημένη, λόγω και των παγκόσμιων εξελίξεων και των γεωπολιτικών διαταραχών. Εκτιμώ ότι, με βάση τα οικονομικά δεδομένα, που θα καθιστανται διαθέσιμα κατά τη διάρκεια του δεύτερου τμήνου του έτους, θα πλησιάσουμε το σημείο στο οποίο θα μπορούμε να μειώσουμε τα επιτόκια πολιτικής χωρίς να θέσουμε σε κίνδυνο την πρόοδο προς τη σταθερότητα των τιμών που έχει επιτευχθεί έως τώρα.

Η νέα κανονικότητα

- Πιστεύετε ότι στο προβλεπτό μέλλον μπορεί να επαναληφθεί το σενάριο όπου τα επιτόκια θα επανέλθουν στα μηδενικά επίπεδα που είδαμε πριν από την πανδημία;

- Αν και φυσικά κανείς δεν μπορεί να προβλέψει το μέλλον, είμαι δύσπιστος ως προς το κατά πόσο μπορεί να επαναληφθεί ένα τέτοιο σενάριο. Το κύριο ερώτημα είναι ποιο

Στην Ελλάδα και την Κύπρο οι ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ που καταγράφονται τα τελευταία χρόνια είναι υψηλότεροι σε σχέση με τους αντίστοιχους ρυθμούς πολλών άλλων κρατών στη Ζώνη του Ευρώ.

Εχω άριστη σχέση με Ηροδότου

- Βρισκόμαστε στο διάστημα που είτε θα ανακοινωθεί νέος διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, είτε η ανανέωση του υφιστάμενου. Εάν μπορούσατε, τι θα συμβουλευόσαστε τον πρόεδρο της Δημοκρατίας;

- Στην Κύπρο ήρθαμε με την υποδιοικήτρια της ΤΤΕ κυρία Χριστίνα Παπακωνσταντίνου για να υπογράψουμε Μνημόνιο Συνεργασίας και ανταλλαγής τεχνολογίας με την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου. Στο πλαίσιο της επίσκεψης, βεβαίως και είχαμε πολύ χρήσιμες συζητήσεις με

τον πρόεδρο της Δημοκρατίας της Κύπρου κ. Νίκο Χριστοδουλίδη, τον υπουργό Οικονομικών κ. Μάκη Κεραυνό και, φυσικά, τον ομόλογό μου κ. Κωνσταντίνο Ηροδότου, για τις οικονομίες της Κύπρου και της Ελλάδας, τους τραπεζικούς κλάδους των δύο χωρών και τις ευκαιρίες συνεργασίας, καθώς και για ζητήματα που αφορούν την οικονομία της Ευρωζώνης συνολικά. Με τον κ. Ηροδότου, έναν εξαιρετικό κεντρικό τραπεζίτη, έχω μια άριστη και αμοιβαίως επωφελή συνεργασία όλα αυτά τα χρόνια.

θα είναι το επίπεδο των επιτοκίων, όταν ο πληθωρισμός συγκλίνει σταθερά προς τον στόχο του 2%. Εδώ έχει σημασία η εξέλιξη του φυσικού επιτοκίου, που είναι το επιτόκιο ισορροπίας της οικονομίας, γνωστό ως r^* . Λέγεται και ουδέτερο επιτόκιο με την έννοια ότι είναι το βραχυπρόθεσμο επιτόκιο στο οποίο η ζήτηση και η προσφορά έρχονται σε ισορροπία, η οικονομία βρίσκεται σε πλήρη απασχόληση και ο πληθωρισμός έχει σταθεροποιηθεί στο επιθυμητό επίπεδο.

Το φυσικό επιτόκιο είναι μια σημαντική έννοια για τη νομισματική πολιτική. Όταν η ΕΚΤ εφαρμόζει ένα επιτόκιο πολιτικής υψηλότερο από το r^* , ασκεί περιοριστική πολιτική με στόχο την μείωση του πληθωρισμού στο επιθυμητό επίπεδο. Έχει σημασία λοιπόν το πώς θα εξελιχθεί το επιτόκιο αυτό μεσοπρόθεσμα.

Παρότι ο ακριβής υπολογισμός του επιτοκίου αυτού περιβάλλεται από αβεβαιότητα, γνωρίζουμε ότι διάφοροι παράγοντες επιδρούν στο φυσικό επιτόκιο, όπως η αύξηση της παραγωγικότητας, η γήρανση του πληθυσμού, η πρόοδος της αντιστροφής της παγκοσμιοποίησης, τα υψηλότερα επίπεδα δημοσίου χρέους μετά την πανδημία, η τεχνολογική πρόοδος, η πράσινη μετάβαση και οι πολιτικές προσαρμογές στην κλιματική αλλαγή. Αν και κάποιες από αυτές τις δυνάμεις αναμένεται να συμβάλουν στη διατήρηση του φυσικού επιτοκίου σε χαμηλά επίπεδα, κάποιες άλλες ενδέχεται να αντισταθίσουν την επίδραση αυτή. Ο συνδυασμός τους συνηγορεί στο ότι το φυσικό επιτόκιο στη νέα κανονικότητα δύσκολα θα επανέλθει στα προ πανδημίας χαμηλά επίπεδα. Επομένως, φαίνεται ότι, όταν επιτευχθεί η σταθεροποίηση του πλη-

θωρισμού στον στόχο, οι αποφάσεις νομισματικής πολιτικής θα διαμορφώνονται με επιτόκια χαμηλότερα από σήμερα, αλλά υψηλότερα σε σχέση με την περίοδο προ πανδημίας.

- Ανησυχείτε για τις επιπτώσεις στις τράπεζες όταν θα ξεκινήσει η κάθοδος των επιτοκίων; - Η θεωρία είναι ότι οι συνθήκες είναι τέτοιες που θα επιτρέψουν μια πιο ομαλή μετάβαση;

- Η ανόδος των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ συνέβαλε σημαντικά στην κερδοφορία των τραπεζών πανευρωπαϊκά, μέσω της ενίσχυσης των εσόδων από τόκους. Οι τράπεζες που το μεγαλύτερο μέρος του δανειακού χαρτοφυλακίου αποτελείται από δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου, όπως στην Ελλάδα, ωφελήθηκαν περισσότερο. Αντίστοιχα, η σταδιακή αποκλιμάκωση των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ αναμένεται να επηρεάσει αρνητικά τα έσοδα από τόκους τους. Αυτή η προοπτική ήδη απασχολεί τα επιτελεία των ελληνικών τραπεζών αλλά και εμάς ως εποπτες.

Ωστόσο, ο τραπεζικός τομέας βρίσκεται σε πολύ καλύτερη θέση σε σχέση με το παρελθόν για να αντιμετωπίσει πιθανές αναταράξεις, καθώς και την προοπτική αποκλιμάκωσης των επιτοκίων. Οι τράπεζες έχουν βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα χαρτοφυλακίου τους και έχουν μειώσει το κόστος πιστωτικού κινδύνου. Παράλληλα, έχουν ολοκληρώσει σε μεγάλο βαθμό τις ενέργειες εξορθολογισμού του κόστους λειτουργίας τους και εμφανίζουν έναν εξαιρετικά ικανοποιητικό δείκτη αποτελεσματικότητας.

Κεντρικό ζητούμενο η υγιής ανάπτυξη των πιστωτικών ιδρυμάτων

- Πώς αξιολογείτε την επέκταση μιας ελληνικής συστημικής τράπεζας στην κυπριακή τραπεζική αγορά μέσω της εξαγοράς μιας άλλης συστημικής τράπεζας;

- Καθώς αφύπνισαν πίσω μας τα προβλήματα της δεκαετούς κρίσης, η αναζήτηση υγιούς ανάπτυξης και διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων των ελληνικών τραπεζών πέραν των εγχώριων συνόρων, είναι κεντρικό ζητούμενο. Η Κύπρος είναι ένας οικονομικός χώρος οικειός για τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα, καθώς, ακόμα και κατά την διάρκεια της κρίσης, αυτά είχαν αδιάλειπτη παρουσία – παρά την συρρίκνωση της δραστηριότητας τους. Σήμερα, η οικονομική πραγματικότητα σε Ελλάδα και Κύπρο είναι διαφορετική σε σχέση με πριν από δέκα έτη. Οι δύο χώρες κινούνται με θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, ενώ ο χώρος της ΝΑ Μεσογείου και οι πρωτοβουλίες για ανάπτυξη δικτύων και αγωγών και οι συνε-

ργασίες μεταξύ χωρών έχουν αναδείξει νέες οικονομικές δυνατότητες και ευκαιρίες. Σε αυτό το τοπίο βλέπω συνέργειες και αξιολογώ θετικά την εν λόγω εξαγορά, η οποία φυσικά τελεί υπό την έγκριση των αρμόδιων αρχών.

- Πιστεύετε πως τα προβλήματα που αντιμετωπίσαν οι δύο χώρες σε σχέση με την ποιότητα των ενεργητικών των τραπεζών τους βρίσκονται πίσω μας;

- Η ποιότητα των χαρτοφυλακίων των ελληνικών τραπεζών έχει βελτιωθεί θεαματικά τα τελευταία χρόνια. Από το υψηλό του Μαρτίου 2016 τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια των ελληνικών τραπεζών έχουν μειωθεί σχεδόν κατά 90% με το ποσοστό των ΜΕΔ να ανέρχεται σε 7,9% τον Σεπτέμβριο του 2023. Το πρόγραμμα παροχής κρατικών ενυπόθετων για την τιτλοποίηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων συνέβαλε σημαντικά στην εξέλιξη αυτή. Εξίσου θεαματική ήταν και

η μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων των κυπριακών τραπεζών.

Η επιβράδυνση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης στην Ελλάδα και η αύξηση των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ έχουν ασκήσει πίεση στη χρηματοοικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, αλλά δεν έχουν, ακόμα τουλάχιστον, αποτυπωθεί σε αύξηση των ροών μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η διατήρηση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης σε ικανοποιητικό επίπεδο, η επιβράδυνση του πληθωρισμού και η διαφανόμενη σταδιακή μείωση των βασικών επιτοκίων από την ΕΚΤ από το τρέχον έτος, αναμένεται να συμβάλουν τις όποιες επιπτώσεις στην ποιότητα των χαρτοφυλακίων των ελληνικών και των κυπριακών τραπεζών.

- Πόσο έτοιμες είναι οι τράπεζες στις δύο χώρες να αντιμετωπίσουν τους νέους κινδύνους που σχετίζονται με την κλιματική

κρίση και την κυβερνοασφάλεια; Μήπως θα απαιτηθούν μεγαλύτερα σχήματα για να ανταποκριθούν;

- Οι μεγάλες προκλήσεις που σχετίζονται με την αντιμετώπιση των αδιαμφισβήτητων φαινομένων και επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, και οι μακροπρόθεσμοι και φιλόδοξοι στόχοι που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση να καταστεί κλιματικά ουδέτερη η οικονομία έως το 2050, έχουν κάνει ισχυρή την ανάγκη για αναβάθμιση του ρόλου του τραπεζικού συστήματος ως αναφορά στη διαχείριση του συγκεκριμένου θέματος. Ειδικότερα, η Ελλάδα και η Κύπρος λόγω της γεωγραφικής τους θέσης στην ανατολική Μεσόγειο καλούνται όλο και πιο συχνά να αντιμετωπίσουν έντονα κλιματικά φαινόμενα όπως η ξηρασία, οι καύσωνες και οι πυρκαγιές ή οι ακραίες βροχοπτώσεις. Σε αυτό το πλαίσιο ελληνικές και κυπριακές τράπεζες οφείλουν να

διαχειριστούν τους κλιματικούς κινδύνους που αποτελούν πηγή αστάθειας, και παράλληλα να στηρίξουν τη μετάβαση σε μια βιώσιμη ανάπτυξη μέσω της διοχέτευσης χρηματικών πόρων σε «πράσινες» επενδύσεις.

Αυτό που έχουμε καταστήσει σαφές ως εποπτες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, είναι πως οι προσπάθειες και οι απαιτήσεις μας προς αυτήν την κατεύθυνση είναι συστηματικές και ισως αυστηρές, χωρίς βέβαια να έχουν σκοπό να λάβουν τη μορφή τιμωρίας προς τις τράπεζες, αλλά αποσκοπούν στο να τις προετοιμάσουν και σε βάθος χρόνου να τις προστατέψουν από τις ορατές πλέον επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Ταυτόχρονα, οι τράπεζες παγκοσμίως – αλλά και στη χώρα μας – περνούν από την εποχή του ήπιου ψηφιακού μετασχηματισμού στην ταχύτερη υιοθέτηση καινοτόμων τεχνολογιών (π.χ. AI), οι οποίες αποτελούν μια εν εξελίξει κανονιστική

πρόκληση για τις ρυθμιστικές αρχές, ώστε να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις ενός ψηφιακά μεταλλαγμένου κόσμου. Έτσι, η μετάβαση σε νέες ψηφιακές πλατφόρμες και υπηρεσίες ανοίγει μεν το πεδίο παροχής υπηρεσιών αλλά ταυτόχρονα καθιστά τις τράπεζες περισσότερο ευάλωτες σε νέες ψηφιακές απειλές.

Για την καλύτερη ανταπόκριση σε κυβερνοεπιθέσεις σημαντικό ρόλο δεν διαδραματίζει τόσο το μέγεθος, όσο η συνολική αντίληψη του κινδύνου η οποία όμως προϋποθέτει πως τα στελέχη μιας ισχυρής δομής εταιρικής διακυβέρνησης έχουν τις απαραίτητες γνώσεις και τη συνεχή ενημέρωση ώστε να είναι σε θέση να αναγνωρίσουν τις αυξημένες απειλές που προκύπτουν από τον κυβερνοχώρο και να υλοποιήσουν αποτελεσματικές στρατηγικές ασφαλείας για να διασφαλίσουν την ακεραιότητα των υπηρεσιών των τραπεζών.

Απαιτήσεις 20 εκατ. για τον δρόμο Πάφου - Πόλης

Το έργο συνεχίζεται με οριζοντια παράδοση το 2025

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Αεδομένη θα πρέπει να θεωρείται η καθυστέρηση στην ολοκλήρωση του έργου Πάφου-Πόλης Χρυσοχοούς (α' φάση). Σε προηγούμενες αναφορές του, ο αρμόδιος υπουργός Μεταφορών Αλέξης Βαφειάδης είχε κάνει λόγο για ενδείξεις που τοποθετούν την ολοκλήρωση του έργου τον Μάιο του 2025. Όπως μαθαίνει η «Κ», ο εργολάβος του έργου, η ελληνική εταιρεία INTRAKAT, έχει δηλώσει ότι το έργο θα ολοκληρωθεί το α' εξάμηνο του 2025, αντί για τέλος του 2024 που ήταν το αρχικό χρονοδιάγραμμα. Πρόκειται για μια εξέλιξη η οποία συνεπάγεται και με αυξημένο κόστος υλοποίησης του έργου, με τον εργολάβο να δεσμεύεται μεν για την ολοκλήρωση του έργου, αν και ζητά οικονομικές αποζημιώσεις οι οποίες ανέρχονται στα 20 εκατ. ευρώ. Υπενθυμίζεται ότι το κόστος του έργου ανέρχεται περίπου στα 87 εκατ. ευρώ, ενώ με τη νέα διεκδίκηση του εργολάβου αναμένεται ότι το κόστος θα ξεπεράσει τα 100 εκατ. ευρώ. Όπως εξηγεί ο διευθυντής του Τμήματος Δημοσίων Έργων Ελευθέρους Ελευθερίου, η απαίτηση του εργολάβου (25 απαιτήσεις συνολικά), έχει τη βάση της στην καθυστέρηση στην παραλαβή των υλικών και των αυξήσεων στο κόστος τους, προβλήματα που έχουν προκύψει λόγω του πολέμου στην Ουκρανία και

που έχουν επηρεάσει την πρόοδο των εργασιών του εργολάβου, όπως αναφέρει στην αιτιολόγηση του αιτήματός του. Βασίζεται επίσης σε διάφορα θέματα που έχουν προκύψει στο έργο, όπως για παράδειγμα η πρόσβαση του στους αποθεσιοθαλάμους (σημεία που θα τοποθετηθούν τα κόμματα), και της καταλληλότητας των υλικών επικολλημάτων -ο εργολάβος έθεσε

Τονίζεται ότι υπάρχει ξεκάθαρη δέσμευση του εργολάβου να ολοκληρώσει το έργο ενώ έχει υποβληθεί αίτημα για παράτασή του.

θέμα της καταλληλότητας των υλικών εκκαφής και επικολλημάτων. Κάποιες από τις απαιτήσεις του εργολάβου έχουν ήδη αξιολογηθεί σύμφωνα με το Τμήμα Δημοσίων Έργων και έχουν τροχοδρομηθεί μέσα από τις νομομοιμένες διαδικασίες στην τμηματική επιτροπή αλλαγών και απαιτήσεων (ΤΕΕΑ) και στην κεντρική επιτροπή αλλαγών και απαιτήσεων (ΚΕΕΑ). Πάντως δεν φαίνεται να υπάρχει κάποια απάντηση ακόμα από πλευράς των αρμόδιων επιτροπών εξέτασης παραπόνων, με ό,τι και αν

σημαίνει αυτό για το τελικό χρονοδιάγραμμα του έργου.

Η πορεία των εργασιών

Στο μεταξύ, οι εργασίες συνεχίζονται. Παρεμπιπτόντως την προηγούμενη Παρασκευή έγινε η μετακίνηση πυλώνων υψηλής τάσης από συνεργεία της ΑΗΚ, από σημείο στο οποίο περνά ο αυτοκινητόδρομος, προκειμένου να συνεχίσουν οι εργασίες του έργου. Σύμφωνα με την ΑΗΚ, οι εργασίες συνεχίζονται μέχρι τέλος του μήνα, με τη μετακίνηση καλωδίων μεταφοράς ρεύματος τα οποία πρέπει επίσης να μετακινηθούν (χωρίς να επηρεαστεί η ηλεκτροδότηση στην περιοχή). Οι εργασίες γίνονται βάσει του προγράμματος του εργολάβου όπως αναφέρει η εκπρόσωπος Τύπου του οργανισμού και τα έργα ολοκληρώνονται τέλος του μήνα. Παράλληλα συνεχίζονται και οι κωματοοργικές εργασίες και τα τεχνικά έργα καθώς και η κατασκευή των υπόγειων και των υπέργειων διαβάσεων και οχετών όμβριων υδάτων.

Το έργο

Το έργο αφορά τη μελέτη και κατασκευή (Design&Build) δρόμου δύο λωρίδων κυκλοφορίας από την Αγία Μαρινούδα μέχρι το Στρουμπί, μήκους 15,5 χλμ. και την προμελέτη για αναβάθμισή του σε αυτοκινητόδρομο τεσσάρων λωρίδων, σε μελλοντική φάση. Η

Η συμβατική ημερομηνία συμπλήρωσης του έργου είναι τέλος του 2024, αλλά ο εργολάβος με δική του τοποθέτηση έχει δηλώσει ότι θα το ολοκληρώσει το πρώτο εξάμηνο του 2025.

όδευση αρχίζει από τον αυτοκινητόδρομο Λεμεσού-Πάφου παρά την Αγία Μαρινούδα και καταλήγει στον υφιστάμενο δρόμο μετά το Στρουμπί. Στην α' φάση του έργου περιλαμβάνεται ένας ανισόπεδος κόμβος για σύνδεση με τον αυτοκινητόδρομο Λεμεσού-Πάφου και ακολούθως ένας κυκλικός κόμβος στην Τσάδα και ένας στο σημείο τερματισμού, μετά το Στρουμπί. Περιλαμβάνονται επίσης δύο διατηρητικές σήραγγες μήκους 720 μ. και 290 μ. έκαστη, πέντε κοιλάδογέφυρες συνολικού μήκους 1.500

μ., δύο υπέργειες διαβάσεις και εννέα υπόγειες διαβάσεις. Θα κατασκευαστούν επίσης πρόσθετες λωρίδες κυκλοφορίας σε μεγάλο μήκος (περίπου 12 χλμ.), λόγω της ανωφέρειας του δρόμου. Υπενθυμίζεται ότι ο διαγωνισμός προκηρύχθηκε τον Μάιο του 2019 ενώ η κατακύρωση έγινε τον Φεβρουάριο του 2020 στον χαμηλότερο προσφοροδότη, με ποσό €86,8 εκατ. συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. Οι εργασίες ξεκίνησαν τέλος του 2021, με διάρκεια εκτέλεσης τους 42 μήνες. Στο σύνολό του, ο

αυτοκινητόδρομος Πάφου-Πόλης Χρυσοχοούς είναι μήκους 31 χλμ. περίπου.

Όσον αφορά στη β' φάση του έργου, η οποία έχει μήκος 15 χιλιομέτρων, θα ξεκινά από το Στρουμπί και θα καταλήγει στην Πόλη Χρυσοχοούς. Υπάρχει επίσης προμελέτη, με την επικαιροποίηση της οποίας θα προωθηθεί και η υλοποίηση της β' φάσης του έργου. Το ζητούμενο είναι όπως προχωρήσουν οι διαδικασίες ώστε η β' φάση να προκηρυχθεί το 2ο εξάμηνο του 2025.

Με ανοικτά κεφάλαια το τέλος της διανυκτέρευσης

Ετοιμάζονται να ζητήσουν αντισταθμιστικά μέτρα και ελαφρύνσεις σε άλλες φορολογίες οι ξενοδόχοι

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Σειρά ερωτημάτων και προβληματισμού έχει επιφέρει στον κλάδο των ξενοδοχείων το θέμα επιβολής τέλους διαμονής της τάξης των 2,5 ευρώ/διανυκτέρευση στα ξενοδοχεία και τα τουριστικά καταλύματα, με τους αρμόδιους συνδέσμους να έχουν ήδη εκφράσει ακροθιγώς τις ανησυχίες τους, και να ετοιμάζονται να τις καταθέσουν λεπτομερώς σε επαφές που προγραμματίζονται τις επόμενες ημέρες με το Κέντρο Οικονομικών Μελετών του Πανεπιστημίου Κύπρου. Ήδη γνωρίζουμε ότι έχει κλειδώσει συνάντηση του ΠΑΣΥΣΕ (Παγκύπριος Σύνδεσμος Ξενοδόχων) για τις 13 Μαρτίου. Η «Κ» μίλησε με τον γενικό διευθυντή του ΠΑΣΥΣΕ Φιλόκυρο Ρουσούνιδη, ο οποίος παρέθεσε τα σημαντικότερα ζητήματα που προκύπτουν όπως είναι ο χρόνος εφαρμογής του τέλους και ποιους θα αφορά, ενώ έδωσε το πλαίσιο για τα αντισταθμιστικά μέτρα τα οποία θα ζητηθούν. Πάντως, βάσει υπολογισμών των αφίξεων του περασμένου έτους και του μέσου όρου διάρκειας παραμονής, το συγκεντρωθέν ποσό από το τέλος κυμαίνεται γύρω στα 70 εκατ. ευρώ ετησίως.

Σημεία προβληματισμού

Καταρχάς θα πρέπει να ξεκαθαρίσει η έναρξη της εφαρμογής του τέλους διαμονής. Όπως αναφέρει ο κ. Ρουσούνιδης υπάρχουν αντικειμενικές δυσκολίες στην άμεση εφαρμογή του, εφόσον ήδη η πλειοψηφία των τουριστικών πακέτων για το 2024 αλλά και αριθμός του 2025 είναι ήδη προσημωφωμένα και προπληρωμένα σε συγκεκριμένες τιμές. Επομένως, αν το μέτρο τεθεί σε εφαρμογή εντός του 2024, τότε δεν αποκλείεται να απορροφηθεί από το ίδιο το ξενοδοχείο, τουλάχιστον σε πρώτη

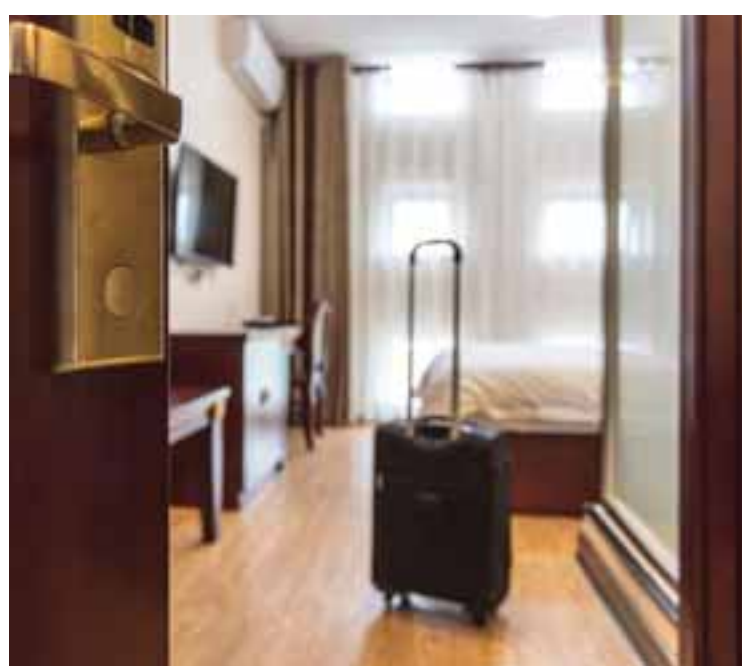
φάση. Αναφέρεται επίσης ότι οι υπολογισμοί βασίστηκαν στις διανυκτερεύσεις του 2023, χωρίς να έχει υπολογιστεί η εικόνα του τουρισμού το 2024, ενώ εκφράζεται ανησυχία για το κατά πόσο αυτή η αλλαγή θα έχει αρνητική επίπτωση στις τουριστικές κρατήσεις και την ελκυστικότητα του προορισμού. «Για το καλό της βιομηχανίας θα πρέπει να κάτσουμε να βρούμε αντισταθμιστικά μέτρα για

Εγείρεται το ερώτημα τι θα γίνει με τα πακέτα διακοπών τα οποία ήδη έχουν κλείσει για το 2024, εφόσον έχουν γίνει οι προπληρωμές στη βάση συγκεκριμένων τιμών.

να μειώσουμε τον όποιο αρνητικό αντίκτυπο θα έχει στο τουριστικό μας προϊόν και την ελκυστικότητα της χώρας μας» σχολίασε ο κ. Ρουσούνιδης. Είναι επίσης σημαντικό να ξεκαθαρίσει το κατά πόσο το τέλος θα επιβάλλεται ανά άτομο ή ανά δωμάτιο. Με αυτόν τον τρόπο θα υπάρχει πιο σαφής εικόνα για τις προθέσεις της κυβέρνησης και το τελικό κόστος για τον επισκέπτη.

Αύξηση του κόστους

Πάντως, η επιβολή του τέλους διαμονής δεν είναι το μοναδικό στοιχείο στην εξίσωση που αυξάνει το κόστος επίσκεψης του τουρίστα το επόμενο διάστημα. Όπως περιγράφει ο πρόεδρος του ACTA (Σύνδεσμος Ταξιδιωτικών Πρακτόρων Κύπρου) Χάρης Παπαχαλαράμπους, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και η αύξηση του κόστους

Βάσει υπολογισμών των αφίξεων του περασμένου έτους και του μέσου όρου διάρκειας παραμονής, το συγκεντρωθέν ποσό από το τέλος κυμαίνεται γύρω στα 70 εκατ. ευρώ ετησίως.

Οι ενδείξεις για τη σεζόν

Στο μεταξύ, όπως διαφαίνεται από τα μηνύματα που προέκυψαν από τη διεθνή έκθεση τουρισμού στο Βερολίνο, οι αριθμοί των κρατήσεων για το έτος αναμένονται στα επίπεδα του 2023, ενδεχομένως μια μικρή αρνητική απόκλιση το τρέχον έτος. Στα θετικά καταγράφεται το γεγονός ότι αναμένεται μια αύξηση στις προσφερόμενες θέσεις για το 2025. Πάντως για το 2024, αναμένεται ότι οι διαθέσιμες θέσεις για Κύπρο θα είναι ίδιες με το 2023 αν και υπάρχει μια ανησυχία για το ποσοστό των κρατήσεων, εφόσον υπάρχουν αστάθμητοι παράγοντες οι οποίοι αναμένονται να επη-

ρεάσουν, όπως είναι η διοργάνωση του EURO στη Γερμανία τον Ιούνιο του 2024, οι Ολυμπιακοί Αγώνες τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο σε συνάντηση και με τις επιπτώσεις σε τουριστικές αγορές λόγω του πολέμου στο Ισραήλ. Φαίνεται ως εκ τούτου να υπάρχει μια επιβράδυνση κρατήσεων, ενώ ο Απριλίου είναι αρκετά πιο κάτω από τον περσινό αντίστοιχο μήνα. Σύμφωνα με τον ΠΑΣΥΣΕ, η αμηνώς καλοκαιρινή περίοδος φαίνεται να κυμαίνεται στα επίπεδα του 2023 αλλά αθροιστικά το αποτέλεσμα αναμένεται ότι θα είναι μειωμένο σε σχέση με τις επιδόσεις του 2023.

καυσίων από τον Απρίλιο, η οποία επιβαρύνει όχι μόνο τον Κύπριο καταναλωτή αλλά και τον επισκέπτη, εφόσον μεταφράζεται σε αύξηση του κόστους μεταφοράς. Ιδιαίτερα δε, εφόσον οι επιλογές για τις δημόσιες μεταφορές είναι περιορισμένες. Αυτό που τονίζεται είναι ότι πρέπει να προστατευτεί ο τουρισμός όσο το δυνατό περισσότερο από τις ανατιμήσεις. Παρά το γεγονός ότι αναγνωρίζεται το αποτύπωμα του τουρισμού στο περιβάλλον, εντούτοις θεωρείται δεδομένο ότι αν αυξηθεί το κόστος διακοπών λόγω των ευρύτερων ανατιμήσεων τότε θα οδηγηθούμε με μαθηματική ακρίβεια και σε μείωση ποσοστών αφίξεων. Από πλευράς των ταξιδιωτικών πρακτόρων επισημαίνεται επίσης ότι θα πρέπει να ξεκαθαρίσει για παράδειγμα κατά πόσο το τέλος θα επιβαρύνει και ανήλικους επισκέπτες καθώς και ο τρόπος εφαρμογής του σε καταλύματα τύπου Airbnb τα οποία ενδεχομένως να μην έχουν εγγραφεί ακόμη στον κατάλογο των αδειοδοτημένων καταλυμάτων. Σε κάθε περίπτωση, ανέφερε, ότι θα πρέπει να γίνουν σωστοί χειρισμοί και να δοθεί χρόνος για να ενημερωθούν και οι tour operators του εξωτερικού ώστε να μπορούν να κλείνουν τις συμφωνίες τους στη βάση των νέων δεδομένων.

Τα αντισταθμιστικά

Όλες οι ανησυχίες αναμένεται να συζητηθούν στην επικείμενη συνάντηση της 13ης Μαρτίου (υπενθυμίζεται ότι το σχέδιο είναι υπό διαβούλευση μέχρι τις 19 Μαρτίου) ενώ οι ξενοδόχοι ετοιμάζονται να ζητήσουν αντισταθμιστικά μέτρα ώστε, όπως αναφέρεται, να μειωθεί το κόστος που μπορεί να έχει η βιομηχανία από την εφαρμογή του μέτρου. Γίνονται σκέψεις, για παράδειγμα, να ζητηθεί όπως

το συγκεκριμένο τέλος διοχετεύεται στα ταμεία του κράτους μέσω μιας διαφορετικής οδού, όπως με μια μικρή επιβάρυνση στο αεροπορικό εισιτήριο και όχι στα ξενοδοχεία. Πέραν τούτου, αναμένεται ότι θα ζητηθεί μια έκπτωση σε λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος, ή μείωση των δημοτικών τελών όπως τα δημοτικά όσα ταξιδιωτών, ή τέλος αποχετευτικού ως αντιστάθμισμα προς τους ξενοδόχους. Με αυτή την κίνηση ο στόχος είναι να αντισταθμιστεί το κόστος για τους ξενοδόχους εφόσον αναμένεται ότι μερίδα αυτών στην προσπάθειά τους να παραμείνουν ανταγωνιστικοί και με συμφωνημένες τιμές με συγκεκριμένους εταίρους να αποφασίσουν να απορροφήσουν οι ίδιοι αυτό το κόστος.

Θα ζητηθεί επίσης εξάφηση για τα πιστοποιημένα πράσινα ξενοδοχεία και τους πελάτες τους, ώστε αυτό το μέτρο να αποτελέσει και μιας μορφής κίνητρο για την περιβαλλοντική πιστοποίηση των μονάδων. Από εκεί και πέρα, δεν αποκλείεται να συζητηθεί και η επιχορήγηση του κόστους για την ενεργειακή αναβάθμιση και τις προδιαγραφές που πρέπει να πληροί μια μονάδα ώστε να θεωρείται πράσινη και να μπορεί να ενισχυθεί και με σχετική επιχορήγηση ώστε να προχωρεί σε τέτοιες ενέργειες. Όλα αυτά θα συζητηθούν με την επιτροπή του Κέντρου Οικονομικών Μελετών και ανάλογα με τις απαντήσεις θα καθοριστούν και οι επόμενες επαφές και το κατά πόσο θα ακολουθήσουν επαφές και με τον υπουργό Οικονομικών Μάκη Κεραυνό.

ITF[®]
WorldTennisTour™

ITF WTT Kaeline Pro Series Tournaments

CYPRUS

11.03 - 24.03
Robinson Cyprus
ALAMINOS

SAVE YOUR SEAT!

EMAIL: tennis@thoosa.cy.net

99462872 | 99382658

HOSTED BY

SPONSORED BY

SUPPORTED BY

KAELINE
GROUP

FAMELINE
HOLDING GROUP

REPUBLIC OF CYPRUS
DEPUTY MINISTRY OF TOURISM

CYPRUS
sports

MEDIA SPONSORS

24SPORTS

Η Κύπρος στον χάρτη της αμυντικής βιομηχανίας της Ε.Ε.

Τ. Κουνούδης: Δραστηριοποιούνται 30 επιχειρήσεις – Συμμετοχή σε 25 συμβόλαια συνολικής αξίας 312 εκατ.

Συνέντευξη στον

ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΡΑΜΗΤΑ

Μέχρι το 2027 η Ε.Ε. θα επενδύσει περίπου 1,5 δισ. ευρώ στην αμυντική βιομηχανία της Ένωσης. Ο στρατιωτικός βιομηχανικός σχεδιασμός της Ένωσης αφορά όλα τα κράτη-μέλη και κατ'επέκταση την Κύπρο. Αυτό έχει πολλαπλά οφέλη για την οικονομία καθώς εκτός των χρηματοδοτικών εργαλείων που θα δοθούν στα κράτη, θα ανοίξουν πολλές θέσεις εργασίας, ενώ το έδαφος θα είναι αρκετά εύφορο για τη δημιουργία νεοφυών επιχειρήσεων. Με την ανάπτυξη της κυπριακής αμυντικής βιομηχανίας θα αυξηθούν και οι εξαγωγές μας, ενώ οι νέοι επιχειρηματίες θα έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής σε διάφορα επενδυτικά προγράμματα. Κάνοντας μία κουβέντα με τον δρ. Τάσο Κουνούδη, πρόεδρο του Κυπριακού Συνδέσμου Επιχειρήσεων Έρευνας και Καινοτομίας (Κ.Σ.Ε.Ε.Κ.) αναδύεται επιπλέον αυτή η νέα οικονομική δυναμική που μπορεί να προσθέσει στη χώρα μία υγιή και παραγωγική βιομηχανία, σημαντική συνεισφορά στο ΑΕΠ.

- Η Κομισιόν ανακοίνωσε το ευρωπαϊκό πρόγραμμα επενδύσεων και τη στρατηγική για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία. Τι σημαίνει αυτό;

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε στις 5 Μαρτίου τον πρώτο ευρωπαϊκό βιομηχανική στρατηγική στον τομέα της άμυνας (EDIS), προτείνοντας κοινές αγορές αμυντικών συστημάτων και ένα πρόγραμμα για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία (EDIP), ύψους 1,5 δισ. ευρώ ως το 2027 για την επιτάχυνση της αμυντικής βιομηχανίας στην Ευρώπη. Λόγω των αυξανόμενων προκλήσεων της ευρωπαϊκής ασφάλειας και του πολέμου της Ουκρανίας, η Ε.Ε. υιοθέτησε συγκεκριμένη στρατηγική για τη διασφάλιση του σχεδιασμού, ανάπτυξης, έγκαιρης διαθεσιμότητας και προμήθειας ευρωπαϊκών αμυντικών προϊόντων.

Η στρατηγική καθορίζει δείκτες που αποσκοπούν στη μέτρηση της πρόοδου των κρατών-μελών προς την κατεύθυνση της βιομηχανικής ετοιμότητας όσον αφορά την άμυνα. Τα κράτη-μέλη καλούνται να:

- Προμηθεύονται τουλάχιστον το 40% του αμυντικού εξοπλισμού με συνεργατικό τρόπο έως το 2030.
- Να διασφαλίσουν ότι, έως το 2030, η αξία του ενδογενούς αμυντικού εμπορίου θα αντιπροσωπεύει τουλάχιστον το 35% της αξίας της αμυντικής αγοράς της Ε.Ε.
- Να σημειώσουν σταθερά πρόοδο όσον αφορά την προμήθεια τουλάχιστον του 50% του προϋπολογισμού τους για δημόσιες συμβάσεις στον τομέα της άμυνας εντός της Ε.Ε. έως

το 2030 και του 60% έως το 2035.

Για να υποστηρίξει τη στρατηγική για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία (EDIS) η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε επίσης το ευρωπαϊκό επενδυτικό πρόγραμμα στον τομέα της άμυνας (EDIP) το οποίο θα κινητοποιήσει 1,5 δισ. ευρώ από τον προϋπολογισμό της Ε.Ε. κατά την περίοδο 2025-2027, ώστε να συνεχιστεί η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης στον τομέα της άμυνας (EBTBA). Το EDIP θα στηρίξει επίσης την εκβιομηχ-

Οι κυπριακές επιχειρήσεις πολύ σύντομα θα αποτελούν βασικό βιομηχανικό προμηθευτή υποσυστημάτων αμυντικών προϊόντων με πολλαπλά οφέλη για την οικονομία μας.

νιση των προϊόντων που προέρχονται από συνεργατικές δράσεις, που υποστηρίζονται από το ευρωπαϊκό ταμείο άμυνας (EDF) το οποίο επενδύει ήδη €8 δισ. ευρώ στον σχεδιασμό και ανάπτυξη ευρωπαϊκών αμυντικών προϊόντων για την περίοδο 2021-2027.

Δυναμική ανάπτυξη

-Υπάρχει κυπριακή αμυντική βιομηχανία; Τι παράγουμε; Υπάρχει χώρος στην διεθνή αμυντική βιομηχανία για κυπριακές επιχειρήσεις;

Η παραδοσιακή αμυντική βιομηχανία που όλοι ξέραμε με τις εταιρείες κολοσσούς και τα πολυπλοκά και πανάκριβα αμυντικά συστήματα (οπλικά και μη) αλλάζει δραματικά. Βασικός λόγος είναι το τεράστιο κόστος απόκτησης, χρήσης και συντήρησης τέτοιων συστημάτων, αλλά και η ραγδαία ανάπτυξη μοντέρνων τεχνολογιών όπως η μικροηλεκτρονική, η ρομποτική και η τεχνητή νοημοσύνη, οι οποίες δίνουν τη δυνατότητα ανάπτυξης μοντέρνων, καινοτόμων, εναλλακτικών αμυντικών συστημάτων που μπορούν σε μεγάλο βαθμό να κατασκευαστούν με συνεργατικό τρόπο. Ο πόλεμος στην Ουκρανία είναι απτή απόδειξη αυτής της ραγδαίας αλλαγής στην αμυντική βιομηχανία, αφού σχετικά φθηνά καινοτόμα συστήματα όπως τα μη επανδρωμένα αεράια ή θαλάσσια οχήματα, τα φορητά αντιαεροπορικά συστήματα, τα περιφερόμενα πυρομαχικά ή πυρομαχικά καμικάζι και τα φορητά συστήματα ηλεκτρονικού πολέμου

έχουν εξουδετερώσει σε πάρα πολλές περιπτώσεις πανάκριβα οπλικά συστήματα, όπως άρματα μάχης, μαχητικά αεροπλάνα, ελικόπτερα και πολεμικά πλοία. Υπάρχει σημαντικός χώρος στην διεθνή αμυντική βιομηχανία στον τομέα αυτό για κυπριακές επιχειρήσεις και είμαστε περήφανοι ότι τέτοια συστήματα σχεδιάζονται και παράγονται και στη χώρα μας από καινοτόμες κυπριακές επιχειρήσεις, μέλη του συνδέσμου μας.

Σήμερα στην Κύπρο υπάρχει μια δυναμική, καινοτόμα και ραγδαία αναπτυσσόμενη κυπριακή αμυντική βιομηχανία, η οποία έχει αναπτύξει υψηλής τεχνολογίας υποδομές, εξειδικευμένη τεχνογνωσία και διεθνείς συνεργασίες οι οποίες είναι πολύ σημαντικές για τη χώρα μας. Περίπου τριάντα καινοτόμες κυπριακές εταιρείες τεχνολογίας δραστηριοποιούνται στην αμυντική βιομηχανία, οι οποίες σχεδιάζουν, παράγουν και εξαγωγούν κυρίως προϊόντα διττής χρήσης, δηλαδή προϊόντα τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο για στρατιωτικούς όσο και για εμπορικούς σκοπούς. Είναι σημαντικό να πούμε ότι η Κύπρος έχει σημαντική παρουσία σε διεθνείς εκθέσεις αμυντικών προϊόντων τα τελευταία τρία χρόνια, με αποκορύφωμα την κορυφαία αμυντική έκθεση Eurosecurity 2024 που θα γίνει το καλοκαίρι στο Παρίσι, όπου το κυπριακό περιπτερό θα ξεπερνά τα 200 τ.μ.

Πολλά τα οφέλη

-Πώς η Κύπρος μπορεί να επωφεληθεί ως κράτος-μέλος και σε ποιο επίπεδο βρίσκεται η εγχώρια αμυντική βιομηχανία;

Η κυπριακή αμυντική βιομηχανία συμμετέχει με εξαιρετική επιτυχία από το 2019 στα προγράμματα του ευρωπαϊκού προγράμματος βιομηχανικής ανάπτυξης στον τομέα της άμυνας (EDIP) και από το 2021 στα προγράμματα του ευρωπαϊκού ταμείου άμυνας (EDF). Τα συγκεκριμένα προγράμματα χρηματοδοτούν ευρωπαϊκές κοινοπραξίες για εκπόνηση αμυντικής έρευνας, σχεδιασμό, ανάπτυξη και βιομηχανοποίηση νέων

Αισιοδοξία για το μέλλον

-Είσατε αισιόδοξοι για το μέλλον; Είμαστε πολύ αισιόδοξοι για το μέλλον και αναγνωρίζουμε ότι γίνονται σημαντικά βήματα από την κυβέρνηση μας τόσο για την ενίσχυση των δυνατοτήτων της κυπριακής αμυντικής βιομηχανίας όσο και για ενδυνάμωση της θέσης της στην ευρύτερη ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία. Η κυπριακή αμυντική βιομηχανία έχει

Περίπου τριάντα καινοτόμες κυπριακές εταιρείες τεχνολογίας δραστηριοποιούνται στην αμυντική βιομηχανία.

Η οικονομική δυναμική που ανοίγεται για την κυπριακή βιομηχανία είναι πολύ σημαντική λέει ο δρ. Κουνούδης.

καινοτόμων ευρωπαϊκών αμυντικών προϊόντων, υποστηρίζοντας την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής αμυντικής τεχνολογικής και βιομηχανικής βάσης στη διεθνή αγορά. Οι κυπριακές εταιρείες έχουν πετύχει, με την υποστήριξη του υπ. Άμυνας, τη συμμετοχή τους σε συνολικά 25 συμβόλαια ανάπτυξης νέων ευρωπαϊκών αμυντικών συστημάτων συνολικής αξίας 312 εκατ. ευρώ, γεγονός που βάζει πλέον την Κύπρο σοβαρά στον χάρτη της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας.

Τα συγκεκριμένα έργα αποσκοπούν στη δημιουργία της επόμενης γενιάς ευρωπαϊκών αμυντικών συστημάτων τα οποία η Ε.Ε. μέσω της στρατηγικής δεσμεύεται να προωθήσει στις ένοπλες δυνάμεις των κρατών-μελών. Η κυπριακή αμυντική βιομηχανία έχει ήδη αναπτύξει την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή, τεχνογνωσία και δυνατότητες να συμμετέχει σαν συμπαραγωγός πλέον στην ευρωπαϊκή εφοδιαστική αλυσίδα επιχειρησιακών αμυντικών συστημάτων. Οι κυπριακές επιχει-

ρήσεις πολύ σύντομα θα αποτελούν βασικό βιομηχανικό προμηθευτή υποσυστημάτων σε αυτά τα αμυντικά προϊόντα με πολλαπλά οφέλη για την οικονομία μας, μέσω των εξαγωγών και της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας.

Θα έλεγα ότι ο δρόμος για την κυπριακή αμυντική βιομηχανία έχει ανοίξει από το 2019, τώρα με τη νέα στρατηγική ενδυναμώνεται και καθιερώνεται σε ευρωπαϊκό πλέον επίπεδο. Η κυπριακή αμυντική βιομηχανία είναι πιο έτοιμη από ποτέ να εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες και η συγκεκριμένη στρατηγική δικαιώνει τις τεράστιες επενδύσεις των κυπριακών επιχειρήσεων προς τον συγκεκριμένο τομέα. Οι ευκαιρίες που αναδεικνύονται μέσα από την ευρωπαϊκή στρατηγική για την αμυντική βιομηχανία σε συνδυασμό με τη θεσμοθέτηση της βιομηχανικής συνεργασίας στους εξοπλισμούς, μπορούν να καταστήσουν την Κύπρο σε σημαντικό κέντρο ανάπτυξης τεχνολογίας και προϊόντων για την άμυνα.

-Αναφέρατε τη βιομηχανική συνεργασία στους εξοπλισμούς, μπορείτε να μας πείτε τι γίνεται σε άλλες χώρες και ποια τα οφέλη της;

Τα προγράμματα βιομηχανικής συνεργασίας είναι ένας θεσμός στις διεθνείς αμυντικές προμήθειες, ο οποίος εφαρμόζεται εδώ και χρόνια. Αποτελούν συμβατική υποχρέωση ξένων εταιρειών που συμμετέχουν σε διαγωνισμούς εξοπλισμών να υλοποιήσουν συγκεκριμένο υποκατασκευαστικό έργο μέσω τοπικών εταιρειών, καθώς και επενδύσεων σε υποδομές είτε προς όφελος των ενόπλων δυνάμεων, είτε της εγχώριας βιομηχανίας, προκειμένου να διασφαλιστεί η μεταφορά τεχνολογίας και ο ασφαλής εφοδιασμός των ενόπλων δυνάμεων σε βάθος χρόνου. Αυτό ακριβώς θέλουμε να πετύχουμε και στην Κύπρο.

Ο συγκεκριμένος θεσμός εφαρμόζεται ήδη σε δεκάδες χώρες παγκοσμίως, συμπεριλαμβανομένων και χωρών ανεπτυγμένων τεχνολογικά, όπως η Μεγάλη Βρετανία, ο Καναδάς, η Ισπανία, η Κορέα, το Ισραήλ, η Τουρκία, η ΗΑΕ και πολλές άλλες. Η Ελλάδα, μάλιστα, αξιοποιώντας αυτή τη δυνατότητα, έχει ενισχύσει σημαντικά την ελληνική αμυντική βιομηχανία, η οποία έχει συμπεριληφθεί μεταξύ άλλων στην αλυσίδα παραγωγής αεροσκαφών,

αρμάτων μάχης και φρεγατών.

Να σημειώσουμε ότι τα τελευταία 35 χρόνια οι Κύπριοι φορολογούμενοι έχουν συνεισφέρει πέραν των 8 δισ. ευρώ για την άμυνα, ενώ κάθε χρόνο οι έκτακτες εισφορές για την άμυνα ξεπερνούν τα 300 εκατ. ευρώ. Και όμως, παρά την τεράστια επένδυση, δεν έχουμε καταφέρει να κατασκευάσουμε εγχώρια ούτε ένα εξάρτημα κυπριακό, δεν έχουμε δημιουργήσει ούτε ένα πρόγραμμα βιομηχανικής συνεργασίας για μεταφορά τεχνολογίας, δεν έχουμε αναπτύξει ούτε ένα εθνικό αμυντικό σύστημα. Η αυτόκριά μας βρίσκεται σε μηδενικό βαθμό και η εξάρτησή μας σε ξένους προμηθευτές είναι πλήρης. Αυτό σίγουρα πρέπει να αλλάξει και είναι ο βασικός μας στόχος για το 2024.

Κατάθεση πρότασης

Σε συνεργασία με το ΚΕΒΕ και την ΟΕΒ έχουμε ήδη καταθέσει μία εμπειριστατωμένη πρόταση ώστε επιτέλους να θεσμοθετηθεί η βιομηχανική συνεργασία στους εξοπλισμούς, η οποία θα έχει πολλαπλά οφέλη για την Κυπριακή Δημοκρατία. Η κυπριακή αμυντική βιομηχανία για πρώτη φορά σήμερα έχει αποδείξει ότι έχει δυνατότητες εφάρμικες προηγμένων χωρών και η ενσωμάτωσή της στους εξοπλιστικούς σχεδιασμούς είναι απαραίτητη. Έχουμε την πλήρη συμπαράσταση του ΚΕΒΕ, της ΟΕΒ της Βουλής και της κυβέρνησης, η οποία προχωρά σε σταθερά βήματα για την υλοποίηση της πρότασής μας.

-Ποια βήματα έγιναν ή γίνονται από κυβερνητικές πλευρές;

Έχουμε διαχωρίσει μία εξαιρετική συνεργασία με το υπουργείο Άμυνας, χωρίς την υποστήριξη του οποίου όλες αυτές οι διεθνείς επιτυχίες δεν θα ήταν δυνατό να επιτευχθούν σε τόσο μικρό διάστημα. Είναι εξαιρετικά σημαντικό ότι τόσο ο ίδιος ο πρόεδρος της Δημοκρατίας όσο και ο υπουργός Οικονομικών έχουν επισκεφθεί επιχειρήσεις και έχουν διεκδικήσει την ανάπτυξη και την κατασκευή κυπριακών αμυντικών προϊόντων με εξαγωγικό προσανατολισμό. Γίνονται πάντα αθόρυβα και συστηματικά σημαντικά βήματα για στήριξη της βιομηχανίας μας, και σύντομα ελπίζουμε να είμαστε σε θέση με τη θεσμοθέτηση της βιομηχανικής συνεργασίας στους εξοπλισμούς να δώσουμε σημαντική ώθηση στην αμυντική μας βιομηχανία.

«Ψήνεται» η Eurobank για τη β' φάση του ECM

Με κοινοπρακτικά δάνεια ελληνικών και κυπριακών τραπεζών μπορούν μόνο να χρηματοδοτηθούν τέτοια έργα

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Η Eurobank αν και δεν θέλησε να μπει στον πρώτο γύρο χρηματοδότησης του μεγαλεπήβολου έργου που θα δημιουργηθεί το καλωδιακό σύστημα East to Med Data Corridor (EMC), κάνει σκέψεις να μπει στον δεύτερο γύρο χρηματοδότησης του έργου. Η δεύτερη φάση του έργου αφορά τη σύνδεση της Σαουδικής Αραβίας με την Ασία, ενώ στην πρώτη –που θα αρχίσει να υλοποιείται μέσα στο καλοκαίρι– το καλώδιο θα ενώνει την Ευρώπη με τη Σαουδική Αραβία. Υπενθυμίζεται πως το καλωδιακό σύστημα EMC θα ξεκινά

από τη Σιγκαπούρη, θα περνά από τη Σαουδική Αραβία, το Ισραήλ, την Κύπρο και την Ελλάδα, με τελική κατάληξη σε Ιταλία και Γαλλία. Όπως είχε αποκαλύψει η «Κ» σε ρεπορτάζ της στα μέσα Φεβρουαρίου, ο δανεισμός της πρώτης φάσης του έργου θα δοθεί και από κυπριακά κεφάλαια και συγκεκριμένα από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Κύπρου). Στη χρηματοδότηση της πρώτης φάσης του καλωδιακού συστήματος θα συμμετάσχει εκτός από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η Alpha Bank, η Τράπεζα Πειραιώς και η Al Jazeera Bank. Αν και δεν είναι γνωστό ακόμα εάν το χρηματοδοτικό σχήμα της

δεύτερης φάσης θα έχει την ίδια σύνθεση με της πρώτης, η «Κ» που παρακολουθεί από κοντά την επένδυση πληροφορείται ότι η Eurobank είναι σε πρώιμες συζητήσεις να συμμετάσχει στο μεγάλο κοινοπρακτικό δάνειο (syndicated loan) του μεγάλου πρότζεκτ. Το να συμμετάσχει μία τράπεζα σε ένα τόσο μεγάλο έργο δεν είναι απόφαση μίας ημέρας και πηγές που είναι γνώστες σημειώνουν πως υπάρχει μια χρονοβόρα διαδικασία που χρειάζεται να περάσει μια τράπεζα για να συμμετάσχει σε ένα τόσο μεγάλο πρότζεκτ, με «training» πολλών μηνών. Οι δανειακές συμβάσεις της πρώτης φάσης πάντως

αναμένεται να «κλείσουν» μέχρι τα τέλη Απριλίου και θα καλεστούν οι 4 τράπεζες να δώσουν περί το 60% των απαιτούμενων κεφαλαίων, περίπου 300 εκατομμύρια ευρώ.

Με κοινοπρακτικά δάνεια

Η μεγαλύτερη εικόνα είναι ότι με τέτοια πρότζεκτ ανοίγει εκ νέου «ο δρόμος του Μεταξίου». Είναι η ευκαιρία Ελλάδας και Κύπρου –λόγω περιοχής και στρατηγικής θέσης– να παίξουν σημαντικό ρόλο μεταξύ Ευρώπης και Ασίας, ενώ οι κυπριακές τράπεζες φαίνεται πως μπαίνουν στη νοοτροπία των κοινοπρακτικών δανείων (syndicated). Ως τώρα κοι-

νοπρακτικά δάνεια βλέπαμε στην Κύπρο με έργα που σχετίζονται με δανεισμό που «βάζει πλάτη» η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕΠ) και συμμετείχαν οι κυπριακές τράπεζες. Πιθανώς να είναι η ώρα να συνεργαστεί ο κυπριακός τραπεζικός τομέας για να παράξει μεγαλύτερα και απαιτητικά έργα.

Επίκαιρη επένδυση

Πριν 10 ημέρες βγήκε στην επιφάνεια η αναγκαιότητα δημιουργίας τέτοιων έργων, καθώς σύμφωνα με ισραηλινή ιστοσελίδα (Globes), τέσσερα υποβρύχια καλώδια επικοινωνίας Σαουδικής Αραβίας-Τζιμπουτί

έχουν υποστεί δολιοφθορά και πιθανώς –όπως αναφέρει το δημοσίευμα– είναι αποτέλεσμα επιθέσεων των ανταρτών Χούθι. Η δολιοφθορά των τεσσάρων καλωδίων στη θάλασσα έχει προκαλέσει ζητήματα διακοπής επικοινωνιών μεταξύ Ευρώπης και Ασίας. Στην κατασκευή του καλωδίου EMC συμμετέχουν οι MENA HUB της Σαουδικής Αραβίας, η εταιρεία TTSA S.A. που ηγείται από ελληνικές πλευρές και η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού της Ελλάδας (ΔΕΗ). Αξίζει να σημειωθεί πως η Saudi Telecom είναι ο βασικός μέτοχος του έργου, όπως και του MENA HUB.

Ανάπτυξη 2% το 2023 με βασικό μοχλό την κατανάλωση

Χαμηλά παραμένουν οι επενδύσεις και αφορούν κυρίως κατοικίες

της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Κατώτερος των προβλέψεων τόσο της κυβέρνησης όσο και αρκετών διεθνών οργανισμών αποδείχθηκε ο ρυθμός ανάπτυξης το 2023, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ που δόθηκαν στη δημοσιότητα. Και παρότι η απόκλιση δεν είναι μεγάλη, κτυπάει ένα προειδοποιητικό καμπανάκι, καθώς οφείλεται κυρίως, σύμφωνα με τους αναλυτές, σε χαμηλές επενδυτικές επιδόσεις, δηλαδή στο πιο υγιές κομμάτι της ανάπτυξης.

Συγκεκριμένα, η ΕΛΣΤΑΤ κατέγραψε ρυθμό ανάπτυξης 2% για το 2023, έναντι πρόβλεψης της κυβέρνησης για 2,4%, του ΟΟΣΑ επίσης για 2,4%, του ΔΝΤ για 2,5% και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του ΙΟΒΕ για 2,2%. Σε τρέχουσες τιμές το ΑΕΠ διαμορφώθηκε σε 220,3 δισ. ευρώ, έναντι 206,6 δισ. το 2022 (αύξηση 6,6%). Ο προϋπολογισμός, πριν από 3 μήνες, εκτιμούσε ότι θα ήταν 222,8 δισ. ευρώ.

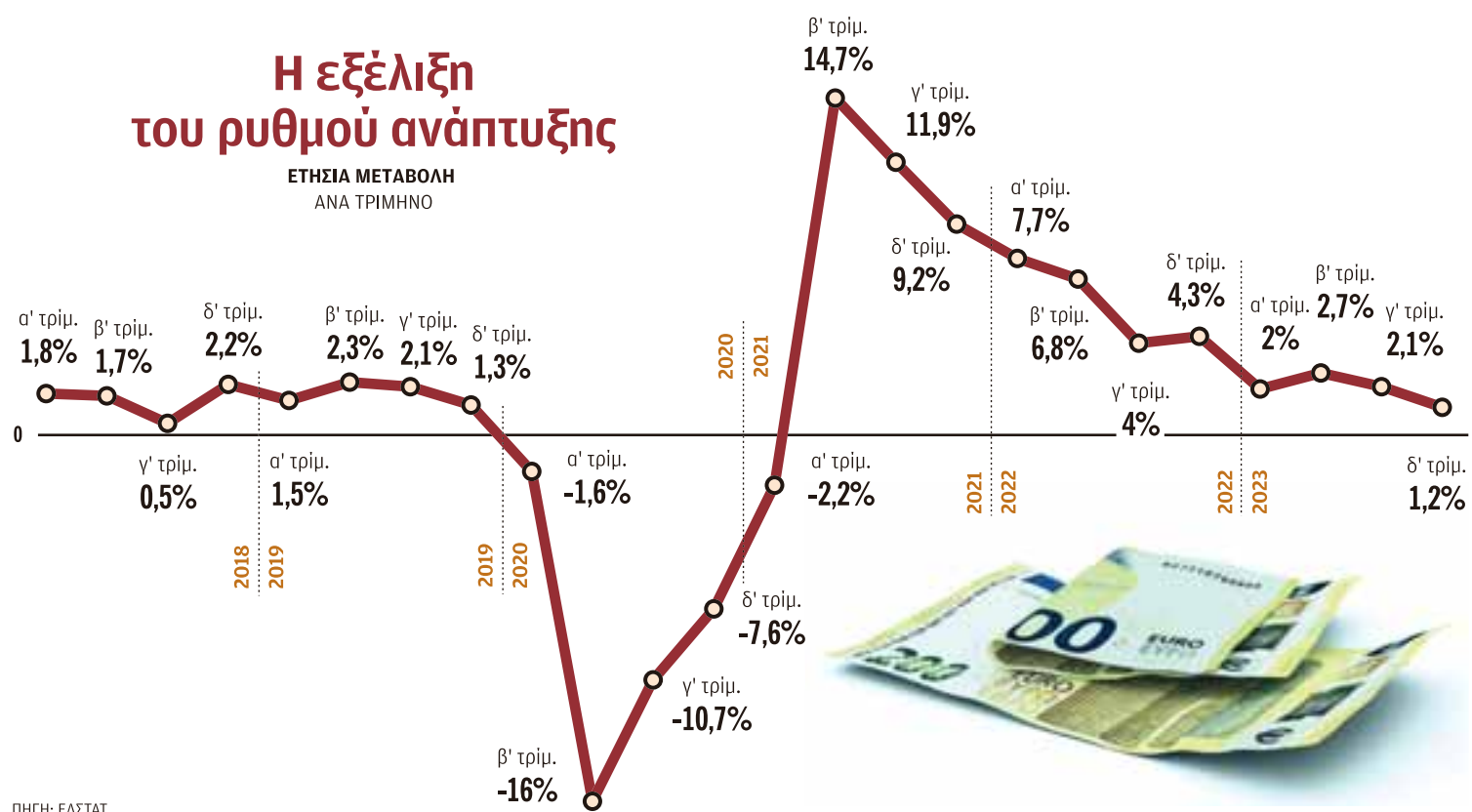
Το δ' τρίμηνο το ΑΕΠ αυξήθηκε σε ετήσια βάση κατά 1,1%, το χαμηλότερο ποσοστό του έτους, το οποίο αποδίδεται έως ένα βαθμό και στις καταστροφές του «Daniel», ενώ σε σύγκριση με το γ' τρίμηνο αυξήθηκε κατά 0,2%. Ο ρυθμός 2% του 2023 είναι βε-

βαίως τετραπλάσιος από το 0,5% της Ε.Ε. και της Ευρωζώνης, σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της Eurostat, κάτι που επισήμανε στη δήλωσή του ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Κωστής Χατζηδάκης. Αυτό, είπε, «οδηγεί σε πραγματική σύγκλιση με τις προηγμένες ευρωπαϊκές χώρες».

Τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ δείχνουν ότι οι επενδύσεις, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, αυξήθηκαν τελικά κατά 4%, ενώ στον προϋπολογισμό του 2023 είχε εκτιμηθεί η αύξησή τους κατά 15,5% και στον προϋπολογισμό του 2024 κατά 7,1%. Η υποχώρηση είχε διαφανεί τόσο από την υστέρηση των δαπανών του Ταμείου Ανάκαμψης (κατά 1,6 δισ. ευρώ, σύμφωνα με τον προϋπολογισμό 2024) όσο και από τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος για τις άμεσες ξένες επενδύσεις που ήταν μειωμένες κατά σχεδόν 40% σε σύγκριση με το ρεκόρ του 2022 (από 7,73 δισ. σε 4,48 δισ. ευρώ).

Η κατανάλωση στήριξε κατά κύριο λόγο την ανάπτυξη, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 1,8% (1,8% των νοικοκυριών και 1,7% της γενικής κυβέρνησης).

Η ιδιωτική κατανάλωση συνεισέφερε την 1,3 ποσοστιαία μονά-

Ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας είναι τετραπλάσιος από το 0,5% της Ε.Ε. και της Ευρωζώνης.

δα (π.μ.) από τις 2 π.μ. της ανάπτυξης, εκτιμά στην ανάλυσή του ο Τάσος Αναστασάτος, επικεφαλής οικονομολόγος της Eurobank.

Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκαν 3,7%, κυρίως λόγω του τουρισμού που αυξήθηκε 15,7% σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, ενώ οι εξαγωγές αγαθών μειώθηκαν σύμφωνα με τον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Εξαγωγέων κατά 8,5% λόγω και της σχεδόν στασιμότητας της οικονομίας της Ευρωζώνης. Οι εισαγωγές

αγαθών και υπηρεσιών αυξήθηκαν κατά 2,1%.

Ο κ. Αναστασάτος σε σχόλιό του για τα στοιχεία που ανακοινώθηκαν εκτιμά ότι η επιβράδυνση κατά τη διάρκεια του 2023 είναι αποτέλεσμα του δυσμενούς εξωτερικού περιβάλλοντος, αλλά οφείλεται και σε εγχώριους λόγους. «Παρά ταύτα, η οικονομία συνεχίζει να υπεραποδίδει έναντι του μέσου όρου της Ευρωζώνης», παρατηρεί.

«Οι επενδύσεις σε πάγια, που αποτελούν σημαντικό ζητούμενο για τον μετασχηματισμό του μοντέλου ανάπτυξης, σημείωσαν ήπια αύξηση κατά 4% (0,6 π.μ. συνεισφορά στην ανάπτυξη), παρά την έναρξη υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας - TAA (κι εν μέρει λόγω της καθυστέρησης στην υλοποίηση κάποιων εξ αυτών), ενώ ο συνολικός σχημα-

τισμός κεφαλαίου μειώθηκε κατά -0,5% λόγω μείωσης των αποθεμάτων». Αναλύοντας τη σύνθεση των επενδύσεων, ο κ. Αναστασάτος αναφέρει ότι η αύξηση προήλθε από τις κατοικίες (+20,7%) και δευτερευόντως τις άλλες κατασκευές (+10%), ενώ τα σημαντικά για τη μακροχρόνια ανάπτυξη τμήματα του μηχανολογικού και του μεταφορικού εξοπλισμού, καθώς και του εξοπλισμού τεχνολογίας, πληροφορικής και επικοινωνίας υποχωρούν κατά 3% και 12% αντιστοίχως. Οι επενδύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ διαμορφώθηκαν στο 14,3% έναντι 21,3% μέσου όρου στην Ευρωζώνη.

Κατόπιν των επιδόσεων του 2023 αναθεωρούνται ελαφρώς προς τα κάτω οι προβλέψεις για το 2024. Η κυβέρνηση κινείται ούτως ή άλλως στο ανώτατο όριο, με πρόβλεψη για 2,9%, ενώ οι περισσότεροι διεθνείς οργανισμοί και

αναλυτές κινούνται στο 2%-2,5%.

Ο Νίκος Μαγγίνας, επικεφαλής οικονομολόγος της Εθνικής Τράπεζας, εκτιμά ότι το carry over στο 2024 θα είναι 0,3 π.μ., έναντι προηγούμενης εκτίμησης για 0,5 π.μ., και προβλέπει ρυθμό ανάπτυξης 2,5% για την τρέχουσα χρονιά, με πολύ μεγαλύτερη συνεισφορά των επενδύσεων, λόγω αναβαλλόμενων δαπανών του ιδιωτικού τομέα και ενίσχυσης του Ταμείου Ανάκαμψης.

«Η Ελλάδα εξακολουθεί να δείχνει μεγαλύτερη ανθεκτικότητα από τις άλλες χώρες», σχολιάζει, εξάλλου, ο Παναγιώτης Καπόπουλος, επικεφαλής οικονομολόγος της Alpha Bank. Ο ίδιος σημειώνει ότι η συνεισφορά των επενδύσεων ήταν χαμηλότερη από την αναμενόμενη, προσθέτοντας πάντως ότι αυτή η επίδοση ήταν σημαντικά καλύτερη τουλάχιστον από την προηγούμενη δεκαετία.

The Black Range Nutrients

Pharma
LEAD
PHARMACY
CARE PRODUCTS

IMMUNE
PLUS ELDERBERRY
*** Fresh Freeze-dried
with micronutrients | sustained release
0% Sugar • Salt • GMO
Gluten • Lactose
Additives • Preservatives
Food Supplement
90 vegan capsules

ZINC
PLUS VITAMINS C+D3
*** Fresh Freeze-dried
with micronutrients | sustained release
0% Sugar • Salt • GMO
Gluten • Lactose
Additives • Preservatives
Food Supplement
30 vegan capsules

VITAMIN C 1000mg
PLUS D3 2000IU
*** Fresh Freeze-dried
with micronutrients | sustained release
0% Sugar • Salt • GMO
Gluten • Lactose
Additives • Preservatives
Food Supplement
30 vegan capsules

D3 2000IU (50µg)
PLUS VITAMIN K
*** Fresh Freeze-dried
with micronutrients | sustained release
0% Sugar • Salt • GMO
Gluten • Lactose
Additives • Preservatives
Food Supplement
60 vegan capsules

Ενίσχυση του ανοσοποιητικού συστήματος
Μείωση της κόπωσης
Αντιοξειδωτική δράση

iama
PHARMACEUTICALS LTD
www.pharmalead.gr

VITORGAN
www.pharmalead.gr

Στο 1,7 δισ. εκτιμάται ο τζίρος του παράνομου τζόγου το 2023

Πονταρίσματα 1 δισ. σε online στοίχημα και 700 εκατ. επίγεια παιχνίδια

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ

Ανθρόπος παραμένει ο παράνομος τζόγος στην Ελλάδα, δηλαδή το στοίχημα, τα παιχνίδια καζίνο, τα φρουτάκια μέσω Διαδικτύου, αλλά και τα τυχερά παίγνια (κυρίως φρουτάκια) σε παράνομες λέσξεις. Το 2023 δαπανήθηκαν 1,7 δισ. ευρώ σε μη αδειοδοτημένα παιχνίδια, από τα οποία 1 δισ. ευρώ αφορά online στοίχημα και 700 εκατ. ευρώ επίγεια παιχνίδια, σύμφωνα με πανελλαδική έρευνα της Κάπα Research.

Τα ευρήματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε σε 5.814 άτομα, από τις 4 Ιανουαρίου μέχρι τις 15 Φεβρουαρίου και παρουσιάστηκε σε ημερίδα για τον παράνομο στοιχηματισμό, φανερώνουν ότι αυξήθηκε τόσο ο αριθμός των παικτών μη αδειοδοτημένων παιχνιδιών όσο και ο τζίρος, σε ετήσια βάση σύγκρισης. Το 2022 δηλαδή ο τζίρος της παράνομης παικτικής δραστηριότητας είχε ανέλθει σε 1,4 δισ. ευρώ και οι παίκτες είχαν υπολογιστεί σε 800.000 άτομα.

«Οι συμμετέχοντες στην έρευνα παραδέχθηκαν με πολύ μεγάλη περηφάνια ότι παρνομούν», ανέφερε ο πρόεδρος της Επιτροπής Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων Δημήτρης Ντζαντάς.

Βάσει της έρευνας, που παρουσίασε ο Χρήστος Παναγόπουλος, πρόεδρος της Ελληνικής Ένωσης Τυχερών Παιγνίων, περίπου τα μισά κέρδη (47,55%) επανατοποθετούνται σε παράνομα τυχερά παιχνίδια, με το μέσο ετήσιο ποσό σε μη αδειοδοτημένους παρόχους να διαμορφώνεται σε 1.100 ευρώ στην ηλικιακή κατηγορία των 17 έως 34 ετών. Το ποσό αυτό αυξάνεται σε 1.371 ευρώ και 1.985 ευρώ για τις ηλικιακές ομάδες 35 έως 54 χρόνων και 55 έως 64 χρόνων αντίστοιχα. Στον παράνομο διαδικτυακό τζόγο, ο μέσος όρος της ετήσιας δαπάνης ανέρχεται σε 1.194 ευρώ, ενώ στα επίγεια μη αδειοδοτημένα παίγνια το ποσό αυτό διαμορφώνεται σε 738 ευρώ.

Παρά τα σημαντικά ποσά που τοποθετούν οι παίκτες, στην ερώτηση της Κάπα Research σχετικά με την αίσθηση που δημιουργεί η συμμετοχή στο μη αδειοδοτημένο περιβάλλον, ένας στους δύο συμμετέχοντες αναφέρει ότι

Αφορολόγητα κέρδη, έλλειψη ταυτοποίησης, καλύτερες αποδόσεις και υψηλότερα bonus δελεάζουν τους παίκτες.

θεωρεί πως η συγκεκριμένη δραστηριότητα του αποφέρει απώλειες.

Μόνο το 25% των ερωτηθέντων δηλώνει ότι κερδίζει, ενώ το 20,5% ούτε κερδίζει ούτε χάνει. Ταυτόχρονα, η πλειονότητα των παικτών, που δεν ανήκουν στην ηλικιακή κατηγορία 17 έως 24 ετών, αξιολογεί ως σημαντικούς τους κινδύνους της απώλειας χρημάτων, της μη δυνατότητας είσπραξης κερδών, της επιβολής προστίμων κ.λπ.

Ωστόσο, οι παίκτες ηλικίας 17 έως 24 χρόνων αξιολογούν χαμηλότερα τους κινδύνους του παράνομου online τζόγου, δεδομένου ότι μόλις το 25% των ερωτηθέντων θεωρεί σημαντικό το ρίσκο της απώλειας των χρημάτων. Στη φετινή έρευνα της Κάπα Research συ-

μπεριλήφθηκαν οι μικρότερες ηλικιακές κατηγορίες των παικτών, δηλαδή από 17 έως 24 χρόνων, οι οποίοι, ως επί το πλείστον, παίζουν παράνομα διαδικτυακά παιχνίδια που είναι χαμηλής δυσκολίας σχεδόν καθημερινά.

Περίπου έξι στους δέκα παίκτες ενημερώνονται για τα παράνομα τυχερά παίγνια μέσω φίλων και γνωστών, ενώ το 40% των ερωτηθέντων ανέφερε πως πηγή πληροφορήσεως είναι οι διαφημίσεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Δέλεαρ για τους περισσότερους παίκτες σε παράνομο τζόγο αποτελούν η μη ταυτοποίηση του παίκτη, η μη φορολογία των κερδών, η προσφορά καλύτερων ποσών επιβράβευσής (bonus) και οι ελκυστικότερες αποδόσεις.

Σύμφωνα με όσα ανέφεραν εκπρόσωποι αδειοδοτημένων στοιχηματικών εταιρειών στο συνέδριο, σε πολλές περιπτώσεις για τη δημιουργία στοιχηματικών λογαριασμών γίνεται παράνομη χρήση προσωπικών δεδομένων, ενώ «με την ανοχή των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών παρακάμπτεται ο αποκλεισμός της μοναδικής διεύθυνσης IP ενός υπολογιστή». Επίσης, είναι σύνθημα να προωθείται, μέσω πληρωμένων

διαφημιστικών καταχωρίσεων και influencers στο Διαδίκτυο, ο παράνομος τζόγος, με τις μη αδειοδοτημένες εταιρείες να προσφέρουν υψηλές προμήθειες για την προσθήκη νέων παικτών. «Τα παράνομα κέρδη μεταφέρονται στο εξωτερικό μέσω εταιρειών-κελυφών και στη συνέχεια «ξεπλένονται», όπως ανέφεραν στελέχη εταιρειών.

Παράγοντες της αγοράς ζητούν καλύτερη συνεργασία μεταξύ των δικωτικών αρχών, ώστε να περιοριστούν και τα διαφυγόντα κέρδη για το Δημόσιο από τη μη φορολόγηση των ποσών του παράνομου τζόγου. Η ΕΕΕΠ επιδιώκει την αναβάθμιση της ελκυστικότητας του νόμιμου δικτύου, τον περιορισμό των παράνομων συναλλαγών και της παράνομης προβολής και προώθησης, τη συνεχή ενημέρωση και εκπαίδευση του κοινού και την ενίσχυση των μηχανισμών πρόληψης και καταστολής.

Δεδομένου ότι σε σχέση με το 2022, πέρυσι τα μεγέθη της αγοράς παράνομου τζόγου διευρύνθηκαν, οι μηχανισμοί καταστολής της συγκεκριμένης δραστηριότητας που διαθέτει η πολιτεία φαίνεται ότι είναι αναποτελεσματικοί.

Αγοράζουν ρούχα και παραγγέλνουν φαγητό μέσω Internet

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Δύο στους τρεις χρήστες Internet στην Ελλάδα πραγματοποίησαν ηλεκτρονικές αγορές μέσα στο 2023, με το ποσοστό διείσδυσης του ηλεκτρονικού εμπορίου να παραμένει σταθερά σε υψηλά επίπεδα παρά την πλήρη επαναλειτουργία των φυσικών καταστημάτων. Μάλιστα, οι Έλληνες πλέον, ακολουθώντας τις διεθνείς

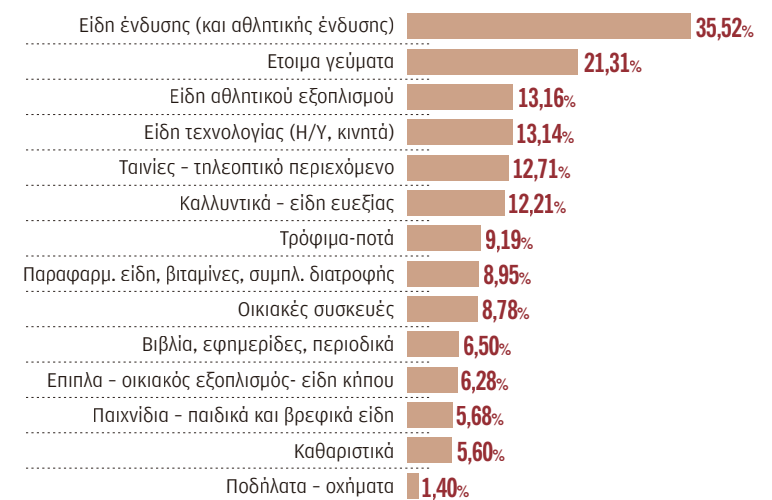
πιο αγοράζουν κυρίως από το Internet οι Έλληνες καταναλωτές, κάτι που σχετίζεται σε σημαντικό βαθμό με τις πληθωριστικές πιέσεις και την αναζήτηση στο Διαδίκτυο χαμηλότερων τιμών. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, αγορές ειδών ένδυσης, συμπεριλαμβανομένων και των αθλητικών ειδών ένδυσης, έκαναν το 35,52%.

Στη δεύτερη θέση με συνεχή ανάπτυξη βρίσκονται οι ηλεκτρονικές παραγγελίες έτοιμων γευμάτων και ροφημάτων για διανομή κατ'οίκον (το γνωστό μας delivery) με το 21,31% να προβαίνει σε τέτοιες αγορές.

Το αντίστοιχο ποσοστό ήταν μόλις 10,23% το 2020, αυξήθηκε σε 15,45% το 2021 για να ξεπεράσει το 20% και να φτάσει το 20,54% το 2022. Στην τρίτη θέση βρίσκονται τα είδη αθλητικού εξοπλισμού (13,16% το 2023), έχοντας χάσει λίγο έδαφος σε σχέση με το 2022 (15,24%), κάτι που οφείλεται πιθανόν στην επαναφορά των συνθηκών που υπήρχαν πριν από τα lockdowns. Αμέσως μετά ακολουθούν με 13,14% τα είδη τεχνολογίας, ενώ την πρώτη πεντάδα συμπληρώνει η αγορά τηλεοπτικού περιεχομένου από πλατφόρμες («κατέβασμα» ή streaming) με 12,71%. Το ποσοστό στην εν λόγω κατηγορία έχει τετραπλασιαστεί σε σύγκριση με το 2020 (3,16%), ενώ αυξήθηκε σημαντικά και σε σχέση με το 2022 (6,92%). Τέλος, ολόένα και περισσότεροι Έλληνες χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες που παρέχουν διάφορες πλατφόρμες για την αγορά αγαθών και κυρίως υπηρεσιών από ιδιώτες με το σχετικό ποσοστό να ανέρχεται σε 15,99% το 2023 από μόλις 7,50% το 2021.

Είδη ένδυσης είναι αυτό

Τι αγοράζουν από το Internet οι Έλληνες

ΠΗΓΗ: Eurostat

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

600.000 Έλληνες έφυγαν την περίοδο 2010-2021 και επέστρεψαν 350.000

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

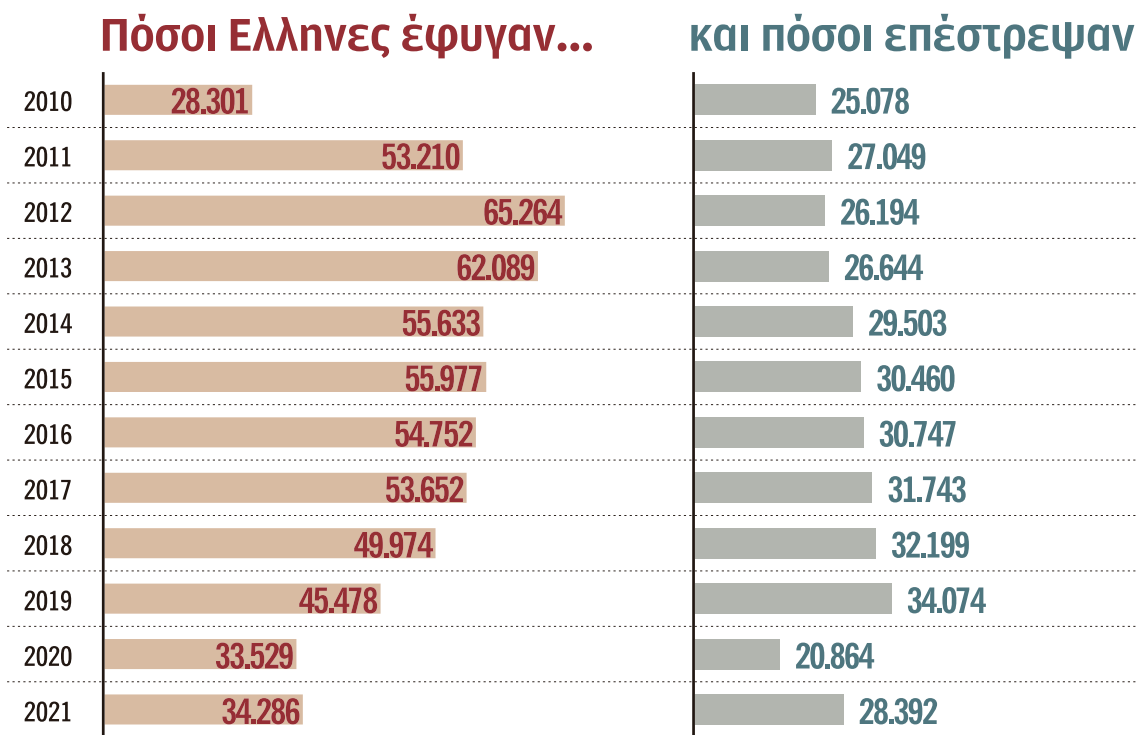
Περίπου 600.000 Έλληνες έφυγαν στο εξωτερικό την περίοδο 2010-2021, ενώ 350.000 επέστρεψαν, είπε ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Κωστής Χατζηδάκης, μιλώντας στην εκδήλωση του BrainReGain με θέμα «Επιστροφή στις ρίζες: προκλήσεις, ευκαιρίες, πρωτοβουλίες».

Ο κ. Χατζηδάκης επικαλέστηκε στοιχεία της Eurostat. Πράγματι, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Αρχής, τα οποία έχει επεξεργασθεί το επιτελείο του Μαξίμου, τα άτομα με ελληνική υπηκοότητα που έφυγαν στο εξωτερικό την περίοδο 2010-2021, για την οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, είναι 592.000. Την ίδια περίοδο, άτομα με ελληνική υπηκοότητα που επέστρεψαν στην Ελλάδα έφτασαν τις 342.000. Επομένως, θα μπορούσε να πει κανείς ότι το καθαρό brain drain της συγκεκριμένης περιόδου είναι 250.000 Έλληνες. Αυτοί παραμένουν στο εξωτερικό και ο κ. Χατζηδάκης είπε ότι για να τους

«Πρέπει να αλλάξουμε τις συνθήκες που τους οδήγησαν να πάρουν εκείνη την απόφαση να φύγουν», τονίζει ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας Κωστής Χατζηδάκης.

προσελκύσουμε «πρέπει να αλλάξουμε τις συνθήκες που τους οδήγησαν να πάρουν εκείνη την απόφαση να φύγουν».

Τα στοιχεία της Eurostat έχουν ενδιαφέρον, καθώς δείχνουν τη διακύμανση των ροών προς και από το εξωτερικό. Ετσι, ενώ το 2009 έφυγαν από την Ελλάδα μόνο 19.799 Έλληνες υπήκοοι, την επόμενη χρονιά, καθώς η χώρα είχε ήδη μπει στην κρίση, ο αριθμός τους εκτινάχθηκε στις 28.301 και τη μεθεπόμενη, το 2011, στις 53.210. Το 2012 η έξοδος κορυφώθηκε με 65.264 Έλληνες να φεύγουν για

το εξωτερικό και στη συνέχεια ο αριθμός διατηρήθηκε γύρω στις 55.000, έως ότου άρχισε να υποχωρεί το 2018 στις 49.974, το

2019 στις 45.478, το 2020 στις 33.529 και το 2021 στις 34.286.

Αντίθετα, η επιστροφή Ελλήνων στην πατρίδα τους δεν είχε

ιδιαίτερα έντονες διακυμάνσεις, καθώς σταθερά όλη την περίοδο 2010-2021 ήταν από 25.000 έως 34.000 άτομα τον χρόνο. Δεν

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ντιρεκτίβα του Πεκίνου για απεξάρτηση από τις ΗΠΑ

Εντείνεται η μάχη για τεχνολογική αυτάρκεια, ο ρόλος του «εγγράφου 79»

Το 2006 ένας πρώην εκπρόσωπος εμπορίου των ΗΠΑ δήλωνε στη Wall Street Journal πως η Κίνα ήταν «η χώρα της ευημερίας και η μεγαλύτερη πρόκληση ήταν η κατοχύρωση της πνευματικής ιδιοκτησίας». Οι αμερικανικές επιχειρήσεις ενημερούσαν επί χρόνια στην Κίνα, καθώς τροφοδοτούσαν τη διαστημική εκτόξευση της βιομηχανίας της με υπολογιστές, λειτουργικά συστήματα, λογισμικά και κάθε είδους υψηλή τεχνολογία. Ακόμη και πριν από έξι χρόνια οι περισσότερες κρατικές επιχειρήσεις της Κίνας επιδίωκαν να εξοπλιστούν με προγράμματα υπολογιστών, μικροεπεξεργαστές και λογισμικό δυτικών εταιρειών. Το 2023 όλα αυτά ανήκαν στο παρελθόν και οι περισσότερες κινεζικές εταιρείες στράφηκαν στα εγχώρια προϊόντα τεχνολογίας. Είναι το αποτέλεσμα της πολιτικής του Πεκίνου που επιταχύνθηκε δυναμικά από το 2022 με το λεγόμενο «έγγραφο 79».

Όπως αναφέρει σχετικό ρεπορτάζ της WSJ, το εν λόγω έγγραφο δεν ήταν άλλο από μια ντιρεκτίβα του Πεκίνου που υπαγόρευε στις κρατικές επιχειρήσεις της Κίνας, και ειδικότερα σε εκείνες του χρηματοπιστωτικού τομέα, της ενέργειας και της τεχνολογίας,

να εξαλείψουν κάθε αμερικανικό στοιχείο από τα συστήματά τους. Εθετε μάλιστα ως προθεσμία για την ολοκλήρωση της διαδικασίας το 2027.

Αντιμετωπιζόταν ως τόσο ευαίσθητο από εθνικές απόψεις, ώστε δεν επιτρεπόταν να αντιγραφεί ή να φωτοτυπηθεί ούτε από τους υψηλόβαθμους αξιωματούχους και τα υψηλόβαθμα στελέχη των επιχειρήσεων που είχαν τη δυνατότητα μόνο να το διαβάσουν. Πρώτοι βρέθηκαν στο στόχαστρο οι αμερικανικοί κολοσσοί των Dell International Business Machines και Cisco Systems, των οποίων ο εξοπλισμός έχει σταδιακά αντικατασταθεί από αντίστοιχα εγχώρια προϊόντα. Ακολουθούν την ίδια μοίρα οι Microsoft και Oracle, που χάνουν διαρκώς έδαφος στην Κίνα μολονότι παραμένουν οι τελευταίες κερδοφόρες ξένες εταιρείες στην Κίνα.

Η διαδικασία είχε αρχίσει αρκετά νωρίτερα μαζί με την ένταση ανάμεσα στις δύο μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου. Το 2021, δύο και πλέον δεκαετίες από όταν άρχισε να λειτουργεί στην Κίνα, η IBM ξεκίνησε να περιορίζει τη δραστηριότητά της στο Πεκίνο καθώς τα έσοδά της είχαν μειωθεί. Το 2019 η Cisco ανακοίνωσε

Σύμφωνα με το σχέδιο προϋπολογισμού που δόθηκε στη δημοσιότητα την Τρίτη, το Πεκίνο σχεδιάζει να αυξήσει κατά 10% τις δαπάνες για την επιστημονική έρευνα και την ανάπτυξη της τεχνολογίας και να τις φθάσει περίπου στα 51 δισ. δολ. μέσα στο τρέχον έτος.

Το Πεκίνο έχει προσφέρει γενναία οικονομική στήριξη για να επιτύχει τον στόχο του, ενώ μόνο το 2022 οι δαπάνες του κρατικού τομέα για το σχέδιο έφθασαν στα 6,6 τρισ. δολάρια.

ότι μειώνονταν οι παραγγελίες της στην Κίνα και την εκτόπιζαν οι εγχώριες εταιρείες, καθώς επικρατούσε ένα είδος πατριωτικής κατανάλωσης. Και τα τελευταία πέντε χρόνια το μερίδιο αγοράς της Dell στην Κίνα μειώθηκε σχεδόν κατά 50% και δεν υπερέβαινε το 8%. Το «έγγραφο 79» ήταν η κορύφωση μιας μακροχρόνιας προσπάθειας του Κινέζου ηγέτη Σι Τζινπίνγκ να κατακτήσει την

αυτάρκεια της χώρας στα πάντα, από τη στρατηγικής σημασίας τεχνολογία, όπως είναι οι μικροεπεξεργαστές και τα πολεμικά αεροσκάφη, μέχρι την πρωτογενή παραγωγή των σιτηρών και των σπορέλαιων. Και η ευρύτερη στρατηγική αφορά την απεξάρτηση της Κίνας από τη Δύση στα πάντα, από τα τρόφιμα και τις πρώτες ύλες μέχρι την ενέργεια και την παράλληλη ενίσχυση της εγχώριας εφοδιαστικής αλυσίδας. Έτσι οι Αρχές του Πεκίνου παρουσίασαν το «έγγραφο 79» τον Σεπτέμβριο του 2022, όταν η Ουάσινγκτον σκλήραινε τη στάση της και επέβαλλε όλο και περισσότερους περιορισμούς στις εξαγωγές τεχνολογίας μικροεπεξεργαστών αλλά και κυρώσεις στις κινεζικές εταιρείες τεχνολογίας.

Προκειμένου να επιτευχθούν τάχιστα οι στόχοι της, η εν λόγω ντιρεκτίβα καλεί τις κρατικές επιχειρήσεις να δημοσιεύουν κάθε τρίμηνο την πρόοδο που έχουν σημειώσει στην αντικατάσταση

ξένου λογισμικού για το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, για τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων και των επιχειρήσεων. Και το Πεκίνο έχει προσφέρει γενναία οικονομική στήριξη για να επιτύχει τον στόχο του. Μέσα στο 2022 οι δαπάνες του κρατικού τομέα για το σχέδιο έφθασαν στα 48 τρισ. γουάν, ποσό αντίστοιχο περίπου των 6,6 τρισ. δολ. Σε ό,τι αφορά την ανταπόκριση των κρατικών εταιρειών, ήταν άμεση και πλήρης. Εσπευσαν να αγοράσουν τα προϊόντα των εγχώριων εταιρειών, μολονότι κάποια από αυτά είναι χαμηλότερης ποιότητας από εκείνα των δυτικών βιομηχανιών, όπως τονίζει η WSJ. Και η διαδικασία επεκτάθηκε σε όλους τους τομείς, καθώς αγόραζαν τα κινεζικά προϊόντα τράπεζες, χρηματιστηριακές και δημόσιες υπηρεσίες, όπως επίσης και το δίκτυο ταχυδρομείων.

Στο συνέδριο της κινεζικής ηγεσίας μέσα στην εβδομάδα, ο Κινέζος πρωθυπουργός Λι Κι-

νγκ έσπευσε να υπενθυμίσει τον στρατηγικό στόχο της απεξάρτησης στον επιχειρηματικό κόσμο της Κίνας. Σύμφωνα με το σχέδιο προϋπολογισμού που δόθηκε στη δημοσιότητα την Τρίτη, το Πεκίνο σχεδιάζει να αυξήσει κατά 10% τις δαπάνες για την επιστημονική έρευνα και την ανάπτυξη της τεχνολογίας και να τις φθάσει περίπου στα 51 δισ. δολ. μέσα στο τρέχον έτος. Πρόκειται για αύξηση 2% σε σύγκριση με το περασμένο έτος. Και την ίδια στιγμή οι προσπάθειες συντονίζονται σε όλα τα επίπεδα. Τα εγχώρια προϊόντα που καλούνται να υποκαταστήσουν εκείνα των δυτικών βιομηχανιών γίνονται όλο και πιο εύκολα στη χρήση. Οι ίδιοι οι Κινέζοι παραδέχονται πως μόλις το 2016 χρειαζόταν ολόκληρη ημέρα για να ανοίξουν και να κλείσουν ένα φύλλο υπολογιστή με ένα κινεζικό λειτουργικό σύστημα, γνωστό ως KylinOS. Η σημερινή εκδοχή του δουλεύει αποτελεσματικά.

ΠΑΜΕ ΓΗΠΕΔΟ
ΣΑΒΒΑΣ ΚΟΣΙΑΡΗΣ
ΣΑΒΒΑΤΟ & ΚΥΡΙΑΚΗ
15:00
Ανάληψη και σχολιασμός από τους:
Χρίστο Ζαβό, Πανίκο Κωνσταντίνου
και Γιώργο Σαββίδη

ΣΠΟΡ FM 95.0
ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Τα Μυλωμένα
μια παράσταση με κείμενα, ποιήματα και τραγούδια
μέσα στο πνεύμα του καρναβαλιού

Ακατάλληλη για ανήλικους

Τρίτη 12 Μαρτίου
στη Μουσική σκηνή Κύκλος στη Λεμεσό
στις 8:00 το βράδυ

Πέμπτη 14 Μαρτίου
στο Κοσμικό Κέντρο Αντωνάκη στη Λευκωσία
στις 8.30 το βράδυ

Συμμετέχουν:
**Μιχάλης Παπαευαγόρου, Χάρης Παναγιώτου,
Μιχάλης Τερλικκός με τη μουσική του παρέα ΜΟΥΣΑ,
Μάκης Χρυσοστόμου, Τάκης Αργύρη
και η ρεμπέτικη κομπανία "Αρχή Δια του Ρεμπέτικου"**

Χορηγός
Zivana LOEL

Κρατήσεις και προπώληση εισιτηρίων στο TicketMaster.cy για Λεμεσό και για Λευκωσία στο 22 66 46 97

Χορηγός Επικοινωνίας Στήριζουν

Η τηλεργασία εδραιώνεται στην Ευρώπη, φθίνει στις ΗΠΑ

Οι αμερικανικές τράπεζες απαιτούν επιστροφή των υπαλλήλων στο γραφείο

Διαφορετική προσέγγιση απέναντι στην τηλεργασία φαίνεται πως υιοθετούν η Ευρώπη και οι ΗΠΑ. Η Γερμανία, λόγω χάριν, αγκαλιάζει σταδιακά τη νέα εργασιακή κουλτούρα που κέρδισε έδαφος μετά την πανδημία, την ώρα που στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού οι τράπεζες κατά κύριο λόγο απαιτούν από το προσωπικό να επιστρέψει στο γραφείο.

Το γερμανικό ινστιτούτο οικονομικών ερευνών (Ifo) διαπιστώνει ότι η εργασία από το σπίτι παγιώνεται στη χώρα, τουλάχιστον σε ορισμένους τομείς απασχόλησης, με τα στοιχεία να συνάδουν με τα δεδομένα των ετών μετά το lockdown. «Η αναλογία είναι σχεδόν σταθερή εδώ και δύο χρόνια. Η έννοια της εργασίας από το σπίτι εδραιώνεται σταθερά στη Γερμανία», τονίζει ο ειδικός του Ifo, Γιαν-Βίκτορ Αλιπούρ. Το 24,1% του εργατικού δυναμικού της χώρας δούλεψε από το σπίτι, τουλάχιστον εν μέρει, τον Φεβρουάριο, με τον τομέα των υπηρεσιών ειδικότερα να έχει στραφεί μόνιμα στην τηλεργασία μετά την πανδημία. Η τάση είναι λιγότερο αισθητή στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, όπως έδειξαν τα στοιχεία, με το 20,5% των υπαλλήλων τους

να εργάζεται τακτικά από το σπίτι. Στις μεγάλες εταιρείες το ποσοστό ήταν 32,1% και υψηλότερο μεταξύ των εργαζομένων στις υπηρεσίες (34,1%). Στη βιομηχανία ήταν μόλις 16%, στο εμπόριο 12,2% και στον κατασκευαστικό κλάδο 5,4%. Ωστόσο, ακόμη και όταν η παρουσία στο γραφείο δεν είναι απολύτως απαραίτητη, μερικές φορές παραμένει επιθυμητή, επισημαίνει το ινστιτούτο. «Ο ισχυρότερος συντονισμός του γραφείου έχει σίγουρα νόημα για την ενίσχυση των προσωπικών συναλλαγών. Δεν αμφισβητείται ότι η εργασία από το γραφείο ενδείκνυται σε ορισμένους τομείς, όπως για παράδειγμα στη μεταφορά γνώσης», λέει ο Αλιπούρ.

Παράγοντες της αγοράς διαπιστώνουν χάσμα ανάμεσα στα μεγάλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των ΗΠΑ που απαιτούν από τους υπαλλήλους πενήδημη παρουσία στο γραφείο και στους Ευρωπαίους ανταγωνιστές τους που εμφανίζονται πιο ευέλικτοι. Καθώς πολλοί εργαζόμενοι υιοθετούν πλέον υβριδικά πρότυπα εργασίας, οι τράπεζες και άλλες εταιρείες χρηματοοικονομικών υπηρεσιών δίνουν μάχες με το προσωπικό το τελευταίο διάστημα, απειλώντας

Μεγάλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των ΗΠΑ απαιτούν από τους εργαζομένους πενήδημη παρουσία στο γραφείο. Η Bank of America τον Ιανουάριο έστειλε επιστολές στους υπαλλήλους της απειλώντας τους με πειθαρχικά μέτρα. Παρόμοιες κινήσεις έχουν γίνει από την Goldman Sachs, την JP Morgan και την HSBC.

Το 24,1% του εργατικού δυναμικού της Γερμανίας δούλεψε από το σπίτι, τουλάχιστον εν μέρει, τον Φεβρουάριο. Σταθερή εδώ και δύο χρόνια η αναλογία.

με πειθαρχικά μέτρα, γράφουν οι Financial Times. «Προς το παρόν, μόνον ο επικεφαλής της ομάδας πρέπει να πηγαίνει κανονικά στο γραφείο, αλλά το μήνυμα είναι ξεκάθαρο», δήλωσε ένας τραπεζίτης της JP Morgan στο Λονδίνο, η οποία ζήτησε από τους 2.000 διευθυντές της να προσέλθουν στο γραφείο με πλήρη ωράριο.

Σε μια άλλη προσέγγιση, η τράπεζα NatWest του Ηνωμένου Βασιλείου κάλεσε το προσωπικό να εμφανίζεται στο γραφείο μόνο δύο

φορές τον μήνα, με το 95% να υιοθετεί μια υβριδική προσέγγιση και τους υπαλλήλους της να έρχονται στο γραφείο κατά μέσον όρο μία ή δύο φορές την εβδομάδα. Η αντίπαλη βρετανική τράπεζα Lloyds απαιτεί επίσης από το προσωπικό να δουλεύει από το γραφείο μόνο δύο φορές την εβδομάδα. Έρευνα της Scoop δείχνει ότι το 93% των βρετανικών χρηματοοικονομικών εταιρειών προσφέρει το εν λόγω προνόμιο, σε σύγκριση με το 87% των ομολόγων τους στις ΗΠΑ. Το 18% των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων παγκοσμίως προσφέρει πλήρη ευελιξία στον χώρο εργασίας (πέντε ημέρες την εβδομάδα από το σπίτι), το 50% προτείνει υβριδικές δομές και το 32% απαιτεί από το προσωπικό να προσέρχεται στο γραφείο κανονικά. Είναι γεγονός ότι οι υπάλληλοι σε αυστηρά ρυθμισμένους ρόλους, όπως οι συναλλαγές, εργάστηκαν από το γραφείο καθ' όλη τη διάρκεια της πανδημίας και εξακολουθούν να έχουν μι-

κρή ευελιξία. «Οι τράπεζες υποσχέθηκαν στους υπαλλήλους τους εργασία από το σπίτι και εκείνοι στη συνέχεια έκαναν σημαντικές αλλαγές στη ζωή τους. Τώρα είναι δύσκολο να αναίρεσουν αυτές τις υποσχέσεις», εξηγεί ο Μαρκ Μόρτενσεν από την επιχειρηματική σχολή Insead.

Η Bank of America τον Ιανουάριο έστειλε επιστολές στους υπαλλήλους της απειλώντας τους με πειθαρχικά μέτρα, έπειτα από παρόμοιες απειλήσεις από την Goldman Sachs, την JP Morgan και την HSBC. Αλλά πιστωτικά ιδρύματα –συμπεριλαμβανομένης της BNP Paribas και της Citigroup– ενημέρωσαν το προσωπικό στο Ηνωμένο Βασίλειο ότι παρακολουθούν τα δεδομένα πρόσβασης στα γραφεία, προειδοποιώντας με περικοπές στα μισθολογία, ακόμη και με απολύσεις. Ο Μόρτενσεν, ο οποίος μελετά τις υβριδικές πολιτικές εργασίας εδώ και 20 χρόνια, είπε ότι οι απειλές ενδέχεται να έχουν καταστροφική

επίδραση στις σχέσεις με το προσωπικό. «Αντί να στέλνουν απειλές και να παρακολουθούν το προσωπικό, οι διευθυντές πρέπει να σκεφτούν άλλους τρόπους για να ενθαρρύνουν τους εργαζομένους να επιστρέψουν στο γραφείο», λέει. Μια μελέτη στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες των ΗΠΑ από την Deloitte διαπίστωσε πέρυσι ότι τα 2/3 όσων εργάζονταν εξ αποστάσεως θα εγκατέλειπαν τη θέση τους εάν τους καλούσαν να επιστρέψουν στο γραφείο. Οι υπερβολικά αυστηρές πολιτικές επιστροφής στην εργασία θα μπορούσαν να μετατραπούν σε «πονοκέφαλο» για τις εταιρείες. «Η επιβολή πέντε ημερών την εβδομάδα στο γραφείο μπορεί να αποδειχθεί πολύ δαπανηρή. Για κάθε άτομο που παραιτείται, η πρόσληψη και η επανεκπαίδευση για την αντικατάστασή του κοστίζει περίπου το ήμισυ του ετήσιου μισθού του», συνοψίζει ο Νικόλας Μπλουμ, καθηγητής Οικονομικών στο Στάνφορντ.

Οι δαπάνες για γάμους στηρίζουν το νόμισμα και ολόκληρη την οικονομία της Ινδίας

Οι γαμήλιοι εορτασμοί των βαθιπλουτών της Ινδίας μπορεί να αποδειχθούν υψηλής σημασίας για την παγκόσμια οικονομία.

Ο Ανάντ Αμπάνι, διευθυντής του κολοσσού Reliance Industries, αξίας 243 δισ. δολαρίων, και γιος του προέδρου Μουκέσ Αμπάνι, παντρεύεται τον Ιούλιο και ολοκλήρωσε αυτή την Κυριακή ένα τριήμερο γαμήλιο γλέντι σε μια μικρή πόλη της Ινδίας.

Ο εορτασμός ανταποκρίνεται στην έκκληση του πρωθυπουργού της Ινδίας, Ναρέντρα Μόντι, να γίνουν οι γάμοι των κατοίκων εντός της χώρας. Το πραγματικό «τρόπαιο» για την Ινδία, όμως, είναι πολύ μεγαλύτερο από το να συντηρηθεί η βιομηχανία των γάμων, αξίας 50 δισ. δολαρίων.

Πολλοί γάμοι στην Ινδία καταλήγουν να είναι κοστοβόρα θεάματα και σημαντικές κοινωνικές εκδηλώσεις. Στην κατηγορία αυτή εμπίπτουν και οι εορτασμοί της οικογένειας Αμπάνι, όπως σημειώνει η στήλη του Reuters, Breakingviews. Εκτός

Πού στοχεύουν οι εκκλήσεις του Ινδού πρωθυπουργού να γίνονται οι γαμήλιες τελετές εντός της χώρας και να στηριχθεί ο εσωτερικός τουρισμός.

από τους κορυφαίους επενδυτές και επιχειρηματικούς εταίρους της Reliance, στη λίστα καλεσμένων βρέθηκαν επικεφαλής διεθνών κολοσσών, όπως ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ της Meta, ο Μπρους Φλατ της Brookfield Asset Management και ο Μάρσι Αουκινγκλος της BP, οι οποίοι απόλαυσαν μια εμφάνιση από τη Ριβάνα. Εκκατό σεφ δημιούργησαν 500 μοναδικά πιάτα με θέμα τη ζούγκλα.

Η Facebook έχει σημαντικό μερίδιο στον βραχίονα της Reliance

Πολλοί γάμοι στην Ινδία, όπως και το πρόσφατο γαμήλιο γλέντι που διοργάνωσε η οικογένεια Αμπάνι, είναι κοστοβόρα θεάματα αλλά και σημαντικές κοινωνικές εκδηλώσεις.

που δραστηριοποιείται στις τηλεπικοινωνίες, ενώ ο Ινδικός κολοσσός συνεργάζεται με την Brookfield Infrastructure για την ανέγερση data centers και με την BP για τη δημιουργία πρατηρίων σε ολόκληρη τη χώρα.

Η παρουσία των μεγαλοστειλετών στον γάμο επισφραγίζει ακούσια τη διάθεση του Μόντι να κρατηθεί ο πλούτος στην Ινδία. «Εάν γιορτάσουμε τους γάμους σε

Ινδικό έδαφος με τον κόσμο της Ινδίας, τα χρήματα της χώρας θα παραμείνουν εδώ», δήλωσε τον Νοέμβριο.

Σύμφωνα με το Breakingviews, πρόκειται για την πιο πρόσφατη ένδειξη του κλιμακούμενου οικονομικού εθνικισμού στην Ινδία. Τον Ιανουάριο, ο Μόντι ταξίδεψε στην περιοχή Lakshadweep, προκειμένου να προωθήσει τα τροπικά νησιά ως εναλλακτική στις

Μαλδίβες, που είναι ένας εξαιρετικά δημοφιλής προορισμός για τους Ινδούς, παρά τους περιορισμούς στη μεταφορά χρημάτων εκτός συνόρων. Εάν έχουν κίνητρο να ξοδέψουν περισσότερα στην Ινδία μπορεί να αποτραπούν οικονομικοί «πονοκέφαλοι». Η κυβέρνηση προσπαθεί συχνά να περιορίσει τη ζήτηση για εισαγόμενο χρυσό, στο πλαίσιο του εγχειρήματος να διατηρηθεί υπό έλεγχο το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Ο Μόντι, μιλώντας για τις δαπάνες σε γάμους και στον τουρισμό, μπορεί παράλληλα να στηρίζει τη στρατηγική της κεντρικής τράπεζας της χώρας να προστατεύσει τη ρουπία και κατ'επέκταση την ελκυστικότητα της Ινδίας ως επενδυτικό προορισμό. Το Ινδικό νόμισμα έχει υποχωρήσει κατά 2,9% σε ετησιοποιημένη βάση έναντι του δολαρίου την τελευταία 10ετία, ανεβάζοντας τις αποδόσεις για τους διεθνείς επενδυτές.

Αυτό είναι το πραγματικό τρόπαιο. Η Ινδική οικονομία

αναπτύσσεται γρήγορα, αλλά οι άμεσες ξένες επενδύσεις που μπορούν να στηρίξουν τη δημιουργία θέσεων εργασίας δεν αυξάνονται με αντίστοιχο ρυθμό. Η κεντρική τράπεζα αξιοποιεί ένα μέρος των 619 δισ. δολαρίων από τα αποθεματικά της σε ξένα νομίσματα, ώστε να συγκρατήσει το νόμισμα σε ένα στενό εύρος, αν και η Ινδία επιμένει ότι δεν παρεμβαίνει σε υπερβολικό βαθμό.

Μέχρι στιγμής, οι εκκλήσεις του Μόντι αναδεικνύουν ένα πολύ θετικό σημάδι: τη μεγάλη και αυξανόμενη δεξαμενή κεφαλαίων της Ινδίας. Αυτή στηρίζει το χρηματιστήριο, που εμφανίζει συνεχώς υψηλές κεφαλαιοποιήσεις. Ο δείκτης MSCI της Ινδίας διαπραγματεύεται 22 φορές επί των προβλέψεων για κέρδη των εισηγμένων, δηλαδή σε διπλάσιο επίπεδο έναντι άλλων αναδυόμενων αγορών. Και έτσι, σχολιάζει το Breakingviews, οι καλεσμένοι στον γάμο της οικογένειας Αμπάνι έχουν έναν ακόμη λόγο για να γιορτάσουν.

Πιέσεις για νέες αυξήσεις επιτοκίων στην Τουρκία

Οι επενδυτές εντείνουν την πίεση στην Τουρκία προκειμένου να προχωρήσει σε νέες αυξήσεις επιτοκίων καθώς ο πληθωρισμός έχει πάρει και πάλι την ανιούσα, η τουρκική λίρα υποχωρεί και τα συναλλαγματικά διαθέσιμα μειώνονται. Η οικονομική δραστηριότητα παραμένει σε υψηλά επίπεδα παρά τις επανειλημμένες αυξήσεις επιτοκίων που αποφάσισε στη διάρκεια του περασμένου έτους η προηγουμένη ηγεσία της κεντρικής τράπεζας. Συνολικά, από τις αρχές του περασμένου καλοκαιριού η προηγουμένη ηγεσία αύξησε τα επιτόκια κατά 36,5 εκατοστιαίες μονάδες φτάνοντας τα στο 45% στο οποίο βρίσκονταν σήμερα από το μόλις 8% στο οποίο βρίσκονταν πέρυσι στις αρχές Ιουνίου.

Την ίδια στιγμή, οι αυξήσεις των επιτοκίων δεν έχουν κατο-

Αιτίες η νέα άνοδος του πληθωρισμού, η υποχώρηση της τουρκικής λίρας και η μείωση των συναλλαγματικών διαθεσίμων.

θώσει να ανακόψουν τον πληθωρισμό στη γειτονική χώρα που επιταχύνθηκε περαιτέρω τον Φεβρουάριο και πλησιάζει το 70%. Έτσι η αγορά στοιχηματίζει τώρα σε μια αύξηση επιτοκίων τουλάχιστον κατά 300 μονάδες βάσης μέσα στον Απρίλιο. Την Παρασκευή Δευτέρα, άλλωστε, αναλυτές της JP Morgan προέβλεψαν πως η Τράπεζα της Τουρκίας, που δεν έχει κάνει καμία κίνηση από

τον Ιανουάριο, τον Απρίλιο θα αυξήσει το βασικό επιτόκιο κατά 500 μ.β. στο 50% και ταυτόχρονα θα αναθεωρήσει προς τα πάνω την πρόβλεψή της για τον πληθωρισμό. Ομοίως, η Goldman Sachs θεωρεί πιθανή νέα αύξηση του κόστους του δανεισμού και τονίζει πως οι αξιωματικοί της κυβέρνησης Ερντογάν θα ήθελαν να δουν κάποιες εισροές κεφαλαίων μετά τις εκλογές.

Μέχρι στιγμής η επίσημη πρόβλεψη της κεντρικής τράπεζας της Τουρκίας μιλάει για κορυφή στην πληθωριστική πορεία τον Μάιο στο 70% και αποκλιμάκωσή της στο 36% στα τέλη του έτους. Σύμφωνα με τον Ονούρ Ιλγκέν, επικεφαλής της τράπεζας MUFG Bank, ακόμη κι αν δεν αυξηθεί περαιτέρω τα επιτόκια η κεντρική τράπεζα, η αγορά θεωρεί βέβαιο ότι τουλάχιστον θα τα διατηρήσει

στα υφιστάμενα υψηλά επίπεδα για πολύ καιρό. Η Τράπεζα της Τουρκίας έχει από τον Ιανουάριο ανακοινώσει ότι τερματίζει τον κύκλο αυξήσεων των επιτοκίων, έναν από τους μεγαλύτερους που έχει αποφασίσει. Τον Φεβρουάριο, ο νέος διοικητής Φατίχ Καραχάν δήλωσε πως η επιτροπή νομισματικής πολιτικής είναι έτοιμη να προχωρήσει σε νέα αύξηση του κόστους του δανεισμού «σε περίπτωση που διαπιστώσει σημαντική και επίμονη επιδείνωση στο μέτωπο του πληθωρισμού». Την ίδια στιγμή, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της Τουρκίας τείνουν και πάλι να μειωθούν καθώς τα τελευταία στοιχεία καταδεικνύουν μείωση τους κατά περίπου 20 δισ. δολ. από τα επίπεδα στα οποία βρίσκονταν στα μέσα Δεκεμβρίου.

Ο πληθωρισμός στην Τουρκία επιταχύνθηκε περαιτέρω τον Φεβρουάριο και πλησιάζει το 70%.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Πώς αξιολογούν οι Αμερικανοί την ανάκαμψη της οικονομίας

Των ΜΠΕΝ ΚΑΣΕΛΜΑΝ και ΛΙΝΤΙΑ ΝΤΕΠΛΙΑΣ / THE NEW YORK TIMES

Οκτώ μήνες πριν από τις εκλογές οι Αμερικανοί αισθάνονται ελαφρώς καλύτερα για την κατάσταση της οικονομίας, διότι ο πληθωρισμός υποχωρεί και η αγορά εργασίας παραμένει σταθερή, αλλά ο πρόεδρος Μπάιντεν δεν φαίνεται πως ωφελείται. Μεταξύ των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων σε εθνικό επίπεδο, το 26% πιστεύει ότι η οικονομία είναι καλή ή εξαιρετική, σύμφωνα με δημοσκόπηση στα τέλη Φεβρουαρίου από τους New York Times και το Κολέγιο Σιένα. Το ποσοστό αυτό αυξήθηκε κατά έξι ποσοστιαίες μονάδες από τον Ιούλιο. Η τάση αυτή εμφανίστηκε δυσανάλογα μεταξύ των παλαιότερων Δημοκρατικών, μια εκλογική ομάδα που είναι ήδη πιθανό να ψηφίσει τον Τζο Μπάιντεν. Και το ποσοστό των ψηφοφόρων που δηλώνουν ότι εγκρίνουν τη δουλειά που κάνει ο ίδιος, έχει πράγματι μειωθεί στο 36% από το 39%

Ο πληθωρισμός υποχωρεί, η αγορά εργασίας παραμένει σταθερή, αλλά ο πρόεδρος Μπάιντεν δεν φαίνεται πως ωφελείται.

πέρυσι τον Ιούλιο. Παρόλο που ο πληθωρισμός εξασθενεί από τα μέσα του 2023 – και η αύξηση των μισθών έχει ξεπεράσει πρόσφατα τον ρυθμό ανόδου των τιμών, τουλάχιστον κατά μέσον όρο – πολλοί Αμερικανοί δεν βλέπουν ακόμη το πρόβλημα να έχει λυθεί. Σχεδόν τα δύο τρίτα των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων στη δημοσκόπηση των Times/Siena βαθμολόγησαν τις τιμές των τροφίμων και των καταναλωτικών αγαθών ως μη ικανοποιητικές.

Βέβαια, ο κύκλος του Αμερικανού προέδρου έχει επισπανάει μια σειρά από ενδείξεις ότι η οικονομία έχει ανακάμψει αξιοσημείωτα από τότε που ανέλαβε την εξουσία, συμπεριλαμβανομένης της ανεργίας κάτω από το 4% για δύο χρόνια και του χρηματιστηρίου με το ένα ρεκόρ να διαδέχεται το άλλο. Ωστόσο παρατηρείται μία επίμονη τάση που μπερδεύει δημοσκόπους και οικονομολόγους, διότι αυτά τα

θεμελιώδη στοιχεία σε μεγάλο βαθμό δεν έχουν αντικαταπριστεί σε δημοσκοπήσεις. Το 40% των ερωτηθέντων είπε ότι η οικονομία ήταν χειρότερη από ό,τι προ ενός έτους σε σύγκριση με το 23% που πίστευε ότι ήταν καλύτερη. «Για μένα, προσωπικά, τα πράγματα είναι κάπως καλά», είπε η Μαίρη Σάντμπεργκ, μια 45χρονη Δημοκρατική ψηφοφόρος στο Κάνσας. «Για πολλούς ανθρώπους, αυτό δεν ισχύει». Η ίδια ζει σε μια αγροτική περιοχή, όπου ο μισθός της νοσηλεύτριας επαρκεί να συντηρήσει οικογένεια και να έχει σπίτι. Βλέπει όμως φίλους να εργάζονται έξι μέρες την εβδομάδα, χωρίς να περισσεύουν σχεδόν καθόλου χρήματα και ανησυχεί μήπως τα παιδιά της δεν αποκτήσουν ποτέ δικό τους σπίτι. Η κ. Σάντμπεργκ δεν κατηγορεί τον Τζο Μπάιντεν, αντίθετα στρέφεται κατά των εταιρειών για την άνοδο των τιμών και στους Ρεπουμπλικανούς στο Κογκρέσο, που εμποδίζουν τις προσπάθειες των Δημοκρατικών να βοηθήσουν.

Η Κάθριν Μπιζεντάι, 25 ετών, αποφοίτησε από το πανεπιστήμιο το 2020, τη στιγμή που η πανδημία διέκοπτε τη λειτουργία μεγάλου μέρους της οικονομίας των ΗΠΑ. Έχει περάσει τα τελευταία χρόνια από τη μία χαμηλά αμειβόμενη εργασία στην άλλη στο λιανεμπόριο, ζώντας με τη μητέρα της στο Νιου Τζέρσεϊ. Ο Τζο Μπάιντεν, είπε, έχει κάνει ελάχιστα για να βοηθήσει ανθρώπους σαν αυτήν – και σε αυτό το σημείο δεν είναι σίγουρη ότι θα ψηφίσει τον Νοέμβριο. «Είλικρινά δεν έχω δει μεγάλη διαφορά σε μένα προσωπικά», σημειώνει η κ. Μπιζεντάι. «Η αναζήτηση εργασίας δεν βελτιώθηκε, ούτε και το εισόδημά μου».

Ωστόσο υπάρχουν ενδείξεις ότι η αξιολόγηση των Αμερικανών για την οικονομία μπορεί να αντιστραφεί. Το 30% των ερωτηθέντων στη δημοσκόπηση των Times/Siena αναμένει ότι η οικονομία θα είναι καλύτερη σε ένα χρόνο από τώρα. Τέλος, το ποσοστό των ερωτηθέντων που αξιολογούν την οικονομία ως καλή ή άριστη, αν και εξακολουθεί να είναι χαμηλό, έχει αυξηθεί από τον Ιούλιο σε όλες σχεδόν τις δημογραφικές ομάδες και τις ομάδες με κριτήριο το μορφωτικό επίπεδο.

Σε επίπεδα-ρεκόρ η τιμή του χρυσού και του bitcoin

Οι επενδυτές κυνηγούν το γρήγορο κέρδος, λένε οι αναλυτές

Ένα εκ πρώτης όψεως παράδοξο καταγράφεται τελευταία στις αγορές, με τους επενδυτές να παρουσιάζουν μεγάλη προθυμία για ανάληψη ρίσκου αλλά την ίδια στιγμή να οδηγούν στα ύψη αφενός μεν τον χρυσό, ο οποίος ανέκαθεν εθεωρείτο ασφαλές «καταφύγιο» σε περιόδους αστάθειας, και αφετέρου το bitcoin, το οποίο εξακολουθεί να αντιμετωπίζεται από πολλούς ως ιδιαίτερα ριψοκίνδυνο περιουσιακό στοιχείο.

Πρόκειται για την πρώτη φορά που οι δύο δείκτες φτάνουν ταυτόχρονα σε επίπεδο ρεκόρ. Και όμως, οι παράγοντες που επηρεάζουν τις κινήσεις του καθενός είναι διαφορετικοί. Ο χρυσός λειτουργεί ως μέσο αποθήκευσης αξίας σε περιόδους κρίσεων, ενώ ο ρόλος του bitcoin πέραν της κερδοσκοπίας αμφισβητείται έντονα από τους παράγοντες του παραδοσιακού χρηματοοικονομικού κλάδου.

Από την αρχή του έτους, το bitcoin καταγράφει κέρδη τουλάχιστον 50%, εν μέρει χάρη στην έγκριση του πρώτου διαπραγματεύσιμου αμοιβαίου (ETF) από την αμερικανική επιτροπή κεφαλαιαγοράς, το οποίο οδήγησε σε νέες εισροές. Και οι επενδυτές τοποθετούν, έτσι, συνεχώς κεφάλαια στα διαπραγματεύσιμα αμοιβαία των μεγάλων αμερικανικών επενδυτικών. Το ETF της BlackRock έχει συγκεντρώσει ήδη 10 δισ. δολ. και είναι η πρώτη φορά που ένα ETF φτάνει σε αυτό το ύψος τόσο γρήγορα, μόλις στις 11 Ιανουαρίου. Και το ETF της Fidelity έχει τίτλους αξίας 6 δισ. δολ. και είναι ήδη το τρίτο μεγαλύτερο της εν λόγω επενδυτικής. Τα funds αυτά δίνουν στους επενδυτές τη δυνατότητα να αγοράζουν τους ψηφιακούς τίτλους χωρίς να χρειάζεται να απευθυνθούν σε κάποιο χρηματιστήριο κρυπτογραφημένων αξιών.

Σε ό,τι αφορά, αντιθέτως, την άνοδο του χρυσού είναι σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα της αμυντικής τοποθέτησης των επενδυτών, οι οποίοι ανησυχούν για περαιτέρω κλιμάκωση των παγκόσμιων γεωπολιτικών εντάσεων ή για «φουσκά» στις διεθνείς αγορές. Εχοντας σημειώσει άνοδο 5% στις τελευταίες πέντε συνεδριάσεις, ο χρυσός βρίσκεται πλέον κοντά στα 1.136 δολ. η ουγγιά έχοντας πλησιάσει νοητήρα και στα 1.142 δολ. η ουγγιά. Ο Κρις

Το bitcoin άγγιξε την Τρίτη τα 69.191,95 δολάρια προτού υποχωρήσει στα 66.500 δολάρια, την Τετάρτη. Ο χρυσός έφτασε τα 2.141,79 δολάρια ανά ουγγιά την Τρίτη, ξεπερνώντας το ρεκόρ του περασμένου Δεκεμβρίου.

Από την αρχή του έτους το ψηφιακό νόμισμα καταγράφει κέρδη 50% - Άνοδο 5% σημειώνει ο χρυσός στις τελευταίες πέντε συνεδριάσεις.

Γουέστον, επικεφαλής ερευνητών της αυστραλιανής χρηματιστηριακής Pepperstone Group, θεωρεί πως μία πιθανή εξήγηση είναι ότι οι επενδυτές κυνηγούν το γρήγορο κέρδος και έτσι τοποθετούν κεφάλαιά τους όπου υπάρχει δυναμική. «Ο χρυσός διαπραγματεύεται σε μεγάλο βαθμό εντός μιας ημέρας, ο όγκος των συναλλαγών είναι τεράστιος – πολλοί

πελάτες με πήραν τηλεφώνω ρωτώντας τι συμβαίνει», δήλωσε ο ίδιος στο Bloomberg. Οι επενδυτές που κυνηγούν το γρήγορο κέρδη «αγοράζουν όταν οι αξίες κινούνται ανοδικά και αυτό είναι που βλέπουμε και στο bitcoin», σχολίασε. Πάντως, και το bitcoin και ο χρυσός έχουν ευνοηθεί από τις προσδοκίες για επικείμενη χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής στις ΗΠΑ και αλλού. Οι αγορές swaps δείχνουν 62% πιθανότητα μείωσης του εμπορικού δανεισμού από την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ τον Ιούνιο.

Το bitcoin εκτινάχθηκε σε επίπεδο ρεκόρ την περασμένη Τρίτη, αγγίζοντας τα 69.191,95 δολάρια προτού υποχωρήσει στα 66.500 δολάρια την περασμένη Τετάρτη. Αξίζει να σημειωθεί ότι το προηγούμενο ρεκόρ είχε σημειώσει τον Νοέμβριο του 2021, όταν εφαρ-

μόζονταν νέα υγειονομικά μέτρα ανά τον κόσμο για την πανδημία. Ο χρυσός άγγιξε τα 2.141,79 δολάρια ανά ουγγιά την Τρίτη, ξεπερνώντας το ρεκόρ του περασμένου Δεκεμβρίου. Στις τελευταίες πέντε συνεδριάσεις, ο χρυσός έχει καταγράψει άνοδο σχεδόν 5%.

«Η ιστορία των κρυπτονομισμάτων μπορεί να συνδυαστεί με αυτό που συμβαίνει στα χρηματιστήρια και γενικότερα με την ανάληψη ρίσκου», τόνισε στο Bloomberg ο Κάιλ Ρόντα, υψηλόβαθμος αναλυτής αγοράς στην πλατφόρμα διαπραγματεύσεως τίτλων Capital. Com. «Βλέπουμε να επανέρχεται μια παράλογη συμπεριφορά ανάληψης ρίσκου – το οποίο εναρμονίζεται με αυτό που συμβαίνει σε ορισμένους τομείς των χρηματιστηρίων», συμπλήρωσε ο ίδιος.

BLOOMBERG, WALL STREET JOURNAL

ΤΜΗΜΑ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΟΜΕΤΡΙΑΣ
ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ 1459

Γνωστοποίηση σύμφωνα με το άρθρο 49 του Περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμησης) Νόμου Κεφ. 224 και Νόμοι αρ. 3 του 1960 μέχρι 23 του 1982
Αρ. Φακέλου: Α151/2018
Ημερομηνία: 13/07/2023

Ο Μάριος Φοίβου, από Αφροδίτης 17, 2660 Κοκκινотριμιθιά, υπέβαλε αίτηση στο Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Λευκωσίας για να εγγραφεί ιδιοκτήτης του πιο κάτω ακινήτου:

- Επαρχία: Λευκωσία
- Κοινότητα: Μουτουλλάς
- Τοποθεσία: Γιαννιά
- Φ/ΣΧ: 37/1422V06
- Τμήμα: 1
- Τεμάχιο: 2024 (παλιό 551/1)
- Μερίδιο: όλο

Το ακίνητο αυτό είναι εγγεγραμμένο στο όνομα της Κατερίνας Επαμεινώνδα, τέως από Μουτουλλά, τα 35/36 μερίδια και του Φυλακτή Κωνσταντή, Αίγυπτο, το 1/36 μερίδιο.

Περισσότερες λεπτομέρειες του ακινήτου φαίνονται στην ειδοποίηση Τύπος Ν125Α που τοιχοκολλήθηκε στην κοινότητα Μουτουλλάς. Οποιοδήποτε πρόσωπο διεκδικεί συμφέρον στο ακίνητο που περιγράφεται πιο πάνω καλείται μέσα σε εξήντα(60) μέρες από την ημερομηνία της γνωστοποίησης αυτής να φέρει ένσταση και να αναφέρει τους λόγους για τους οποίους η εγγραφή στο όνομα του Μάριου Φοίβου, από Αφροδίτης 17, 2660 Κοκκινотριμιθιά, δεν πρέπει να γίνει. Εκδόθηκε από το Επαρχιακό Κτηματολογικό Γραφείο Λευκωσίας.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α. ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνεται στο ποσό πώλησης.

ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Καθαριστές/τριες δωματίων

Ζητούνται Καθαριστές/τριες δωματίων στο Ξενοδοχείο Κλεοπάτρα.

Γνώση της ελληνικής γλώσσας. Προηγούμενη πείρα θα θεωρηθεί επιπλέον προσόν. Καλές απολαβές

Τηλέφωνο επικοινωνίας
22844000

ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Καθαριστές/τριες κουζίνας

Ζητούνται Καθαριστές/τριες κουζίνας στο Ξενοδοχείο Κλεοπάτρα.

Γνώση της Ελληνικής γλώσσας.

Τηλέφωνο επικοινωνίας
22844000

54 ΧΡΟΝΙΑ ΜΝΗΜΗΣ
ΤΡΙΣΑΓΙΟ

Τελείται την Παρασκευή 15 Μαρτίου 2024 και ώρα 9:30 π.μ. στο Κοιμητήριο Κωνσταντίνου και Ελένης Τρισαγίο στη μνήμη του Τομεάρχη της ΕΟΚΑ και πρώην Υπουργού Εσωτερικών και Άμυνας

Πολύκαρπου Γιωρκάτζη

Τα τέκνα: Κωνσταντίνος & Ελένη Γιωρκάτζη, Μαρία & Γιώτης Ιωαννίδης, εγγονοί, η οικογένεια, συναγωνιστές και φίλοι.

Ίδρυμα Πολύκαρπος Γιωρκάτζης & Σύνδεσμος Φίλων Ίδρυματος Πολύκαρπου Γιωρκάτζη

Αλμα 60% στις τιμές των ακινήτων κατά μέσο όρο την τελευταία εξαετία

Σε αρκετές περιοχές πωλούνται ακριβότερα και από την προ κρίσης εποχή

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Με μέσο ετήσιο ρυθμό 13,4% αυξήθηκαν οι τιμές πώλησης κατοικιών στο σύνολο της χώρας, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ). Πρόκειται για ρυθμό ακόμη ταχύτερο σε σύγκριση με το 2022, όταν είχαν αυξηθεί κατά 11,9%. Όπως προκύπτει από τους δείκτες τιμών της ΤτΕ, από τις αρχές του 2018 και μέχρι το τέλος του 2023, οι μέσες τιμές πώλησης κατοικιών σε πανελλαδικό επίπεδο έχουν αυξηθεί κατά 60%.

Ωστόσο, κατά το ίδιο διάστημα,

Πάντως, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ, ο ρυθμός ανόδου των τιμών αποκλιμακώνεται σταδιακά.

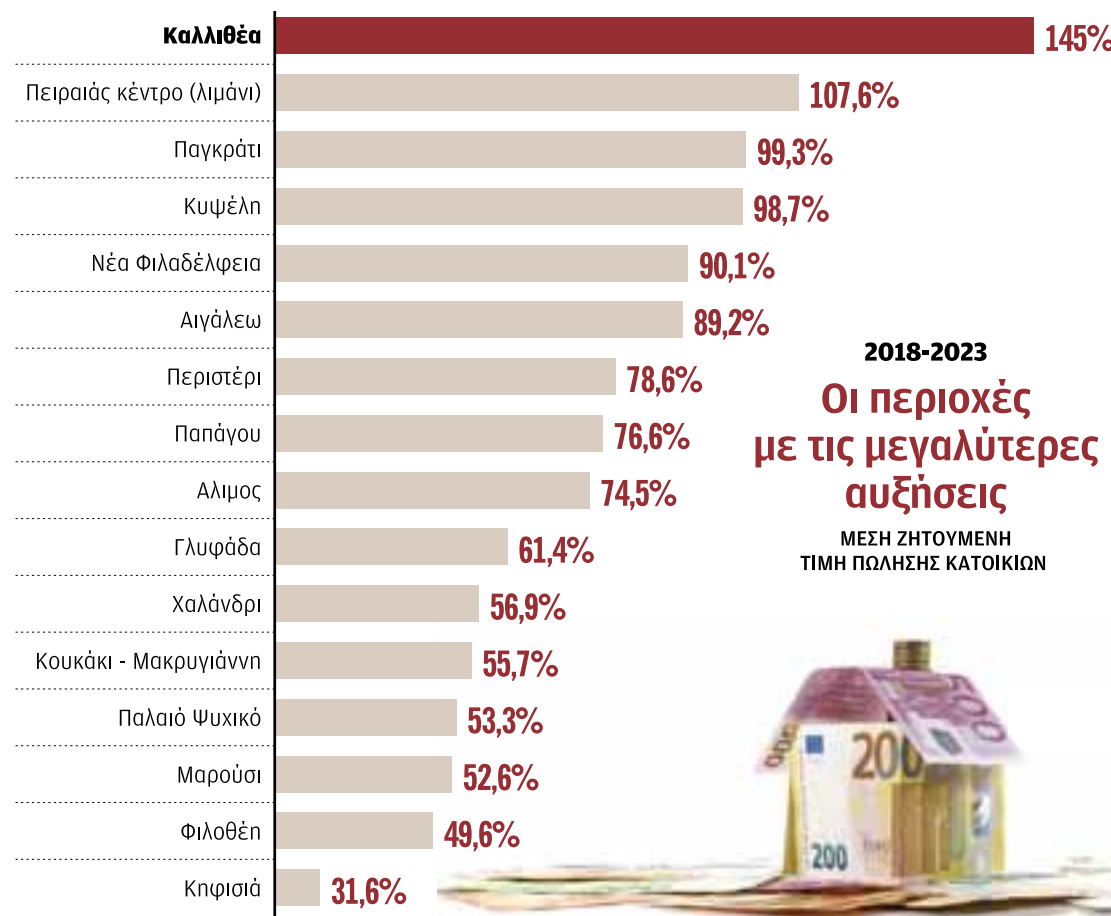
στην Αττική, η αύξηση αγγίζει το 79%, έχοντας επιστρέψει πλέον στο προηγούμενο υψηλό, που είχε καταγραφεί κατά την περίοδο 2007-2008. Μάλιστα, όπως αναφέρουν φορείς της αγοράς ακινήτων, σε αρκετές περιοχές υψηλής ζήτησης, οι τιμές πώλησης είναι πλέον υψηλότερες από εκείνες της περιόδου πριν από την οικονομική κρίση.

Πρώτη η Θεσσαλονίκη

Τον τίτλο του «πρωταθλητή» των αυξήσεων για το 2023 κατέκτησε η Θεσσαλονίκη, όπου οι τιμές σημείωσαν αύξηση κατά 16,2%, από 12,7% το 2022. Αντίστοιχα, στην Αττική, η αύξηση το 2023 άγγιξε το 13,7% κατά μέσο όρο, διατηρώντας παρόμοιο ρυθμό ανόδου με το 2022, όταν οι τιμές είχαν αυξηθεί κατά 13,9% κατά μέσο όρο. Όσον αφορά τις άλλες μεγάλες πόλεις, η αύξηση το 2023 ανήλθε σε 14,5% (11% το 2022), ενώ στην υπόλοιπη χώρα, οι τιμές των κατοικιών ενισχύθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό κατά 10,8% (8,2% το 2022).

Ενα από τα συμπεράσματα, πάντως, που προκύπτουν από τα στοιχεία της ΤτΕ είναι ότι ο ρυθμός αύξησης των τιμών έχει αρχίσει να αποκλιμακώνεται.

Συγκεκριμένα, κατά το τέταρτο τρίμηνο του έτους, οι τιμές στο σύνολο της χώρας αυξήθηκαν κατά 11,8%, έναντι αύξησης 12,1% το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, αλλά

ΠΗΓΗ: Spitogatos

2018-2023
Οι περιοχές με τις μεγαλύτερες αυξήσεις
ΜΕΣΗ ΖΗΤΟΥΜΕΝΗ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

και 15,4% κατά το πρώτο τρίμηνο του 2023.

Ανάλογη εικόνα παρατηρείται και στις υπόλοιπες περιοχές, με την αύξηση στην Αττική κατά το τέταρτο τρίμηνο να διαμορφώνεται σε 10,8%, έναντι αύξησης κατά 12,3% το τρίτο τρίμηνο και 17,3% το πρώτο τρίμηνο του 2023. Η εικόνα αυτή αποτελεί ένδειξη ότι έχουν αρχίσει να παρατηρούνται οι πρώτες «αντιστάσεις», μεταξύ των ενδιαφερόμενων αγοραστών, πέραν των οποίων ενδεχομένως να υπάρξει μείωση του αγοραστικού ενδιαφέροντος.

Όσον αφορά τις τιμές των νεόδμητων κατοικιών, αυτές αυξήθηκαν κατά 11% το τέταρτο τρίμηνο και 12,4% συνολικά το 2023, ενώ αντίστοιχα η Αττική αυξήθηκε κατά 12,5%. Όσον αφορά τα παλιότερα ακίνητα, καταγράφεται αύξηση κατά 12,4% τους τελευταίους τρεις μήνες του έτους και 14,2% συνολικά το 2023, επίσης με σημάδια αποκλιμακώσεως του ρυθμού ανόδου. Αυτό που είναι όμως αναμφισβήτητο είναι ότι οι τιμές,

ειδικά στην Αττική, έχουν αυξηθεί με «φρενήρη» ρυθμό κατά τη διάρκεια της τελευταίας εξαετίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του δικτύου ηλεκτρονικών αγγελιών ακινήτων Spitogatos, κατά το διάστημα αυτό, τις μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών σημείωσαν οι κατοικίες στην Καλλιθέα με 145%, στο Παγκράτι με 99,3%, στην Κυψέλη με 98,7%, αλλά και στη Νέα Φιλαδέλφεια με 90,1%. Μεγάλες αυξήσεις παρατηρούνται και σε άλλες περιοχές, όπως π.χ. στο Αιγάλεω με 89,2%, το Περιστερί με 78,6% και στο Παπάγου με 76,6%.

Ξένοι επενδυτές

Από την εικόνα αυτή φαίνεται πως οι περιοχές που είχαν χαμηλότερο «κατώφλι» ως προς το κόστος αγοράς κατοικίας, επομένως ήταν και πιο προσιτές στο ευρύ κοινό, σημείωσαν και τις μεγαλύτερες αυξήσεις. Κάποιες εξ αυτών δε, όπως π.χ. το Παγκράτι και η Καλλιθέα, ήταν και προορισμοί για επενδυτές από το εξωτερικό, που ενδιαφέρον-

ταν να τοποθετηθούν στην αγορά των βραχυχρόνιων μισθώσεων ή και να εξασφαλίσουν άδεια παραμονής μέσω του προγράμματος «Χρυσή βίζα».

Κατά τη διάρκεια του 2023, οι δύο βασικές πηγές τροφοδότησης των αυξήσεων στις τιμές πώλησης κατοικιών ήταν το πρόγραμμα «Σπίτι Μου», που «έτρεξε» από τον Απρίλιο μέχρι το φθινόπωρο, με μεγάλη απήχηση, όπως επίσης και οι ξένοι αγοραστές που ήθελαν να εξασφαλίσουν άδεια παραμονής, προτού διπλοστασει το ελάχιστο ύψος επένδυσης από τις 250.000 στις 500.000 ευρώ. Η αλλαγή αυτή ξεκίνησε να ισχύει από την 1η Αυγούστου στο κέντρο της Αθήνας, στα βόρεια και τα νότια προάστια, στη Μύκονο, στη Σαντορίνη και στον Δήμο Θεσσαλονίκης, με αποτέλεσμα κατά τους μήνες που προηγήθηκαν να καταγραφούν δεκάδες χιλιάδες συναλλαγές, με «πρωταγωνιστές» τους ξένους αγοραστές από χώρες εκτός Ε.Ε., που ήθελαν να εξασφαλίσουν το σχετικό δικαίωμα.

Αλμα στις νέες μισθώσεις γραφείων πέρυσι

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Αύξηση κατά 22% σημείωσε η απορρόφηση γραφειακών χώρων στη διάρκεια του 2023, καθώς καταγράφηκαν νέες μισθώσεις συνολικής επιφάνειας 160.000 τ.μ. Σύμφωνα με τα σχετικά στοιχεία της τελευταίας τριμηνιαίας έρευνας της εταιρείας Proprius, το μέγεθος αυτό υπολείπεται μόλις κατά 12% του ιστορικού υψηλού των 180.000 τ.μ. που είχε σημειωθεί την περίοδο πριν από την οικονομική κρίση. Η ευρύτερη περιοχή του κέντρου και τα βόρεια προάστια (Μαρούσι, Λ. Κηφισίας) κατέγραψαν τον μεγαλύτερο όγκο νέων συμφωνιών μίσθωσης γραφείων, με 58.000 τ.μ. και 40.000 τ.μ. αντίστοιχα.

Σύμφωνα με την ανάλυση της Proprius, η μεγαλύτερη συμφωνία αφορούσε τη μετεγκατάσταση των γραφείων της Βουλής στο Μπόδοσάκειο, κτίριο επιφάνειας 13.460 τ.μ., επί της Λ. Αμαλίας 20, από το οποίο αποχώρησε πρόσφατα η Eurobank. Η μεγαλύτερη συμφωνία της Βουλής στο Μπόδοσάκειο, κτίριο επιφάνειας 13.460 τ.μ., επί της Λ. Αμαλίας 20, από το οποίο αποχώρησε πρόσφατα η Eurobank για να μετακινηθεί σε δική της γραφεία επί της οδού Σταδίου, στο ανακατασκευασμένο κτίριο της πρώην Φοινηξ Ασφαλιστικής. Με δεδομένη την υψηλή ζήτηση και τον χαμηλό ρυθμό νέων κτιρίων που παραδόθηκαν πέρυσι, παρατηρείται σημαντική πίεση για άνοδο των μισθωμάτων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Proprius, κατά το τέταρτο τρίμηνο, η μέση τιμή για ένα σύγχρονο, βιοκλιματικό κτίριο γραφείων διαμορφώθηκε σε 29 ευρώ/τ.μ. σε μηνιαία βάση, ενώ κάποιες συμφωνίες ξεπέρασαν και τα 30 ευρώ/τ.μ., μια αύξηση κατά 12% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2022.

Πάντως, τα επόμενα χρόνια αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά η προσφορά νέων κτιρίων, ώστε να επέλθει και ο απαιτούμενος εκσυγχρονισμός του κτιριακού αποθέματος, μετά τη σχεδόν πλήρη διακοπή των νέων επενδύσεων κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Υπό κατασκευή βρίσκονται νέα γραφεία, συνολικής επιφάνειας 230.000 τ.μ., τα οποία αναμένεται να παραδοθούν εντός της προσεχούς διετίας. Επιπλέον 232.000 τ.μ. γραφείων βρίσκονται στο στάδιο του σχεδιασμού και πρόκειται να ξεκινήσουν να υλοποιούνται το επόμενο διάστημα, με ορίζοντα παράδοσης μετά το 2025. Σε αυτά την κατηγορία εντάσσονται π.χ. τα γραφεία που θα κατασκευαστούν στο ακίνητο των πρώην αεροδρομίου στο Ελ-

Η μεγαλύτερη συμφωνία της περασμένης χρονιάς αφορούσε τη μετεγκατάσταση των γραφείων της Βουλής στο Μπόδοσάκειο, κτίριο επιφάνειας 13.460 τ.μ., επί της Λ. Αμαλίας 20, από το οποίο αποχώρησε πρόσφατα η Eurobank.

ληνικό. Όπως αναφέρει η Proprius στην ανάλυσή της, το 2024 αναμένεται να αποτελέσει ένα ακόμα έτος υψηλής δραστηριότητας στην αγορά γραφείων, καθώς συνεχίζεται η στροφή προς τα «πράσινα» κτίρια γραφείων, όπως επίσης και η διαδικασία διαφοροποίησης του εργασιακού μοντέλου που ακολουθούν πολλές εταιρείες. Στο πλαίσιο αυτό υιοθετούνται πρακτικές, όπως η υβριδική εργασία με εκ περιτροπής παρουσία των εργαζομένων στον χώρο εργασίας.

Σε ό,τι αφορά την επενδυτική δραστηριότητα, κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2023 υπολογίζεται ότι πραγματοποιήθηκαν αγοραπωλησίες συνολικού ύψους 165 εκατ. ευρώ, ποσό που ήταν κατά 15% υψηλότερο συγκριτικά με το αντίστοιχο διάστημα του 2022. Ωστόσο, όπως αναφέρει η Proprius, παρατηρείται μια πιο επιφυλακτική στάση από τους επενδυτές, λόγω της σημαντικής αύξησης του χρηματοοικονομικού κόστους. Από τις μεγαλύτερες συναλλαγές ήταν η συμφωνία για την πώληση του δικαστικού μετρώρου Πειραιά, ένα έργο που ανέλαβε να υλοποιήσει η Dimand. Πρόκειται για μια σύμβαση ύψους 80,9 εκατ. ευρώ, που προβλέπει την κατασκευή ενός κτιρίου. Παράλληλα, η Prodea προχώρησε τη διαδικασία πώλησης 22 ακινήτων του χαρτοφυλακίου της (κυρίως γραφεία και τραπεζικά υποκαταστήματα) στον όμιλο της Εθνικής Τράπεζας. Η αξία της συμφωνίας αυτής ανήλθε σε 110,5 εκατ. ευρώ.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Ο βραχνάς των στάσιμων ακινήτων

Είναι φορές που βλέπουμε το ακίνητο που θέλουμε να πουλήσουμε να παραμένει «βαλτωμένο» σε μια κατάσταση που δεν ελκύει κανένα ενδιαφέρον ή αν ελκύσει κάποιο ενδιαφέρον αυτό εξαναιμιζείται πριν αποκτήσει ουσία. Γιατί συμβαίνει κάτι τέτοιο και τι μπορούμε να κάνουμε για να αποκτήσει τέτοια έλξη που να μπορεί να μετουσιωθεί σε πρᾶξη.

Παρόλο που η πεπατημένη καθορίζει πως ο ενδεικτικός χρόνος παραμονής ενός ακινήτου στην αγορά είναι οι έξι μήνες πριν θεωρηθεί ότι είναι στάσιμο, εντούτοις το διάστημα καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό και από την κατάσταση της αγοράς. Μια δραστήρια αγορά συνήθως μειώνει το διάστημα αυτό, ενώ μια πιο αδρανής αγορά το αυξάνει. Το διάστημα των έξι μηνών είναι συνήθως αρκετό για να προβληθεί ικανοποιητικά έτσι ώστε να το δουν οι πιο σοβαροί υποψήφιοι αγοραστές και να ελκύσει τον εν δυνάμει καλύτερο αγοραστή, χωρίς να ασκηθεί καμία πίεση στη συναλλαγή.

Πρώτα όμως πρέπει να αποκωδικοποιήσουμε τους λόγους που μπορεί να προκαλούν τη στασιμότητα.

Όσο πιο αντικειμενικά σωστή είναι η ζητούμενη τιμή, τόσο πιο πιθανό είναι να βρεθεί ενδιαφερόμενος.

Όσο πιο αντικειμενικά σωστή είναι η ζητούμενη τιμή, τόσο πιο πιθανό είναι να βρεθεί ενδιαφερόμενος.

Όσο πιο αντικειμενικά σωστή είναι η ζητούμενη τιμή, τόσο πιο πιθανό είναι να βρεθεί ενδιαφερόμενος.

Όσο πιο αντικειμενικά σωστή είναι η ζητούμενη τιμή, τόσο πιο πιθανό είναι να βρεθεί ενδιαφερόμενος.

Όσο πιο αντικειμενικά σωστή είναι η ζητούμενη τιμή, τόσο πιο πιθανό είναι να βρεθεί ενδιαφερόμενος.

Όσο πιο αντικειμενικά σωστή είναι η ζητούμενη τιμή, τόσο πιο πιθανό είναι να βρεθεί ενδιαφερόμενος.

Όσο πιο αντικειμενικά σωστή είναι η ζητούμενη τιμή, τόσο πιο πιθανό είναι να βρεθεί ενδιαφερόμενος.

Όσο πιο αντικειμενικά σωστή είναι η ζητούμενη τιμή, τόσο πιο πιθανό είναι να βρεθεί ενδιαφερόμενος.

Όσο πιο αντικειμενικά σωστή είναι η ζητούμενη τιμή, τόσο πιο πιθανό είναι να βρεθεί ενδιαφερόμενος.

Όσο πιο αντικειμενικά σωστή είναι η ζητούμενη τιμή, τόσο πιο πιθανό είναι να βρεθεί ενδιαφερόμενος.

Όσο πιο αντικειμενικά σωστή είναι η ζητούμενη τιμή, τόσο πιο πιθανό είναι να βρεθεί ενδιαφερόμενος.

Όσο πιο αντικειμενικά σωστή είναι η ζητούμενη τιμή, τόσο πιο πιθανό είναι να βρεθεί ενδιαφερόμενος.

Όσο πιο αντικειμενικά σωστή είναι η ζητούμενη τιμή, τόσο πιο πιθανό είναι να βρεθεί ενδιαφερόμενος.

Όσο πιο αντικειμενικά σωστή είναι η ζητούμενη τιμή, τόσο πιο πιθανό είναι να βρεθεί ενδιαφερόμενος.

Όσο πιο αντικειμενικά σωστή είναι η ζητούμενη τιμή, τόσο πιο πιθανό είναι να βρεθεί ενδιαφερόμενος.

Όσο πιο αντικειμενικά σωστή είναι η ζητούμενη τιμή, τόσο πιο πιθανό είναι να βρεθεί ενδιαφερόμενος.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

ΚΥΡΙΑΚΗ 10 ΜΑΡΤΙΟΥ 2024

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΕΧΝΕΣ

εργασιματα

Η **Εμα Στόουν** υπέροχη στον ρόλο της Μπέλα Μπάξτερ, που ξεκινάει να μαθαίνει και να γεύεται τον κόσμο με το μυαλό και τις αισθήσεις της. Η ταινία του Γιώργου Λάνθιμου είναι υποψήφια σε 11 κατηγορίες των Οσκαρ.

Νόλαν, Σκορσέζε και Λάνθιμος

Μια ελληνική παρουσία αξιώσεων ανάμεσα στους μεγάλους κινηματογραφιστές στην αποψινή βραδιά των Οσκαρ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η φρενίτη τελετή απονομής των Οσκαρ, η οποία βρίσκεται πια προ των πυλών, δεν αφήνει πολλά περιθώρια για εκπλήξεις – η επικράτηση του «Οπενχάιμερ» του Κρίστοφερ Νόλαν μοιάζει σχεδόν βέβαιη στην κατηγορία της καλύτερης ταινίας. Παρ' όλα αυτά, το πραγματικά σημαντικό γεγονός αυτής της οσκαρικής σεζόν είναι το πόσο πολλές ήταν οι ταινίες υψηλού επιπέδου, οι οποίες σε κάποια άλλη περίπτωση θα μπορούσαν να είναι εκείνες που θα περιβληθούν με τη χρυσόσκονη του τελευταίου βραβείου της βραδιάς: μια δεκάδα υποψηφιοτήτων, στις οποίες συγκαταλέγονται φιλμ και από τις δύο πλευρές του Ατλαντικού, κολιγουντιανές ή ανεξάρτητες παραγωγές και ακόμη κάποιες που έκαναν κυρίως «καριέρα» σε πλατφόρμες. Αυτές αναδεικνύουμε σήμερα σε μια δική μας επινοημένη τελετή απονομής, στην οποία βγαίνουν όλοι (αιτιολογημένα) νικητές.

Poor Things

Του **Γιώργου Λάνθιμου**

Η ωριμότερη αναμφίβολα στιγμή της μέχρι τώρα καριέρας του Έλντνα κινηματογραφιστή είναι ένα απολαυστικά αλλόκοτο παραμύθι πάνω στη μαγεία και στις προκαταλήψεις που συνδέονται με τη γυναίκα φύση. Η **Εμα Στόουν** είναι απλώς απίθανη στον ρόλο της Μπέλα Μπάξτερ, της νεαρής κοπέλας που ξεκινά να μαθαίνει και να γεύεται τον κόσμο με το μυαλό και τις αισθήσεις της. Υπέροχα, χειροποίητα σκηνικά, σπάρταριστό σενάριο και, φυσικά, δεξιοτεχνική δουλειά στη σκηνοθεσία είναι τα χαρακτηριστικά μιας ταινίας που θριάμβευσε στο Φεστιβάλ Βενετίας, κέρδισε τη σχετική Χρυσή Σφαίρα και έχει 11 οσκαρικές υποψηφιότητες. Οχι επειδή είναι συμπατριώτες μας, αλλά ο Γιώργος Λάνθιμος συγκαταλέγεται πλέον στους σύγχρονους μάστορες του σινεμά και η ώρα της αναγνώρισης στο υψηλότερο επίπεδο έχει φτάσει.

Οπενχάιμερ

Του **Κρίστοφερ Νόλαν**

Το ότι μια ταινία του Κρίστοφερ Νόλαν δεν έχει βραβευθεί μέχρι

τώρα ως κορυφαία είναι από μόνο του παράξενο. Αφηγούμενος την ιστορία του «πατέρα» της ατομικής βόμβας, ο Βρετανός κινηματογραφιστής επέστρεψε στα (ρεαλιστικά) χνάρια της αριστουργηματικής «Δουνκέρκς», δημιουργώντας αυτή τη φορά μια συναρπαστική βιογραφία, αλλά και μια σπουδή πάνω στο ίδιο το ειδικό βάρος της Ιστορίας, τόσο σε προσωπική όσο και σε παγκόσμια κλίμακα. Σε αυτά προσθέστε τις εξαιρετικές ερμηνείες, προεξάρχοντος του συναρπαστικού Κίλιαν Μέρφι, την αφεγάδιαστη φωτογραφία, τον ήχο και γενικώς όλη την τεχνική σκευή, για να φτάσετε σε ένα σύνολο άξιο για το Οσκαρ καλύτερης ταινίας.

Οι δολοφόνοι του ανθισμένου φεγγαριού

Του **Μάρτιν Σκορσέζε**

Στα 81 του, ο Μάρτιν Σκορσέζε είναι μακράν ο γηραιότερος ανάμεσα στους συνυποψηφίους του. Αυτό ωστόσο δεν εμπόδισε τον μεγάλο Αμερικανό κινηματογραφιστή να παραδώσει άλλο ένα εξαιρετικά καλοφτιαγμένο όσο και γενναίο φιλμ με θέμα τη σκοτεινή πλευρά της ιστορίας των ΗΠΑ σε σχέση με τους γηγενείς πληθυσμούς της. Ο Λεονάρντο ντι Κάπριο συνεισφέρει μία από τις πιο δύσκολες ερμηνείες της καριέρας του – και σκανδαλωδώς δεν είναι υποψήφιος – διπλά στην εξαιρετική και φαρβόρι για τον πρώτο γυναικείο ρόλο, Λίλι Γκλάντστοουν. Γενικώς ο Σκορσέζε και η ομάδα του συμπεριέλαβαν την ίδια τη φυλή των Οσέιτζ, τους οποίους αφορά άμεσα η ταινία, στην παραγωγή της, φτιάχνοντας τελικά ένα φιλμ πολυεπίπεδα συμβολικό που αξίζει το Οσκαρ. Εκτός των άλλων και διότι υπενθυμίζει ότι το μεγάλο σινεμά αυτών των δημιουργών δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένο.

Ζώνη ενδιαφέροντος

Του **Τζόνθαν Γκλέιζερ**

Αν παραδεχτούμε ότι η τελετή απονομής των Οσκαρ επιβραβεύει σε συντριπτική πλειονότητα ταινίες ποιοτικές μεν, δίχως κάποια ιδιαίτερη κινηματογρα-

Ο σημαντικός αριθμός πραγματικά υψηλού επιπέδου ταινιών στη βραδιά των Οσκαρ είναι η πρώτη μεγάλη νίκη της βιομηχανίας του κινηματογράφου, πριν καν αρχίσει η τελετή.

φική πρωτοτυπία δε, τότε ο Τζόνθαν Γκλέιζερ και οι υπόλοιποι συντελεστές του πιο ρηζικέλευθου φιλμ της κατηγορίας αξίζει σίγουρα να πανηγυρίσουν στο τέλος της βραδιάς. Πώς μπορεί να κάνει ένα ανατριχιαστικό φιλμ με θέμα το Ολοκαύτωμα και το Αουσβιτς, δίχως να δείξει καθόλου το εσωτερικό του; Τι είδους άνθρωποι ήταν αυτοί που έστειλαν εκατομμύρια άλλους στον θάνατο δίχως καν να βλεφαρίζουν; Πόσο μακριά βρίσκεται η Ιστορία από την επανάληψη της; Σε αυτά και σε διάφορα ακόμη ερωτήματα απαντά η ταινία του Γκλέιζερ, με τρόπο ιδιόφυτο και ταυτόχρονα συγκλονιστικό, τέτοιο που σε στοιχειώνει για πολύ αφότου έχεις βγει από την αίθουσα.

Τα παιδιά του χειμώνα

Του **Αλεξάντερ Πέιν**

Αν η ταινία του Σκορσέζε είναι μια φορά «παλιομοδίτικη», αυτή του Αλεξάντερ Πέιν θα μπορούσε να είχε όντως γυριστεί σε (πολύ) προηγούμενη δεκαετία. Αυτή η παρατήρηση ουδόλως εννοχλεί τον ελληνικής καταγωγής Αμερικανό σκηνοθέτη, ο οποίος περιέβαλε επίτηδες με τη συγκεκριμένη «πατίνα» το έργο του. Εκεί ο Πολ Τζιαμάτι είναι απολαυστικός στον ρόλο ενός στριμμένου κλασικιστή, ο οποίος θα κάνει Χριστούγεννα στο σχολείο παρά με δυο αποστολόμενους συντρόφους. Φανταστική –και σχεδόν σίγουρη νικήτρια στον Β' γυναικείο ρόλο– η Ντα' Βάιν Τζόι Ράντολφ, σε ένα φιλμ που αξίζει να κερδίσει όχι επειδή εντυπωσιάζει, αλλά γιατί όσες φορές και να το δεις, σου ζεσταίνει την καρδιά.

Ανατομία μιας πώσης

Της **Ζιστίν Τριέ**

Οι Γάλλοι κατάφεραν να κάνουν την γκάφα της σεζόν μη προτείνοντας την ταινία της Ζιστίν Τριέ στην κατηγορία του διεθνούς Οσκαρ, την ώρα που εκείνη είναι υποψήφια για το σπουδαιότερο βραβείο της τελετής. Κάτι το οποίο αξίζει, για ένα αστυνομικό θρίλερ, το οποίο μετατρέπεται στην πορεία σε δικαστικό, αποτελώντας στην πραγματικότητα αιγνιωματικό ψυχογράφημα ενός

από τους πιο ενδιαφέροντες γυναικείους χαρακτήρες που έχουμε δει τα τελευταία χρόνια. Η Σάντρα Χούλερ θα μπορούσε να είναι διπλά υποψήφια –και για τη «Ζώνη ενδιαφέροντος»– με τη χαμηλότονη ερμηνεία της, σε ένα φιλμ που δίνει και άφθονο χώρο στον θεατή για να σχηματίσει τις δικές του σκέψεις και προβληματισμούς.

Μπάρμπι

Της **Γκρέτα Γκέργουικ**

Ισως το γεγονός ότι η «Μπάρμπι» της Γκρέτα Γκέργουικ ήταν η πιο επιτυχημένη εμπορική ταινία της χρονιάς, με εισπράξεις σχεδόν 1,5 δισ. δολαρίων, μας έκανε, κατά κάποιον τρόπο, να υποτιμήσουμε την κινηματογραφική αξία της. Η Αμερικανίδα σκηνοθέτις μαζί με τον σύζυγό της και συν-σεναριογράφο Νόα

Η δεκάδα με τις ταινίες που αναμένεται να βρεθούν όχι μόνο στην πλατεία, αλλά και στη σκηνή του Dolby Theatre.

Μπάουμαχ έφτιαξαν ένα πραγματικά διασκεδαστικό φιλμ (άλλο ένα υποτιμημένο χαρακτηριστικό), το οποίο ταυτόχρονα επιπέδεται εύστοχα παρατηρήσεις πάνω σε διαχρονικά στερεότυπα και προκαταλήψεις. Επιτυχημένη και η μείξη μουσικών και διαλογικών μερών για ένα σινεμά που πρέπει να επιβραβεύεται (και) γιατί φέρνει ξανά τον κόσμο μαζί στη σκοτεινή αίθουσα.

American Fiction

Του **Κορντ Τζέφερσον**

Σε αυτήν την παντελώς ανεξάρτητη παραγωγή που φιλοξενείται στην πλατφόρμα του Amazon Prime, ο προερχόμενος από τη μικρή θόνη Κορντ Τζέφερσον έκανε μια απλή όσο και απολύτως εύλογη διαπίστωση: την τελευταία δεκαετία και βάλε, όλη η αμερικανική βιομηχανία των τεχνών και του θεάματος εκμε-

ταλλεύεται τη «μαύρη» κουλτούρα και τους αγώνες για ισότητα, προκειμένου τα κατά κύριο λόγο λευκά μεγαλοστελέχη της να κάνουν εμπορικές επιτυχίες – «παράγγελλοντας» μάλιστα υλικό που ταιριάζει σε προφίλ που οι ίδιοι δημιούργησαν. Αυτό αντιλαμβάνεται και ο ήρωάς του, τον οποίο ερμηνεύει υποδειγματικά ο Τζέφρι Ράιτ, σε μια διδακτική ταινία με όλες τις καλές έννοιες του όρου.

Περασμένες ζωές

Της **Σελίν Σονγκ**

Και μόνο για όλο τον κόσμο που έφυγε δακρυσμένος από την κινηματογραφική αίθουσα αυτή τη χρονιά, η ταινία της Σελίν Σονγκ θα έπρεπε να βραβευθεί. Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι εκτός από έξυπνες παρατηρήσεις, τεχνική αρτιότητα και ερμηνείες, το σινεμά είναι βασικά συναίσθημα: αυτό που αυθόρμητα γεννούν όσα διαδραματίζονται στην οθόνη. Η επική ιστορία αγάπης, που εκτείνεται σε δύο ηπείρους και τρεις δεκαετίες, ανήκει σίγουρα σε αυτή την κατηγορία, αποτελώντας και άλλο ένα δείγμα της πολύ επιτυχημένης τα τελευταία χρόνια αμερικανο-ασιατικής κινηματογραφικής σύμπραξης.

Maestro

Του **Μπράντλεϊ Κούπερ**

Στον Μπράντλεϊ Κούπερ πρέπει να αναγνωριστεί ότι δεν φοβάται τις προκλήσεις. Μια τέτοια ήταν να περάσει πίσω από την κάμερα, ενώ ταυτόχρονα κρατάει και τους πρωταγωνιστικούς ρόλους, στους οποίους τον είχαμε τα προηγούμενα χρόνια συνηθίσει. Πόσο μάλλον που στη δεύτερη σκηνοθετική του απόπειρα αποφάσισε να αναμετρηθεί με ένα μέγεθος σαν αυτό του Λεονάρντ Μπερνστάιν, σε ένα φιλμ με αδυναμίες αλλά και πολλές αρετές, το οποίο θα θυμόμαστε για την αριστουργηματική σκηνή της συναυλίας στο Αββαείο. Εκεί ο ίδιος και η προερχόμενη συμπρωταγωνίστριά του, Κάρεϊ Μάλιγκαν, επικοινωνούν με τα βλέμματα, καθρεφτίζοντας όλο το δράμα που στέλνει ταυτόχρονα ως εμάς μουσικά η ορχήστρα του Μπερνστάιν.

Αιζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

10-16.3.24

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

Εκδίωξη από την Εδέμ

Παρουσιάζεται το βιβλίο του διπλωμάτη Μιχάλη Ατταλίδη «Εκδίωξη Από την Εδέμ: Αφήγηση κύριου κοινωνιολόγου και διπλωμάτη» στη Δημοσιογραφική Εστία. Την παρουσίαση του βιβλίου θα κάνουν ο Ανδρέας Μαυρογιάννης, πρόεδρος ε.ε., μέλος της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου του ΟΗΕ, π. υφυπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων και η Μαρίνα Οικονομίδου, διευθύντρια της εφημερίδας «Καθημερινής» Κύπρου. Προσφώνηση θα γίνει από τον Σωτήρη Ντάλη, πρόεδρο του Τμήματος Μεσογειακών Σπουδών - Πανεπιστήμιο Αιγαίου, διευθυντή της σειράς «Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική» Εκδόσεων ΠΑΠΑΖΗΣΗ. Αντιφώνηση από τον συγγραφέα του βιβλίου Μιχάλη Ατταλίδη. Τον συντονισμό της παρουσίασης θα κάνει η δημοσιογράφος Ευγενία Παπαδοπούλου. Δημοσιογραφική Εστία, Τρίτη 12 Μαρτίου, ώρα 7:00 μ.μ.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Αλεπούδες, της Dawn King

Η θεατρική ομάδα Point To Contemporary Theater παρουσιάζει την πρωτότυπη θεατρική παράσταση: «Αλεπούδες», της Dawn King, σε σκηνοθεσία Ευαγγελίας Ονουφρίου. Σε ένα κόσμο στον οποίο ο καταγιγμός πληροφοριών φτάνει σε μας αφιλόρητος, οι ψευδείς ειδήσεις και οι θεωρίες συνωμοσίας παραμορφώνουν την καθημερινότητά μας. Η δράση λαμβάνει χώρα σε μια ζοφερή εποχή, όπου η ανθρωπότητα μασιτζείται από λιμό, οι σοδιές καταστρέφονται από πλημμύρες, ενώ παράλληλα ταλανίζεται από την απειλή του κόκκινου θηρίου (των Αλεπούδων). Εντεταμένοι του κράτους στέλνουν τον νεαρό Ουίλιαμ Μπλορ, επίλεκτο ανικνευτή αλεπούδων, στο κτήμα της οικογένειας Κόβι για να ερευνηθεί την αιτία που οι οικογένεια δεν εκκλήρωσε τους στόχους της. Παιζουν οι: Νάγια Αναστασιάδου, Κώστας Κωνσταντίνου, Εύα Μιλτιάδου, Σταύρος Πέτρου. Παραστάσεις: 8-10, 14-15, 22-24, 29-31 Μαρτίου και 5-8 Απριλίου. Θέατρο WhereHaus612, Μιχαήλ Κουσουλίδη 5, Παλλουριώτισσα. Πληροφορίες: 99 122552, 99 588103, 96 160400.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Arizona, CY

Η Art Seen παρουσιάζει την ατομική έκθεση με τίτλο «Arizona, CY» του καλλιτεχνικού διδύμου Νίκου Φιλίππου και Μαριλένας Ζαχαρίου, από την 1η Μαρτίου 2024 έως τις 5 Απριλίου 2024 στην Art Seen Gallery στη Λευκωσία. Την έκθεση επιμελείται η Μαρία Στάθη. Στην έκθεση «Arizona, CY» οι δύο καλλιτέχνες δημιουργούν συνδέσεις ανάμεσα στο νησί της Κύπρου και στη νοτιοδυτική Πολιτεία της Αριζόνας στις Η.Π.Α., μέσα από πρωτότυπα ποιήματα και φωτογραφίες στιγμής που επαναπροσδιορίζουν την πρόσληψη των φυσικών και κοινωνικών χώρων της Κύπρου. Η έκθεση «Arizona, CY» προτείνει μια εναλλακτική ανάγνωση του τόπου, του πολιτισμού και της κοινωνίας, αναδεικνύοντας την ανθεκτικότητα υπό δύσκολες συνθήκες, τη δημιουργική προσαρμοστικότητα, την περιβαλλοντική φροντίδα και την εννοιασμένη. Τα έργα που παρουσιάζονται σε αυτή την έκθεση αναπτύσσουν έναν διάλογο μέσα από την προβολή εικόνων και τις ηχητικές εγκαταστάσεις, το έντυπο υλικό και τις φωτογραφίες Polaroid, ειδικές εκτυπώσεις με τη μέθοδο της ριζογραφίας, καθώς και το βιβλίο «Arizona, CY». Γκαλερί Art Seen, αρχιτεκτονικού Μακαρίου 66B, Λευκωσία. Πληροφορίες τηλεφώνω 22006624, www.art-seen.org.

ΘΕΑΤΡΟ

Κοίτα ποιος ήρθε!

Η Aris Pro, σε συνεργασία με το Σατιρικό Θέατρο, παρουσιάζει την κωμωδία του Ray Cooney «Κοίτα ποιος ήρθε!» σε σκηνοθεσία Μαριάννας Καυκαρίδου. Στο «Κοίτα ποιος ήρθε!» η φάρσα βρίσκεται την πιο σπαρταριστή εκδοχή της, σατιρίζοντας μέσα από ψέματα, παραπληρώσεις, και απροσδόκιστα συμβάντα τις ανθρώπινες αδυναμίες και πάθη. Δύο οικογένειες, σε δύο διαφορετικά μέρη του Λονδίνου, ζουν ευτυχισμένες χωρίς να γνωρίζουν η μία την ύπαρξη της άλλης. Μέχρι που ο έφηβος Χάρι, γιος της μιας οικογένειας και η Βίκι, κόρη της άλλης, γνωρίζονται στο διαδίκτυο και ανακαλύπτουν ότι ανάμεσα στους μπαμπάδες τους υπάρχουν απίστευτες ομοιότητες - και οι δύο ονομάζονται Τζον Λέοναρντ Σμιθ, είναι 43 χρονών και οδηγούν ταξί. Πού να το φανταστούν όμως ότι δεν πρόκειται για απλή σύμπτωση. Παιζουν οι: Βασίλης Μιχαήλ, Χάρης Αριστέιδου, Μαριλένη Σταύρου, Αστέρω Κυπριανού, Σπύρος Γεωργίου, Ανδρέας Ρόζου και Γεωργία Νικολάου. Μόνο για επτά παραστάσεις, Κυριακή 10 Μαρτίου 6:30 μ.μ., Παρασκευή 15, Σάββατο 16, Παρασκευή 22, Σάββατο 23, Παρασκευή 29, Σάββατο 30 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ. Κεντρική Σκηνή Σατιρικού Θεάτρου. Πληροφορίες τηλεφώνω 22312940, 22421609.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Αγνωστοι μεταξυ μας

Ξεκίνησε στον κινηματογράφο «Πάνθεον» στη Λευκωσία η προβολή της ταινίας «Αγνωστοι Μεταξυ μας» του Αντρίου Χέι, με τους Αντρίου Σκοτ, Πολ Μέσκαλ, Τζέιμι Μπελ, Κλερ Φόι. Πρόκειται για ένα ρομάντζο φαντασίας, τόσο δεξιοτεχνικό που μοιάζει απλό, μια από τις καλύτερες ταινίες της χρονιάς, υποψήφια για έξι Βαfta, από τον σκηνοθέτη του «45 Χρόνια» και του «Looking». Καθημερινές προβολές μέχρι 20 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ. Τις Δευτέρες 11 και 18 Μαρτίου, η ταινία δεν θα προβληθεί. Κινηματογράφος Πάνθεον, Διαγόρου 29, Λευκωσία.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Έκθεση του Δημήτρη Αλθθεινού

Η γκαλερί Γκλόρια φιλοξενεί έναν από τους πιο σημαντικούς Έλληνες ζωγράφους, τον Δημήτρη Αλθθεινού με την έκθεσή του «Ψυχές στον Έρωτα». Στην παρούσα έκθεση προσεγγίζει το θέμα του έρωτα διαχρονικά και τολμηρά, ερμηνεύοντας τόσο τις φωτεινές όσο και τις σκοτεινές πλευρές του. Τρυφερότητα, ωμότητα, απόλαυση και ικεσία αναμινγούνται και αναδεικνύονται σε εικοσιένα εξαιρετικά σχέδια και πέντε πίνακες. Τα έργα είναι δημιουργίες των τελευταίων πέντε χρόνων και εκτίθενται για πρώτη φορά στην Κύπρο. Η έκθεση θα παραμείνει ανοικτή έως τις 30 Μαρτίου. Γκαλερί Γκλόρια, Ζήνωνος Σώζου 3, Λευκωσία. Πληροφορίες τηλεφώνω 22762605.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η προσωπική μας πόλη

Οι ότι περίμενα πολλά από τη διακαναλική συνέντευξη του προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Χριστοδουλίδη σχετικά με τον πολιτισμό ή τα πολιτιστικά πράγματα την περασμένη Τρίτη και φυσικά το ίδιο και από τον απολογισμό του για τον ένα χρόνο διακυβέρνησης. Αναφέρθηκε φυσικά στην κάρτα πολιτισμού και πολύ μας είναι. Θα μου πείτε βέβαια τι άλλο ήθελα να πει, με τι θα επιθυμούσα να καταπαστεί και για να είμαι ειλικρινής δεν ξέρω τι θα απαντούσα σε αυτή την ερώτηση. Απορία ψάλτου βνή! Η κοινωνία έχει τόσο πολλά προβλήματα, που δεν είναι ορατά ίσως, όπως το αν θα αναφερθεί ο πρόεδρος της Δημοκρατίας σε ζητήματα του πολιτισμού είναι το μικρότερο κακό. Από την άλλη τι να πει; Για το θεατρικό τοπίο και πώς αυτό διαμορφώθηκε - δεν τα ξέρει τα πράγματα και ουδείς ψόγος; Για το ότι διόρισε έναν dj στο Διοικητικό Συμβούλιο της Συμφωνικής Ορχήστρας; Αναφέρθηκε βέβαια διά της πλάγιας στον διορισμό Μιχάλη Χατζηγιάννη... Τι να πει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας για τον πολιτισμό λοιπόν; Τίποτε, και ίσως να ήταν και καλύτερα.

Και για τα άλλα βέβαια δεν είπα και πολλά, οπότε ίσα βάρκα ίσα νερά... Αυτές ήταν οι αρχικές σκέψεις μου, καθώς έγραφα τη στήλη... ωστόσο στο τέλος κάτι άλλο τράβηξε την προσοχή μου. Η εξομολόγηση ενός συναδέλφου, ο οποίος αισθάνθηκε την αδικία, όταν επισκεπτόμενος έναν φούρνο, για να αγοράσει κάτι την Τσικνοπέμπτη, έπεσε πάνω σε έναν μετανάστη, από αυτούς που εύκολα βάζουμε την ταμπέλα του λάθρου, ή αυτού που παίρνει επιδόματα και ζει εις βάρος ημών των φορολογουμένων... Η στιχομυθία σύντομη σε σπαστά αγγλικά: έχεις χρήματα... όχι, ρε φίλε μου... ε, πάρε μου κάτι να φάω... πεινάω. Ζήτησε λίγο ρύζι, απλώς λίγο ρύζι... Το οποίο μόλις το πήρε στα χέρια του το καταβρόχθησε. Αναστατωμένος ο συναδέλφος μου εξομολογήθηκε πως μπαινοβγαίνει στο αυτοκίνητό του, έβαλε τα κλάματα... Πώς γίνεται, μου λέει, να πνίγεται ολόκληρη η Κύπρος από την τσίκνα και σε μια υποτίθεται πολιτισμένη χώρα να υπάρχει άνθρωπος που δεν έχει να φάει; Και εδω δεν είχα καμία απάντηση. Τι πολιτισμός λοιπόν και κουραφέξαλα. Θα μου πείτε και επειδή ένας δεν έχει να φάει δεν θα

πρέπει να μιλάμε για πολιτισμό; Όχι, φυσικά, απλώς θα πρέπει να είμαστε πιο συγκεντρωμένοι και υποψιασμένοι, όταν μιλάμε για πολιτισμό, γιατί όπως έχω ξαναγράψει σε αυτή τη στήλη δεν υπάρχει πολιτισμός, όταν δεν υπάρχουν άνθρωποι που μπορούν να τον αισθανθούν στην καθημερινότητά τους. Πολιτισμός δεν είναι ούτε τα

Δεν υπάρχει πολιτισμός, όταν δεν υπάρχουν άνθρωποι που μπορούν να τον αισθανθούν στην καθημερινότητά τους.

θέατρα, ούτε οι εκθέσεις, ούτε οι παρουσιάσεις βιβλίων, ούτε οι συναυλίες, ούτε τα φεστιβάλ. Τα παραπάνω είναι επιπλέον του πολιτισμού. Πολιτισμός είναι ο Άνθρωπος που προσπαθεί να παραμείνει Άνθρωπος, με κόπο και με θυσίες. Πολιτισμός δεν είναι απλώς ένα ουσιαστικό, είναι η ουσία του Ανθρώπου... και ο έχων ή η έχουσα περισσότερα μπορεί να μετουσιώ-

σει την έννοια αυτή σε καλλιτεχνική πράξη. Φυσικά, δεν σημαίνει ότι όλες οι καλλιτεχνικές πράξεις εγγωσμένως αξίας προέρχονται από Άνθρώπους, όπως τους περιέγραφα πιο πάνω, και εδω υπάρχει συναντήματα το εξής περιεργό, άθελά τους κάποιοι παράγουν έργο που ξεπερνάει τον κακό τους εαυτό, δημιουργούν κάτι που είναι οικουμενικό και ωραίο, το οποίο είναι ίσως αποτέλεσμα της παρατήρησης του κόσμου γύρω τους, ή μια προσπάθεια να εξισοροπήσουν μια ασχήμια με κάτι όμορφο. Δεν ξέρω, και πάλι, απωρών και εγώ ο ίδιος με το τι είναι τελικά σημαντικό, να μιλάμε για τον πολιτισμό, να δημιουργούμε και να λειτουργούμε ως πολιτισμικά όντα, ή ίσως να κυνηγάμε συνεχώς αυτό που μάς κάνει Ανθρώπους.

Αν πάντως πολλοί από εμάς καταφεραν να βάζουν τα κλάματα, όπως ο συναδέλφος, γιατί ένας Άνθρωπος δίπλα μας πεινάει, ίσως τα πράγματα να ήταν πιο ήσυχα, τουλάχιστον στη δική μας, στην προσωπική μας πόλη, και ίσως... και στη διπλανή πόλη, έτσι ώστε να γίνουμε πολλοί άνθρωποι του πολιτισμού, με τα έργα και τις ημέρες μας να το αποδεικνύουν καθημερινά.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Σύνθετες ταυτότητες, ξεχασμένες ρωγμές

Έχει σημασία αν ο Εϊτάν είναι Εβραίος και η Ουακίνα Αράβισσα; «Δεν αγαπάω "έναν Εβραίο", αγαπάω τον Εϊτάν», υπερασπίζεται με πάθος. Έχει σημασία αν η διακεκριμένη επιστήμων, γιατρός Ρουθ Γουλφ, είναι Εβραία ή άθεη ή ο σύντροφός της είναι άνδρας ή γυναίκα; Έχει σημασία αν ο Τόμας, ένας εγωκεντρικός σκηνοθέτης, παντρεμένος με τον Μάρτιν, γνωρίζει σε ένα πάρτι τη χυμώδη, νεαρή δασκάλα, Αγκάτ και ξεκινάει μαζί της μια παράλληλη σχέση;

Πρόσωπα με διαφορετική προέλευση. Το πρώτο ζευγάρι από τη δεισιδυτική, ουμανιστική πένα του Ουαζντί Μουαουάντ («Ολοι εμείς τα πουλιά», Εθνικό Θέατρο) η δεύτερη, κεντρική ηρωίδα του αικμπαρού, σαρωτικού, και πυκνού, θεατρικού έργου του Ρόμπερτ Ικε («The doctor», Αμφιθέατρο) η τρίτη περίπλοκη σχέση, είναι ένα αντισυμβατικό κινηματογραφικό ταξίδι αυτογνωσίας από τον Αϊρα Σακς («Περάσματα»).

Δεν είναι τα μόνα έργα που ασχολούνται, με τον τρόπο του το καθένα, με το θέμα των ταυτοτήτων. Είναι, όμως, καιρία στα διλήμματα που θέτουν, δεν χαρίζονται και είναι σύγχρονα. Πόσο επικίνδυνο και άγνοο είναι να φυλακίζεται κανείς σε έναν χαρακτηρισμό φυλής ή φύλου ή συγκεκριμένης ομάδας; «Κάθε άνθρωπος, χωρίς καμία εξαίρεση, διαθέτει μια σύνθετη ταυτότητα» αρκεί να θέσει στον εαυτό του ορισμένες ερωτήσεις, για να βγάλει στο φως τις ξεχασμένες του ρωγμές, διακλαδώσεις που δεν τις είχε υποψιαστεί, και να ανακαλύψει πως ο εαυτός του είναι σύνθετος, μοναδικός, ανατικατάστατος», γράφει ο Αμίν Μααλούφ (στο βιβλίο του «Φωνικές ταυτότητες», 1998). Είναι άραγε «το βλέμμα μας που φυλακίζει συχνά τους άλλους στις στενές τους υπαγωγές, και είναι πάλι το βλέμμα μας που μπορεί να τους απελευθερώσει»;

Χρώμα, θρησκεία, γλώσσα, κοινωνική τάξη, θεωρούνται, συχνά, η κύρια αιτία για παρεκτροπές, για κακοποιοτικές συμπεριφορές, για πόλεμους... Η αντισυμβατική κλίκα ή η αντιαραβική ή κάποια άλλη εναντίον των ομόφυλων ζευγαριών, δημιουργούν μεταξύ τους δεσμούς, επιθετικούς, στοχεύοντας τους «άλλους». Αλλά και οι «άλλοι» σφυρηλατούν τις δικές τους γέφυρες εναντίον πολιτισμικών ομάδων. Ανάλογα από πλοια βλέπει κανείς τον κόσμο. Ούτως ή άλλως, «οι ιστορίες των ταυτοτήτων δεν είναι ποτέ στατικές, μονολιθικές ή πολιτικά αθώες», όπως υποστηρίζει η Αμερικανίδα καθηγήτρια κοινωνικής ανάλυσης Λίζα Ντούγκαν.

Σε εποχές μετασχηματισμών, κοινωνικών και πολιτικών, οι αντιφάσεις είναι πολλαπλές. Ο 37χρονος Ρόμπερτ Ικε είναι πιο τολμηρός, κάνει ένα βήμα παραπέρα, ανατρέποντας τα αναμενόμενα. Η οδγία του είναι να παίζουν γυναίκες ανδρικούς ρόλους, μαύροι ηθοποιοί λευκούς, κ.ο.κ. Αυτή η αντιστροφή, ενώ στην αρχή δημιουργεί σύγχυση, στη συνέχεια παρακαμπτεται γιατί αφορά στην ουσία: η ιατρική δεοντολογία δεν κρίνεται από το αν ένας γιατρός είναι Εβραίος, άθεος ή γυναίκα. Η χρήση των «ταυτοτήτων» φαίνεται να είναι το καύσιμο για τα τρολ του Διαδικτύου. Οι άνθρωποι δικάζονται και καταδικάζονται στα σόσιαλ μίντια, όπου η ζωή αξίζει όσο μια ανάρτηση.

Ο Ουαζντί Μουαουάντ επιφύλασσει τη δική του «τιμωρία» στον αφορπα φανατικό Εβραίο Νταβίντ, πατέρα του Εϊτάν. Πώς θα αντιδράσει όταν ο κόσμος του καταρρεύσει; Όταν αυτό που νόμιζε ως «σπίτι», ως ρίζα, ως ταυτότητα, αποδεικνύεται ψευδές, μια, αναγκαία για την επιβίωσή του, κατασκευή; Πόσο μπορεί να αντέξει τη διάψευση; Και ποιο είναι το τιμωρία;

Καμία απάντηση δεν μπορεί να είναι αργαής. Κάθε ταυτότητα δοκιμάζεται στον χρόνο και σμιλεύεται από τον χαρακτήρα. Διαφορετικοί άνθρωποι, με πατρίδα ή χωρίς, με οικογένεια ή χωρίς, με δλωμένο φύλο ή χωρίς, θα πρέπει να μπορούν να επιλέγουν τη δική τους αφήγηση, απέναντι σε προκαταλήψεις και στερεότυπα. Γιατί τα «περάσματα» αν δεν μένουν ανοικτά δημιουργούν μόνο αποκλεισμούς και στρεβλώσεις.

Τα «περάσματα», αν δεν μένουν ανοικτά, δημιουργούν μόνο αποκλεισμούς και στρεβλώσεις.

Στη συναυλία «Ελευθερία 2024» που γίνεται με αφορμή τα 50 χρόνια από το πραξικόπημα και την εισβολή, συμμετέχουν 2.000 χορωδοί, περισσότερες από 50 χορωδίες από την Ελλάδα και την Κύπρο.

Μυσταγωγική ένωση φωνών και ψυχών

«Ο στόχος μας είναι να ενώσουμε» λέει στην «Κ» η γενική επιμελήτρια της συναυλίας «Ελευθερία 2024» Δήμητρα Φιλίππου

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η συναυλία «Ελευθερία 2024» είναι κατά τα φαινόμενα η μεγαλύτερη που έχει γίνει ποτέ, στην οποία συμμετέχουν 2.000 χορωδοί, περισσότερες από 50 χορωδίες από την Ελλάδα και την Κύπρο, υπό τη διεύθυνση του Νικόλαου Θεράποντος. Γι' αυτή τη μεγαλειώδη συναυλία, που γίνεται με αφορμή τα 50 χρόνια από το πραξικόπημα και την εισβολή, μίλησε στην «Κ» η έχουσα τη γενική επιμέλεια Δήμητρα Φιλίππου. Μουσικός και η ίδια έχει αναλάβει να συντονίσει ένα μελωδικό μελίσσι, πράγμα που όπως λέει και η ίδια πρόκειται για ένα πολύ απαιτητικό και περίπλοκο εγχείρημα, τόσο οργανωτικά όσο και μουσικά. Η Δήμητρα αναφέρει πως όσο περισσότεροι είναι αυτοί που τραγουδούν ένα τραγούδι, τόσο πιο μυσταγωγικό είναι το αποτέλεσμα. Για την ιδέα της συναυλίας λέει: «Με αφορμή τη θλιβερή 50ή επέτειο του πραξικοπήματος και της εισβολής, ένα ιστορικό γεγονός τόσο τραυματικό για την καθημερινότητά μας μέχρι σήμερα, επιχειρήσαμε να επεκτείνουμε όσο το δυνατόν περισσότερο την ιδέα που εξελίχθηκε με τον Νικόλα Θεράποντος τα τελευταία έξι χρόνια, για τη δημιουργία εμπειριών μουσικής με όργανο πολυπληθή χορωδιακά σύνολα». Όσο για το πλήθος των μουσικών η Δήμητρα Φιλίππου μάς λέει πως το ενοποιητικό και ερμηνοποιητικό πνεύμα της συναυλίας κινητοποίησε και πολλούς πολιτιστικούς, λαογραφικούς και άλλους συλλόγους που θα παρέλασαν μέσα στο Στάδιο Ελευθερίας σε μια μεγαλειώδη τελετή έναρξης.

—Να ξεκινήσουμε με τον στόχο αυτής της συναυλίας αλλά και με ποια αφορμή διοργανώθηκε;

—Λίγα πράγματα ενώνουν τους ανθρώπους πιο σφιχτά από το να

τραγουδούν μαζί. Όταν εναρμονίζουμε τις φωνές μας με τους άλλους προκύπτει κάτι μαγικό, κάτι που μας φέρνει στο ίδιο μήκος κύματος, για έναν κοινό σκοπό. Φαντάσου τους φιλάθλους σ' ένα γεμάτο γήπεδο που ενώνουν τις φωνές τους και τραγουδούν για την ομάδα τους ή το κοινό σε μια συναυλία που συνοδεύει εκστασιασμένο τον τραγουδιστή. Ο στόχος μας, λοιπόν, είναι να ενώσουμε. Να προκαλέσουμε αυτή τη μαγική σύνδεση. Αυτή η ενοποιητική δύναμη της χορωδιακής μουσικής είναι μια έμπνευ-

«Η χορωδιακή μουσική, αιώνες τώρα, έχει αυτή τη σπάνια ιδιότητα. Σκεφτήκαμε ότι όσο περισσότεροι είναι αυτοί που τραγουδούν ένα τραγούδι, τόσο πιο μυσταγωγικό είναι το αποτέλεσμα».

ση. Η χορωδιακή μουσική, αιώνες τώρα, έχει αυτή τη σπάνια ιδιότητα. Σκεφτήκαμε ότι όσο περισσότεροι είναι αυτοί που τραγουδούν ένα τραγούδι, τόσο πιο μυσταγωγικό είναι το αποτέλεσμα. Με αφορμή τη θλιβερή 50ή επέτειο του πραξικοπήματος και της εισβολής, ένα ιστορικό γεγονός τόσο τραυματικό για την καθημερινότητά μας μέχρι σήμερα, επιχειρήσαμε να επεκτείνουμε όσο το δυνατόν περισσότερο την ιδέα που εξελίχθηκε με τον Νικόλα Θεράποντος τα τελευταία έξι χρόνια, για τη δημιουργία εμπειριών μουσικής με όργανο πολυπληθή χορωδιακά σύνολα. Δηλαδή, σύνολα που προκύπτουν από συμπράξεις χορωδιών. Έτσι, φέρνουμε επί σκηνής, σε μια μεγάλη, αρμονική αγκαλιά τα μέλη πέραν των 50 χορωδιών από κάθε γω-

«Εκτός μουσικής, το ενοποιητικό και ερμηνοποιητικό πνεύμα της συναυλίας κινητοποίησε και πολλούς πολιτιστικούς, λαογραφικούς και άλλους συλλόγους που θα παρέλασαν μέσα στο Στάδιο Ελευθερίας σε μια μεγαλειώδη τελετή έναρξης» λέει η Δήμητρα Φιλίππου.

νιά της Ελλάδας και της Κύπρου. —Επιμείνεις μια μεγάλη συναυλία, με 2.000 συμμετέχοντες... φαντάζομαι δύσκολη δουλειά... Ποιες ήταν οι προκλήσεις, τόσο σε συντονιστικό επίπεδο, αλλά και μουσικά;

—Είναι αλήθεια ότι πρόκειται για ένα πολύ απαιτητικό και περίπλοκο εγχείρημα, τόσο οργανωτικά όσο και μουσικά, για το οποίο παλεύουμε εδώ και σχεδόν έναν χρόνο, υπό αντιξοές συνθήκες. Ο μεγάλος όγκος συμμε-

τεχόντων συνεπάγεται ανάλογο όγκο ζητημάτων που πρέπει να εντοπίσεις και να συντονίσεις όλα αυτά τα σύνολα, ούτε να διευθετήσεις την ταυτόχρονη έλευση και παρουσία τους. Στο δικό μου κομμάτι, εξίσου δύσκολη ήταν η διαδικασία της προετοιμασίας των ενορχηστρώσεων και των εναρμονίσεων και η συνεννόηση με τους μαέστρους κάθε χορωδίας για να συνδεθούν τα κομμάτια ενός μεγάλου μουσικού παζλ και να επιτευχθεί το επιθυμητό αποτέλεσμα. Ανταλλάξαμε άπειρα email και τηλεφωνήματα, με θέμα τη χορωδιακή καθοδήγηση και τη διδασκαλία των παρτιτούρων, αναλύσαμε φωνές, λύσαμε απορίες και προβλήματα. Έπειτα είναι και η τεχνική πτυχή, που αφορά την εξασφάλιση των εγκαταστάσεων, τη διαμόρφωση του πλάνου σκηνής, την ηχοχοληψία, την τοποθέτηση των χορωδιών και των μουσικών. Είναι φυσικά και οι πολύωρες και πολύμηνες πρόβες με τις δικές μας χορωδίες, αλλά και με την ορχήστρα, όπως επίσης η διαδικασία επιλογής των κατάλληλων σολιστών, που η χροιά της φωνής τους θα ταιριάζει στο πρόγραμμα που παρασιτάζουμε. Ελπίζουμε ότι το αποτέλεσμα θα μας κάνει να πούμε χαλάλι για όλο αυτόν τον κόπο.

—Από τις 50 χορωδίες που λαμβάνουν μέρος, ποια είναι η αίσθηση που αποκομίζεις, υπάρχουν διαφορές ή/και ομοιότητες;

—Στη συναυλία συμμετέχουν χορωδίες διαφόρων ειδών και μεγεθών. Θα έχουμε επαγγελματίες και ερασιτεχνικές, μονοφωνικές και πολυφωνικές, χορωδίες ενήλικων και παιδικές, ανδρικές, γυναικείες και μεικτές, χορωδίες πολιτιστικών συλλόγων και άλλων οργανωμένων συνόλων, φοιτητικές, δημοτικές, κοινωνικές, προσφυγικές. Θα έχουμε

σύνολα από πόλεις και χωριά, αστικά κέντρα και νησιά, με χορωδούς διαφόρων ηλικιών, φιλοσοφίας και φωνητικής έκτασης. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι θα ενώσουν τις φωνές και τις ψυχές τους και η πιο σημαντική ομοιότητα μεταξύ τους είναι η αγάπη, η αφοσίωση και η πίστη πάνω σ' αυτό που κάνουν, το πείσμα και η θέληση που επέδειξαν για να μάθουν τα κομμάτια και να ανταποκριθούν στην πρόκληση. Με ομαδικό πνεύμα και ενθουσιασμό, αφιέρωσαν τον ελεύθερο χρόνο τους για να έρθουν να γνωριστούμε και να ενωθούμε σε μια μεγάλη μουσική αγκαλιά. —Από τις συμμετέχουσες ορχήστρες και χορωδίες εκ Κύπρου φανίνεται ότι έχουμε μία κρίσιμη μουσική μάζα. Ισχύει; Ποιες είναι οι ανάγκες τους;

—Πολλά βήματα χρειάζεται να γίνουν ακόμη για την ανάπτυξη της χορωδιακής κουλτούρας στην Κύπρο, γεγονός όμως που επίσης σημαίνει ότι υπάρχουν και πολλές δυνατότητες. Σίγουρα υπάρχει μια νέα δυναμική την οποία συνδράμουν και επιχειρούν να αξιοποιήσουν τα τελευταία χρόνια και οι πρωτοβουλίες του Παγκύπριου Συνδέσμου Χορωδιών. Αυτό προσπαθούμε, τουλάχιστον. Η συμμετοχή σε μια χορωδία εκκινεί από την αγάπη και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον ενός ανθρώπου για μια, ως επί το πλείστον, εθελοντική σύμπραξη και μια δημιουργική ενασχόληση μέσα σε πνεύμα ομαδικότητας, αλληλοκατανόησης και ανιδιοτέλειας. Ιδανικά, τουλάχιστον. Για τους περισσότερους είναι ένα όμορφο χόμπι, μια διέξοδος όπου κάποιος βρίσκει μια δεύτερη οικογένεια. Κάθε χορωδία είναι σαν οικογένεια. Με τα καλά της και τις ατέλειές της. Εμείς θέλουμε να ενώσουμε όλες αυτές τις «οικογένειες» σε μια μεγάλη, η οποία στο μέλλον θα μπορούσε να γίνει ακόμη μεγαλύτερη.

Η μουσική προκαλεί δεσμούς με πολιτιστικές τάσεις και εποχές

—Χορωδιακό τραγούδι και χορωδιακή μουσική... Είναι όσο απλό μπορεί να ακούγεται;

—Δεν είμαι σίγουρη ότι ακούγεται και τόσο απλό. Στις μέρες μας υπάρχουν περισσότερες διαφορετικές προσεγγίσεις και ποικιλομορφίες για τη δημιουργία χορωδιακής μουσικής από ποτέ άλλοτε. Οι πολυπλοκότητες και οι προκλήσεις είναι πολλές. Πέρα από το μεράκι, είναι κάτι που απαιτεί πειθαρχία, συνέπεια, επικοινωνία και ομαδική προσπάθεια. Ο καθένας έχει τον ρόλο του, είναι σημαντικός και καλύπτει τον άλλον στην πορεία για την επίτευξη ενός καλλιτεχνικού αποτελέσματος. Και πάνω απ' όλα αυτό απαιτεί πολύωρες πρόβες και κοινή προσπάθεια. Αν μιλάμε και για μια επαγγελματική χορωδία, τα πράγματα είναι ακόμη πιο σύν-

«Το χορωδιακό τραγούδι λειτουργεί ως πολιτιστικός «αρμός». Είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος δημιουργίας αισθήματος κοινότητας. Το ίδιο το τραγούδι το προκαλεί αυτό».

θετα και κοπιώδη και στην ουσία τα πάντα εναπόκεινται στην καλή διάθεση μερικών ανθρώπων και μερικών πυρήνων. Πιστεύω ότι έχει να κάνει και με τη νοοτροπία μιας ολόκληρης κοινωνίας. Το χορωδιακό τραγούδι, όμως, λειτουργεί ως πολιτιστικός «αρμός». Είναι ένας αποτελεσματικός

«Στις μέρες μας υπάρχουν περισσότερες διαφορετικές προσεγγίσεις και ποικιλομορφίες για τη δημιουργία χορωδιακής μουσικής από ποτέ άλλοτε. Οι πολυπλοκότητες και οι προκλήσεις είναι πολλές» λέει η γενική επιμελήτρια της συναυλίας Δήμητρα Φιλίππου.

τρόπος δημιουργίας αισθήματος κοινότητας. Το ίδιο το τραγούδι το προκαλεί αυτό. Η μουσική γεννά έντονα συναισθήματα και προκαλεί δεσμούς και συνδέσεις με πολιτιστικές τάσεις και εποχές.

—Τι θα περιλαμβάνει το πρόγραμμα της συναυλίας; Θα δούμε και κάτι άλλο εκτός από μουσική;

—Το ρεπερτόριο που επιλέξαμε και δουλέψαμε είναι κατά κύριο λόγο ένα αφιέρωμα σε εμβληματικά και αγωνιστικά τραγούδια του Μίκη Θεοδωράκη, από κύκλους έργων όπως το «Άξιον Εστί», το «Μαουτχάουζεν», η «Ρωμιούσνη», η «Όμορφη Πόλη», οι «Χαιρετισμοί» και τα «Τραγούδια του Ανδρέα». Θα εκτελεστούν επίσης κομμάτια του Δημήτρη Λάγιου και του Νάσου Παναγιώτου, αλλά και με-

ρικές εκπλήξεις από το διεθνές ροκ ρεπερτόριο που θα τις αποκαλύψουμε στη σκηνή. Εκτός μουσικής, το ενοποιητικό και ερμηνοποιητικό πνεύμα της συναυλίας κινητοποίησε και πολλούς πολιτιστικούς, λαογραφικούς και άλλους συλλόγους που θα παρέλασαν μέσα στο Στάδιο Ελευθερίας σε μια μεγαλειώδη τελετή έναρξης, με υψηλούς καλεσμένους και με τη συνοδεία της Φιλαρμονικής Ορχήστρας της Αστυνομίας Κύπρου. Ωστόσο, το μουσικό σκέλος, με τον τρόπο που παρουσιάζεται, αποτελεί το βασικό κομμάτι της όλης εκδήλωσης και την ουσία της.

Πληροφορίες: Συναυλία «Ελευθερία 2024», Λευκωσία, Στάδιο Ελευθερίας, Σάββατο 16 Μαρτίου 2024, ώρα 8:30 μ.μ.

Στο μέλλον δεν θα υπάρχει ψυχολογία

Ο ψυχαναλυτής Ιαν Πάρκερ δηλώνει «αντι-ψυχολόγος» και μιλάει στην «Κ» για τον εγκλωβισμό κοινωνίας και πολιτικής

Συνέντευξη στον ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ

Σε δύο κατάμεστες αίθουσες της Αθήνας, ο ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Λέστερ, ψυχαναλυτής και «αντι-ψυχολόγος» δρ Ιαν Πάρκερ παρουσίασε πριν από λίγο καιρό το νέο του βιβλίο (το συνοπογράφει με τον καθηγητή Νταβίντ Παβόν-Κουέγιαρ) υπό τον τίτλο «Ψυχανάλυση και Επανάσταση: Κριτική Ψυχολογία για τα κινήματα απελευθέρωσης» (εκδόσεις Orosito). Ακολουθώντας το ρεύμα της «αντι-ψυχολογίας», που συχνά συναντάμε στα έργα του Καντ και του Μπολζάνο, ο καθηγητής Πάρκερ έμεινε επί ώρες να συνομιλεί με το ένθερμο ακροατήριό του για την αλλοτρίωση των αξιών και την κατάσταση της ψυχολογικοποίησης στην οποία έχουν περιέλθει οι κοινωνίες.

Στο περιθώριο των δύο ομιλιών του η «Κ» τον συνάντησε στου Ψυρρή, σε μια συνέντευξη εμπάθουσας στον κόσμο της επανάστασης ενάντια στα κυρίαρχα ψυχολογικά στερεότυπα. Είμαι «αντι-ψυχολόγος» θα δηλώσει, «παρότι εργάζομαι 30 χρόνια ως ψυχαναλυτής», θα συμπληρώσει, προτάσσοντας το γεγονός πως η ψυχολογία εμπορευματοποιείται, σκοτώνει τη δημιουργικότητα και δημιουργεί στεγανά.

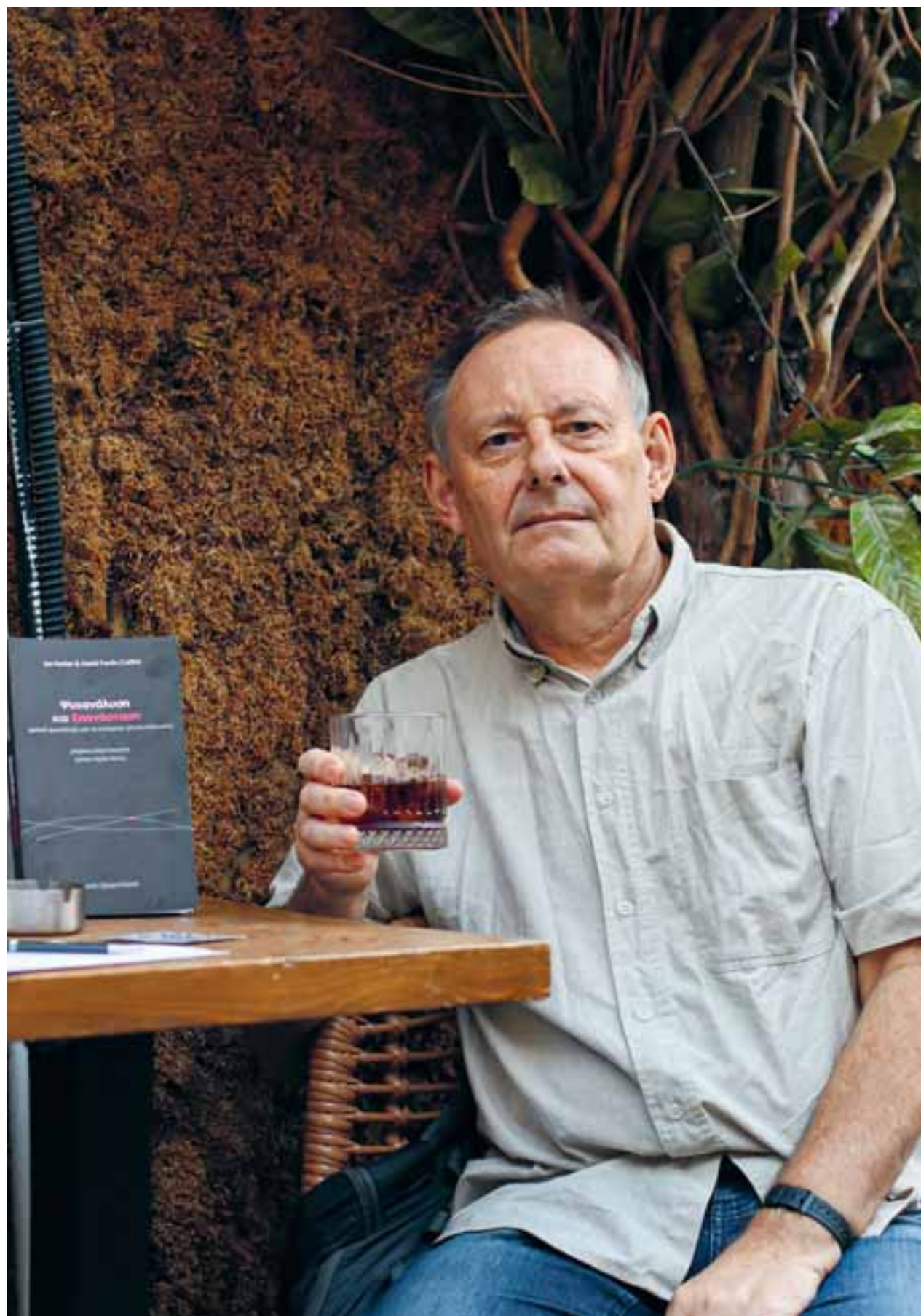
«Το κάθε "brand" ψυχολογίας πουλάει λύσεις στα προβλήματα αντί να βοηθάει πραγματικά τους ανθρώπους», υπογράμμισε στην πρώτη ομιλία του, πριν λάβει το έντονο χειροκρότημα των παρευρισκομένων, ενώ στη συνομιλία μας πριν από τη δεύτερη διάλεξη του, υπό τον τίτλο «Να αρνηθούμε την ψυχολογία: χάρτες και επικράτειες», μας επισήμανε πως η σύγχρονη κοινωνία είναι κορεσμένη από ακατάληπτες εννοιολογήσεις και ερμηνείες των προβλημάτων μας και των συνθηκών μας, μεταξύ άλλων και του σεξ, δημιουργώντας περισσότερα προβλήματα παρά λύσεις.

– Καθηγητά Πάρκερ, γιατί όλοι οι ψυχαναλυτές τείνουν να έχουν το σεξ στο επίκεντρο της ψυχανάλυσής τους;

– Αυτό συμβαίνει επειδή, για τον Φρόιντ, το σεξ ήταν στο κέντρο ανάπτυξης της ψυχανάλυσης. Ήταν μια εποχή που το σεξ εθεωρείτο ταμπού και ήταν δύσκολο να μιλήσει κανείς γι' αυτό, ενώ οι άνθρωποι ντρέπονταν. Οπότε το σεξ έγινε το κέντρο της ζωής τους, το κέντρο της νευρώσεως και το κεντρικό σημείο στο οποίο υπήρχε καταπίεση, και ενώ οι άνθρωποι επιθυμούσαν να μιλήσουν γι' αυτό, ταυτόχρονα ένιωθαν μια απαγόρευση. Ως εκ τούτου έγινε ένα σημείο σύγκρουσης. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το σεξ ήταν τόσο σημαντικό, και εξακολουθεί να είναι ακόμη και σήμερα, καθώς οι άνθρωποι προσπαθούν να οικοδομήσουν σχέσεις και συχνά έχουν άγχος για την ευχαρίστηση που νομίζουν ότι θα πρέπει να αισθάνονται, ενώ, ακόμη, αποκτούν άγχος όταν δεν αισθάνονται τόσο ευχαρίστηση ή δεν κάνουν τόσο πολύ σεξ όσο θα έπρεπε. Οπότε πρόκειται για μια κοινωνία που είναι κορεσμένη από την εννοιολόγηση του σεξ, μιλάει συνεχώς γι' αυτό και εκμιαεύει το σεξ και τις ιδέες του ως το επίκεντρο της ευτυχίας. Και έτσι δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι οι άνθρωποι αισθάνονται «κολλημένα» σχετικά με αυτό, δηλαδή ως βασικό χαρακτηριστικό του εαυτού τους.

– Στην πρώτη σας ομιλία στην Αθήνα αναφέρατε ότι κάθε «brand» ψυχολογίας πουλάει λύσεις για τη θλίψη. Πιστεύετε ότι η ψυχολογία και η ψυχανάλυση εμπορευματοποιούνται;

– Σίγουρα ναι. Η ψυχολογία σήμερα και σίγουρα, περισσότε-

«Το κάθε "brand" ψυχολογίας πουλάει λύσεις στα προβλήματα αντί να βοηθάει τους ανθρώπους», τόνισε ο Ιαν Πάρκερ, που υπογράφει (μαζί με τον Νταβίντ Παβόν-Κουέγιαρ) το βιβλίο «Ψυχανάλυση και Επανάσταση: Κριτική Ψυχολογία για τα κινήματα απελευθέρωσης».

“

Αντί να σκεφτόμαστε συλλογικά για τον καλύτερο δρόμο προς τα εμπρός, εμπιστευόμαστε επαγγελματίες στους οποίους έχουν δοθεί πτυχία.

Τα καταφέραμε για χιλιάδες χρόνια ως ανθρώπινα όντα χωρίς ψυχολογία. Πρέπει να βρούμε διαφορετικούς τρόπους κατανόησης του εαυτού μας.

ρο, η ψυχανάλυση είναι ένα ιδιωματικό σύμβολο στο οποίο ο/η ψυχολόγος πουλάει κάτι. Πουλάει ευτυχία ή πουλάει κάποια λύση για προβλήματα. Και γι' αυτό αναφέρθηκα στις πρωτοβουλίες για να σπάσει αυτό το ιδιωματικό σύμβολο και να παρέχεται υποστήριξη στους ανθρώπους χωρίς πληρωμή. Έτσι θα αρχίσει να διαλύεται το φράγμα μεταξύ των επαγγελματιών ψυχολόγων και των ανθρώπων που θέλουν πραγματικά να βοηθήσουν.

– Από την άλλη πλευρά πιστεύετε ότι και οι άνθρωποι αναζητούν επιτήδευση και εμπορευματοποιημένη γνώση που εξυπηρετεί τα συναισθηματά τους;

– Νομίζω ότι οι άνθρωποι παρασύρονται σε αυτού του είδους τον τρόπο σκέψης για τον εαυτό τους, και παρασύρονται όχι μόνο στα μέρη της ψυχολογίας, αλλά φυσικά και στην τηλεόραση και στις στήλες συμβουλών, στα περιοδικά και σε όλα τα πράγματα που αναφέρονται στις γενεσιουργούς αιτίες των ψυχολογικών ζητημάτων. Έτσι οι άνθρωποι αρχίζουν να σκέφτονται με αυτούς τους όρους τις ψυχολογικές αιτίες των προβλημάτων που υπάρχουν στον κόσμο. Και μπορείτε να δεί-

τε αυτό το είδος της ψυχολογικοποίησης της πολιτικής πολύ καθαρά στην εμφάνιση των θεωριών συνωμοσίας, όπου οι άνθρωποι υποθέτουν ότι αν υπάρχει ένα κοινωνικό πρόβλημα, αυτό πρέπει να οφείλεται στο ότι υπάρχει κάποιο άτομο κάπου πίσω από τα παρασκήνια που είναι υπεύθυνο για τη δυστυχία μας. Οπότε πάντοτε υπάρχει η αναζήτηση για μια ατομική αιτία των προβλημάτων. Και αυτό νομίζω πως είναι μια έκφραση της σημερινής κατάστασης της ψυχολογικοποίησης.

– Στο βιβλίο σας «Ψυχανάλυση και Επανάσταση» (εκδ. Orosito) αναφέρετε ότι «η ιδεολογία είναι ένα νεκρό σώμα και ότι μετατρέπεται τη δημιουργικότητα σε κάτι αποικιακό». Πώς καταλήξατε σε αυτή την ερμηνευτική προσέγγιση;

– Λοιπόν νομίζω ότι είναι μια πτυχή της αλλοτρίωσης στη σύγχρονη κοινωνία και της εμπορευματοποίησης των ιδεών, όπου αντί να σκεφτόμαστε συλλογικά για τον καλύτερο δρόμο προς τα εμπρός, καταλήγουμε να εμπιστευόμαστε επαγγελματίες στους οποίους έχουν δοθεί πιστοποιητικά και πτυχία. Και αυτά τα πιστοποιητικά και τα πτυχία μετατρέπουν την καθημερινή κατανόηση

της εμπειρίας μας σε επαγγελματοποιημένη και γραφειοκρατικοποιημένη γνώση. Υπό αυτή την έννοια, η γνώση που παράγουμε μετατρέπεται σε κάτι νεκρό. Επομένως πρόκειται για μια πτυχή της αλλοτρίωσης της εμπειρίας μας και αυτό μερικές φορές περιγράφεται στην πολιτική θεωρία ως «απο-ειδίκευση», δηλαδή πώς οι εργαζόμενοι στην παραγωγή έχουν εμπειρία και γνώση για το πώς να παράγουν πράγματα. Οπότε αυτό που κάνει η εργοστασιακή παραγωγή είναι να παίρνει αυτή τη γνώση και να την αναδιαμορφώνει σε μια γραμμή παραγωγής, έτσι ώστε ο καθένας να λαμβάνει ένα μερίδιο στην εργασία. Ως εκ τούτου, η τεχνολογία μας μάς αφαιρείται και στη συνέχεια μας πουλιέται πίσω ως μια αλλοτριωμένη μορφή γνώσης στην οποία δεν έχουμε κανέναν έλεγχο. Το ίδιο συμβαίνει και με την ψυχολογία, παίρνουν αυτές τις θεωρίες, τις μετατρέπουν σε ένα είδος άκαμπτου σχήματος και στη συνέχεια μας πουλάνε αυτή τη γνώση πίσω σαν να την έχουν ανακαλύψει οι ψυχολόγοι.

– Είναι αναγκαίες οι ιδεολογίες στη σύγχρονη εποχή;

– Απολύτως! Χρειάζεται πολλή ιδεολογία για να ενθαρρύνει

τους ανθρώπους να πιστεύουν σε πράγματα που έχουν σχεδιαστεί για να τους προσαρμόσουν σε αυτό το είδος πολιτικού και οικονομικού συστήματος. Οι ιδεολογίες είναι απολύτως ζωτικές σημασίας. Θέλω να πω, οι άνθρωποι δεν κάνουν πράγματα επειδή αναγκάζονται να τα κάνουν υπό την απειλή όπλου, αλλά κάνουν πράγματα επειδή τα πιστεύουν πραγματικά. Επομένως έχουμε ένα κρίσιμο πρόβλημα όταν μιλάμε για ψυχολογία, επειδή πολλοί άνθρωποι αγοράζουν αυτές τις ιδέες περί ψυχολογίας και τις χρησιμοποιούν στην καθημερινή τους ζωή. Έτσι γίνονται μέρος τους και αποκτούν ζωτικό ρόλο στη λειτουργία της ζωής τους. Αυτό είναι ένα πραγματικό πρόβλημα.

– Γιατί πιστεύετε ότι η σύγχρονη ψυχολογία περνάει σήμερα μια εκτεταμένη και ουσιαστική κρίση; Και γιατί η ψυχολογία γίνεται μέρος του προβλήματος αντί να το λύσει;

– Λοιπόν, νομίζω ότι η ψυχολογία είναι μέρος του προβλήματος καθότι γίνεται όλο και πιο ισχυρή ως μορφή γνώσης στη ζωή των ανθρώπων, και οι άνθρωποι αρχίζουν να πιστεύουν όλο και περισσότερο ότι υπάρχουν εξηγήσεις στα προβλήματά τους, λύσεις οι οποίες βρίσκονται στην ψυχολογία, αντί να εξετάσουν την οργάνωση της κοινωνίας. Και έτσι η ψυχολογία γίνεται ένα είδος «ιδεολογικού εργαλείου» που χωρίζει τους ανθρώπους, τον έναν από τον άλλον, και ενθαρρύνει τους ανθρώπους να σκέφτονται βεβαίως μέσα τους, αντί να σκέφτονται τις κοινωνικές δομές. Και έτσι μέρος της κρίσης της ψυχολογίας είναι ότι οι θεραπευτές που ασχολούνται με την ψυχολογία προσπαθούν να θεραπεύσουν τα κοινωνικά προβλήματα, ενώ συνεχώς επικεντρώνονται στο άτομο, το οποίο τους προξενεί δικασμό ανάμεσα σε αυτές τις δύο παρορμήσεις, δηλαδή να κάνουν πραγματικά τη διαφορά ή απλώς να περιδέσουν τον ασθενή και να τον κάνουν να αισθανθεί λίγο καλύτερα.

– Συχνά αναφέρεστε στο γεγονός πως η ψυχολογία λειτουργεί ως «μηχανισμός αποπολιτικοποίησης», πως η ψυχολογία αντιμετωπίζει την ανθρώπινη φύση.

– Πράγματι, η ψυχολογία λειτουργεί σαν «εργαλείο αποπολιτικοποίησης» επειδή ενθαρρύνει τους ανθρώπους να πιστεύουν ότι τα προβλήματά τους βρίσκονται μέσα τους και ότι πρέπει να δουλέψουν πάνω σε αυτά αν θέλουν να γίνουν πιο ευτυχημένοι. Λειτουργεί επίσης ως εργαλείο ιδεολογικοποίησης καθώς ενθαρρύνει τους ανθρώπους να πιστεύουν ότι οι ιστορίες που λένε οι ψυχολόγοι είναι αληθινές και αμετάβλητες, ότι δεν υπάρχει τίποτα που μπορεί να γίνει για την ανθρώπινη φύση επειδή οι ψυχολόγοι την έχουν ανακαλύψει μέσα στο κεφάλι μας και ότι έτσι θα είναι πάντα. Οπότε μας πείθουν ότι δεν υπάρχει τίποτα που μπορεί να αλλάξει.

Πρέπει να αναφέρω ότι δεν θα έχουμε ψυχολογία στο μέλλον. Τα καταφέραμε για πολλές χιλιάδες χρόνια ως ανθρώπινα όντα χωρίς ψυχολογία. Έτσι πρέπει να βρούμε διαφορετικούς τρόπους κατανόησης του εαυτού μας και ένα από τα σημεία που παρέθεσα στο τέλος της ομιλίας μου ήταν πως παρότι είμαι πολύ ενθουσιώδης με την ψυχανάλυση και εργάζομαι ως ψυχαναλυτής, δεν είναι η μόνη μορφή κριτικού στοχασμού για τον κόσμο. Μίλησα για την ψυχανάλυση, αλλά υπάρχουν και άλλες μορφές κριτικού αναστοχασμού για το ποιο είμαστε, με τις οποίες ασχολούνται οι άνθρωποι και οι οποίες μπορούν επίσης να είναι πολύ χρήσιμες.

Οι δύο πρώτες γυναίκες γιατροί στην Κύπρο

Η Μαρία Μιχαηλίδη στη Λεμεσό και η Γαλάτεια Παπαδοπούλου στην Αμμόχωστο δραστηριοποιήθηκαν για πρώτη φορά το 1925-26

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗ

Σίγουρα στις μέρες μας κανείς δεν εξανίσταται, όταν μία γυναίκα αποφασίσει να σπουδάσει ή και να μαθητεύσει σε κάποιο επάγγελμα. Είναι, όπως είναι φυσικό να συμβαίνει, κάτι το απολύτως κανονικό. Δεν κομίζω κάτι νέο, βέβαια, όταν γράφω πως δεν ήταν πάντα έτσι. Φυσικά, δεν ετίθετο μεγάλο πρόβλημα, όταν η γυναίκα ήθελε να γίνει δασκάλα, μοδίστα ή και απλώς μοδίστρα, κανένα πρόβλημα να είναι τροφός, μαία και φυσικά υπηρέτρια... Αν όμως ήθελε να γίνει κάτι άλλο; Ε, τότε έπρεπε να είναι τυχερή να έχει πατέρα –και μητέρα– που ήταν προοδευτικός, ανοικτόμυαλος. Αν είχε αυτό το «προσόν» θα μπορούσε να πάει για σπουδές, μακριά από την οικογενειακή εστία. Στην Κύπρο αργήσαμε να έχουμε επιστημονιστές, αν και από το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα πολλές κόρες καλών οικογενειών έφευγαν για Παρθεναγωγεία και Διδασκαλεία στη Σμύρνη, στην Αθήνα και αλλού, και επέστρεφαν στο νησί διδασκάλισσες, έως ότου αποφασίζαν να παντρευτούν, διότι μετά έπρεπε να αφοσιωθούν στην οικογένεια... τον μόνο σκοπό της ζωής τους. Όσον αφορά τα επαγγέλματα υγείας οι γυναίκες συχνά σπούδαζαν μαίες, σπάνιζαν ωστόσο... και έχει ενδιαφέρον ότι ο ανδρικός παράγοντας πάντοτε έπαιζε ρόλο σημαντικό. Στο χωριό Καλοπαναγιώτης υπήρχε έλλειψη διπλωματούχων μαιών, αλλά «κάρις εις την αξιόπαινον κοινοφελών ανδρών ωφέλιαν κατάλληλος μαία οσονούπω αφικνεῖται», αυτά

Σπάνια φωτογραφία της Μαρίας Μιχαηλίδης, κατά τον πρώτο χρόνο των σπουδών της στην Αθήνα (εφημερίδα «Πατρισητής» 23 Ιουνίου 1955).

Για το ποια είναι η πρώτη γυνή ιατρός στην Κύπρο υπάρχει διχογνωμία, είναι η Γαλάτεια Παπαδοπούλου ή η Μαρία Ρούσου, έπειτα Μιχαηλίδη;

το 1908. Φυσικά, στη Μαιευτική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών πολλές Κύπριες εφοίτησαν. Γιατρίνες όμως ποτέ είχαμε στην Κύπρο; Για το ποια είναι η πρώτη γυνή ιατρός στην Κύπρο υπάρχει διχογνωμία, είναι η Γαλάτεια Παπαδοπούλου ή η Μαρία Ρούσου, έπειτα Μιχαηλίδη;

Η Γαλάτεια Παπαδοπούλου, σύζυγος του επίσης γιατρού Βασίλειου Α. Παπαδοπούλου, εγκαταστάθηκε στην Αμμόχωστο τον Ιούλιο του 1925, με τον σύζυγό της, επίσης γιατρό, και όπως διαβάζουμε στον Τύπο «Επανάλθεν εξ Αθηνών ο συμπολίτης Ιατρός Κος Βασίλειος Α. Παπαδοπούλος μετά της συζύγου του Κας Γαλατείας, Ιατρού – Γυναικολόγου». Σε αυτό το μονόστιχο αναφέρεται χαρακτηριστικά «Είναι η πρώτη γυνή Ιατρός, η οποία εγκαθίσταται εν Κύπρω». Η Γαλάτεια Β. Παπαδοπούλου ήταν διδάκτωρ του Εθνικού Πανεπιστημίου, όπως ονομαζόταν τότε το Πανεπιστήμιο Αθηνών, είχε την ειδικότητα παθολόγος-γυναικολόγος. Είχε ασκηθεί για μεγάλο διάστημα στο

Παρίσι, όπου και ειδικεύθηκε στη γυναικολογία, στο πλάι του Γάλλου γυναικολόγου G.L. Faure και του μαριευτήρα Brindeau. Η Παπαδοπούλου δεχόταν τους/τις ασθενείς της στο ιατρείο του συζύγου της που βρισκόταν στην εκκλησία της Αγίας Ζώνης, στο φαρμακείο του Σάββα Μιχαηλίδου, επίσης έκανε και κατ' οίκον επισκέψεις. Σε διαφήμιση, σε έντυπο της εποχής, τονίζεται πως η είναι: Η πρώτη και μόνη εν Κύπρω Γυνή Ιατρός. Βέβαια, η Γαλάτεια κατάγεται μάλλον από την Ελλάδα, και γι' αυτό δηλώνεται μόνο το φύλο της και όχι η καταγωγή της (παντρεύτηκε τον Βασίλειο Παπαδοπούλου στην Αθήνα το 1925). Είναι λοιπόν η Παπαδοπούλου η πρώτη και μοναδική γυναίκα γιατρός στην Κύ-

προ... η πρόθεση εν μάλλον έχει τη σημασία της, όπως θα δούμε παρακάτω.

Η Μαρία Ηρ. Μιχαηλίδη πριν παντρευτεί τον Λεμεσιανό δικηγόρο Ηρακλή Μιχαηλίδη διατηρούσε ιατρείο στη Λεμεσό. Σε διαφήμιση για το ιατρείο της το 1926 διαβάζουμε πως είναι η πρώτη Κυπρία Ιατρός, εν Λεμεσώ, ενώ σε άλλη διαφήμιση, της ίδιας περιόδου, δηλώνεται πως είναι η «Πρώτη Κυπρία Ιατρός». Βέβαια, τη διαφορά κάνει η πρόθεση εν, με την οποία δηλώνεται ο τόπος, άρα η πρώτη Κύπρια γιατρός στη Λεμεσό, ή η πρώτη Κύπρια γιατρός που βρίσκεται στη Λεμεσό; Την απάντηση μάς τη δίνει μάλλον η αγγλική μετάφραση της διαφήμισης της: «The first Lady doctor in Limassol». Πάντως, η Μιχαηλίδη δηλώνει εμφATICά το Κυπρία. Είναι και εκείνη αριστούχος απόφοιτη του Εθνικού Πανεπιστημίου, είναι γυναικολόγος και παιδίατρος. Διετέλεσε βοηθός γιατρός στη Γυναικολογική και Παιδιατρική Κλινική του Πανεπιστημίου και δεχόταν στην οικία της που βρισκόταν επί της οδού Βραγαδίνου, αρ. 29, απέναντι από το Κυβερνητικό Φαρμακείο. Διατηρούσε κλινική έως το 1938 και αργότερα, όπως μάς πληροφορεί ο Αριστείδης Κουδουνάρης στο πολύτιμο «Βιογραφικό Λεξικό» του από το 1938 διατηρούσε εξωτερικό ιατρείο στη Λεμεσό και μικρά ιατρεία στην Ανώγυρα και στην Αυδήμου. Το ιατρείο της Ρούσου είχε μεταφερθεί συν τω χρόνω από την οδό Βραγαδίνου στην οδό Βικτωρίας και από την 1η Νοεμβρίου μεταφέρθηκε στην ανώγειο οικία του Γ. Φραγκοϋδης,

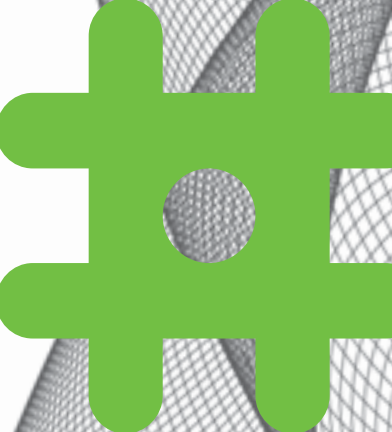
στην οδό Κουμανδάριας, όπου πριν βρισκόταν το οικοτροφείο της Ιδιωτικής Σχολής. Όπως εννμερώνόμαστε η γιατρός δεχόταν στα ευήλια και ευάερα δωμάτια της νέας της κλινικής ασθενείς «έχοντας ανάγκη της γενικής Ιατρικής και παιδιατρικής, καθώς και τοκετούς», τους οποίους αναλάμβανε να εκτελέσει η ίδια. Τη διεύθυνση της κλινικής είχαν από κοινού η Μαρία και η αδελφή της Βικτωρία, που ήταν μαία. Και στα σημαντικά, η περιποίηση θα γίνεται υπό πεπειραμένους νοσοκόμους. Όπως γράφεται στη νεκρολογία της, η Μαρία Μιχαηλίδη μετά τον γάμο της, όπως συνήθιζαν, σταμάτησε να ασκεί την ιατρική, ωστόσο και μετά «τον περισσότερο της καιρόν διέθετε εις θητικές και γόνιμες υπηρεσίες που συνειδητά και ανεπιτήδευτα πάντοτε, πρόσφερε ως προϊσταμένη ή μέλος επιτροπών κοινωφελών Ιδρυμάτων». Σε άλλη νεκρολογία αναφέρεται πως εξάσκησε το επάγγελμα για 13 συνεχόμενα χρόνια, «έπειτα δε, μετά τον γάμον της, προσέφερε τα επιστημονικά της φώτα εντελώς δωρεάν». Η Μαρία Ηρ. Μιχαηλίδη έφυγε πολύ νέα από τη ζωή, σε ηλικία μόλις 53 ετών το 1955, αφήνοντας στη λεμεσιανή κοινωνία εξαιρετικό όνομα.

Αμφότερες οι γιατροί, η Μαρία Ηρ. Μιχαηλίδη και Γαλάτεια Β. Παπαδοπούλου, άρχισαν να δραστηριοποιούνται στη Λεμεσό και στην Αμμόχωστο αντίστοιχα, την ίδια περίοδο και ήταν και οι δύο πρωτοπόρες, διότι άνοιξαν και για την Κύπρια γυναίκα επαγγελματικές οδούς που έως τότε φάνταζαν αδιάβατες.

Θιαύτο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
προτείνει

24

www.rialto.com.cy

1 ΠΑΡ 20:30 (90')
Καθαροί Πια | Νέα Σκηνή ΘΟΚ (18+)

Το έργο της Σάρα Κέιν αποτελεί ένα μοναδικό παράδειγμα φραστικής σκληρότητας, εικονοκλαστικής δράσης και πολιτικού στοχασμού, που καταδεικνύει με καταγγελτική ορμή τους μηχανισμούς καταπίεσης και ελέγχου των κοινωνικών θεσμών και φορέων εξουσίας, που προσπαθούν να εξαλείψουν κάθε δυνατότητα ελεύθερης έκφρασης. Σκηνοθεσία: Ευριπίδης Δίκαιος. Η παράσταση περιέχει σκληρή γλώσσα, σκηνές βίας, γυμνό και προσομοίωση ερωτικών πράξεων. Με αγγλικούς και τουρκικούς υπέρτιτλους. €12 / 6

6 ΤΕΤ 20:30 (75')
Ολόκληρη η Βίβλος σε μια ώρα!
Θέατρο Αντίλογος

Το έργο των Adam Long, Reed Martin και Austin Tichenor είναι μια ευφυής κωμωδία που πασχίζει να κατανοήσει ιστορίες «αυθεντίας». Ένας καταγιάσιμος εικόνων με τραγούδι, χορό και μεγάλα ερωτήματα. Τελικά, «τη Βίβλο πρέπει να την ερμηνεύουμε κυριολεκτικά». Μετάφραση: Ερρίκος Μπελιές. Σκηνοθεσία: Ελένη Αναστασίου. Δραματουργική επεξεργασία: Μιχάλης Παπαδόπουλος. Ερμηνεία: Άρης Κυπριανού, Κλείτος Κωμοδίκης, Βασίλης Παφίτης. Μουσικός επί σκηνής: Σάββας Χρυσοστόμου. €15 / 10

8 ΠΑΡ 11:30
MusEDX 2024

Παρουσίαση αξιόλογων ιδεών με έμπνευση τη μουσική, στο πρότυπο επιτυχημένων διοργανώσεων, όπως TEDx, Ignite, IdeaCity κ.ά. Νέοι και νέες από 12 μέχρι 26 ετών παρουσιάζουν μια πρωτότυπη και ενδιαφέρουσα ιδέα, συνδεδεμένη με τη μουσική, στοχεύοντας να συγκινήσουν και να ευαισθητοποιήσουν το ευρύ κοινό. Διοργάνωση: Διεύθυνση Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης και Τομέας Πολιτισμού και Αθλητισμού Μ. Γ. Ε., σε συνεργασία με το Γραφείο Επιθεώρησης Μουσικής της Μ. Γ. Ε.

Ελεύθερη είσοδος

9 ΣΑΒ 20:30 (90')
Κενό Αυτοπροσώπως!
Θέατρο Δέντρο

Τι σχέση μπορεί να έχει μια φωνική γραβάτα με ένα ερωτικό τρίο, ένα drag show στη Μαδρίτη με την ιστορία ενός παιδιού αγνώστου πατρός ή το τηλεφώνημα ενός ογκολόγου με ένα δείπνο με τηγανητά χέλια; Τέσσερις άνθρωποι προσπαθούν να κλείσουν ανοικτούς λογαριασμούς σε ένα μεσοαστικό διαμέρισμα, το καλοκαίρι του 2015 στην Αθήνα. Σκηνοθεσία: Γιώργος Μουαίμης. Ερμηνεία: Σταύρος Λούρας, Αννίτα Σαντοριναίου, Έρικα Μπεγέτη, Άγγελος Χατζημιαχίλ. Επί σκηνής η πιανίστρια Κυριακή Ιακωβίδου. €15 / 12

15 ΠΑΡ 20:00 (90')
Tambour Battant / Roll the Drum!
(Ελβετία 2019)

Στις αρχές της άνοιξης του 1970, το μικρό χωριό Μονσού στο Βαλαί βιώνει μια ασυνήθιστη ταραχή. Είναι εξαιτίας της ψηφοφορίας για το δικαίωμα ψήφου των γυναικών; Η εξαιτίας του επικείμενου δημοψηφίσματος για την απέλαση των αλλοδαπών; Σκηνοθεσία: François-Christophe Marzal. Διοργάνωση: Προσβεία της Ελβετίας στην Κύπρο σε συνεργασία με την Alliance Française Λεμεσού. Στα Γαλικά με Αγγλικούς υπότιτλους.

Είσοδος ελεύθερη

16 ΣΑΒ 19:00 (262')
La Forza Del Destino!
The MET: Live in HD

Ο Mariusz Treliski υπογράφει τη νέα παραγωγή της *Δύναμης του Πεπρωμένου* του Βέρντι που η Met αναβιώνει τοποθετώντας την πλοκή σε έναν σύγχρονο κόσμο. Ο Yannick Nézet-Séguin διευθύνει, με την εξαιρετική σοπράνο Lise Davidsen να πρωταγωνιστεί στον ρόλο της αριστοκράτισσας Ελεονώρας. Πρωταγωνιστούν επίσης: Brian Jagde, Igor Golovatenko, Ekaterina Semenchuk, Patrick Carfizzi, Solomon Howard. Με αγγλικούς υπότιτλους. €20 / 15

24 ΚΥΡ 11:00 (90')
Περιπατώ - Μ. Βαρνακκίδου, Κ. Ανδρέου

Ο διαδραστικός περίπατος, αφιερωμένος στους ανθρώπους της Πλατείας Ηρώων συνεχίζεται. Ιστορίες από τα παλιά, μνήμες, κτίρια που αλλάζουν στο πέρασμα του χρόνου και μια ματιά στο μέλλον της πλατείας. Στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργαζόμενου Καλλιτέχνη του Θεάτρου Ριάτο. Ελληνικά και Αγγλικά. €5

29 ΠΑΡ 20:30 (100')
Premiere 4!
Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου

Η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου συνεργάζεται με δύο εξαιρετικούς Γάλλους καλλιτέχνες και παρουσιάζουν έργα Γάλλων συνθετών του ρομαντισμού. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει: Gabriel Faure: *Παβάν, έργο 50*. Jacques Ibert: *Κοντσέρτο για φλάουτο*. Camille Saint-Saëns: *Συμφωνία αρ. 2 σε Λα ελάσσονα, έργο 55*. Μάστερος: Patrick Gallois και Φλόουτο: Vincent Lucas. Ζώνη Α: €18 / 14 & Β: €13 / 10

30 ΣΑΒ 20:30 (75')
Νότες Ειρήνης και Αγάπης:
από τη Γαλλία στον κόσμο

Μέσα σε μια πανδημία ήχων από νοσταλγικά μοτίβα και ρυθμούς, ο κόσμος του κλασικού βαρύτονου Κύρου Πατσαλίδη σμίγει με τον κόσμο του world/τζαζ ρεπερτορίου της Βάικας Σταύρου. Την 10μελή ορχήστρα διευθύνει ο πιανίστας Σταύρος Δρίτσας. Στη συναυλία που διοργανώνει η Alliance Française Λεμεσού, στο πλαίσιο του μήνα Γαλλοφωνίας, θα ακουστούν τραγούδια των Rudolf Siczynski, Eduardo di Capua, Charles Dumont, Ángel Cabral, Norbert Glanzberg, Boris Fomin, Μίμη Πλέσσα, Μάνου Χατζιδάκι, Τάκη Μωράκη, Κώστα Καπνίση κ.ά. €15 / 10

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ

Το στρατόπεδο MAGA* και οι χρήσιμοι πλίθιοι

Το 2014, ο Πολωνός δημοσιογράφος Σλαβομίρ Σιρακόφσκι έγραφε στους New York Times ένα άρθρο υπό τον τίτλο «Οι χρήσιμοι πλίθιοι του Πούτιν», αναφερόμενος σε δυτικούς διανοούμενους που έχουν από καιρό μια «αδυναμία» στη Ρωσία. Μεταξύ αυτών και ο Αντρέ Ζιντ, ο Πάμπλο Νερούδα και ο Ζαν Πολ Σαρτρ οι οποίοι υποστήριζαν τη Σοβιετική Ένωση ως αυτό που ο Λένιν (για άλλους ο Στάλιν) φέρει να αποκαλέσει «χρήσιμοι πλίθιοι», αφού ζήτησαν συγγνώμη για τα τραυματικά της πολύ καιρό αφότου είχαν αναγνωριστεί από τον υπόλοιπο κόσμο. Για κάποιους, όπως ο Κιμ Φίλιπς που αναγκάστηκε να ζήσει το υπόλοιπο της ζωής του στη Σοβιετική Ένωση μετά την αποκάλυψη της κατασκοπικής δραστηριότητάς του, η συνειδητοποίηση ήρθε σχεδόν σαν τιμωρία, ενώ για άλλους δεν έφερε παρά το βάρος της προσωπικής διάψευσης. Εάν έχετε την τύχη να κατέχετε ή να βρείτε το βιβλίο «Ο Θεός που γκρεμίστηκε» του Ρίτσαρντ Κρόσμαν θα διαβάσετε περισσότερα ενδιαφέροντα επ' αυτού. Επιστρέφοντας στον Σιρακόφσκι αντιγράφουμε: «Για όσους στην αριστερά της Ανατολικής Ευρώπης –συμπεριλαμβανομένου και του εαυτού μου– γνωρίζουν τη Ρωσία καλύτερα από τους περισσότερους, αυτή η αφέλεια αποτελεί εδώ και καιρό πηγή απογοήτευσης. Και όμως συνεχίζεται, ακόμη και σήμερα, καθώς πολλοί Αμερικανοί και Δυτικοευρωπαίοι διανοούμενοι κάνουν ό,τι μπορούν για να υποβαθμίσουν την επικίνδυνη επιθετικότητα του Βλαντιμίρ Β. Πούτιν».

Κάρλσον και Ναβάλνι

Πολύ μακριά από τη διανοητική σκευή των Ζιντ, Σαρτρ και πολλών άλλων, ο Αμερικανός δημοσιογράφος Τάκερ Κάρλσον έζησε την προσωπική του διάψευση με τον «θάνατο από φυσικά αίτια» του Ρώσου αντικαθεστωτικού Ναβάλνι. «Είναι τρομακτικό αυτό που συνέβη στον Ναβάλνι. Το όλο θέμα είναι βάρβαρο και απαίσιο. Κανένας αξιοπρεπής άνθρωπος δεν θα το υπερασπιζόταν», δήλωσε λίγες μέρες αφότου είχε πάρει την περιφήμη «συνέντευξη» από τον Πούτιν, την απολύτως φιλική προς τον πρόεδρο της Ρωσίας,

Στιγμιότυπο από τη συνέντευξη που παραχώρησε ο Βλαντιμίρ Πούτιν στον Τάκερ Κάρλσον. «Δεν με δυσκόλεψε πουθενά», είπε ο Ρώσος πρόεδρος, σχολιάζοντας τις ερωτήσεις του Αμερικανού δημοσιογράφου.

«Πολλοί Αμερικανοί και Δυτικοευρωπαίοι διανοούμενοι κάνουν ό,τι μπορούν για να υποβαθμίσουν την επικίνδυνη επιθετικότητα του Βλαντιμίρ Β. Πούτιν».

την προπαγάνδα και τις εμμονές του, την ηγεσία του οποίου έχει εκθειάσει ως κατά πολύ ανώτερη του Μπλάντεν. «Ειλικρινά, δεν πήρα πλήρη ικανοποίηση από αυτή τη συνέντευξη, δεν με δυσκόλεψε πουθενά», δήλωσε ο Πούτιν, μάλλον διασκεδάζοντας και υποθετώντας τον Κάρλσον στη θέση του χρήσιμου πλίθιου. Ορος που χρησιμοποιήθηκε προσφάτως από πλείστους όσους διακεκριμένους δημοσιογράφους στους τίτλους πολλών –πέρα πολλών– άρθρων που δημοσιεύθηκαν στον διεθνή Τύπο για να χαρακτηρίσουν τον Κάρλσον σχολιάζοντας τη «συνέντευξη».

Στα ίδια σχόλια επισημάνθηκε, επίσης κατά κόρον, η ταύτιση της ρητορικής Πούτιν με αυτήν της αμερικανικής τραμπικιάς δεξιάς –υποστηρικτής της οποίας είναι εξάλλου ο Κάρλσον– αλλά και άλλων ευρωπαϊκών, ακροδεξιών αλλά και λαϊκίστικων αριστερών, πολιτικών σχηματισμών και κομμάτων. Ο πόλεμος εναντίον του

woke, οι εκθρικές αναφορές προς τις κοινωνικές ελίτ, η απαξίωση των ΜΜΕ και η σύνδεσή τους με αυτές τις ελίτ, το ποινικό επιχείρημα ότι «πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν πάρει τον δρόμο της εγκατάλειψης των ριζών τους, συμπεριλαμβανομένων των χριστιανικών αξιών» μαζί με την αντίθεση στην άμβλωση, η αναγνώριση ότι ο «πραγματικός εκχθρός είναι ο “ξυπνιοί” φιλελεύθεροι που σκοπεύουν να πλημμυρίσουν τις ΗΠΑ με μετανάστες δημιουργώντας πειθήνιους ψηφοφόρους των Δημοκρατικών, να υπονομεύσουν την αμερικανική δημοκρατία και να προωθήσουν τα δικαιώματα των τρανσέξουαλ», είναι μερικά μόνο από τα επιχειρήματα, τις ιδέες και τις πεποιθήσεις που δημιουργούν κοινό τόπο αυτών της ρωσικής προπαγάνδας και εκατομμυρίων Αμερικανών, αλλά και, με μερικές αναγκαίες προσαρμογές και έμφαση στη μετανάστευση, των λιγότερο συντηρητικών Ευρωπαίων.

Το ζήτημα είναι από πού εκκινεί αυτή η ταύτιση και πόσο πραγματική είναι τελικά. Διότι αν και ο Πούτιν γνωρίζει καλά τους ιδεολογικούς πυλώνες της Ακροδεξιάς και είναι φυσικά περισσότερο από πρόθυμος να τους εκμεταλλευθεί, προκειμένου να δημιουργήσει εκείνη την αποσταθεροποίηση στη Δύση που θα του επιτρέψει να εδραιώσει τον δικό του ρωσικό γεωπολιτικό ρόλο, δεν σημαίνει ότι δεν τους ενστερνίζεται πραγμα-

τικά. Ξέρει επίσης καλά ότι μόνο με συγκεκριμένα μέσα και τρόπους μπορεί να κυβερνήσει. Με ψέματα, δολοφονίες πολιτικών αντιπάλων και δημοσιογράφων, θεσμούς που δεν δίνουν λογαριασμό σε κανέναν κ.λπ. Ακόμα όμως και ο πλέον φανατικός δυτικός υποστηρικτής της απαξίωσης που επιφυλάσσει η ρωσική προπαγάνδα στον φιλελεύθερο δυτικό άνθρωπο, δύσκολα θα μπορούσε να τα υποστηρίξει αυτά. Το ίδιο δύσκολα θα μπορούσε να χαρακτηρίσει κάποιος συλλήβδην τους υποστηρικτές του Τραμπ ακροδεξιούς.

Η παγκοσμιοποίηση

Τότε, λοιπόν, γιατί ανθεί αυτός ο κοινός τόπος; Ίσως επειδή αυτή η εσωστρέφεια που πάντοτε σηματοδοτεί τα επιχειρήματα στα άκρα του πολιτικού φάσματος επιστρέφει στους ανθρώπους ένα ποσοστό ασφάλειας το οποίο έχει αφαιρέσει η παγκοσμιοποίηση, είτε αυτό συνειδητοποιείται είτε όχι; Κυβερνήσεις που είναι υποχρεωμένες να συνομιλούν ισότιμα –αν όχι και από μειονεκτική θέση– με εταιρείες που δεν δίνουν λογαριασμό στις μπητρικές χώρες, το 1% των πλουσιότερων στον κόσμο που έχει υπερδιπλάσιο πλούτο από 6,9 δισ. ανθρώπους, ταχύτατες μεταφορές, Διαδίκτυο, αναπτυσσόμενες τεχνολογίες, ιδιότητες εξουσίας από εταιρείες όπως η Google ή το Meta Facebook... Όλα και πολλά άλλα έχουν αντικτυπο στις πραγματικές ζωές πραγματικών ανθρώπων και μεγάλη, υπολογίσιμη μερίδα αυτών θέλει να γυρίσει... σπίτι. Αυτό υπόσχεται ο Τραμπ και λαϊκιστές Ευρωπαίοι, δεξιοί κι αριστεροί: Πρώτα η Αμερική, πρώτα οι Γάλλοι κ.λπ. Και αυτή είναι η δύσκολη δουλειά των σύγχρονων δημοκρατιών. Να συνθέσουν εκ νέου εκείνες τις κοινωνικές και οικονομικές ρυθμίσεις, συμπεριλαμβανόντας στους δημοκρατικούς κόλπους όσο γίνεται περισσότερους ανθρώπους από τα εκατομμύρια που επηρεάζονται, δημιουργώντας δυναμικές σχέσεις των σκοτεινών δυναμικών και αφήνοντας τους χρήσιμους πλίθιους να παραμένουν χρήσιμοι σε μικρές παρέες.

*MAGA: Make America Great Again.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟ ΠΛΑΤΑΝΙΑ

Ο Διονύσιος Πλατανιάς γεννήθηκε στην Αθήνα το 1964. Σπούδασε για ένα διάστημα στη Φαρμακευτική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, αλλά γρήγορα ασχολήθηκε με τη μελέτη της γλώσσας και της φιλοσοφίας. Ποιήματα και κείμενά του έχουν δημοσιευθεί στα περιοδικά Πλανόδιον, Χάρτης, Οστρακό, Σπείρα, Μανδραγόρας, Ελί-τροχος, Νέο Επίπεδο, Ψυχή, Ποιητική, Ο Σίσυφος κ.ά., ενώ το 2008 κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Πλανόδιον» η ποιητική ενότητα του «Οι Τρώες». Έχει συγγράψει μια Παγκόσμια Μυθολογία που εκδόθηκε από τις εκδόσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (2004). Το 2018 κυκλοφόρησε το ποιητικό βιβλίο του με τίτλο «Το όρος της ομιλίας και οι χοροί των νεκρών» (εκδ. 24 Γράμματα). Το νέο ποιητικό βιβλίο του κυκλοφορεί από τις εκδόσεις ΑΩ και φέρει τον τίτλο «Ο σωσίας».

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Τη «Μοναδολογία» του Λάιμπνιτς και το «An Essay Concerning Human Understanding» του Τζον Λοκ. Επίσης, από σύγχρονη ελληνική ποίηση (Ξανα)διαβάζω τον «Θυρωρό των ημερών» της Ευτυχίας-Αλεξάνδρας Λουκίδου και το συγκρατητικό «Το σπασμένο είναι πιο ανθεκτικό» του Γιάννη Πατίλη.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη

στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Το ότι ολόκληρη Οδύσσεια μπορεί να χωρέσει σε μία και μόνον ημέρα ενός ανθρώπου («Οδυσσεάς» του Τζέιμς Τζόις – ξαναδιαβάζοντάς τον έπειτα από πολλά χρόνια).

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά; Τα περισσότερα κλασικά βιβλία τα διάβασα στη νεότητά μου. Ξαναδιάβασα πάντως τον «Οδυσσεά» του Τζέιμς Τζόις που τον είχα πρωτοδιαβάσει πριν από πάρα πολλά χρόνια. Κατά τη γνώμη μου πρέπει να θεωρείται «κλασικό» βιβλίο.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη. Αυστηρή συγκέντρωση και στα ηχεία να παίζει κλασική μουσική.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρσαν; Όχι, ποτέ, και για κανένα βιβλίο.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο; Η ικανότητά του να ανοίγει καινούργιους κόσμους στον αναγνώστη.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε; «Θηρίο ή Θεός» της Διώνης Δημητριάδου από τις εκδόσεις ΑΩ.

Σε κάποια από τα ποιήματα υπάρχουν τίτλοι στα λατινικά. Σε τι εξυπηρετούν; Στη μνημονική (λόγω των λατινικών) προσημολογία του ονειρίου ή μιας ονειρικής κατάστασης.

Γιατί επιλέξατε τον τίτλο «Ο σωσίας» και πού αναφέρεται; Πρόκειται για τη συνάντηση ενός ανθρώπου με τον σωσία του. Αυτό λειτουργεί ως αφορμή για να ξετυλιχθούν ποικίλα υπαρξιακά, οντολογικά και άλλα ζητήματα. Και όπως λέει ο φίλος μου Σάββας Μάτσας, ο «Σωσίας» μου είναι «ένας doppelgänger που το πρόσωπό του προεικονίζει το σόρατο πρόσωπο των επερχομένων».

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Με δύναμη, εξυπνάδα και χάρη

ΑΘΗΝΑ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Σκέια ψυχής
εκδ. Καστανιώτη, σελ. 48

Μολονότι με την ελληνική κρίση χρέους νιώσαμε το έδαφος να κλονίζεται κάτω από τα πόδια μας, τίποτε δεν μπορούσε να μας προετοιμάσει για το τι έμελλε να ακολουθήσει σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο. «Φυσάει δυνατός βοριάς/ρίχνει τ' ανθάρια./ Εκπνέει τι/ κι ακούω τ' ανήκουστα», γράφει η Παπαδάκη στο πρώτο ποίημά της μινιμαλιστικής σύνθεσης με γενικό τίτλο «Μόνο με μάγια», από το υπό συζήτηση βιβλίο. Πλέον, μετά την COVID, τους πολέμους που διαρκούν, την τραμπικιά απειλή και μεσούσης της κλιματικής κρίσης, ζούμε σε έναν κόσμο διάχυτα αβέβαιο και ανασφαλή. Κοινός παρονομαστής της στάσης μας, ανεξάρτητα από τρόπους σκέψης, ιδέες και ιδιοσυγκρασίες, είναι προπάντων αυτός που απηχούν οι στίχοι της ποιήτριας: μια ενδεής απορία. Με μακρά πορεία στη συγγραφή και την ποίηση, η Αθηνά Παπαδάκη (γεν. 1945) που την είχαμε επί δεκαετίες συναντήσει να κεντά ποιητικές δαντέλες των ιδιωτικών χώρων –χωρίς βέβαια ποτέ να είναι ανυποψίαστη για το «γενικό»–

στρέφει τα λιγοστά και ολιγόλογα ποιήματα της τελευταίας της συλλογής, σαν αδύναμους αλλά αποφασισμένους φακούς, προς τα σκοτάδια που κυκλώνουν τη συλλογική μας ύπαρξη. Ηδη το ασυνήθιστο γεγονός ενός όψιμου αναπροσανατολισμού έχει το ενδιαφέρον του. Ακόμη, στο βάθος των πραγμάτων, τον Μπρεχτ που αναμετρήθηκε με τη ζοφερή πραγματικότητα της εποχής του: «Μέσα μου ερίζουν/ Ο ενθουσιασμός για τη μπλιά που ανθίζει/ Κι η φρίκη για τους λόγους που εκφώνει ο μπαγιατζής./ Όμως μόνον η δεύτερη με ωθεί/Να κάτσω και να γράψω». Η Παπαδάκη ανήκει σε μια γενιά που γνώριζε καλά τον Μπρεχτ. Η ανάβαση στο βουνό της ατομικής χρονογραφικής συμπλέκεται στα ποιήματά της με την τραυματική, αμφιλεγόμενη πορεία που διαγράφει ο ανθρώπινος πολιτισμός: «Γυμνές οι ξωτικές/νυφικό περιμένουν/ από του πλάτανου/τα ρέοντα φύλ-

λα./Μ' αγγίζει ήχος/νίκης ή καμμού;» αναρωτιέται η φωνή του ανθρώπου που μιλάει στο ποίημα. Τον ποιητικό αναπροσανατολισμό από το ιδιωτικό στο συλλογικό και από το ειδικό στο γενικό φαίνεται να καταγράφει ως ανοιχτό ερώτημα το ποίημα «Άτελες χρονικό»: «Αληθεύει πως ο βίος μας/ θα καταγραφεί σαν μαρτυρία εποχής;/ Αποδημούν οι πράξεις/ ταχύτερα από τα λόγια./ Λόγια.» Τα λόγια, λοιπόν, θα κερδίσουν την παρτίδα του χρόνου, μαρτυρώντας τη ζωή των ανθρώπων για λογαριασμό μιας εποχής.

Η Παπαδάκη δεν εγκαταλείπει ολότελα τη βυθομέτρηση στην ιδιωτική σφαίρα. Μοιάζει προπάντων να καθιστά αντικείμενο των ποιημάτων την υπαρξιακή περιπέτεια μιας ποιητικής ιδιοσυγκρασίας που, παρά το πέρασμα του χρόνου και τη διαφανόμενη αναπότρεπτη ήττα (τον θάνατο), ανασκουμπώνεται και γράφει σαν τον τραυματισμένο στρατιώτη που, μόλις γιατρευ-

τεί, ξαναμπαίνει στη μάχη: «Η βοήθεια φτάνει/με μικρά βήματα γκέις./ Σκύβει./ το σκάνει από το χώμα./ Σιωπητήριο ακούγεται/ σε άκρα σιγή/ οικουμένη. Πριν πιάσει τ' άρματα ξανά» (από το ποίημα «Ημερόβιο»). Οριακά εξομολογητικός, αλλά πάντοτε δουλεμένος, προσεχτικός ο τόνος της ποιήτριας όταν επιχειρεί να συνοψίσει ένα είδος κατασταλαγμένης σοφίας. Κατά τρόπο ανακουφιστικό, η σοφία αυτή δεν είναι καταθλιπτική και εξουσιαστική, όπως συχνά συμβαίνει σε αυτές τις περιπτώσεις. Είναι χαριτωμένη, ανάλαφρη, ανατρεπτική. Σαν να ξεγλιστρά την τελευταία στιγμή ο ηθοποιός από έναν ρόλο βαρύγδουπο, και να εκτελεί επί σκηνής μια διασκεδαστική, γλυκόπικρη παντομίμα: «Αποφάσισε τελευταία ανατροπή./ Και σφράγισε στο σεντούκι/ όλες τις θυσίες που έκανε στη ζωή της./ Στις επερχόμενες γενιές./ κληροδότση μία μία τις απορίες.» Το ποίημα αυτό, με τίτλο «Αποσύνδεση», θα έδινε καλές αφορμές για συζήτηση σε νεανικές αναγνωστικές κοινότητες, αν τους δινόταν η ευκαιρία να το προσεγγίσουν. «Την κάθε ενοχή/να την καλοδεχτείς./ στο βάθος κουβαλάει/ κρυφή ελπίδα.» Μα, ασφαλώς!

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
από τη Read LIBRARY

ΔΕΣΠΩ ΠΑΣΙΑ, ΕΥΑΝΘΙΑ ΤΣΕΛΙΚΑ
Flora Nostra: Εικαστικές χαρτογραφίες της κλωρίδας γύρω μας
εκδ. Adventure AE, Αθήνα, 2023, σελ. 47

Από την εισαγωγή του βιβλίου πληροφορούμαστε πως: «Το εκπαιδευτικό βιβλίο Flora Nostra: Εικαστικές χαρτογραφίες της κλωρίδας γύρω μας χωρίζεται σε δύο μέρη τα οποία επικεντρώνονται: στα εδώδιμα φυτά μέσα και έξω από τους κήπους των σπιτιών μας, και στις φοινικίες, ένα χαρακτηριστικό δέντρο που παρουσιάζεται επανειλημμένα τόσο στον χάρτη της Κύπρου από τον Kitchener όσο και στους λεπτομερείς χάρτες της Λευκωσίας και της Λεμεσού. Η εκπαιδευτική πρόταση Flora Nostra, με δυνατότητες εφαρμογής στην τυπική πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και στην άτυπη εκπαίδευση, βασίζεται σε μια ευέλικτη μεθοδολογία η οποία μπορεί να εφαρμοστεί τόσο σε αστικές όσο και αγροτικές περιοχές. Το e-book αποτελεί εργαλείο εκπαιδευτικού προγράμματος. [...] Το ερευνητικό πρόγραμμα «Οικονομία, περιβάλλον και τοπίο στον μακρύ ιστορικό χρόνο της Κύπρου: Μια συνδυαστική ανάλυση με την αξιοποίηση ιστορικών δεδομένων και σύγχρονων εφαρμογών Γεωπληροφορικής» αναπτύχθηκε από το Τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου και χρηματοδοτήθηκε από το Κοινωνικό Εργατικό Σύνταγμα Ιωάννινων. Επικεφαλής ερευνητικής ομάδας: Χρήστος Χαλκιάς (καθηγητής, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο) και Αντώνης Χατζηκυριάκος (επικουρος καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο). Το ψηφιακό βιβλίο διανέμεται δωρεάν και από τη Read Library κατόπιν άδειας του Sylvia Ioannou Charitable Foundation και του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο Read-library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Μια κοινωνία με διαφορά στήθους

Εκθεση για το γυναικείο μπούστο και το ανδρικό στέρνο με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ**

Ακόμη και ο Γαλαξίας οφείλει τη δημιουργία του στο γυναικείο στήθος. Ο Τιντορέτο και ο Ρούμπενς, αντλώντας από τον αρχαίο μύθο που ήθελε τον Δία να τοποθετεί τον γιο του Ηρακλή στο στήθος της Ηρας για να τον θηλάσει ώστε να γίνει αθάνατος, απέδωσαν ζωγραφικά τη στιγμή που η θεά δυσανασχετεί. Ξυπώντας η Ηρα και βλέποντας πως το μωρό που βυζαίνει δεν είναι δικό της αλλά της θνητής Αλκμήνης, τραβά τον μαστό της με δύναμη και ένας πίδακας γάλακτος αναβλύζει ορμητικά στον ουρανό. Ο κόσμος γεννιέται και κινείται γοργά από τη μυθολογία στην προϊστορία και από εκεί στην κλασική αρχαιότητα και στους νεότερους χρόνους.

Τα σχηματοποιημένα μικρά στήθη των κυκλαδικών ειδωλίων που συνδέονται με τη γονιμότητα, οι ξέσπυθες ιέρειες της μινωικής Κρήτης, οι αιμοχαρείς Αμαζόνες, η θεά Isis της Αιγύπτου που τα στήθη της υπόσχονταν την αθανασία και η Αφροδίτη της Κνίδου του Πραξιτέλους δίνουν, καθώς ο κόσμος προχωράει, τη σκιά της Βενετσιάνες εταίρας του 16ου αιώνα, στο πληθωρικό μπούστο των γυναικών της κατώτερης τάξης της γαλλικής Αναγέννησης, αλλά και στην ανδρόγυνη φιγούρα της βασιλίσσας Ελισάβετ Α' στην ελισαβετιανή Αγγλία.

Και από εκεί το ταξίδι βέβαια είναι πολύ μακρύ. Από τα κορίτσια με το στήθος «σανίδα» όπως επέτασσε η μόδα στον Μεσοπόλεμο και τις φροϊδικές θεωρίες για τη σύνδεση του ανθρώπου με το στήθος, μέχρι τα pin-up girls της δεκαετίας του '40 και τον μύθο για το κάψιμο των σουτιέν το 1968, οι συζητήσεις για τον γυναικείο κόρφο καλά κρατούν.

Πριν από λίγες ημέρες η κριτικός μόδας Βανέσα Φρίντμαν των New York Times ξεκίνησε το άρθρο της για το ντεφιλέ του

Το γυναικείο στήθος έχει ταυτιστεί με τη ζωή, με τη γονιμότητα, με τον ερωτισμό αλλά και με την πορνογραφία και την ανηθικότητα. Η έκθεση «Darker, Lighter, Puffy, Flat», στο Kunsthalle της Βιέννης, διερευνά και παρουσιάζει όλες τις πτυχές ενός ζητήματος που παραμένει ταμπού στο πέρασμα των αιώνων.

Γιατί ακόμη δικάζει η θεά ενός γυναικείου στήθους; **Γιατί αισθανόμαστε** αμυχάνια όταν βλέπουμε γυναίκα να θηλάζει;

οίκου Yves Saint Laurent λέγοντας «Αρκετά με τα βυζιά». Καθώς επιτίθεται στον καλλιτεχνικό διευθυντή του οίκου, Αντονι Βακαρέλο, σχολιάζοντας πως δεν

μπορεί ένα λεπτό καλσόν να λειτουργεί σαν φόρεμα και αυτό να είναι η βάση της συλλογής, μιλάει για τη συνεχή αντικειμενικοποίηση του γυναικείου στήθους, παρά τις επιταγές της εποχής που προστάζουν διαφορετικά. Προκύπτει λοιπόν ξανά αυτό το θέμα του αν το γυναικείο στήθος πρέπει να παραμένει «κρυφό», ιδιωτικό ή αν μπορεί να εκτίθεται δημόσια.

«Σε ποιον ανήκει»;

Το 2006, στην πραγματεία «Η ιστορία του γυναικείου στήθους» (εκδόσεις Αγρα) που υπέγραψε,

η Μέριλιν Γιάλομ έκανε μια καινούρια ερώτηση: Σε ποιον ανήκει το στήθος; Ανήκει στο παιδί που θηλάζει, στον άνδρα ή στη γυναίκα που το θωπεύει; Στην καλλιτέχνη που αναπαριστά τη θηλυκή μορφή, στη βιομηχανία μόδας; Στη θρησκεία, στην ηθική; Μήπως στην πολιτική; Στην ιατρική ή στην πορνογραφία; Ανήκει τελικά στις γυναίκες; Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα δείχνει πως προσπάτησαν διάφοροι θεσμοί αλλά και άνδρες ιστορικά να σφετεριστούν τα γυναικεία στήθη, υποστηρίζει η

Γιατί οι άνδρες μπορούν ανά πάσα στιγμή να βγάλουν τις μπλούζες τους, ενώ οι γυναίκες πρέπει να ιδρώνουν;

συγγραφέας. Γιατί, φυσικά, αυτή η κουβέντα αφορά μόνο τις γυναίκες και όχι το ανδρικό στέρνο που διαχρονικά συνδέεται με ιστορίες ρώμης και σεξαπίλ.

Πάνω σε αυτό το ερώτημα και σε αυτή τη διάκριση ανάμεσα στα γυναικεία και ανδρικά στήθη πρέπει να δομηθούν και η έκθεση «Darker, Lighter, Puffy, Flat» στο Kunsthalle της Βιέννης. «Γιατί ακόμη προκαλεί και δικάζει η θεά ενός γυναικείου στήθους;» αναρωτιέται η επιμελήτρια της έκθεσης Λόρα Αμαν (Laura Amann). Πώς γίνεται ένα τέτοιο ζήτημα να βγαίνει μπροστά και να «κλέβει» λεπτά από τα δελτία ειδήσεων όταν ο πλανήτης απειλείται με οικολογική καταστροφή και υπάρχουν παντού ανθρωπιστικές κρίσεις; Πώς είναι δυνατόν μια γυναικεία θηλή να αναστατώνει αλγορίθμους και να απασχολεί τα δικαστήρια; Με παλιότερα έργα αλλά και νέες αναθέσεις μάς κάνει να σκεφτούμε απλά: γιατί οι άνδρες μπορούν ανά πάσα στιγμή να βγάλουν τις μπλούζες τους ενώ οι γυναίκες είναι ακόμη υποχρεωμένες να ιδρώνουν; Γιατί ακόμη πέφτουμε σε αντιφάσεις με το γυναικείο στήθος; Δεχόμαστε ότι η σχέση της μητέρας με το βρέφος είναι ιερή και η σημασία του θηλασμού σημαντική όχι μόνο για τη σωματική αλλά και την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη του, ωστόσο, όταν βλέπουμε μια γυναίκα να θηλάζει δημόσια, ακόμη θα αισθανθούμε αμυχάνια. Συχνά, δε, τα πιο επικριτικά σχόλια θα προέλθουν από γυναίκες. Απόδειξη ότι το στήθος δεν μας ανήκει, απολογούμαστε κάθε φορά!

Η επιμελήτρια απορεί στο εισαγωγικό της κείμενο στον κατάλογο της έκθεσης πως γίνεται στη Βιέννη, σε μια πόλη που είναι πιο κοντά από κάθε άλλη «σε μια σοσιαλιστική ουτοπία» με πλούσιο πολιτιστικό υπόβαθρο, προσιτή στέγαση, σύστημα υγείας για όλους και πρόσβαση στα ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα, οι ρατσιστικές, σεξιστικές και στερεοτυπικές αφηγήσεις γύρω από την έννοια του φύλου και της οικογένειας να μην έχουν καταρριφθεί.

Εργα που φιλοξενούνται στο ιστορικό σύγχρονες τέχνης Kunsthalle της Βιέννης, στο πλαίσιο της έκθεσης «Darker, Lighter, Puffy, Flat» με θέμα το γυναικείο στήθος.

Πολιτική, μάρκετινγκ και αισθητική με... βαθύ ντεκολτέ

Η έκθεση εξετάζει το βλέμμα της τέχνης πάνω στο στήθος αλλά και τη σεξουαλική του, με έργα όπως το «The Boob Dance» της Τρούλι Χαλ (Trulee Hall) που σατιρίζει την εμμονή της κοινωνίας για το μεγάλο στήθος αλλά και το αστείο έργο της Γαλλίδας, βραβευμένης το 2013 με Turner, Λορ Προυβόστ. Η έκθεση προωθείται με έναν πίνακα από τη σειρά The Hidden Paintings Grandma Improved που τιτλοφορείται «Looking at you looking at me». Η γιαγιά της Προυβόστ ανακάλυψε κάποιους πίνακες του συζύγου της που κρατούσε κρυφούς και που απεικόνιζαν γυναικεία στήθη αλλά και γεννητικά όργανα. Η γιαγιά αποφάσισε να επέμβει και πρόσθεσε κείμενο πάνω στα έργα,

Η γυμνόστηθη Δημοκρατία της Γαλλικής Επανάστασης, η ναζιστική προπαγάνδα με τις «προικισμένες άριες» και τα «πιν-απ» κορίτσια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

αλλάζοντας τελείως τον συμβολισμό και τη σημασία τους. Το στήθος δεν είναι πλέον αντικείμενο σεξουαλικού πόθου, δεν λογοκρίνεται ούτε περιορίζεται.

Η έκθεση δημιουργεί χώρο και για το γήρας και την ομορφιά μέσα από τα έργα της Μα-

ρίας Λάσινγκ αλλά και τις queer και φεμινιστικές προσεγγίσεις πάνω στο ερωτικό στήθος και πώς αυτές έχουν διαμορφώσει την πολιτική ατζέντα και την κοινωνική συνείδηση.

Ανατρέχει, επίσης, στην ιεροποίηση του στήθους από την αρχαιότητα. Είναι εξαιρετικό το «Milky Way», το ζωγραφικό έργο της Λουτσία Ντοβικάκοβα (Lucia Dovicakova) που απεικονίζει τρεις λευκές γυναίκες να εκτοξεύουν άσκοπα γάλα στο ταβάνι ενός σαλονιού – σαφής υπαινιγμός στον αρχαίο μύθο δημιουργίας του κόσμου και φτάνει μέχρι τη μορφή της Παναγίας και της Μαρίας Μαγδαληνής.

Η έκθεσιακή αφήγηση φιλοξενεί επίσης έργα που ερευνούν την πολιτικοποίηση του γυναι-

κείου μπούστου από τη Γαλλική Επανάσταση με την ξέσπυθη Δημοκρατία μέχρι τη ναζι προπαγάνδα που έδειχνε γυναίκες με «φορτωμένα» στήθη να ταΐζουν μικρά, ξανθά αγόρια. Μιλάει για τα κορίτσια με τα «άφθονα προσόντα» που εμφανίζονταν στα ρύγχι αεροπλάνων των Ηνωμένων Πολιτειών δίνοντας κουράγιο στους στρατιώτες στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου αλλά και για την εκμετάλλευση του στήθους από το μάρκετινγκ. Το γυναικείο στήθος με σιπλόδεσμο ή χωρίς, με κορσέδες ή αποκαλυπτικά κομψινεζόν, πρωταγωνιστεί εδώ και δεκαετίες σε διαφημίσεις για αυτοκίνητα, αρώματα, σε εξώφυλλα περιοδικών, στην προώθηση ταινιών. Βλέποντας τα έργα αναρωτιέσαι: Πώς καλύ-

φθηκε αυτή η απόσταση από τη δεκαετία του '60 και του '70 και τη δαιμονοποίηση του σουτιέν στην κυριαρχία του Wonderbra στα μέσα του 1990; Σήμερα, τι ισχύει; Υπάρχει χώρος για όλα;

Σημάδια

Η έκθεση μιλάει και για το πάσχον στήθος και τα σημάδια της μαστεκτομής που πρέπει πάντα να παραμένουν προστατευμένα από το δημόσιο βλέμμα και φυσικά για την κοινωνική πίεση που δέχονται οι καρκινοπαθείς να προχωρήσουν σε διορθωτικές επεμβάσεις. Από τα πιο δυνατά έργα σε αυτήν την ενότητα είναι το βίντεο της Ουγγαρέζας Αντρέα Εύα Γκιόρι (Andrea Éva Gyóri) «Talking to breasts» λίγο πριν υποβληθεί σε διπλή μαστεκτομή.

Η έκθεση, φυσικά, αναφέρεται και στο ανδρικό στήθος και τη λογοκρισία που αυτό δέχθηκε, για την αισθητική που επέβαλε το bodybuilding αλλά και για το πώς βοήθησε η συζήτηση γύρω από τους ρόλους και τα φύλα να δούμε διαφορετικά το ανδρικό στέρνο. Το έργο του Ανταμ Ρζέκι με έναν άνδρα να έχει φέρει στο ύψος του στήθους ένα βρέφος κλονίζει την κυρίαρχη εικονογραφία γύρω από τη γονεϊκή στοργή, όπως και το έργο της Κουβανής Μισλέντις Καστίγιο Πεδρόζο που δείχνει μια γυναίκα bodybuilder με εξογκωμένους μους και γυμνασμένο θώρακα να θηλάζει.

Εως τις 14 Απριλίου, <http://www.kunsthallewien.at>

Ο εξοστρακισμός μιας ιδιοφυΐας

Ο ρόλος του FBI στην αποκαθήλωση του Τσάρλι Τσάπλιν

SCOTT EYMAN
Charlie Chaplin vs America
εκδ. Simon & Schuster, 2023, σελ. 423

Του ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΠΑΠΑΡΣΕΝΟΥ

Η ιστορία του Τσάρλι Τσάπλιν (1889-1977), ο οποίος από αντικείμενο λατρείας μετατράπηκε σε παρία στην Αμερική, μας υπενθυμίζει ότι οι πολιτισμικοί πόλεμοι και η «κουλτούρα της ακύρωσης», που διακρίνονται για τη μοχθηρία τους σήμερα, διεξάγονταν με ιδιαίτερη σκληρότητα τον περασμένο αιώνα. Πολύ μελάνι έχει χυθεί για την καλλιτεχνική ιδιοφυΐα του διάσημου κωμικού, που αγαπήθηκε σε όλο τον κόσμο, αλλά ο Σκοτ Εϊμαν, συγγραφέας πολλών βιβλίων για το Χόλιγουντ και τους αστέρες του, επικεντρώνεται στη σύγκρουση τέχνης, διασημότητας και πολιτικής, περιγράφοντας το πολιτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό κλίμα της εποχής του «κόκκινου τρόμου», όταν καταστράφηκαν πολλές ζωές με κορυφαίο παράδειγμα τον εξοστρακισμό της πιο εμβληματικής προσωπικότητας του βωβού και ομιλούντος κινηματογράφου στο πρώτο ήμισυ του 20ού αιώνα.

Πρωταγωνιστής στη δολοφονία του χαρακτήρα του Τσάπλιν ήταν το FBI, που είχε συντάξει γι' αυτόν ένα φάκελο 1.900 σελίδων. Η παραπληροφόρηση για

αναπόδεικτες υποψίες αριστερής πολιτικής δράσης και ακόλαστη ιδιωτική ζωή διοχετεύονταν σε δημοσιογράφους που ειδικεύονταν στο κουτσομπολιό, στη συνωμοσιολογία και στην αντικομμουνιστική υστερία. Αυτοπροσδιοριζόμενος από φιλελεύθερος έως αναρχικός, πολέμιος του εθνικισμού, τελειομανής, υπερόπτης και αντισυμβατικός, ο Τσάπλιν απολάμβανε την ελευθερία που του εξασφάλιζε η διασημότητά του.

Ο πόλεμος και η ΕΣΣΔ

Η έκκλησή του το 1942 να ανοίξουν οι ΗΠΑ ένα δεύτερο μέτωπο στον πόλεμο κατά του Χίτλερ για να ελαφρυνθεί το βάρος που επωμιζόταν τότε η Σοβ. Ένωση, ερμηνεύθηκε όχι ως αντιφασιστική αλλά ως φιλοκομμουνιστική ενέργεια, παρότι η Αμερική και η Σοβιετική Ένωση ήταν σύμμαχοι στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο ίδιος δεν ανήκε σε καμία πολιτική οργάνωση, ούτε ήταν ποτέ μέλος ή χρηματοδότης του Κ.Κ. ΗΠΑ, όπως μερικοί συνεργάτες του, γεγονός που παραδέχθηκε αργότερα ο διευθυντής του FBI, Εντγκαρ Χούβερ. Η άρνησή του να δαιμονοποιήσει τότε τη Σοβιετική Ένωση και η δημόσια αναγνώριση της αποφασιστικής συμβολής της στην ήττα του Χίτλερ ήταν εύκολο να διαστρεβλωθούν, όπως και η στάση του υπέρ

ειρηνικής συνύπαρξης, διεθνούς συνεργασίας και προστασίας των ευάλωτων.

Η σεξουαλική πδονή, και ιδιαίτερα η αδυναμία του στα νεαρά κορίτσια (οι τρεις από τις τέσσερις συζύγους του ήταν ηλικίας 16 έως 18 ετών, όταν τις παντρεύτηκε), καθώς και η σκανδαλοθηρική δικη εκβιασμού του για την πατρότητα ενός παιδιού (που δεν ήταν δικό του), έδωσαν τροφή στους αντιδραστικούς κύκλους να τον κατηγορήσουν ως διαφθορέα, ηθικά επιλήψιμο και υπονομευτή του αμερικανικού τρόπου ζωής, ζητώντας από μοϊκοτάζ των ταινιών του μέχρι την απέλασή του.

Τέλος, η άρνησή του να αποκτήσει την αμερικανική υπηκοότητα, γιατί θεωρούσε τον εαυτό του πολίτη του κόσμου, ήταν για τους αντιπάλους του τρανή απόδειξη αντιαμερικανισμού, καθώς αποκάλυπτε έναν αγνώμονα ομορτονομιστή απέναντι στη χώρα που του προσέφερε φήμη και πλούτο για 40 χρόνια, όταν μετανάστευσε από την Αγγλία για να εξελιχθεί σε κινηματογραφικό φαινόμενο ως ηθοποιός, σκηνοθέτης, σεναριογράφος, μουσικός παραγωγός και χρηματοδότης όλων των ταινιών του, με δικό του στούντιο και εταιρεία διανομής ταινιών. «Δεν θέλω να κάνω επανάσταση, παρά μόνον ταινίες», διεκήρυττε συχνά, αλλά το FBI τον πα-

Ο Τσάρλι Τσάπλιν το 1972, σε ηλικία 88 ετών, βραβεύθηκε με Όσκαρ για την προσφορά του στον κινηματογράφο. Ο σπουδαίος ηθοποιός, σκηνοθέτης και παραγωγός επέστρεψε στις ΗΠΑ έπειτα από 20 χρόνια αυτοεξορίας για να παραλάβει το τιμητικό βραβείο.

Η άρνησή του να αποκτήσει αμερικανική υπηκοότητα ερμηνεύθηκε από τους εχθρούς του ως δήθεν απόδειξη αντιαμερικανισμού.

ρακολουθούσε από το 1922 για τα προφητικά μηνύματα με την παγκόσμια απήκηση που εξέπεμπαν οι ταινίες του, όταν υποδύονταν τον κατατρεγμένο αλλά αξιοπρεπή Σαρλό, που αγωνιζόταν να επιβιώσει στο περιθώριο ενός σκληρού συστήματος, τον εργάτη που συνθλίβεται από την ανεργία, την αυτοματοποίηση και την απληστία του καπιταλισμού στους «Μοντέρνους καιρούς» (1936), την καταδικη του απομονωτισμού, του ολοκληρωτισμού και του σοβινισμού στην

Στο βιβλίο του για τον Τσάρλι Τσάπλιν, ο Σκοτ Εϊμαν εστιάζει στη σύγκρουση τέχνης, διασημότητας και πολιτικής, περιγράφοντας το πολιτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό κλίμα της εποχής του «κόκκινου τρόμου».

του στην Αμερική και γύρισε τις δύο τελευταίες ταινίες του στο Λονδίνο, που όμως δεν είχαν την επιτυχία των παλαιότερων. Συναισθηματικά και καλλιτεχνικά είχε πληρώσει το τίμημα της γενναιότητας να μη συμβιβαστεί, της άρνησής να θυσιάσει την ανεξαρτησία του. Η επιστροφή του στην Αμερική μετά 20 χρόνια εξορίας έγινε απρόθυμα το 1972, όταν του απονεμήθηκε τιμητικό Όσκαρ, ενώ το 1975 χρίσθηκε ιππότης από τη βασίλισσα Ελισάβετ. Τα Χριστούγεννα του 1977, τον βρήκε ο θάνατος στην Ελβετία σε ηλικία 88 ετών. Στο πλευρό του παρέμεινε ο μεγάλος έρωτας της ζωής του, η Ούνα Ο' Νιλ, η αφοσιωμένη τέταρτη σύζυγός του, με την οποία απέκτησε οκτώ παιδιά, κόρη του νομπελίστα θεατρικού συγγραφέα Ευγένιου Ο' Νιλ, ο οποίος την αποκέρυξε όταν το 1943, σε ηλικία 18 ετών, παντρεύτηκε τον 54χρονο Τσάπλιν.

Ο κ. Αχιλλέας Παπαρσένος υπηρέτησε ως προϊστάμενος του Γραφείου Τύπου και Επικοινωνίας στην ελληνική πρεσβεία της Ουάσινγκτον.

Ακούς ό,τι αγαπάς
όλες τις ώρες

ΤΑΣΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

6-10

ΠΡΩΤΗ ΠΡΩΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 12.9%

ME 16.2%

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

21-24

ΠΡΩΤΗ ΒΡΑΔΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

10 ΠΑΓΚΥΠΡΙΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ
ΣΤΙΣ ΗΛΙΚΙΕΣ 35-44
20.3%

10 ΠΑΓΚΥΠΡΙΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ
ΣΤΙΣ ΗΛΙΚΙΕΣ 45-54
18.7%

@lovetmcyprus

* ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ SYMMETRON MARKET RESEARCH ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΜΑΪΟΥ - ΙΟΥΝΙΟΥ 2023 ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΗΛΙΚΙΩΝ 13-80.

OSCARS

MOVIES HD

96η ΤΕΛΕΤΗ ΑΠΟΝΟΜΗΣ

10 ΜΑΡΤΙΟΥ	11 ΜΑΡΤΙΟΥ
21:30 RED CARPET LIVE	01:00 OSCARS® LIVE
	17:30 RED CARPET
	21:00 OSCARS®

Premium Χορηγός

Μικρός Χορηγός

Χορηγός Red Carpet

Oscar Statuette ©A.M.P.A.S.®

Το κανάλι διατίθεται από τις συνδρομητικές πλατφόρμες
CABLENET (Θέση 101) και CYTAVISION (Θέση 49)

MESIMVRIA
www.mesimvria.com

Γκρεμίζοντας συμβάσεις και αναστολές

Μια ερωτική επανάσταση λίγο πριν από την ένωση των δύο Γερμανιών

Κάποια μέρα θα πούμε τα πάντα ο ένας στον άλλο ★★★
ΕΡΩΤΙΚΟ ΔΡΑΜΑ (2023)
Σκηνοθεσία: Εμιλί Ατέφ
Ερμηνείες: Μαρλένε Μπάρου, Φέλιξ Κράμερ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο έρωτας μπλέκεται με τα γρανάζια της Ιστορίας, σε ένα αξιόλογο φιλμ, το οποίο παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στο διαγωνιστικό τμήμα της Μπερλινάλε 2023. Βρισκόμαστε στο 1990, στο κατώφλι της ένωσης Ανατολικής και Δυτικής Γερμανίας. Σε ένα αγρόκτημα της ανατολικής πλευράς, η 19χρονη Μαρία ζει με τον αρραβωνιαστικό της, Γιοχάνες, και την οικογένειά του, κάνοντας όνειρα για το μέλλον. Αυτά μέχρι που θα γνωρίσει τον Χένερ, έναν αιγιματικό, μοναχικό γείτονα με τα διπλά της χρόνια, για τον οποίο νιώθει μια ακαταμάχητη έλξη. Οι δυο τους θα γίνουν τελικά εραστές, την ώρα που η οικογένεια του Γιοχάνες ετοιμάζεται να υποδεχθεί τους από χρόνια χαμένους συγγενείς της από τη Δυτική Γερμανία.

Το φιλμ της Εμιλί Ατέφ («Πιο πολύ από ποτέ») είναι πολύπλευρα ενδιαφέρον, ξεκινώντας φυσικά από την ίδια την εποχή και τον τόπο όπου διαδραματίζεται.

Δύο κόσμοι

Η στιγμή της ένωσης των δύο Γερμανιών, πέραν της γεωπολιτικής σημασίας της, είναι σπουδαία και σε ανθρώπινο επίπεδο. Δυο διαφορετικοί – αλλά στην πραγματικότητα αδελφικοί – κόσμοι έρχονται ξανά σε επαφή έπειτα από δεκαετίες, έχοντας πα ως σκοπό όχι απλώς να συνυπάρξουν, αλλά να οικοδομήσουν ένα καινούργιο μέλλον πάνω σε πληγές που είναι ακόμη ανοικτές.

Η παθιασμένη σχέση του Χένερ και της Μαρία καθρεφτίζει κάτι από αυτόν τον συγκεκριμένο: εκείνη βρίσκεται διασπασμένη ανάμεσα στον νεαρό, ενθουσιώδη Γιοχάνες, έτοιμο να ανοίξει τα φτερά του προς τη Δύση για να σπουδάσει φωτογραφία, την οποία λατρεύει και από την άλλη τον «ημίγριο» Χένερ, έναν άνθρωπο του παλιού κόσμου και της φύσης, ο οποίος παραμένει ωστόσο τρομερά γοητευτικός με την ευθύ-

Μια νεαρή γυναίκα απέναντι σε ηθικούς και κοινωνικούς φραγμούς, ενώ όλα γύρω της – κανόνες, συστήματα, ιδεολογίες, αντιλήψεις δεκαετιών – καταρρέουν.

τητα και (παρά) τη μηδενιστική φιλοσοφία του.

Για τη σκηνοθέτιδα, η ιστορία είναι επίσης «η απεικόνιση της επιθυμίας μιας νεαρής γυναίκας σε όλες τις πτυχές της, όπως και η περιέργεια της Μαρία να δοκιμάσει τα όριά της, να κατανοήσει τον εαυτό της και τη ζωή, χωρίς να φοβάται ότι θα υπερβεί τα ηθικά ή κοινωνικά όρια».

Πράγματι, το συγκεκριμένο διπτυχο περιορισμού - απελευθέρωσης ακολουθείται σε όλη την ταινία αφορώντας και άλλους χαρακτήρες. Από την άλλη, θα ήταν ευπρόσδεκτη λίγο περισσότερη προσήλωση στο κοινωνικοπολιτικό πρόσημο του φιλμ, το οποίο από ένα σημείο κι έπειτα κάνει κάπως έδαφος σε σχέση με την αφήγηση της ερωτικής ιστορίας.

Η παθιασμένη σχέση του Χένερ (Φέλιξ Κράμερ) και της Μαρία (Μαρλένε Μπάρου), στο φιλμ της Εμιλί Ατέφ, είναι το είδωλο στον καθρέφτη των δύο Γερμανιών δύο διαφορετικοί κόσμοι που πρέπει όχι απλώς να συνυπάρξουν, αλλά να οικοδομήσουν ένα καινούργιο μέλλον.

HOME CINEMA

Η συνταγή της (εμπορικής) επιτυχίας

Ο Μονκ (Τζέφρι Ράιτ) γράφει ένα βιβλίο για πλάκα και γίνεται... μπεστ σέλερ.

Ο Τόρι και η Λοκίτα (Πάμπλο Σιλς και Ζολί Μπουτού), δύο παιδιά από την Αφρική, μαθαίνουν να βασιζονται μόνο ο ένας στον άλλο.

American Fiction ★★★½
ΔΡΑΜΑ (2023)
Σκηνοθεσία: Κορντ Τζέφερσον
Ερμηνείες: Τζέφρι Ράιτ, Ερική Αλεξάντερ

Η πιο «ανεξάρτητη» ίσως από τις ταινίες (τουλάχιστον τις αμερικανικές) που διεκδικούν τον τίτλο της κορυφαίας στα φετινά Όσκαρ, είναι διαθέσιμη στην πλατφόρμα του Amazon Prime. Ο Μονκ, ένας Αφροαμερικανός συγγραφέας που έχει βαρεθεί να βλέπει τη «μαύρη» κουλτούρα να γίνεται αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης με μόνο σκοπό το κέρδος, γράφει με ψευδώνυμο ένα βιβλίο, το οποίο επιβεβαιώνει με επιμείλεια κάθε κλισέ του είδους. Προς μεγάλη του έκπληξη, η ιδέα που γεννήθηκε ως αστειό φτάνει να γίνει μπεστ σέλερ μυθιστόρημα, τη στιγμή που εκείνος έχει να ασχοληθεί με μια σειρά από οικογενειακά δράματα.

Ο Τζέφρι Ράιτ είναι εξαιρετικός – και επίσης υποψήφιος για Όσκαρ – σε ένα φιλμ που κάνει απλές αλλά οξείες παρατη-

ρήσεις, πάνω σε ένα πολύ σύγχρονο πολιτισμικό φαινόμενο. Οι τακτικές που ακολουθεί η βιομηχανία της τέχνης και του θεάματος, υιοθετώντας όχι δημιουργικά αλλά με καθαρά εμπορικά κριτήρια σύγχρονες διεκδικήσεις που σχετίζονται με τη φυλή, το φύλο, τη σεξουαλικότητα κ.ο.κ., καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό όσα εμείς «καταναλώνουμε», λέει ουσιαστικά ο Κορντ Τζέφερσον. Το κάνει δε μέσα από μια κομπή, γλυκόπικρη συνταγή, δίχως να ξεπέφτει σε ανώφελες επαναλήψεις ή στον διδακτισμό.

Τόρι και Λοκίτα ★★★
ΔΡΑΜΑ (2022)
Σκηνοθεσία: Ζαν-Πιερ και Λικ Νταρντέν
Ερμηνείες: Πάμπλο Σιλς, Ζολί Μπουτού

Από την πλατφόρμα της Cosmote TV επιλέγουμε ένα απλούστατο αλλά γεμάτο ανθρωπιά φιλμ, που ασχολείται με το ευρύτερο θέμα του μεταναστευτικού, διά χειρών πάντα κοινωνικά ευαίσθη-

των αδελφών Νταρντέν. Πρωταγωνιστές εδώ είναι δύο παιδιά, ένας δεκάχρονος και μια έφηβη, τα οποία ταξίδεψαν ασυνόδευτα από την Αφρική μέχρι το Βέλγιο, προσδοκώντας να χτίσουν εκεί μια καλύτερη ζωή. Η σκληρή καθημερινότητα, το κυνήγι των «χαρτιών» και η δουλειά σαν «βαποράκια» είναι μερικά από όσα παρακολουθούμε, μέχρι που η Λοκίτα θα βρεθεί σε δύσκολη θέση και ο Τόρι θα σπεύσει δίχως δεύτερη σκέψη σε βοήθεια.

Εκοντας να τα βάλουν περίπου με ολόκληρο τον κόσμο, τα δύο ανήλικα μαθαίνουν να βασίζονται μόνο ο ένας στον άλλο. Ο φιλικός δεσμός που αναπτύσσουν, ανεξήγητος εν μέρει στους υπόλοιπους, είναι βαθύς και ισχυρός, τόσο που θα ρισκάρουν δίχως δεύτερη σκέψη προκειμένου να τον διατηρήσουν. Το ίδιο το φιλμ των Νταρντέν, οι οποίοι κινηματογραφούν και μοντάρουν ταχύτατα, παίρνει διαστάσεις αγωνιώδους θρίλερ, ιδίως προς το τέλος, δίχως πάντως να ξεφεύγει από τον ανθρωπιστικό χαρακτήρα του.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Μαγικές ερμηνείες από τους Καπισόν και Μπελόμ

Πολύ καιρό είχε να ακουστεί στην Αθήνα βιολιστής με τόσο ωραίο ήχο και τέτοια φυσικότητα στη διαμόρφωση των φράσεων, όσο ο Ρενό Καπισόν. Στις 11 Φεβρουαρίου, μαζί με τον πιανίστα Γκιγιόμ Μπελόμ, ο διάσημος Γάλλος βιολονίστας ερμήνευσε συνάτες για βιολί και πιάνο στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης». Ο Καπισόν, που είχε εμφανιστεί για πρώτη φορά στην Αθήνα το 1999, άγνωστος ακόμα, στο πλαίσιο του κύκλου «Ανερχόμενοι αστέρες» στην αίθουσα «Δημήτρης Μπτρόπουλος», παρουσίασε αυτή τη φορά στο κοινό τρία δημοφιλή έργα, τη Σονάτα αρ. 21 του Μότσαρτ, τη Σονάτα αρ. 5 «της Ανοιξης» του Μπετόβεν και τη Σονάτα έργο 18 του Ρίχαρντ Στράους.

Από τις πρώτες κιόλας νότες γοήτευσε ο σπάνιας ποιότητας ήχος του διάσημου βιολονίστα, γεμάτος, στρογγυλός, χωρίς αιχμές και ομοιογενής σε όλη του την έκταση. Το σημαντικότερο, όμως, ήταν ο τρόπος με τον οποίο εκφραζόταν ο Καπισόν μέσα από τον ήχο αυτό: κάρη σε στοχευμένες σημειακές διαστολές του χρόνου, κατά κύριο λόγο

μέσα από σημειακές επιβραδύνσεις πριν από την έναρξη μιας νέας μουσικής παραγράφου, έδινε σε κάθε ενότητα περιγράμμα και σχετική αυτοτέλεια. Δεν υπήρχε βιασύνη. Αντίθετα, δινόταν ο απαιτούμενος χρόνος προκειμένου να αναπτυχθεί η μουσική σε χώρο και χρόνο και το κοινό να την εισπράξει. Η άνεση στον χειρισμό της δυναμικής προσέθετε πλαστικότητα ενώ δεδομένη ήταν η δεξιοτεχνία, όπου ήταν απαραίτητη, όπως στη Σονάτα του Στράους. Ευγένεια, γλυκύτητα, καλαισθησία ήταν οι λέξεις-κλειδιά. Ο Καπισόν έπεισε πως όταν συνοδεύεται από μουσική

Κυριάρχησαν ένας ήχος σπάνιας ποιότητας και ερμηνείες γεμάτες ευγένεια, γλυκύτητα και καλαισθησία.

ευφυΐα, η καλαισθησία δεν είναι απαραίτητα διακοσμητική.

Απολύτως ισότιμα πλάι του στάθηκε ο πιανίστας Γκιγιόμ Μπελόμ. Δεν στηρίζει απλώς τον

Καπισόν και Μπελόμ έδιναν στη μουσική τον απαραίτητο χρόνο για να αναπτυχθεί και να την εισπράξει το κοινό.

διάσημο βιολονίστα, αλλά συνομιλούσε μαζί του με έναν ήχο εξίσου καθαρό, διάφανο και λιτό, όπως επίσης με μια έκφραση ανάλογα ευγενή, με σπάνια ελα-

φράδα, όπου αυτό ήταν χρήσιμο, όπως στο δεύτερο μέρος της Σονάτας του Στράους. Φεύγοντας από τη συναυλία έπαιρνε κανείς μαζί ένα συναίσθημα ψυχικής ευ-

φορίας, όπως σπάνια συμβαίνει. Μια εβδομάδα νωρίτερα στο Ίδρυμα Θεοχαράκη δόθηκε ρεσιτάλ με ενδιαφέρον πρόγραμμα και καλές ερμηνείες. Στις 4 Φε-

βρουαρίου η πιανίστρια Λευκή Καρποδίνη και ο Γάλλος τσελίστας Αλέξης Μποβ παρουσίασαν ένα πρόγραμμα με τίτλο «Παρίσι – Η χρυσή εποχή». Περιλάμβανε τρεις συνάτες για τσέλο και πιάνο, αυτήν του Εντουάρ Λαλό (1856), τη Σονάτα του Κλοντ Ντεμπισί (1915) και τη μεταγραφή για τσέλο της περίφημης Σονάτας για βιολί (1886) του Σεζάρ Φρανκ από τον τσελίστα Ζιλ Ντελσάρ, την οποία είχε εγκρίνει ο συνθέτης.

Τρία διαφορετικά έργα, καθένα με το δικό του ενδιαφέρον, αποδόθηκαν πολύ καλά από τη Λευκή Καρποδίνη, με ήχο σίγουρο και ρωμαλέο, αλλά επίσης με ευγένεια όπου αυτό προβλεπόταν. Το τσέλο ευνοήθηκε λιγότερο από την ακουστική του χώρου, καθώς οι οποίες ατέλειες, κυρίως σε ό,τι αφορούσε την ποιότητα του ήχου στις ψηλές νότες ειδικά στη Σονάτα του Φρανκ, προβάλλονταν ακόμα πιο έντονα. Συνολικά όμως και η ερμηνεία του Μποβ διέθετε ακρίβεια και μουσικότητα, η οποία αποτελεί προϋπόθεση στα δύο έργα του 19ου αιώνα όπως και στη Σονάτα του Ντεμπισί.

Ζητώντας απ' τον νεκρό να μην ξεχάσει

Ο σπαρακτικός αποχαιρετισμός του Βρασίδα Καραλή στον επί 30 χρόνια σύντροφό του, Ρόμπερτ Τζόζεφ Μήντερ

ΒΡΑΣΙΔΑΣ ΚΑΡΑΛΗΣ
Αποχαιρετισμός στον Ρόμπερτ
μτφρ. Κατερίνα Σχινά
εκδ. Lifo Books, 2023, σελ. 134

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΘΗΝΑΚΗ**

«Αγάπη μου, δεν περίμενα να μ' αφήσεις τόσο ξαφνικά [...] κι αυτό το ξαφνικά κάνει την εκδημία σου βάνουση και αποπροσανατολιστική».

Το β' ενικό αφηγηματικό πρόσωπο είναι κατεξοχήν δραματικό. Το αδυσώπητο «εσύ» θολώνει τα όρια της αναγνωστικής εμπλοκής μεταξύ του πομπού και του δέκτη. Με ποιον ταυτίζεσαι περισσότερο; Με αυτόν που γράφει ή με αυτόν στον οποίο απευθύνεται αυτός που γράφει; Πώς να αξιολογήσεις τον θρήνο; Γίνεται να διακρίνεις τον αγνό, ακατέργαστο πόνο ενός ανθρώπου για την απώλεια του ανθρώπου του από τον λογοτεχνικό μελοδραματισμό;

Το παραδέχεται ο ίδιος ο Βρασίδης Καραλής: δεν μπορεί να αποφύγει το δράμα: και δεν μπορεί να γράψει για άλλον πέραν του Ρόμπερτ. Ο «Αποχαιρετισμός στον Ρόμπερτ», ο οποίος πέθανε στις 10 Μαΐου του 2022 στα 64 του, είναι ένα σπαρακτικό γράμμα όχι μόνο για να θυμάται ο συγγραφέας την απώλειά του, αλλά και για να ζητήσει από έναν νεκρό να μην ξεχάσει τον ζωντανό. Πώς γίνεται αυτό; Γίνεται, αν είναι ο μοναδικός τρόπος για να επιβιώσει ο ζωντανός: γίνεται, όταν κάποιος ζει τον απόλυτο έρωτα, το «φονικό που ζωντανό σ' αφήνει».

Ο συγγραφέας, γεννημένος στην Κρέστενα το 1960, καθηγητής Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Σίδνεϊ, μεταφράζει τον σωματικό –θανατηφόρο τελικά– πόνο του Ρόμπερτ Τζόζεφ Μήντερ σε ψυχική οδύνη για τον ίδιο. Πιάνει χαρτί και μολύβι και κρατιέται από τις λέξεις, σε μιαν απόπειρα να μείνει ο θρήνος στον άπαντα αιώνα, μήπως και μείνει ο νεκρός στο πλάι του – διότι ο ζωντανός δεν θα μπορέσει αλλιώς να υπάρξει.

Μια σαρκοφάγος του έρωτα

Από την αρχή του βιβλίου, αυτού του σπαρακτικού αποχαιρετισμού στον επί 30 χρόνια σύντροφο της ζωής του, ο Βρασίδης Καραλής είναι πασιφανές ότι θέλει το γράμμα του στον νεκρό να μείνει ως σαρκοφάγος του έρωτά του. Του απευθύνεται παρακαλώντας τον να μην τον λησμονήσει στον τόπο όπου «απέδρα οδύνη, λύπη και στεναγμός», αφού αυτά τα δραματικά αισθήματα έμειναν πίσω, να ζουν μαζί του για όσο θρηνεί, ως ανάμνηση μιας βαθιάς και απροϋπόθετης αγάπης – ο αποχαιρετισμός του Βρασίδα Καραλή είναι η διάσωση αυτής της αγάπης.

Μιας αγάπης που άρχισε από φιλίλι, τον Δεκαπενταύγουστο του 1993, και κατέληξε σε πυρηνική σύντηξη για τις τρεις επόμενες δεκαετίες. «Η ορχήστρα σου έπαιζε τα Carmina Burana του Καρλ Ορφ», στη μεγάλη αίθουσα του Πανεπιστημίου του Σίδνεϊ. Λίγο αργότερα, «σε είδα – στεκόσουν σιωπηλός, σε μια κόχη στο βάθος, μισοφωτισμένος, σχεδόν κρυμμένος, με τη βιόλα στα χέρια σου, μια λεπτομέρεια από κάποιο άγνωστο έργο του Ελ Γκρέκο ή του Νικολά Πουσέν».

«Θα ήθελες να γεράσουμε μαζί;». Αυτή η απάντηση, στην ερώτηση της πρώτης πρώτης γνωριμίας τους, δινόταν για τα επόμενα τριάντα χρόνια. Κάθε μέρα, κάθε στιγμή, σε κάθε ματιά και σε κάθε ένωση, ο Βρας και ο Ρομπ υπήρχαν, ακόμη και τις στιγμές της αμφίδρομης απιστίας, σαν να είχαν γεννηθεί μαζί. Αλλά έμελλε να πεθάνουν χώρια.

«Στην καρδιά κάθε σχέσης υπάρχει ένας κήπος. Κάνω ό,τι μπορώ για να τον κρατήσω ζωντανό, όμως τα λουλούδια ρωτούν συνέχεια για σένα – πώς να τους εξηγήσω τον θάνατο, τη μοναξιά, την εκδημία, το πένθος».

Μέχρι, όμως, να τους χωρίσει ο θάνατος, οι δυο τους μοιράστηκαν με αυτούς και άλλλους αυτή την αγάπη. Δεν ήταν μόνο το αμφίδρομο νοιάξιμο: ήταν και η αγκαλιά που δημιουργούσε αυτό για όλους τους άλλους. Κι αυτό γινόταν με τον πιο απλό τρόπο: «Η σχέση μας ήταν φυσικό γεγονός, αδιαμφισβήτητο, αναπόφευκτο, άρρηκτο».

Τόσο άρρηκτο που, όταν τους προκάλεσε, σε μια ταβέρνα στην «άγρια Ελλάδα», «ένας από τους ντόπιους χωρικούς, ο πιο μάτσο απ' όλους», φιλήθηκαν μπροστά του για να του αποδείξουν ότι όντως είναι ζευγάρι, αφού «αποκλείεται, δεν μοιάζετε με γυναικωτοί». «Νόμιζα πως θα έβγαζαν τους σουγιάδες τους και θα μας μαχαιρώναν επιτόπου. Η αντίδρασή τους, που σε παραξένησε και σε εξέπληξε όσο κι εμένα, ήταν, μετά από λίγα λεπτά νεκρικής σιωπής, ένα παρατεταμένο μεγάλο μπράβο και ευφρόσυνη παλαμάκια».

Βέβαια, η πηγαία αγάπη των δύο ανδρών δεν έβρισκε πάντοτε εύηχοα ότα, όπως συνέβη σε μια παμπ στην Αγγλία όπου τους προπλάκισαν θαμώνες, αλλά και όταν ένας εκπρόσωπος της Εκκλησίας που του είπε, όταν ο Βρασίδης Καραλής εξομολογήθηκε τον έρωτά του για τον Ρόμπερτ:

«Καλή η αγάπη, μην ξεχνάς όμως τι αμαρτίες διαπράττεις μαζί με τον φίλο σου».

Αυτά τα αποσπάσματα, αλλά και όσα μιλούν για το (μν) σεξουαλικό τους μανιφέστο, που κατέστη ακρέιαστο εξαιτίας της φυσικότητας στη συνύπαρξη δύο ερωτευμένων ανδρών, ή εκείνα όπου οι δυο τους παλεύουν με την αποδοχή των εαυτών τους και την αποδοχή από τους άλλους, όλα αυτά αποτελούν ένα ξεχωριστό αναγνωστικό κέντρο του βιβλίου. Σαν μια διακριτή υπενθύμιση της αναγκαιότητας της ισότητας των φύλων, όσα κι αν είναι αυτά, όπως κι αν είναι προορισμένα να ζήσουν. Για να μην αναρωτιούνται άνθρωποι ερωτευμένοι αν είναι «σωστό» να είναι ερωτευμένοι. Για να μη χάνεται το κέντρο βάρους των ανθρώπων εξαιτίας της φύσης τους.

Η σχέση του Βρας με τον Ρομπ ήταν, όμως, ένα αμφίπλευρο κέντρο βάρους, ο ένας έδινε δύναμη στον άλλο, είχαν χαράξει τα δικά τους όρια – έκαναν πράξη το δικό τους live and let live. «Ο φόβος της μη αποδοχής εξανεμίστηκε. Αποδεχόμασταν ο ένας τον άλλο,

έφτανε αυτό. Και γίναμε οι πλήρεις κόσμοι που ήταν το πεπρωμένο μας να γίνουμε».

Η σχέση τους ήταν διαρκώς ένας κήπος που άνθιζε. Σαν εκείνη τη γωνιά του κήπου όπου κατέφυγε συχνά ο Ρόμπερτ. «Στην καρδιά κάθε σχέσης υπάρχει ένας κήπος. Κάνω ό,τι μπορώ για να τον κρατήσω ζωντανό, όμως τα λουλούδια ρωτούν συνέχεια για σένα – πώς να τους εξηγήσω τον θάνατο, τη μοναξιά, την εκδημία, το πένθος». Και όμως, ο Βρασίδης Καραλής κατορθώνει να εξηγήσει τις τέσσερις αυτές, ανυπόφορες συχνά, λέξεις, μέσα από τον αποχαιρετισμό του.

Ιδιαίτερα, μάλιστα, όταν, «σαν λεπτομέρεια από κάποιο άγνωστο έργο» όπως αισθάνθηκε τη μέρα που τον είχε πρωτοδεί, τον βλέπει, εκών άκων, να αποδρά σε άλλους κόσμους. «Φαινόμενα μεγαλύτερα στον θάνατο. Στιβαρός, ομηρικός, άυλος. Καθώς η ωχρότητα καταλάμβανε το πρόσωπο, τα χείλη και το δέγμα σου, το σώμα σου απέπνεε ενανγώνια γαλήνη. Τίποτα γύρω σου δεν φαινόταν να σαλεύει». Σε αυτό τον κόσμο, στην «απόλυτη ακινησία, λες και κάθε

Ο Ρόμπερτ Τζόζεφ Μήντερ εν πλω, λουσμένος από τον ήλιο του Αιγαίου. Ο Βρασίδης Καραλής, καθηγητής Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Σίδνεϊ, έγραψε σε ένα βιβλίο όσα ήθελε να του πει, τώρα που έχει φύγει από τη ζωή.

Το εξώφυλλο του βιβλίου του Βρασίδα Καραλή, λιτό. Ο πλούτος και η ομορφιά ξεχειλίζουν στις 134 σελίδες του.

σκίρτημα συνέκλινε στο άψυχο σώμα σου», ο Βρασίδης Καραλής αναζητεί τις λέξεις που θα καταφέρουν να απαθανάτισουν, στην κυριολεξία, τον Ρόμπερτ Τζόζεφ Μήντερ. Ακόμη κι αν αυτές οι λέξεις είναι «θάνατος, μοναξιά, εκδημία, πένθος» ακόμη κι αν αυτές οι λέξεις είναι «είμαι ο ξένος τώρα, ο παρεισάκτος, η περιττή παρουσία».

Από την έκσταση στη σιωπή

Ένας τέτοιος κόσμος είναι ο αποχαιρετισμός του – δηλαδή, όλη του η ζωή με τον Ρόμπερτ. Το δράμα των τελευταίων ετών της αρρώστιας του συντρόφου του –η χρόνια λεμφοκυτταρική λευκαμία που μεταλλάχθηκε σε επιθετικό λέμφωμα Χότζκιν–, η παρακμή του, οι ενδιάμεσες στιγμές χαράς, ομορφιάς και διαύγειας, το νοσοκομείο-δεύτερο σπίτι, ο παράλληλος εγκλεισμός λόγω κορωνοϊού, η προηγούμενη βασιανιστική μόλυνση που του κόστισε το μάτι του, οι πληγές που γίνονται ουλές. Και από την άλλη, οι μνήμες, η εκστατική χαρά ενός έρωτα δύο ανδρών που

έμελλε να καθορίσουν ο ένας τη ζωή του άλλου, η απόλυτη ένωσή τους: «Η συνένωσή μας μ' έκανε να ξαναδώ τη γέννησή μου, να αναζωπυρώσω την αθωότητά μου, να συνομιλήσω με τους νεκρούς φίλους μου, να κρατήσω στην παλάμη μου τη δύναμη που κάνει τα πάντα να πάλλονται και να ηχούν».

Και ξαφνικά, σιωπή. Ο χρόνος σταματά. Ο Βρασίδης Καραλής βυθίζεται κι εκείνος στην ανυπαρξία για να πενήθει – αλλά και για να χτίσει μνήμα μετοναρισμένο από λέξεις. «Ξέρεις, Ρομπ, είμαι απλώς ένας ρηκός και ευσυγκίνητος άνθρωπος της Μεσογείου. [...] Θεωρούσα τον εαυτό μου οξύθυμο Έλληνα, και ξαφνικά η άβυσσος της ανυπαρξίας, η φρενιασμένη ενέργεια όλων των καταραμένων ψυχών αναβλύζει από μέσα μου, από αδιανόητα βάθη, σαν προσφορά σ' έναν θεό των γνωστικών που επιθυμεί τον αφανισμό μας».

Αναγνωστικά, ο «Αποχαιρετισμός στον Ρόμπερτ» γίνεται μέσα στη σιωπή που άφησε πίσω του ο νεκρός, σαν να αποκόπτεται ο υπόλοιπος κόσμος, όπως όταν μπαίνεις σε εκκλησία όπου οι παριστάμενοι παρακαλούν για ανάσταση νεκρών – αυτή είναι η ελπίδα τους μετά τον τελευταίο ασπασμό, και η λύτρωση, ίσως, από την ενοχή τους για τον αν πρόλαβαν να φιλήσουν τον νεκρό ενόσω ζούσε. «Θα παροικίσω τόπους οργής, παγωμένα ρουμάνια, σπύλια πικρίας και ερήμωσης. Μου πήραν τον εραστή και φίλο μου, τον απέκοψαν από μένα, τον εγκατέστησαν μακριά, στη χώρα των σκιών. Δεν υπάρχει κανείς να με παρηγορήσει, καμιά συνθήκη να με λυτρώσει. Η θλίψη, η πίκρα, η τέφρα, η αυτομεμφία, η θλίψη μου είναι το πεπρωμένο μου, το σώμα μου, η ύπαρξή μου».

Καθαρτήριο και εξιλέωση

Ψάχνει, άραγε, να λυτρωθεί ο Βρασίδης Καραλής από κάποια ενοχή; Ελπίζει σε ένα «καλή αντίμωση»; Ίσως έχει πέσει στην ψυχολογική παγίδα που θέλει τους συντρόφους ασθενών σε τελευταίο στάδιο να νιώθουν πως κάνουν ό,τι μπορούν για να τους κρατήσουν στη ζωή και, όταν εκείνοι εκδημιούν, να καταρρέουν από ενοχή ότι δεν έκαναν όσα μπορούσαν. Είναι ο θυμός και η απελπισία μπροστά στο ανεπίστροφο. Και ο συγγραφέας μάς καλεί, μέσα από το δικό του πένθος, να βιώσουμε «μια θρηνώδια κατευνασμού του πανικού της θνητότητας».

Πατί από αυτό τον πανικό, κατά τα φαινόμενα, γεννήθηκε αυτό το βιβλίο: ή, μάλλον, αυτή η ανάγκη για καταγεγραμμένα θρήνο. Τώρα που τον πρόλαβε ο χρόνος και του πήρε τον Ρόμπερτ, ο Βρασίδης Καραλής θέλει να προλάβει να κραυγάσει την οδύνη του για να ακουστεί ως «την άλλη πλευρά των πραγμάτων» όπου βρέθηκε ο έρωτας της ζωής του. Θέλει, όσο ζει, να μην τον θυμάται μόνον αυτός, ο ζωντανός: τον παρακαλεί να θυμάται κι εκείνος, ο νεκρός. Έτσι, όμως, κρατιούνται στη ζωή οι ζωντανοί, κι έτσι κρατούν ζωντανούς και τους πεθαμένους – κι έτσι ζουν αμφοτέρω σε ένα ενδιάμεσο, σ' αυτή την «ομίχλη του αιώνιου καθαρηπίου». Σε αυτό το ενδιάμεσο ισορροπεί, βέβαια, και ο αναγνώστης, διότι αυτό το αδυσώπητο «εσύ» της αφήγησής μας μεταφέρει από τα λόγια του ζώντος στην παρουσία του τεθνεώτος. Η θρηνώδια του συγγραφέα, που πενήθει «ξεριζωμένος από την πατρίδα και τους τάφος των προγόνων του», είναι μια λογοτεχνική, αναγνωστική εξόδιος ακολουθία, χωρίς θεούς κι αγγέλους, με μόνη εξάρτησή τον έρωτα αυτών των δύο ανδρών.

«Ο θάνατος είναι η εξιλέωσή μας για το γεγονός ότι αλληλοσυμπληρωθήκαμε».

Βρασίδης Καραλής και Ρόμπερτ Μήντερ. Η σχέση τους άρχισε το 1993 με την ερώτηση «θέλεις να γεράσουμε μαζί;».

Γαστρονόμος

Κυριακή

17/3

ΣΑΡΑΚΟΣΤΗ 7 εβδομάδες νηστείας

Στο τεύχος της Σαρακοστής νηστεύουμε 48 μέρες σωστά, με νόστιμες και ευφάνταστες νηστίσιμες συνταγές που καλύπτουν όλα τα γεύματα της ημέρας.

Ακόμη, η Μαριλένα Ιωαννίδου μας φτιάχνει χταπόδι σουβλάκι με σκορδαλιά από κίτρινες φακές και ψαροκεφτέδες με ανοιξιάτικη σαλάτα. Για την 25η Μαρτίου προτείνει φαγκρί στον φούρνο με φρέσκα αρωματικά και ντοματίνια.